

Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo, Centrala: (033) 66 36 30; 27 81 00

Broj: 204/10-03-1-512-8/13
Sarajevo, 29. 3. 2013.

BOSNA I HERCEGOVINA PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO			
PRIMLJENO: 03-04-2013			
Organizacioni broj	Kategorija	Redni broj	Broj priloga
01-50-19-442/13			

H

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE
ZASTUPNIČKI DOM
SARAJEVO
N/r predsjedatelja Zastupničkog doma
dr. Bože Ljubića

Poštovani gospodine Ljubiću,

Dostavljamo Vam tekst Godišnjeg izvješća Centralne banke Bosne i Hercegovine za 2012. godinu, sukladno članku 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine. Tekst Godišnjeg izvješća bit će pripremljen za publiciranje i nakon tiskanja bit će Vam naknadno dostavljen u vidu publikacije.

Financijsko izvješće koje je revidirala revizorska kuća KPMG B-H d.o.o. Sarajevo dostavlja se kao poseban dokument.

O svim pitanjima u vezi s Izvješćem, spreman sam da Vam dam dodatna objašnjenja.

S poštovanjem,

GUVERNER

dr. Kemal Kozarić

**CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE**

**ЦЕНТРАЛНА БАНКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2012. GODINU

ožujak 2013. godine

KAZALO

UVODNA RIJEČ GUVERNERA	3
PRAVNI STATUS I ODGOVORNOST CENTRALNE BANKE BOSNE I HERCEGOVINE.....	5
1. EKONOMSKA KRETANJA U 2012.	7
1.1 MEĐUNARODNO OKRUŽENJE	7
1.2 EKONOMSKA KRETANJA U BIH.....	11
1.2.1 <i>Bruto domaći proizvod</i>	11
1.2.2 <i>Industrijska proizvodnja</i>	13
1.2.3 <i>Građevinarstvo</i>	18
1.2.4 <i>Cijene</i>	19
1.2.5 <i>Zaposlenost i plaće</i>	25
1.2.6 <i>Javne financije</i>	31
1.2.7 <i>Vanjski dug sektora vlade</i>	39
1.2.8 <i>Platna bilanca</i>	42
1.2.9 <i>Nominalni i realni efektivni tečaj KM</i>	53
1.2.10 <i>Izravne strane investicije</i>	56
2. MONETARNA POLITIKA I DEVIZNE REZERVE	58
2.1 SPROVOĐENJE MONETARNE POLITIKE.....	58
2.2 MONETARNA TRENDOVI	59
2.3. MONETARNI AGREGATI	60
2.4 INSTRUMENTI MONETARNE POLITIKE: OBVEZNA REZERVA	65
2.5. DEVIZNE REZERVE	68
3. PLATNI PROMET CBBIH I KOMERCIJALNIH BANAKA	74
4. UPRAVLJANJE GOTOVINOM I POSLOVANJE TREZORA	78
5. CENTRALNA BANKA BIH KAO BANKARSKI I FISKALNI AGENT	81
6. INTERNA REVIZIJA	85
7. MEĐUNARODNA SURADNJA I EUROPSKE INTEGRACIJE	87
8. FINANCIJSKI SEKTOR	91
8.1 KARAKTERISTIKE BANKARSKOG SEKTORA	91
8.2 STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	93
8.3 KREDITI	95
8.4 DEPOZITI	97
8.5 KVALITETA AKTIVE BANAKA.....	100
8.6 PROFITABILNOST BANAKA	101
8.7 KAPITAL BANAKA.....	102
8.8 KAMATNE STOPE	103
8.9 STRANE INVESTICIJE U BANKARSKI SEKTOR	108
8.10 OSTALI DIJELOVI FINANCIJSKOG SEKTORA	111
9. FINANCIJSKI IZVJEŠĆA (DOSTAVLJAJU SE ODVOJENO)	117
10. DODATAK	118
10.1 NAJVAŽNIJI DOGAĐAJI U 2012.	118
10.2 RUKOVODSTVO I STRUKTURA CBBIH	121
10.3 PUBLIKACIJE I VEB STRANICA	125
10.4 KRATICE.....	126
11. STATISTIČKE TABLICE	127

Uvodna riječ guvernera

Poštovani,

U skladu s člankom 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" broj I/97) propisana je obveza Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) da u roku od tri mjeseca nakon završetka financijske godine podnese Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine sljedeća dokumenta:

- financijski izvod ovjeren od revizora
- izvješće o svom poslovanju tijekom godine i
- izvješće o stanju gospodarstva.

Godišnje izvješće CBBiH za 2012. usvojeno je na 3. sjednici Upravnog vijeća CBBiH, održanoj u Sarajevu 29. ožujka 2013.

Nažalost, 2012. možemo ocijeniti kao godinu ekonomske stagnacije u Bosni i Hercegovini koju karakterizira pad bruto društvenog proizvoda (BDP-a) od 0,5%, a koji je izravna posljedica dodatnog produbljanja krize u eurozoni i drugim ključnim vanjskotrgovinskim partnerima naše države, kao i nedovoljnoj ekonomskoj aktivnosti u zemlji.

Iako je djelovala u vrlo složenom okruženju, CBBiH je svoje osnovne ciljeve – cjelovito i vjerodostojno provođenje aranžmana valutnog odbora, te cjenovnu, monetarnu i financijsku stabilnost u potpunosti ispunila. Ispunjavajući zadatke definirane mandatom, CBBiH je nastavila s bliskom suradnjom s ostalim institucijama Bosne i Hercegovine na pitanjima ostvarivanja financijske stabilnosti, a predstavnici CBBiH su dali svoj puni doprinos sudjelovanjem u radu u tijelima poput Agencije za osiguranje depozita BiH, Stalnog komiteta za financijsku stabilnost BiH i Fiskalnog vijeća BiH.

Tijekom 2012. godine, CBBiH je nastavila s racionalizacijom troškova i određenim uštedama. Iako nije profitna organizacija, CBBiH je 2012. godinu uspjela završiti s profitom u iznosu od 34,134 milijuna KM, te će 60% od tog iznosa – 20,480 milijuna KM – biti transferirano u proračun Bosne i Hercegovine.

Tijekom cijele prošle godine, CBBiH je nastavila s implementacijom aktivnosti u cilju konstantnog poboljšanja i unapređenja svog rada i financijskog sektora BiH u cjelini. Tako je, u suradnji sa svim ostalim sudionicima u Centralnom registru kredita (banke, mikrokreditne organizacije, društva za lizing, agencije za bankarstvo...), CBBiH dovršila dogradnju postojećeg registra, te je od 1. travnja 2012. postignuta dnevna ažurnost podataka, za razliku od dotadašnje

mjesečne. Na ovaj način će financijski posrednici na raspolaganju imati puno ažurnije podatke u procesu analize potencijalnih plasmana, a čime će se izravno smanjiti kreditni rizik i gdje će odluke o novim kreditnim zaduženjima biti podržane podacima o kreditnoj historiji klijenata u realnom vremenu.

U sklopu održavanja kvalitete gotovine u optjecaju, početkom lipnja u optjecaj je pušteno novo izdanje novčanica konvertibilne marke u apoenima od 10 KM, 20 KM, 50 KM i 100 KM. Osim održavanja valutne strukture, novo izdanje novčanica KM donosi poboljšanu kvalitetu novčanica kao i primjenu najnovijih zaštitnih elemenata koji osiguravaju kvalitetu i trajnost, te zaštitu od krivotvorenja u skladu s vodećim svjetskim standardima.

U 2012. godini CBBiH je obilježila 15. godišnjicu svog rada međunarodnom konferencijom „Living in the Nighbourhood of the Euro Area“, organiziranoj u suradnji sa St. Antony's Collegeom Univerziteta u Oxfordu (SEESOX), s kojim je CBBiH potpisala i trogodišnji Memorandum o suradnji. Tijekom ove konferencije, CBBiH je nagradila tri najbolja istraživačka rada studenata ekonomskih fakulteta u BiH s temom iz monetarne politike i središnjeg bankarstva, čime je naša institucija potvrdila svoju opredjeljenost za konstantno ulaganje u obrazovanje.

Isto tako, treba spomenuti da je u 2012. godini počela implementacija programa tehničke suradnje s Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) u okviru Programa suradnje između BiH i Republike Njemačke u jačanju javne administracije i unapređenju suradnje između institucija BiH. Cilj suradnje između CBBiH i GIZ je jačanje kapaciteta CBBiH u svrhu doprinosa pripremama CBBiH za pristup europskom sustavu središnjih banaka i podršci harmonizaciji standarda CBBiH sa standardima koji se primjenjuju u Europskoj uniji. U implementaciji preporuka u unapređenju poslovanja CBBiH radi jačanja kapaciteta, obuhvaćeno je upravljanje rizicima investiranja deviznih rezervi, upravljanje gotovinom, informacijske tehnologije, statistika vladinih financijskih računa i monetarna statistika.

Siguran sam da će programi poput gorenavedenih pomoći daljem razvijanju kompetencija i kapaciteta CBBiH.

Na kraju, želim se zahvaliti Upravnom vijeću CBBiH, Upravi CBBiH i svim zaposlenim u CBBiH, čiji profesionalan odnos stoji iza svih rezultata postignutih u prošloj godini, a koji se, usprkos složenoj i teškoj situaciji, mogu ocijeniti kao zadovoljavajući.

dr. Kemal Kozarić, guverner

Pravni status i odgovornost Centralne banke Bosne i Hercegovine

U skladu s Ustavom – Aneksom 4. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Centralna banka Bosne i Hercegovine je institucija Bosne i Hercegovine utemeljena Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine koji je usvojio Parlament Bosne i Hercegovine 20. lipnja 1997.¹ i počela je s radom 11. kolovoza 1997.

Osnovni ciljevi i zadaci Centralne banke Bosne i Hercegovine, utvrđeni Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, jesu:

- da postigne i očuva stabilnost domaće valute (konvertibilna marka) tako što je izdaje, uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim deviznim sredstvima, u skladu s aranžmanom poznatim pod nazivom valutni odbor, prema fiksnom tečaju: jedna konvertibilna marka za jednu njemačku marku. Od 1. siječnja 2002. konvertibilna marka je vezana za euro prema tečaju jedna konvertibilna marka za 0,511292 eura, odnosno jedan euro iznosi 1,955830 konvertibilnih maraka;
- da definira i kontrolira provođenje monetarne politike Bosne i Hercegovine;
- da drži službene devizne rezerve i upravlja njima na siguran i profitabilan način;
- da održava odgovarajuće platne i obračunske sustave;
- da koordinira djelatnosti agencija za bankarstvo entiteta, nadležnih za izdavanje bankarskih licenci i superviziju banaka;
- da prima depozite od institucija na razini Bosne i Hercegovine, odnosno depozite entiteta i njihovih javnih institucija na osnovi zajedničke odluke entiteta, kao i depozite komercijalnih banaka;
- da izdaje propise i smjernice za ostvarivanje djelatnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine, u okviru ovlaštenja utvrđenih Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine;
- da sudjeluje u radu međunarodnih organizacija koje rade na utvrđivanju financijske i ekonomske stabilnosti, te zastupa Bosnu i Hercegovinu u međuvladinim organizacijama o pitanjima monetarne politike.

---

¹ "Službeni glasnik BiH", 1/97, 29/02, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07

Centralna banka Bosne i Hercegovine je potpuno neovisna od Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, te bilo koje javne agencije i organa, a u cilju objektivnog provođenja svojih zadataka.

Centralna banka Bosne i Hercegovine svoju djelatnost obavlja preko Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, Uprave CBBiH i osoblja.

Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine je organ Centralne banke Bosne i Hercegovine nadležan za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju Centralne banke Bosne i Hercegovine, u skladu s ovlaštenjima utvrđenim Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine. Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine se sastoji od pet članova koje imenuje Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i između svojih članova bira guvernera koji je ujedno i predsjedatelj ovog organa i Uprave CBBiH. Guverner je glavni izvršni funkcionar zadužen za svakodnevno poslovanje Centralne banke Bosne i Hercegovine.

Uprava CBBiH, koju čine guverner i tri viceguvernera (koje imenuje guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine), na zahtjev guvernera, kao glavnog izvršnog funkcionara, operativno provodi aktivnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine i usklađuje aktivnosti organizacijskih jedinica.

Za kontrolu rizika u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, imenuje glavnog internog revizora i zamjenike glavnog internog revizora.

Poslovanje Centralne banke Bosne i Hercegovine ostvaruje se preko Centralnog ureda sa sjedištem u Sarajevu, tri glavne jedinice sa sjedištem u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci i dvije podružnice sa sjedištem na Palama i u Brčko distriktu.

1. EKONOMSKA KRETANJA U 2012.

1.1 Međunarodno okruženje

Svijet

Globalni trendovi početkom 2012. su zabilježili postupni oporavak, ali su istodobno potencijalni rizici ostali i dalje prisutni. Smanjenje povjerenja i financijski stres bili su glavni faktori usporavanja u eurozoni, što se nastavilo i većim dijelom u 2012. U drugoj polovini godine, globalni oporavak, koji nije bio dovoljno jak ni na početku godine, pokazao je ponovo znakove slabljenja i zabilježen je zastoj i neizvjesnost u pogledu budućeg razvoja događaja. Ključni razlog za to je da ekonomske politike u glavnim razvijenim ekonomijama nisu uspjele povratiti povjerenje i stabilnost u izgledu za ekonomski napredak. Osobito su izraženi problemi u nezaposlenosti. Krajem godine, globalni financijski uvjeti su se stabilizirali i imali pozitivan trend, međutim, pokazatelji o globalnoj industrijskoj proizvodnji i trgovini, sugeriraju da globalni rast nije dovoljno ojačao.

Aktivne ekonomske politike su, u jednoj mjeri, uspjele da smanje akutne rizike u krizi eurozone i SAD-a. U prvoj polovini godine, oporavak je bio izraženiji u SAD-u, nego u zemljama eurozone. Situacija u eurozoni je tijekom većeg dijela 2012. godine bila loša, financijsko tržište nestabilno, i dodatna neizvjesnost je u iznalaženju rješenja, a smanjenje povjerenja na tržištima prouzrokovalo je značajan rast stopa za vladine obveznice zemalja na periferiji eurozone.

Prema prognozama MMF-a globalni ekonomski rast u 2013. će postupno ojačati i iznositi će 3,5%, ali će i dalje biti spor. Ukoliko se financijski uvjeti nastave poboljšavati, globalni rast bi mogao biti čak i jači, ali rizici ostaju, uključujući dužu stagnaciju u eurozoni i prekomjerno kratkoročno fiskalno pooštavanje u SAD-u.

Ključne središnje banke u svijetu (FED i Banka Engleske) su zadržale referencne stope na rekordno niskoj razini. ECB je mijenjala referencne stope tijekom godine, te ih je u prvoj polovini godine zadržala na razini od 1,0%, kako bi se riješio problem rastuće inflacije u eurozoni. Međutim, kada je postalo očigledno da je oporavak u eurozoni i dalje ugrožen, ECB je

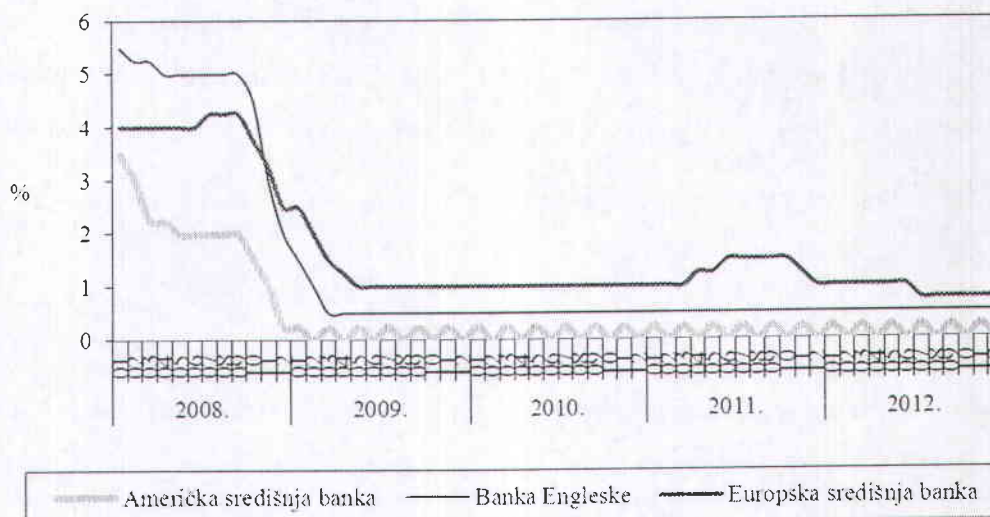

u srpnju 2012. godine smanjila stopu na rekordno nisku razinu od 0,75% zbog podsticanja rasta ekonomskih aktivnosti.

U SAD-u je realni BDP zabilježio rast od 2,2% u 2012. godini, što ukazuje da je rast viši u odnosu na 2011. godinu, kada je zabilježen na razini od 1,8%. Nezaposlenost je ostala i dalje na visokoj razini, iako je zabilježila blagi pad na razini od 7,8%, za razliku od 2011. godine, kada je bila 8,2%. Rastu realnog BDP-a u SAD-u je najviše doprinio rast osobne potrošnje, izvoz i rast izravnih stranih investicija. U pogledu inflacije došlo je do smirivanja, jer je u prosincu 2012. iznosila 1,7%, dok je u isto vrijeme prethodne godine bila na razini od 3,0%. U fokusu FED-a je i dalje da stimulira veći ekonomski rast i zaposlenosti, a inflacijski ciljevi su u drugom planu.

Američki burzanski indeksi su zabilježili rast pri završetku godine, a izgrađen je na optimizmu da će dogovor biti postignut kako bi se izbjegla fiskalna neuravnoteženost koja podrazumijeva kombinaciju rezova vladine potrošnje i povećanje poreza. S tim u vezi, indeks S&P 500 na kraju godine zabilježio je rast od 13,4% u odnosu na kraj prethodne godine i to je ujedno najveća razina od 2009. godine. NASDAQ 100 je zabilježio još veći rast (od 15,9%) u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 1.1: Referencne stope svjetskih središnjih banaka

Europska unija

Tijekom cijele godine, ekonomska aktivnost u eurozoni i EU je bilježila pogoršanje i došlo je do druge po redu recesije u protekle tri godine, nakon što ekonomske aktivnosti u Njemačkoj i Francuskoj nisu uspjele da spriječe pad BDP-a. Problemi s javnim dugom Grčke, kao i drugim zemljama eurozone, tijekom cijele godine ostali su značajan problem i doprinijeli daljnoj neravnoteži ekonomskih aktivnosti u cijeloj eurozoni i EU.

Tijekom 2012. godine, BDP je realno pao za 0,6% u eurozoni, a u EU27 BDP je zabilježio pad od 0,3%, za razliku od 2011. godine, kada je realni rast BDP-a iznosio 1,4% u eurozoni i 1,5% u EU27.

Krajem godine, godišnja inflacija u eurozoni je bila na razini od 2,2%, dok je godišnja inflacija u EU27 na kraju godine iznosila 2,3%. Pad inflacije tijekom godine je najviše posljedica kontinuiranog pada cijena nafte na svjetskom tržištu.

Uvjeti na tržištu rada su zabilježili dalje pogoršanje u odnosu na prethodnu godinu, pa je u prosincu 2012. godine u eurozoni zabilježena nezaposlenost od 11,8% i predstavlja pogoršanje u usporedbi sa stopom nezaposlenosti u 2011. godini koja je iznosila 10,6%.

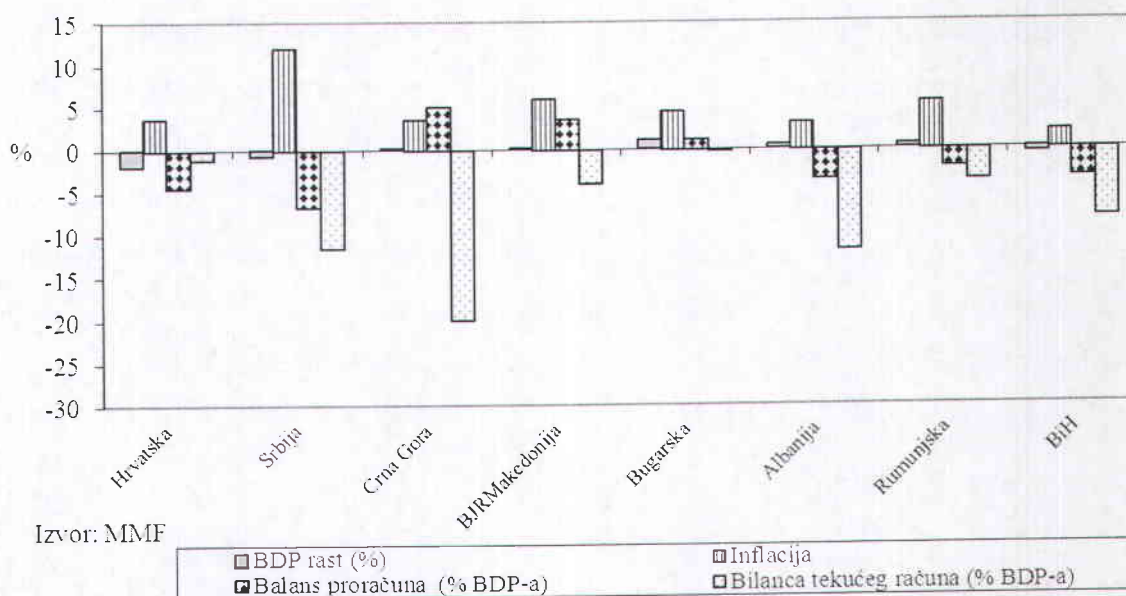
U EU27 je stopa nezaposlenosti rasla tijekom godine i u prosincu 2012. godine je bila 10,7%, a u prosincu 2011. iznosila je 10,1%.

Što se tiče glavnih burzanskih indeksa, 2012. je bila prilično uspješna i pored velike volatilnosti na financijskim tržištima. Indeks Euro Stoxx porastao je za 13% u 2012. dok je francuski indeks CAC-40 porastao za 15%. I njemački DAX indeks imao je jako uspješnu godinu, s porastom od 29%. Iako je njemačka ekonomija osjetila utjecaj sporijeg rasta u Kini, te recesiju širom Europe, ipak je rasla tijekom tri prva tromjesječja 2012.

Zemlje u okruženju

U zemljama regije u 2012. financijska tržišta su prolazila relativno stabilno razdoblje, ali je domaća potražnja ostala na niskoj razini, korporacije su zabilježile smanjene profite, povećale su se stope nezaposlenosti i pogoršala fiskalna pozicija. U skladu s tim, većina zemalja pretrpila je novu recesiju, pa je u Hrvatskoj zabilježen pad realnog BDP od -1,9%, a u Srbiji od -0,7%.

Slika 1.2: Glavni ekonomski pokazatelji za zemlje Jugoistočne Europe u 2012. godini

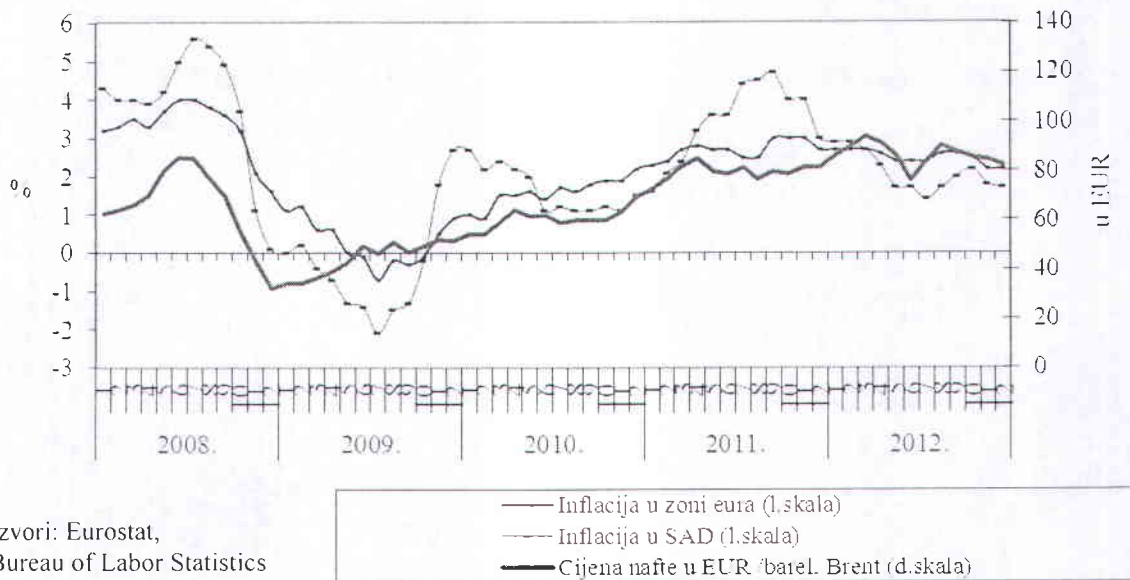

Inflacija je u većini zemalja Jugoistočne Europe je bila u porastu tijekom 2012. godine, a što je djelomično odraz i povećanja stopa PDV-a, kao i rasta cijena hrane. A najveća inflacija je zabilježena u Srbiji, a na kraju godine dostigla je 12%.

Cijena nafte

Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u prvoj polovini 2012. godine kontinuirano je rasla, da bi u drugoj polovini zabilježila trend opadanja i na kraju godine iznosila 83 eura po barelu, što je imalo izravan utjecaj na smanjena inflatorna kretanja u svijetu. U ožujku barel nafte je dosegao rekordan iznos od čak 94 eura, ali je onda cijena počela padati zbog slabije globalne potražnje.

Slika 1.3: Cijena sirove nafte i godišnje stope inflacije

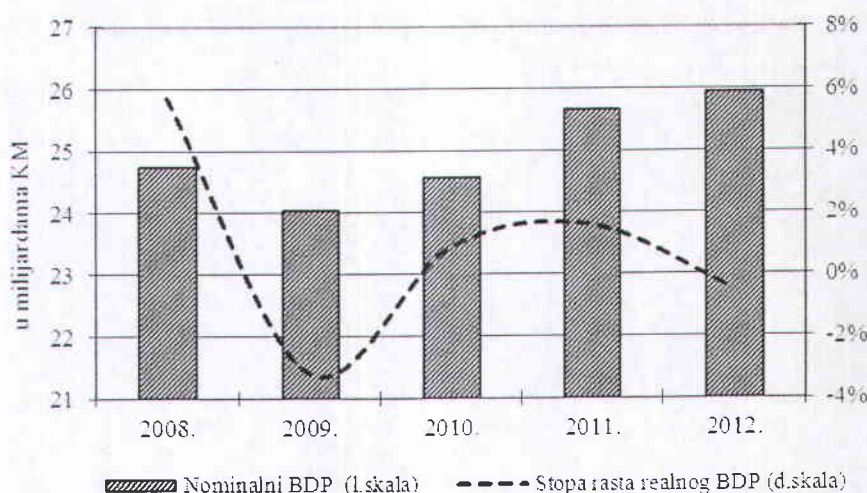
1.2 Ekonomska kretanja u BiH

1.2.1 Bruto domaći proizvod

Pozitivna ekonomska kretanja i postupni oporavak iz 2011. i početka 2012. naglo su zaustavljeni tijekom 2012. godine. U prvoj polovini godine postojao je još uvijek zamah u aktivnostima, ali je nakon toga došlo do stagnacije i usporavanja, a što je najvećim dijelom uzrokovano recesijskim kretanjima u eurozoni i našoj regiji. Recesija u eurozoni traje već šest uzastopnih tromjesečja, a za našu ekonomiju situacija se pogotovo zakomplicirala kada je došlo do pogoršanja prilika u njemačkoj ekonomiji. Glavni efekti ekonomske stagnacije u eurozoni (i EU općenito) na domaću ekonomiju su se reflektirali u smanjenju vanjske tražnje za našim izvozom i nedovoljnih kapitalnih priljeva. Isto tako, naša regija je zahvaćena ponovo recesionim kretanjima (prvenstveno Hrvatska i Srbija), što je sve skupa formiralo vrlo nepovoljne uvjete na vanjskom planu. Na unutarnjem planu i dalje su prisutni problemi vezani za restriktivnu fiskalnu politiku, slabe domaće privatne potrošnje i niske razine investicija (naročito u privatnom sektoru). Javne investicije su se donekle pojačale, ali još uvijek ne u punom potencijalu. Financijsko posredovanje (financiranje od strane financijskog sektora) bilo je niskog intenziteta, te zbog toga

nije pružilo neophodan poticaj općim ekonomskim aktivnostima. Treba naglasiti i neuobičajeno nepovoljne klimatske šokove (oštra zima, sušno ljetno razdoblje), koji su se prvenstveno odrazili na proizvodnju energije i poljoprivredu.

Slika 1.4: Nominalni BDP i stope rasta realnog BDP-a

Na proizvodnoj strani, raspoloživi podaci govore o naglašenom padu industrijske proizvodnje (u svim segmentima) i daljem padu obujma radova u građevinarstvu. Pored toga, poljoprivredne aktivnosti su bile snažno pogođene nepovoljnim vremenskim prilikama (suša), tako da su ovoj oblasti pretrpljeni veliki ekonomski gubici.

Sve skupa je dovelo do recesionih kretanja i procjenjuje² se da je realni pad BDP-a u 2012. iznosio -0,5%, te da su se u velikoj mjeri realizirali negativni rizici koji nisu bili tako vidljivi na početku 2012. Domaća ekonomija se, usljed svojih unutarnjih slabosti, nije dovoljno brzo adaptirala na nove uvjete, a u uvjetima uslozňjavanja političke situacije i zastoja u integracijskim procesima, izostala je primjena efektivnih ekonomskih mjera. Nominalna vrijednost domaćeg bruto proizvoda u 2012. (do objavljivanja službenih podataka) procjenjuje se na oko 25.900 milijuna KM.

² Za Republiku Srpsku na raspolaganju je tromjesečni BDP. Podaci za prva tri tromjesečja ukazuju na realni pad u rasponu od -0,6 do -0,9%.

U 2012. godini, za razliku od prethodne godine, ekonomija nije bila izložena inflatornim pritiscima, što je trebalo imati pozitivan utjecaj na ukupne ekonomske aktivnosti. Cijena nafte nije imala tako poguban rast kao u 2011, pa je to donekle smanjilo moguće negativne implikacije za ukupan ekonomski učinak.

1.2.2 Industrijska proizvodnja

BiH

U 2012. industrijska proizvodnja u BiH, usljed kombinacije različitih faktora, pretrpila je ozbiljno pogoršanje. Poslije dvije godine pozitivnog rasta (od 1,6% u 2010. godini i 5,6% u 2011. godini), u 2012. godini je zabilježen naglašen pad obujma industrijske proizvodnje za 5,2%. Kako dodata vrijednost industrijske proizvodnje sudjeluje oko 18 postotaka u ukupnoj bruto dodatoj vrijednosti (BDV), onda se ona može smatrati relativno pouzdanim pokazateljem pada ukupnih gospodarskih aktivnosti u BiH.

Analiza strukture indeksa industrijske proizvodnje u BiH pokazuje da je u sva tri područja gospodarskih djelatnosti zabilježen pad obujma proizvodnje. Naime, u rudarstvu i prerađivačkoj industriji je zabilježen približno identičan pad obujma proizvodnje, tako je u rudarstvu zabilježen pad od 4,9%, a u prerađivačkoj industriji 4,7%, dok je u opskrbi električnom energijom, plinom i vodom zabilježen pad proizvodnje od 7,1%.

Tablica 1.1: Indeksi industrijske proizvodnje³

(prethodna godina = 100)

	2010/2009			2011/2010			2012/2011		
	BiH	FBiH	RS	BiH	FBiH	RS	BiH	FBiH	RS
C-rudarstvo	96,2	95,7	109,1	115,6	112,3	118,2	95,1	95,9	96,1
D-prerađivačka industrija	101,9	106,9	105,1	105,0	100,0	103,9	95,3	97,9	95,2
E-el. energija, plin i voda	103,7	102,4	103,0	102,0	103,3	100,0	92,9	89,1	96,3
UKUPNO INDUSTRIJA	101,6	104,2	105,0	105,6	102,5	104,7	94,8	95,7	95,8

³ Zbog metodoloških razlika izračunavanja indeksa industrijske proizvodnje pojavljuje se nesklad između indeksa izračunatih u entitetima i na razini BiH

U okviru rudarstva u vađenju energetskih sirovina (ugljena, lignita i treseta) zabilježen je pad proizvodnje za 3,9%, a u vađenju ostalih ruda i kamena zabilježen je pad proizvodnje za 9,2%.

U okviru prerađivačke industrije samo u dva od četrnaest potpodručja ostvaren je rast obujma proizvodnje, i to u proizvodnji kemijskih proizvoda i vještačkih vlakana (8,2%) i proizvodnji proizvoda od gume i plastičnih masa (0,8%). Na drugoj strani, visoke stope pada proizvodnje su zabilježene u proizvodnji strojeva i uređaja (-26,2%), ostaloj prerađivačkoj industriji (-22,5%) i proizvodnji električnih i optičkih uređaja (-19,0%). U preostalim devet potpodručja pad obujma proizvodnje kreće se u rasponu od -0,9% (proizvodnja baznih metala i metalnih proizvoda) do -15,8% (proizvodnja ostalih proizvoda od nemetalnih minerala).

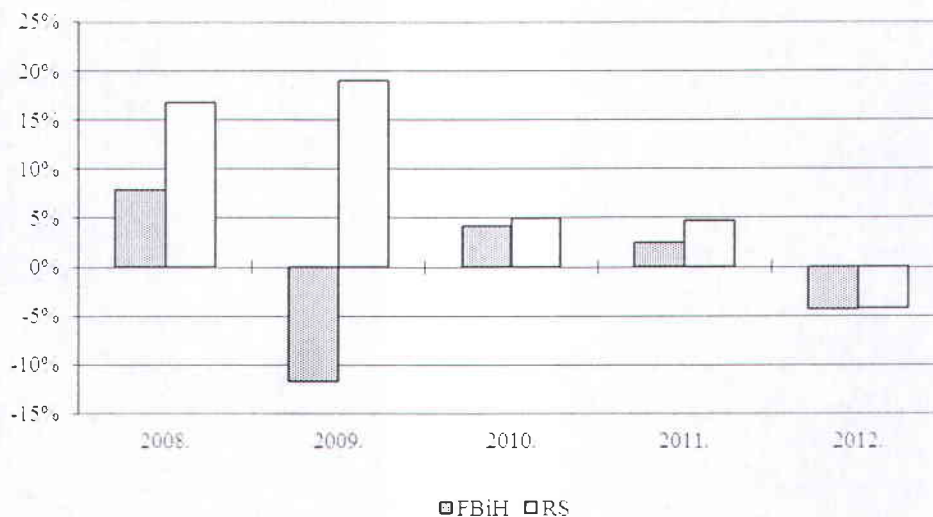
Tablica 1.2: Stope promjene obujma proizvodnje glavnih industrijskih grupa proizvoda
(u %)

Grupe proizvoda	BiH			
	2009/ 2008	2010/ 2009	2011/ 2010	2012/ 2011
Industrija ukupno	-3,3	1,6	5,6	-5,2
Intermedijarni proizvodi	11,3	10,4	7,8	-3,8
Kapitalni proizvodi	-18,1	-39,2	-1,2	-15,2
Trajni proizvodi za široku potrošnju	-8,3	15,1	-2,6	-23,1
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	5,6	0,5	4,9	1,2
Energija	5,4	1,6	6,2	-6,4

Promatrano sa stanovišta namjene korištenja proizvoda, u 2012. godini bilježi se pad obujma proizvodnje svih grupa proizvoda, osim netrajnih proizvoda za široku potrošnju (kod koje je obujam proizvodnje povećan za 1,2%). Tako je zabilježen pad proizvodnje intermedijarnih proizvoda za 3,8%, energije za 6,4%, kapitalnih proizvoda za 15,2% i trajnih proizvoda za široku potrošnju, čak za 23,1%. Pad kod kapitalnih proizvoda traje već četiri godine uzastopno i odražava smanjena razina investicija u godinama nakon početka krize.

Ovakvo kretanje industrijske proizvodnje govori da se-domaća ekonomija nalazi u razdoblju recesije i da je za ekonomski oporavak potrebno hitno poduzimanje mjera kojima bi se iniciralo oživljavanje proizvodnih djelatnosti.

Slika 1.5: Godišnje stope rasta industrijske proizvodnje 2008.-2012.

FBiH i RS

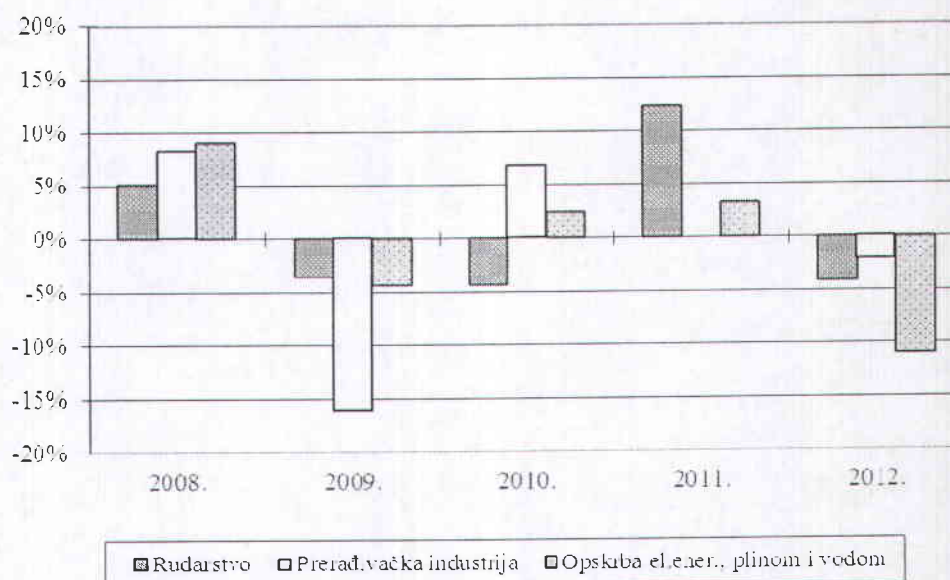
U FBiH u posljednjih pet godina ostvaren je negativan srednji tempo rasta industrijske proizvodnje od 0,5%, a u RS-u pozitivan srednji tempo rasta od 9,6%. Pri tome, u FBiH stopa rasta varira 7,7 postotnih poena, a u RS-u stopa rasta varira 9,5 postotnih poena oko njene prosječne vrijednosti (u FBiH visoke oscilacije stope rasta najvećim dijelom posljedica su pada proizvodnje u 2009. godini, dok su u RS-u visoke oscilacije najvećim dijelom posljedica rasta proizvodnje u istoj godini).

Kretanje mjesečnih indeksa industrijske proizvodnje u odnosu na prethodni mjesec, pokazuje da je u oba entiteta zabilježena visoka stopa pada industrijske proizvodnje u prvom mjesecu promatrane godine, a što je posljedica sezonskih faktora i što je naročito naglašeno u 2012. zbog teških vremenskih prilika.

U FBiH u 2012. godini, u odnosu na prethodnu godinu, zabilježen je pad obujma industrijske proizvodnje od 4,3%. Analiza strukture indeksa industrijske proizvodnje pokazuje da je u sva tri područja zabilježen, i to za rudarstvo pad od 4,1%, prerađivačku industriju 2,1% i opskrbu električnom energijom, plinom i vodom 10,9%.

Slika 1.6 : Godišnje stope kretanja fizičkog obujma industrijske proizvodnje po područjima FBiH

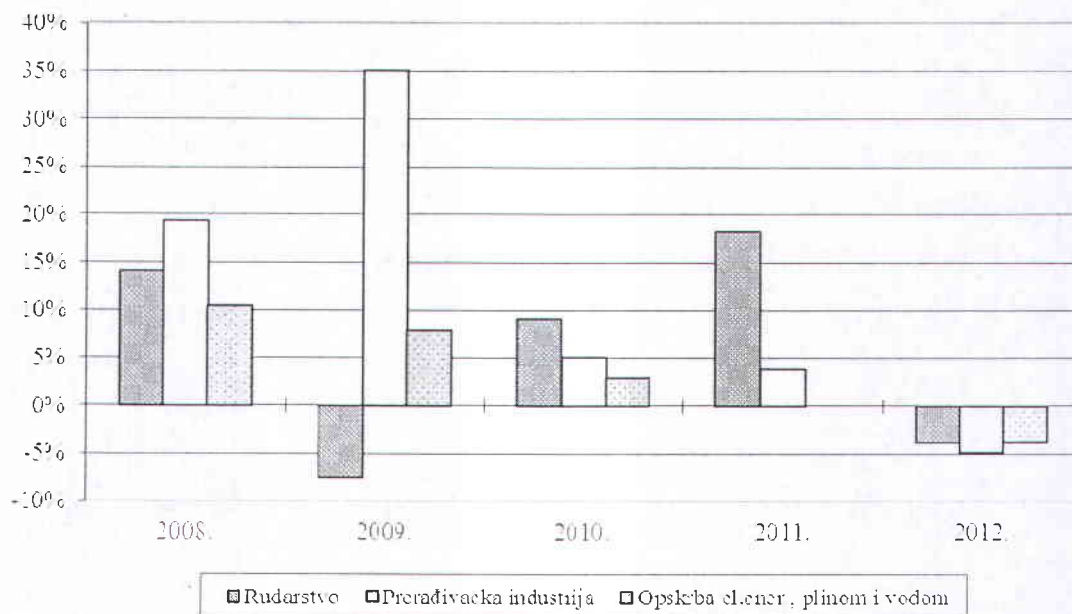
U okviru prerađivačke industrije, u devet od 22 potpodručja ostvaren je rast obujma proizvodnje. Visoke stope rasta proizvodnje zabilježene su u potpodručjima koja obuhvataju proizvodnju ostalih prometnih sredstava (60,7%), proizvodnju namještaja i ostalu prerađivačku industriju (36,3%), te proizvodnju kemijskih proizvoda (11,9%). U ostalih šest potpodručja bilježi se rast obujma proizvodnje u rasponu od 0,1% (proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata i satova) do 8,2% (proizvodnja električnih strojeva i aparata).

Na drugoj strani, visoke stope pada obujma proizvodnje zabilježene su u proizvodnji uredskih uređaja (-37,8%), proizvodnji koksa i derivata nafte (-21,9%) i proizvodnji tekstila (-18,1%). U ostalih 10 potpodručja bilježi se pad obujma proizvodnje u rasponu od -0,5% (izdavačka djelatnost, tiskarstvo i umnožavanje snimljenih zapisa) do -16,9% (proizvodnja odjevnih predmeta).

U RS-u u 2012. godini, u odnosu na prethodnu godinu, zabilježen je pad obujma industrijske proizvodnje od 4,2%. Analiza strukture indeksa industrijske proizvodnje pokazuje da je u sva tri područja zabilježen približno jednak pad proizvodnje, i to za rudarstvo 3,9%, prerađivačku industriju 4,8% i opskrbu električnom energijom, plinom i vodom 5,7%.

Slika 1.7: Godišnje stope kretanja fizičkog obujma industrijske proizvodnje po područjima

RS

U okviru prerađivačke industrije u osam od 23⁴ otpodručja ostvaren je rast proizvodnje. Visoke stope rasta proizvodnje ostvarene su u proizvodnji radio TV i komunikacijske opreme (134,8% zbog malog obujma proizvodnje u prethodnoj godini), proizvodnji ostalih prometnih sredstava (47,8%), te proizvodnji kemijskih proizvoda (19,6%). U ostalih pet potpodručja bilježi se rast obujma proizvodnje u rasponu od 0,6% (izdavačka djelatnost, tiskarstvo i umnožavanje snimljenih medija) do 7,2% (proizvodnja ostalih strojeva i uređaja).

Na drugoj strani, visoke stope pada obujma proizvodnje zabilježene su u proizvodnji tekstilnih tkanina i prediva (-51,0%), proizvodnja duhanskih proizvoda (-39,3%), reciklaži (-34,3%), te proizvodnji motornih vozila i prikolica (-33,0%). U ostalih 11 potpodručja bilježi se pad obujma

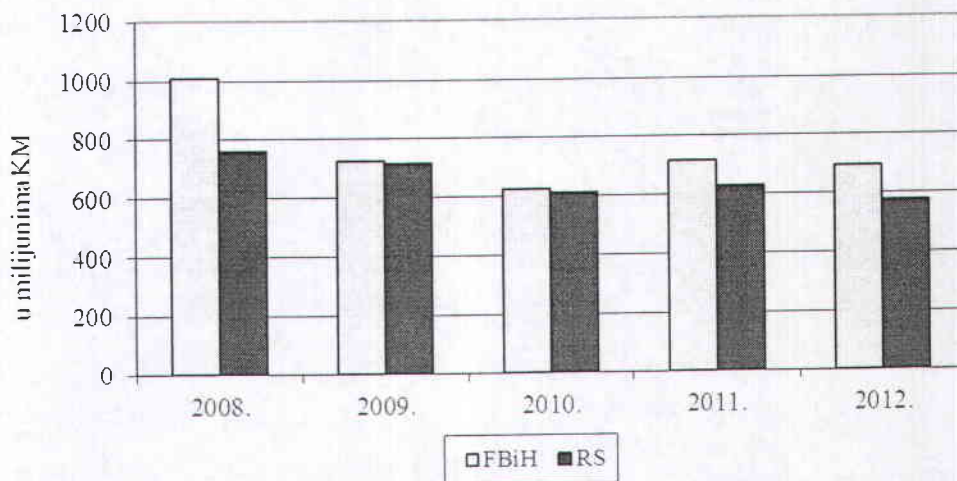
⁴ Jedna grana više nego u FBiH, a odnosi se na proizvodnju radio, TV i komunikacijske opreme.

proizvodnje u rasponu od -4,0% (proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira) do -23,2% (proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata).

1.2.3 Građevinarstvo

Građevinarstvo u domaćoj ekonomiji predstavlja važnu djelatnost koja sudjeluju s preko četiri postotka u bruto dodatoj vrijednosti i upošljava 5,0% ukupnog broja zaposlenih. U razdoblju od 2005. do 2008. godine vrijednost izvršenih radova u ovoj djelatnosti u FBiH povećala se za 79,2%, a u RS-u za 97,8%. Za razliku od ovoga razdoblja, kada su bilježene visoke stope rasta vrijednosti izvršenih građevinskih radova, u 2009. i naročito u 2010. godini, usljed recesije, bilježi se pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova.

Slika 1.8 : Vrijednost izvršenih radova u FBiH i RS 2008. – 2012.⁵

Tijekom 2011. godine u FBiH zaustavljeni su negativni trendovi i zapaža se umjereni oporavak, tako da je vrijednost izvršenih građevinskih radova bila veća za 14,0% u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, u 2012. godini u FBiH vrijednost je iznosila 695,5 milijuna KM i ponovo se bilježi pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova za 19,1 milijun KM ili 2,7% u odnosu na

⁵ Vrijednost izvršenih građevinskih radova u 2012. godini u RS-u izračunata je na bazi publiciranog indeksa u 2012. i vrijednosti izvršenih radova u 2011. godini.

prethodnu godinu. Od ukupne vrijednosti izvršenih radova u 2012. godini, na niskogradnju se odnosi 396,6 milijuna KM ili 57,0%, a na visokogradnju 298,9 milijuna KM ili 43,0%. Pri tome je vrijednost radova koji se odnose na niskogradnju veća za 47,9 milijuna ili 13,7%, a vrijednost radova koji se odnose na visokogradnju manja je za 67,0 ili 18,3%.⁶

Tijekom 2011. godine i u RS-u su zaustavljeni navedeni negativni trendovi, tako da je vrijednost izvršenih radova bila veća za 2,6%.⁷ U 2012. godini u RS-u, kao i u FBiH, ponovo se bilježi pad vrijednost izvršenih građevinskih radova (iznosila je 578,5 milijuna KM) koja je manja je za 49,6 milijuna KM ili 7,9% u odnosu na prethodnu godinu.

1.2.4 Cijene

Inflatorna kretanja u 2012. godini bila su ograničena i stabilna, pa je prosječan rast cijena bio 2,1%, što je manje za 1,6 pp nego prosječan rast cijena zabilježen u 2011. godini. Tijekom godine zabilježena je visoka stopa rasta cijena alkoholnih pića i duhana, te cijena vezanih za prijevoz i određene administrativno upravljane cijene robe i usluga koje nisu podložne tržišnoj konkurenciji.⁸ S druge strane, zahvaljujući činjenici da su cijene određenih kategorija troškova bile stabilne (npr. cijene u obrazovanju se nisu mijenjale), te da su cijene odjeće i obuće i cijene u zdravstvu niže za 6,1%, odnosno 0,3%, prosječna godišnja stopa inflacije u BiH bila je umjerena, odnosno bila je u okvirima koji se smatraju prihvatljivim i povoljnim za ekonomiju zemlje.

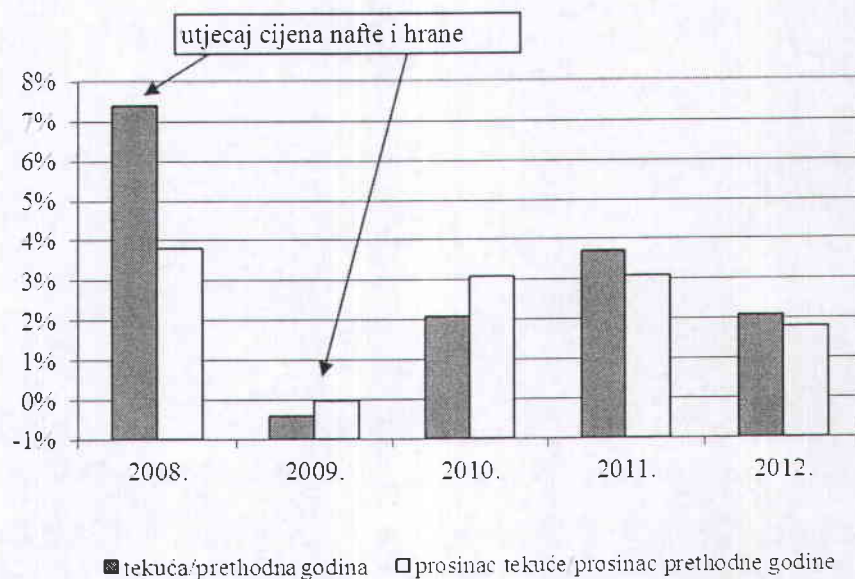
U prosincu 2012. zabilježena je godišnja stopa inflacije od 1,8%, a početkom godine, preciznije u siječnju, dosegla je svoj maksimum od 2,5%. Trend smanjivanja inflacije je bio naglašen do srpnja, kada je zabilježena godišnja stopa od 1,4%, da bi nakon toga oscilirala do 2,3% i da bi pri kraju godine stagnirala na 1,8%.

⁶ Izvor podataka Zavod za statistiku FBiH

⁷ Izvor podataka Zavod za statistiku RS (metapodaci) i stopa rasta u 2011. godini

⁸ U 2012. godini u prosjeku su porasle cijene duhanskih proizvoda za 13,4%, komunalnih usluga za 5,4%, el. energija, plin i dr. energenata za 3,0%, te prijevoza za 4,8%.

Slika 1.9: Inflacija u BiH 2008.-2012.

Tijekom 2012. godine bilježi se usporen oporavka svjetske ekonomije koju prati popuštanje infatornih pritiska. Istodobno, tranzicijske ekonomije karakteriziraju različite stope rasta ekonomskih aktivnosti i inflacije. U ovakvim okolnostima inflacija u BiH u 2012. godini niža je od stope inflacije u EU za 0,50 postotnih poena, a u usporedbi s eurozonom stopa inflacije niža je za 40 pp. Istodobno, prosječna stopa inflacije u BiH u odnosu na dvije tranzicijske ekonomije koje monetarnu politiku kao i BiH baziraju na valutnom odboru (Litva i Bugarska) niža je za 1,0 pp, odnosno 0,9 pp.

Pored toga, u svim zemljama okruženja prosječne godišnje stope inflacije više su nego u BiH⁹, a u Srbiji stopa inflacije je viša za čak 5,7 pp.

⁹ Zemlje okruženja su zemlje bivše SFRJ

Tablica 1.3: Inflacija u izabranim europskim zemljama
(u %)

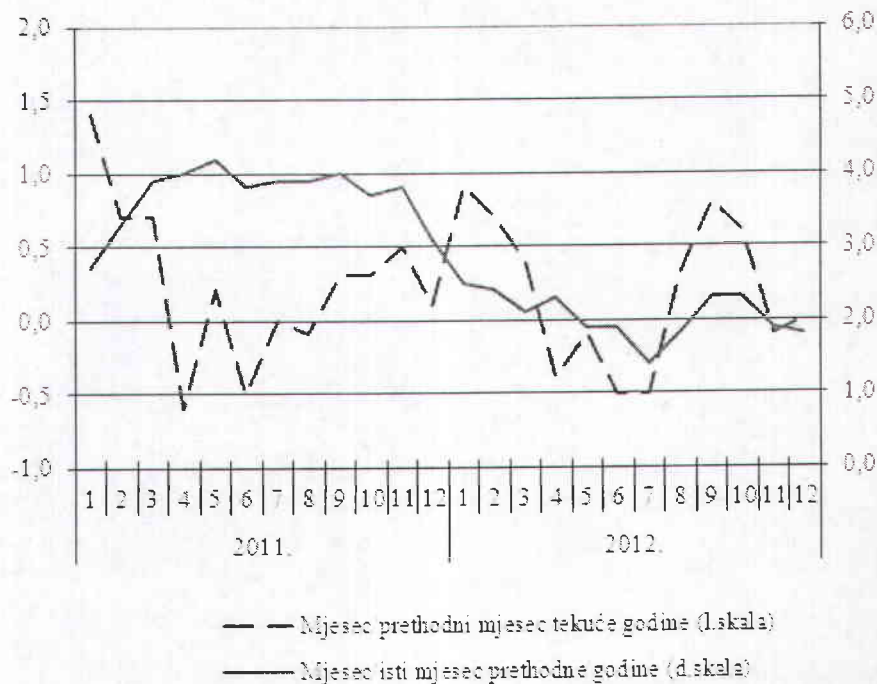
Zemlja	XII 2012 / XII 2011.	2012 / 2011.
BiH	1,8	2,1
Srbija	12,2	7,8
Crna Gora	5,1	4,1
Hrvatska	4,7	3,4
BJR Makedonija	4,7	3,3
Litva	2,8	3,1
Bugarska	4,2	3,0
Slovenija	2,7	2,6
EMU	2,2	2,5
EU	2,3	2,6

Tijekom 2012. godine u BiH je zabilježen prosječan mjesečni tempo rasta cijena od 0,17%. Najviši mjesečni rast cijena od 0,9% dogodio se u siječnju i to uslijed rasta cijena duhana i alkoholnih pića koje su porasle za 9,1% (pri čemu su cijene duhanskih proizvoda porasle za 12,6% uslijed uvođenja povećane akcize na cigarete)¹⁰, cijena komunikacijskih usluga koje su porasle za 1,6% (telefonske usluge porasle za 1,7%), cijena prijevoza za 0,8% i cijena hrane i bezalkoholnih pića koje su porasle za 0,6%.

Tijekom ostalih mjeseci 2012. godine bilježe se oscilacije cijena koje su uglavnom vezane za njihovo sezonsko kretanje (npr. cijene su pale u travnju za 0,4% uslijed sezonskog smanjenja cijene električne energije). Najviši mjesečni pad cijena od po 0,5% zabilježen je u lipnju i srpnju i to uslijed pada cijena hrane i prijevoza (cijene hrane pale za 0,8% i 1,2%, a cijene prijevoza pale za 1,7% i 0,7%).

¹⁰ Posebna akciza na cigarete je povećana za dodatnih 0,20-0,30 feninga zbog usklađivanja s posebnom akcizom u EU. Planirano je, a u skladu s europskom regulativom, da do kraja 2014. iznos akcize na duhanske proizvode bude 2,70 KM.

Slika 1.10 : Mjesečne i godišnje stope inflacije u 2011. i 2012. godini

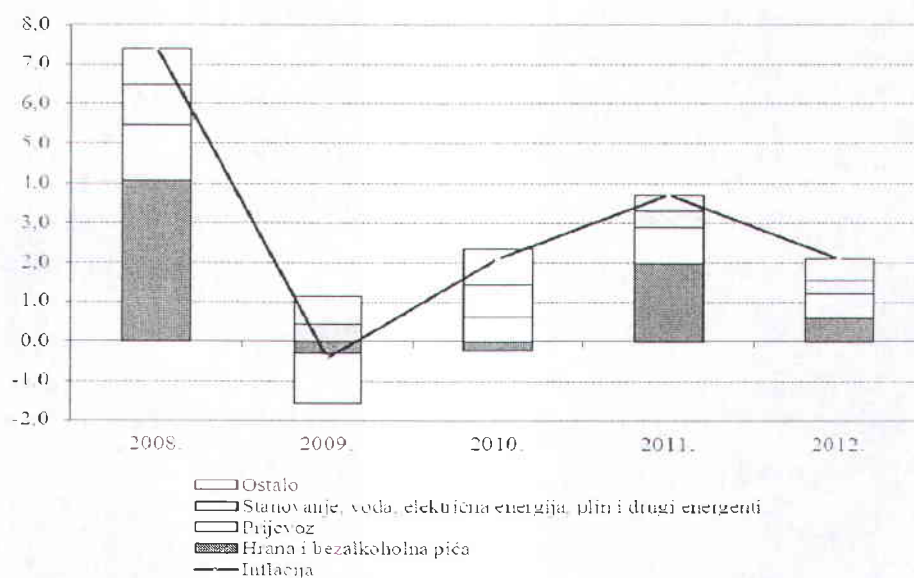

Struktura indeksa potrošačkih cijena pokazuje da je najviši rast cijena u 2012. godini zabilježen kod alkoholnih pića i duhana i to za 9,9%. Pored toga, zabilježen je relativno visok rast cijena kod prijevoza (4,8%) uzrokovan rastom cijena goriva, te cijena usluga koje se odnose na stanovanje, vodu, električnu energiju, plin i druge energente (2,9%), a uzrokovan je najvećim dijelom rastom cijena različitih komunalnih usluga (5,4%) i električne energije i plina (3,0%).

Stope rasta cijena ostalih komponenti koje čine indeks potrošačkih cijena bile su: hrana i bezalkoholna pića (1,8%), restorani i hoteli (1,7%), komunikacijske usluge i oprema (1,5%), namještaj, uređaji u kućanstvu i redovno održavanje kuće (1,1%), ostala dobra i usluge (1,0%), te rekreacija i kultura (0,5%). Cijene zdravstvenih usluga nisu se mijenjale, a cijene u obrazovanju bile su niže za 0,3%, dok cijene obuće i odjeće nastavljaju kontinuirani pad koji se bilježi već niz godina i niže su za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu.

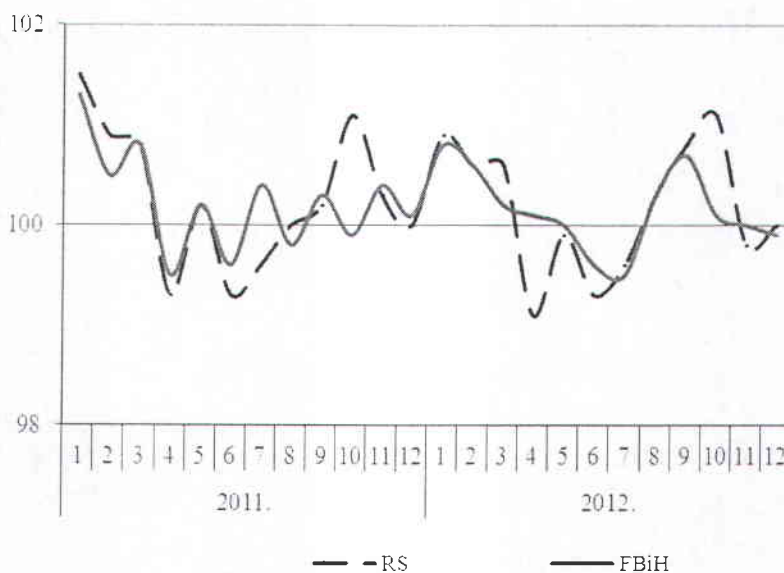
Rast prosječnih cijena od 2,1% u 2012. godini uslovljen je najvećim dijelom rastom cijena prijevoza (61 bp) i hrane (60 bp), a zbog visokog udjela hrane u strukturi troškova kućanstva (oko 33%). Cijene alkoholnih pića i duhana (0,44), cijene komunalnih usluga (0,34 pp) su, također, imale značajan doprinos u godišnjem porastu cijena.

Slika 1.11: Komponente inflacije po glavnim grupama proizvoda

Promatrano po entitetima, kretanje cijena je bilo u priličnoj mjeri harmonizirano, tako da su i u FBiH i u RS-u u 2012. godini potrošačke cijene u prosjeku porasle za po 2,1%.

Slika 1.12: FBiH i RS - Mjesečni indeksi potrošačkih cijena (CPI)

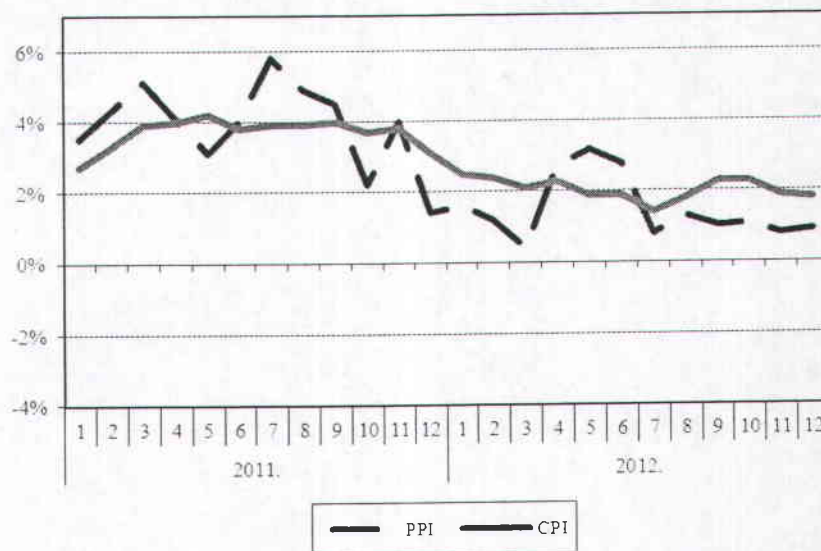

Tijekom 2012. godine zabilježen je prosječan mjesečni tempo rasta inflacije u FBiH od 0,16%, a u RS-u od 0,15%. Prema tome, mjesečno kretanje cijena kada se poredi njihovo kretanje u entitetima bilo je sinhronizirano u 2012. godini, s tim da je intenzitet oscilacija, nešto jače izražen u RS-u i to posebno kod sezonski uslovljenog kretanja cijena energije (travanj i listopad).

Indeks cijena proizvođača

I indeks cijena proizvođača ukazuje na umjerena inflatorna kretanja u 2012. Prvenstvena namjena indeksa cijena proizvođača industrijskih proizvoda je da služi kao ocjena cjenovne konkurentnosti domaće proizvodnje i dovodenje u vezu s općim kretanjem inflacije.

Slika 1.13: BiH - Indeksi potrošačkih cijena (CPI) i cijena proizvođača (PPI)

Oba indeksa pokazuju sličan trend kretanja cijena i smanjivanje godišnje stope inflacije u posljednje dvije godine, s tim da je indeks proizvođačkih cijena podložan većim oscilacijama u odnosu na indeks potrošačkih cijena.

U 2012. u odnosu na 2011. godinu proizvođačke cijene su porasle u prosjeku za 1,5% i njihov rast je niži od stope rasta potrošačkih cijena za 60 baznih poena. Međutim, kretanja unutar indeksa proizvođačkih cijena nisu konvergentna, jer se najviši rast prosječnih cijena na godišnjoj razini od 3,4% bilježi kod energije. Istodobno kod netrajnih proizvoda za široku potrošnju porast

je 1,1% i kod trajnih proizvoda za široku potrošnju samo 0,1%. Na drugoj strani, zabilježen je pad cijena intermedijarnih proizvoda za 0,9% i kapitalnih proizvoda za 0,2%.

Tablica 1.4: Stope promjene cijena glavnih industrijskih grupa proizvoda – BiH

Grupe proizvoda	(u %)	
	BiH	
	2011/ 2010	2012/ 2011
<i>Industrija ukupno</i>	3,7	1,5
Intermedijarni proizvodi	6,3	-0,9
Kapitalni proizvodi	4,0	-0,2
Trajni proizvodi za široku potrošnju	-0,5	0,1
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	0,3	1,1
Energija	5,1	3,4

Pri tome, u prosincu 2012. godine, promatrano na godišnjoj razini, u BiH indeks proizvođačkih cijena pokazuje rast ovih cijena za 0,9% i niži je za 90 baznih poena nego rast potrošačkih cijena u prosincu 2012. godine.

1.2.5 Zaposlenost i plaće

Na tržištu radne snage je došlo do daljeg pogoršanja u odnosu na prethodnu godinu usljed pada ekonomskih aktivnosti. Smanjena je zaposlenost, povećana nezaposlenost, dok se stopa aktivnog stanovništva neznatno povećala. Rezultati Ankete radne snage u BiH¹¹ pokazuju da radno sposobno stanovništvo u 2012. čini 2,5 milijuna stanovnika i to je više za oko 5,3 tisuće ili 0,2%, u usporedbi s prethodnom godinom. Od tog broja oko 1,4 milijuna ili 56,0% stanovnika je neaktivno stanovništvo, a oko 1,1 milijun ili 44,0% je radno aktivno stanovništvo. U neaktivno stanovništvo se svrstavaju osobe do navršene 15. godine života i radno sposobne osobe koje se ne izjašnjavaju niti da su zaposlene niti da su nezaposlene, dok radno aktivno stanovništvo čine

¹¹Entitetski zavodi za statistiku, zajedno s Agencijom za statistiku u BiH, već šest godina provode Anketu o radnoj snazi u skladu s metodološkim pravilima i načelima Međunarodne organizacije rada (ILO) i zahtjevima Eurostata, čime je osigurana međunarodna uporedivost podataka u oblasti statistike rada. Anketa se provodi svake godine u travnju.

zaposlene i nezaposlene osobe. U usporedbi s prethodnom godinom, broj neaktivnog stanovništva je veći za 2,1 tisuću ili 0,2%, a broj aktivnog stanovništva je veći za 3,2 tisuće ili 0,3%.

Tablica 1.5: Broj i struktura radno sposobnog stanovništva u BiH

	2008.		2009.		2010.		2011.		2012.	
	u 000	struktura	u 000	struktura	u 000	struktura	u 000	struktura	u 000	struktura
Radno sposobno stanovništvo	2.649	100%	2.594	100%	2.597	100%	2.561	100%	2.566	100%
Neaktivno stanovništvo	1.486	56,10%	1.463	56,40%	1.439	55,40%	1.433	56,0%	1.436	56,0%
Aktivno stanovništvo	1.162	43,90%	1.131	43,60%	1.158	44,60%	1.127	44,0%	1.130	44,0%

Prema ovoj anketi, u BiH u 2012. godini zaposleno je 813.683 osobe, dok je u 2011. godini bilo zaposleno 816.036 osoba.¹² Ovakvo kretanje broja zaposlenih imalo je za posljedicu smanjenje stope zaposlenosti za 0,2 postotna poena i ona u BiH u 2012. godini iznosi 31,7%. Stopa zaposlenosti je najviša u RS-u i iznosi 35,3%, u FBiH je 30,0%, dok je u Brčko distriktu najmanja i iznosi 24,8%. Pri tome je postotak zaposlenih u 2012. u usporedbi s 2011. godinom u FBiH veći za 0,2 postotna poena, u Brčko distriktu za 1,9 pp, dok je u RS-u manji za 0,8 pp.

Tablica 1.6: Stope aktivnosti stanovništva po entitetima (u%)

		2011.				2012.			
		BiH	FBiH	RS	DB	BiH	FBiH	RS	DB
1	Stopa aktivnosti	44,0	42,1	47,8	37,4	44,0	42,4	47,4	36,7
2	Stopa zaposlenosti	31,9	29,8	36,1	22,9	31,7	30,0	35,3	24,8
3	Stopa nezaposlenosti	27,6	29,2	24,5	39,0	28,0	29,4	25,6	32,5

Broj nezaposlenih u BiH u 2012. godini je 316.593 osobe, dok je u 2011. godini bilo nezaposleno 310.947 osoba, tako da je stopa nezaposlenosti u 2012. godini viša, u odnosu na 2011. godini za 0,4 postotna poena i iznosi 28,0%. Stopa nezaposlenosti je najviša u Brčko distriktu i iznosi 32,5%, u FBiH je 29,4%, dok je u RS-u najniža i iznosi 25,6%. Pri tome je

¹²U okviru zaposlenih je 37.987 osoba koje nemaju plaću, a pomažući su član u kućanstvu.

postotak nezaposlenih u 2012. u usporedbi s 2011. godinom u FBiH veći za 0,2 postotna poena, u RS-u veći za 1,1 postotni poen, dok je u Brčko distriktu manji čak za 6,5 postotnih poena.

Struktura zaposlenih prema područjima djelatnosti pokazuje da je 20,6% osoba koje rade zaposleno u poljoprivredi, 30,4% u nepoljoprivrednim djelatnostima, a 49,0% u uslužnim djelatnostima.

Tablica 1.7: Struktura zaposlenih prema području djelatnosti u BiH
(u %)

Djelatnost					
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Poljoprivredne	20,5	21,2	19,7	19,6	20,6
Nepoljoprivredne	32,5	31,5	31,0	28,9	30,4
Uslužne djelatnosti	47,0	47,3	49,3	51,5	49,0
Ukupno	100	100	100	100	100

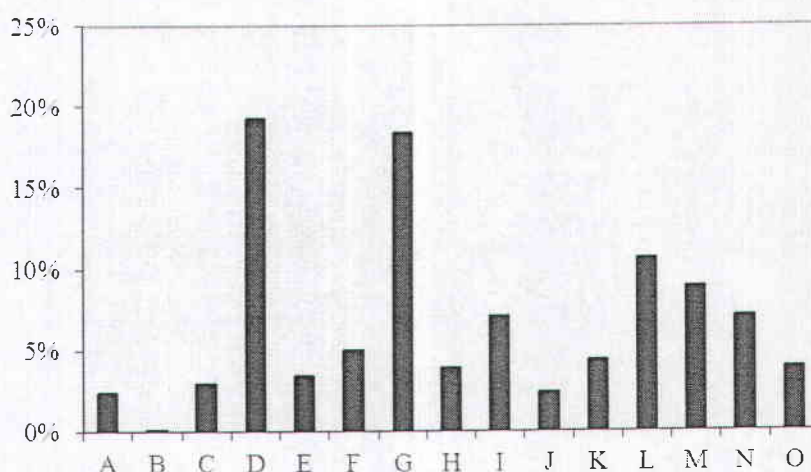
Prema područjima djelatnosti, u 2012. godini povećan je udio zaposlenih u poljoprivredi za 1,0 postotni poen, a u nepoljoprivrednim djelatnostima (odnosi se na industriju i građevinarstvo) za 1,5 postotnih poena, dok se u uslužnim djelatnostima bilježi smanjenje broja zaposlenih za 2,5 postotnih poena. Podatak koji pokazuje smanjenje zaposlenih u uslužnim djelatnostima bi mogao biti pokazatelj strukturalne preorijentacije zaposlenih na poljoprivredu u nastojanju da osiguraju dohodak kroz korištenje prirodnih resursa.

Struktura zaposlenih, prema administrativnim podacima, po djelatnostima u 2012. godini pokazuje da je u prerađivačkoj industriji (D) zaposleno 19,2%, a u djelatnosti u koju je svrstana trgovina na veliko i malo i popravak motornih vozila i motocikala, te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo (G) zaposleno je 18,3% od ukupnog broja zaposlenih osoba. Udio prerađivačke industrije u ukupnom broju zaposlenih u odnosu na 2011. godinu nije se promijenio, dok se udio trgovine smanjio za 0,3 postotna poena.

Zatim slijedi djelatnost u koju je svrstana javna uprava i obrana te obvezno socijalno osiguranje (L) s 10,6% i obrazovanje (M) s 8,9% zaposlenih i udio ovih djelatnosti u ukupnom broju zaposlenih povećao se za po 0,2 postotna poena. U četiri navedene djelatnosti zaposleno je

57,1% ukupnog broja zaposlenih u BiH. U ostalim djelatnostima zaposleno je od 0,1% (ribarstvo – B) do 7,1% (promet, skladištenje i veze – I). Važno je napomenuti da građevinarstvo (F) u ukupnom broju zaposlenih sudjeluje s 5,0% i da se udio ove djelatnosti smanjio za 0,4 postotna poena.¹³

Slika 1.14: Struktura zaposlenih po djelatnostima u 2012.

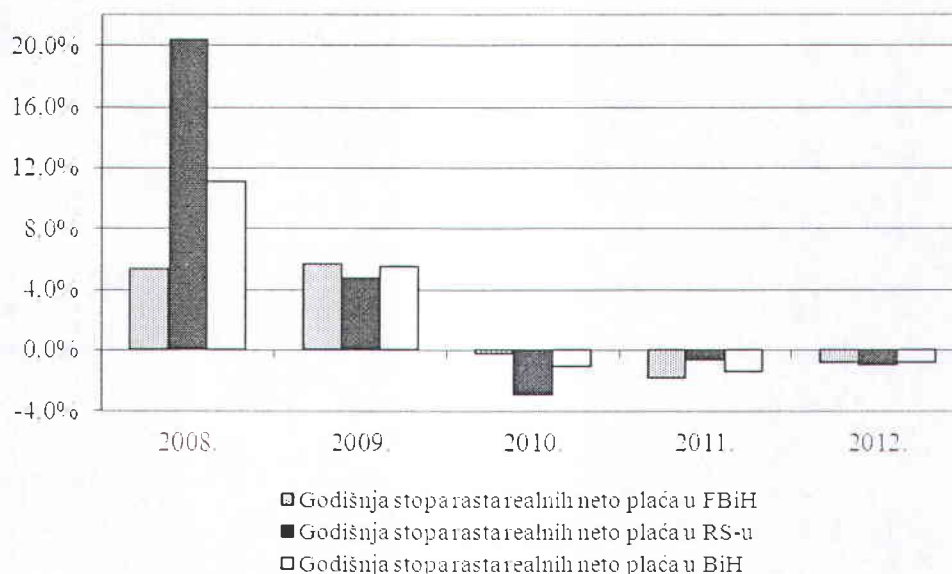
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	J	Financijsko posredovanje
B	Ribarstvo	K	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge
C	Rudarstvo i vađenje rude	L	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje
D	Prerađivačka industrija	M	Obrazovanje
E	Snabdijevanje električnom energijom, plinom i vodom	N	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb
F	Građevinarstvo	O	Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo		
H	Hoteli i restorani		
I	Prijevoz, skladištenje i komunikacije		

U skladu sa stanjem na tržištu radne snage (visoka nezaposlenost) i malog broja novih radnih mjesta, nije zabilježen pritisak na rast plaća. U 2012. godini nastavljen je negativni trend kretanja realnih neto plaća koji je obilježio prethodne dvije godine. Naime, na razini BiH nominalni iznos prosječne neto plaće u 2012. godini bio je 826 KM i veći u odnosu na 2011. za 10 KM ili 1,3%.

¹³ U 2011. udio građevinarstva u ukupnom broju zaposlenih smanjio se za 0,3pp, tako da je udio ove djelatnosti u 2011. i 2012. manji za 0,7pp u ukupnom broju zaposlenih.

Usljed inflacije realni rast prosječne neto plaće je negativan, odnosno realna neto plaća u 2012. godini smanjena je za 0,8%.

Slika 1.15 : Godišnje stope rasta realnih neto plaća u BiH

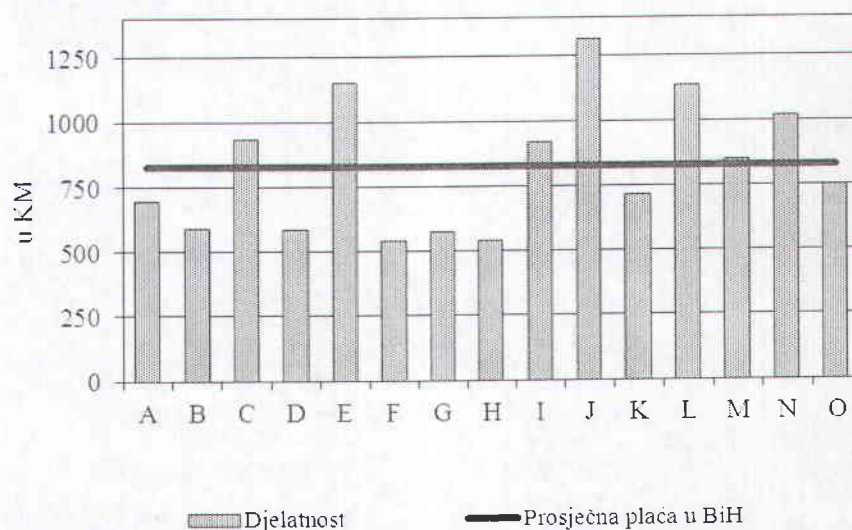

U 2012. godini je postojala visoka ujednačenost plaća u BiH, jer je prosječna neto plaća u FBiH iznosila 830 KM, u RS-u 818 KM i u Brčko distriktu 819 KM. U usporedbi s 2011. godinom u FBiH prosječna neto plaća nominalno je viša za 1,3%, u RS-u za 1,1% i Brčko distriktu za 2,4%. Realni rast prosječne neto plaće uslijed inflacije je negativan, odnosno realna plaća je u FBiH niža za 0,8%, a u RS-u za 1,0% u odnosu na 2011. godinu. Stope kretanja prosječnih neto plaća u entitetima, od 1998. do 2009. godine, pokazuju da je prisutan trend njihovog izjednačavanja.

Razina prosječnih neto plaća prema djelatnostima pokazuje da su u 2012. godini postojale značajne razlike među djelatnostima, a što je posljedica različite obrazovne strukture, ali i profitabilnosti djelatnosti. Omjer najniže i najviše prosječne plaće među djelatnostima u 2012. je 1:2,44 i identičan je odnosu zabilježenom u 2011. godini. Po pravilu, pa tako i u 2012. godini, u djelatnosti financijskog posredovanja ostvarena je najveća prosječna neto plaća u iznosu od 1.318 KM i veća je od prosječne neto plaće u BiH za 492 KM ili 59,6%. Zatim slijede djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom i vodom u iznosu od 1.155 KM; javnoj upravi i obrani i obveznom socijalnom osiguranju u iznosu od 1.141 KM; ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti u iznosu od 1.018 KM.

Neto plaće veće od neto prosječne plaće su ostvarene u rudarstvu i vađenju rude (C), u prijevozu u iznosu od 936 KM, skladištenju i komunikacijama (I) 919 KM, te u obrazovanju (M) 852 KM. Na drugoj strani, u djelatnosti hotela i restorana ostvarena je najmanja prosječna neto plaća u iznosu od 541 KM i manja je od prosječne neto plaće u BiH za 285 KM ili 34,5%. Niske prosječne neto plaće su ostvarene u djelatnosti građevinarstva (542 KM), trgovini na veliko i na malo (578 KM) i prerađivačkoj industriji (588 KM).

Slika 1.16: Prosječne neto plaće u BiH po djelatnostima¹⁴

Najviši nominalni rast neto plaće u 2012. ostvaren je u poljoprivredi, lov i šumarstvu i to u visini od 3,7%. Relativno visoke nominalne stope rasta neto plaća ostvarene su u rudarstvu (3,5%), ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti (2,6%), te u djelatnosti prijevoza, skladištenja i veze (2,5%). U ostalim djelatnostima u kojima se bilježi rast neto plaća, rast se kretao u rasponu od 2,1% (zdravstvena i socijalna zaštita) do 0,2% (javnu uprava i obrana i obvezno socijalno osiguranje). Na drugoj strani, u građevinarstvu je zabilježen najviši pad nominalne plaće i to za 1,3%. Pored toga, pad nominalne neto plaće zabilježen je u djelatnosti poslovanja nekretninama (-0,5%) i djelatnosti obrazovanja (-0,4%).

¹⁴ Djelatnosti vidjeti na Slici 1.13

Prosječna mirovina u 2012. u FBiH iznosila je 351 KM, u RS-u 312 KM i Brčko distriktu 311 KM i u odnosu na 2011. godinu u FBiH je veća za 2 KM ili 0,6%, dok je u RS-u manja za 9 KM (2,7%) i u Brčko distriktu za 8 KM (2,6%). Realni rast prosječne neto mirovine uslijed inflacije je negativan, odnosno realna mirovina je u FBiH niža za 1,5%, a u RS-u za 4,7% u odnosu na 2011. godinu.

1.2.6 Javne financije

U pogledu javnih financija, globalno govoreći, i u 2012. godini nastavljen je trend ograničavanja potrošnje, a s ciljem smanjivanja fiskalnog deficita. Prema fiskalnim planovima, usvojenim kroz aranžman s MMF-om, planirano je da fiskalni deficit¹⁵ bude na otprilike istoj razini kao u 2011. (2,5% BDP), ali se očekuje da će se zbog pogoršanja ekonomskih prilika i slabijih prihoda, na kraju biti nešto veći deficit. U prošloj godini je funkcioniranje Fiskalnog vijeća BiH bilo efikasnije i sve odluke, nakon dužeg vremena, donesene su konsenzusom.

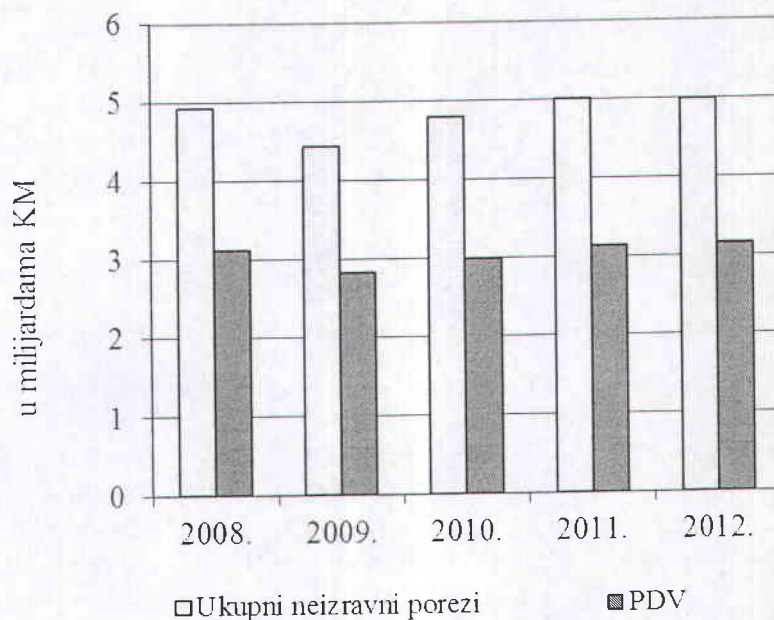
Pod pritiskom realizacije stand-by aranžmana zaključenog s MMF-om, proračuni za 2013. godinu u oba entiteta i institucijama BiH blagovremeno su usvojeni, što nije bio slučaj u prethodnim godinama. Za financiranje proračuna u 2012. godini vlasti su po osnovi stand-by aranžmana zaključenog s MMF-om osigurale 234,2 milijuna KM. Prva tranša u iznosu 118,9 milijuna KM povučena je u rujnu, a druga tranša u iznosu 115,3 milijuna KM u prosincu 2012. godine.

---

¹⁵ Uzimajući u obzir i strana donatorska sredstva (ovakav obračun deficita primjenjuje MMF za procjenu ukupnog deficita u BiH)

Slika 1.17 : Neizravni porezi (i sredstva sa JR) i neto PDV-a u razdoblju 2008. - 2012.

U 2012. godini se bilježi blagi pad ukupno prikupljenih sredstava po osnovi neto neizravnih poreza i njihov ukupni iznos u 2012. godini je 4,99 milijardi KM, što je u odnosu na 2011. godinu manje za 7,4 milijuna KM (0,15%). Pri tome je po osnovi PDV-a prikupljeno 3,17 milijardi KM (neto iznos poslije odbitka povrata), što je za 0,5% više nego u 2011., a po osnovi akciza 1,30 milijardi KM ili 2,9% više nego u 2011. Na drugoj strani, po osnovi carina prikupljeno je manje sredstava za 18,5%, putarina za 1,3% i ostalih prihoda za 1,6%. Pad u pogledu carina je očekivan s obzirom na dodatno planirano smanjivanje carina za trgovinu s EU.

Zbog potreba dodatnog financiranja vlasti su 2011. odlučile da počnu izdavati dužničke vrijednosnice na domaćem tržištu i da tako prikupe sredstva za financiranje deficita. U 2012. godini, kao i u prethodnoj, nastavljen je proces financiranja kroz izdavanje vladinih trezorskih zapisa (premošćavanja problema vezanih za likvidnost) i obveznica u oba entiteta (ranije emitirane obveznice su bile namijenjene za reguliranje dugovanja po različitim osnovama).

Vlada Republike Srpske u 2012. godini emitirala je trezorskih zapisa u ukupnoj vrijednosti 95,0 milijuna KM, i to u četiri emisije (26,7 milijuna KM u ožujku, 24,6 milijuna KM u srpnju, 17,1

- milijun KM u kolovozu i 26,6 milijuna KM u listopadu). Trezorski zapisi emitirani u ožujku su dospjeli na naplatu u rujnu 2012. godine.

Isto tako je i Vlada FBiH u 2012. godini emitirala trezorske zapise i to u pet emisija u ukupnoj vrijednosti od 120,0 milijuna KM (20,0 milijuna KM u siječnju, 25,0 milijuna KM u ožujku, 15,0 milijun KM u travnju, 30,0 milijuna KM u studenom i 30,0 milijuna KM u prosincu). Prve tri emisije (siječanj, ožujak i travanj) trezorski zapisa u ukupnoj vrijednosti od 60,0 milijuna KM su dospjeli na naplatu u 2012. godini.

Uz to Vlada RS-a je izdala dugoročne obveznice s rokom dospijeca od sedam godina u vrijednosti od 30 milijuna KM (23,5 milijuna KM u travnju i 6,5 milijuna KM u lipnju).

Vlada FBiH je izdala obveznica u vrijednosti od 112,8 milijuna KM u tri emisije (80 milijuna KM u svibnju s dospeljem za tri godine, 12,8 milijuna u kolovozu s dospeljem za pet godina i 20 milijuna u rujnu s dospeljem za dvije godine).

Vladine financije za razdoblje I-IX 2012.

S obzirom na raspoloživost podataka¹⁶, moguće je analizirati fiskalna kretanja za devet mjeseci 2012. godine. Pošto se proračunska potrošnja različito realizuje po tromjesečjima (sa skokom potrošnje u zadnjem tromjesečju) na osnovi devetomjesečnih podataka se ne može donijeti sasvim pouzdan zaključak o ukupnoj godišnjoj proračunskoj potrošnji.

Konsolidirana izvješća za BiH

Prema konsolidiranom kumulativnom izvješću za BiH (sve razine vlasti osim općina) u razdoblju I-IX 2012. godine ostvareni su prihodi u iznosu od 7,38 milijardi KM, a rashodi 7,15 milijardi

---

¹⁶ GFS podaci za cijelu 2012. godinu će biti dostupni u lipnju 2013. godine. Statistika vladinih financija za devet mjeseci 2012. pripremljena je na osnovi podataka od 47 izvještajnih jedinica (različite razine vlasti i fondovi), bez općina i javnih poduzeća za ceste. Ovo podrazumijeva praćenje i evidentiranje promjena (na strani prihoda i rashoda) koje su nastale u promatranom razdoblju, a klasificirane su u skladu s pomenutom metodologijom.

KM. U usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, prihodi su veći za 129,3 milijuna KM ili 1,8%, dok su rashodi veći za 91,4 milijuna KM i rasli su po stopi od 1,3%.

Na strani prihoda po osnovi poreza prikupljeno je 3,77 milijardi KM. Prihodi ostvareni po osnovi poreza veći su za 14,0 milijuna KM (0,4%) u usporedbi s istim razdobljem 2011. godine. Prihod od poreza je najznačajnija stavka na strani prihoda i sudjeluje u ukupnom prihodu s 51,1%. Istodobno, po osnovi doprinosa je ostvareno 2,96 milijardi KM, što je više za 30,4 milijuna KM (1,0%) u usporedbi s istim razdobljem 2011. Prihodi po osnovi doprinosa sudjeluju s 40,1% u ukupnom prihodu. Grantovi i ostali prihodi su iznosili 650,0 milijuna KM i veći su za 84,9 milijuna KM, a sudjeluju u ukupnim приходima i primicima s 8,8%.

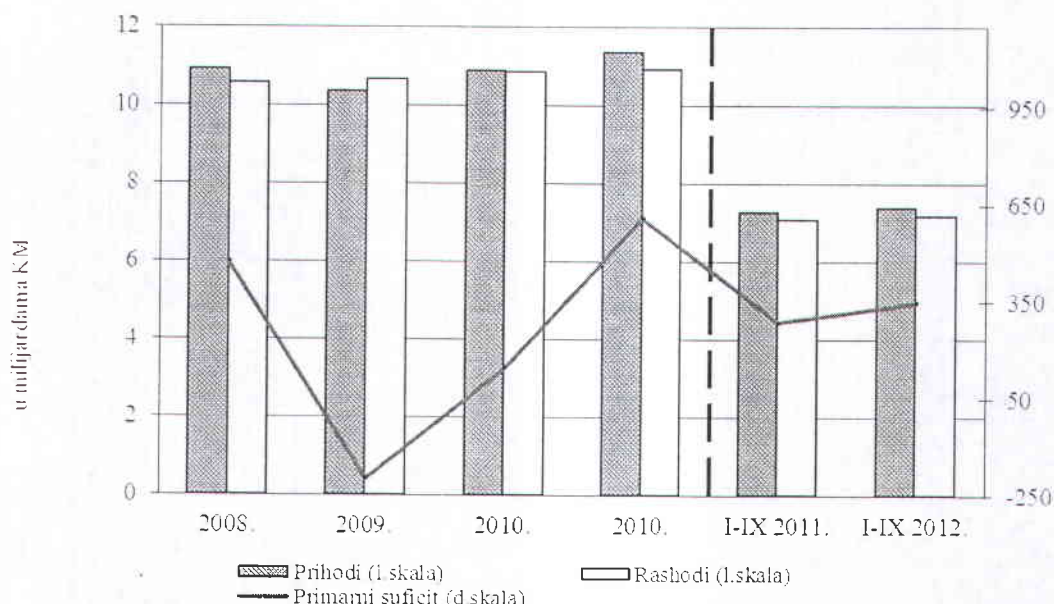
Na strani rashoda stavka koja se odnosi na kompenzaciju zaposlenih (najveći dio čine isplaćene plaće) u sektoru vlade manja je za 14,3 milijuna KM ili 0,7%, a sudjeluje u ukupnim rashodima s 29,4%. Istodobno, stavka koja se odnosi na troškove korištenja robe i usluga veća je za 19,0 milijuna KM ili 1,6% (sudjeluje u ukupnim rashodima s 16,7%), dok je stavka vezana za socijalna davanja¹⁷ veća za 20,1 milijun KM ili 0,6%, u usporedbi s istim razdobljem 2011. Ova stavka čini najveći dio ukupnih rashoda, i to 44,3%. U ovom razdoblju rashodi po osnovi kamata veći su za 25,2 milijuna KM ili 25,8%, a davanja na ime subvencija manja su za 13,3 milijuna KM ili 6,4%.

U promatranom razdoblju u sektoru vlade, na razini BiH, ostvaren je bruto suficit u iznosu od 227,2 milijuna KM, dok je u istom razdoblju prethodne godine bio ostvaren bruto suficit u iznosu od 189,4 milijuna KM, tako da je bruto suficit veći za 20,0%. Kako je u ovom razdoblju neto nabavka nefinancijskih sredstava iznosila 103,2 milijuna KM, ostvaren je neto suficit u iznosu od 124,0 milijuna KM i veći je od neto suficita ostvarenog u istom razdoblju 2011. godine za 15,6 milijuna KM ili 14,4%.

---

¹⁷ Socijalna davanja uključuju: isplate mirovina i invalidnina, boračka davanja, naknade za nezaposlene, dječiju zaštitu, pomoć izbjeglicama, te ostale isplate socijalne pomoći pojedincima.

Slika 1.18: Konsolidirani prihodi, rashodi i primarni suficit na razini BiH

Primarnim ili nekamatnim saldonom precizno se mjere efekti tekuće proračunske politike putem izostavljanja plaćanja kamata iz konvencionalnih mjera fiskalne neravnoteže i pokazuje kako tekuće fiskalne transakcije vlade utiču na njen neto dug, te je zbog toga veoma značajan pri procjenjivanju održivosti fiskalnog deficita.¹⁸ U BiH primarni suficit u razdoblju I-IX 2012. iznosi 350,2 milijuna KM, dok je u istom razdoblju 2011. godine iznosio 287,2 milijuna KM.

Institucije BiH

Operativno izvješće institucija BiH pokazuje da je u promatranom razdoblju ostvaren bruto suficit u iznosu od 61,7 milijuna KM, dok je u istom razdoblju prethodne godine bio ostvaren bruto deficit u iznosu 13,6 milijuna KM. Neto nabavka nefinancijskih sredstava iznosila je 18,5 milijuna KM, tako da je u ovom razdoblju ostvaren neto suficit od 43,2 milijuna KM, dok je u istom razdoblju prethodne godine, bio zabilježen neto deficit od 27,2 milijuna KM.

¹⁸ Generalno, da bi se izračunao primarni saldo, ukupna plaćanja kamata se oduzimaju od ukupnih troškova. Međutim, konceptualno bi trebalo oduzeti samo neto plaćanja kamata od strane vlade (plaćanja po osnovi kamata umanjena za primljene kamate).

Prihodi su iznosili 754,2 milijuna KM i, u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, viši su za 61,9 milijuna KM ili 8,6%. Pri tome su rashodi iznosili 692,5 milijuna KM i manji su za 13,4 milijuna KM ili 1,9%. U okviru rashoda najveću stavku čine plaće zaposlenih u iznosu od 473,1 milijun KM (68,3% ukupnih rashoda) i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine iznos isplaćen na ime plaća manji je za 11,9 milijuna KM ili 2,5%.

Federacija BiH

Prema operativnom konsolidiranom izvješću u FBiH u razdoblju I-IX 2012. ostvaren je bruto suficit u iznosu 73,1 milijun KM i manji je za 74,3 milijuna KM (50,4%) u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Istodobno, evidentiran je neto suficit od 41,8 milijuna KM i manji je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine za 79,8 milijuna KM ili 65,7%.

U prvih devet mjeseci 2012. godine ostvaren je neto suficit od 41,8 milijuna KM. Pri tome je ostvaren neto suficit u proračunu vlade FBiH u iznosu od 105,3 milijuna KM, dok je u okviru kantona zabilježen neto deficit u iznosu od 2,7 milijuna KM. Izvanproračunski fondovi su poslovali s neto deficitom u iznosu od 60,9 milijuna KM. Od tog iznosa u mirovinskom fondu je zabilježen neto deficit od 46,0 milijuna KM, u fondu za zdravstveno osiguranje neto deficit iznosi 22,9 milijuna KM fondu, dok je u fondu za zapošljavanje ostvaren neto suficit od 8,0 milijuna KM.

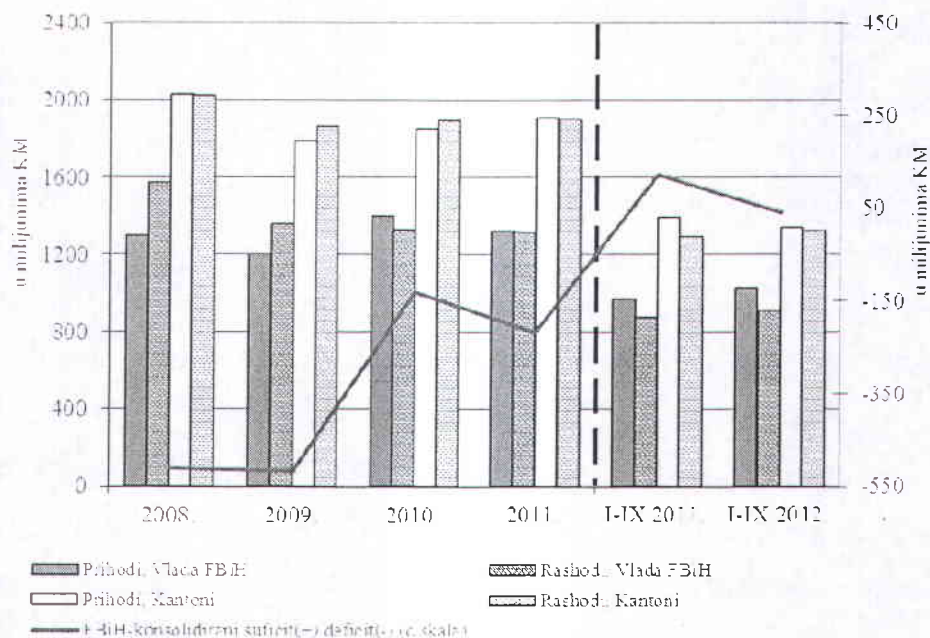
Prema konsolidiranom izvješću za FBiH (proračun FBiH, kantoni socijalni fondovi) u prvih devet mjeseci 2012. godine ostvareni su prihodi u iznosu od 4,35 milijardi KM i u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine veći su za 30,5 milijuna KM ili 0,7%. Ostvareni rashodi u prvih devet mjeseci 2012. godine iznose 4,28 milijardi KM i u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine veći su za 104,8 milijuna KM ili 2,5%.

U okviru prihoda najveća stavka su prihodi ostvareni po osnovi poreza i iznose 2,01 milijardu KM (manje za 49,3 milijuna KM ili 2,4% u odnosu na prethodnu godinu) i sudjeluju u ukupnim prihodima s 46,1%. Druga stavka po veličini su doprinosi (sudjeluju u ukupnim prihodima

- 45,0%) i iznose 1,96 milijardi KM i veći su za 2,2 milijuna KM ili 0,1%. Ostali prihodi i grantovi iznose 387,9 milijuna KM i veći su za 77,7 milijuna ili 25,1% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

U okviru rashoda, najveća stavka se odnosi na socijalna davanja i iznosi 1,85 milijardi KM (više za 32,9 milijuna KM ili 1,8% u odnosu na prethodnu godinu). Druga po veličini je stavka koja se odnosi na kompenziranje zaposlenim u vladinom sektoru i iznosi 1,02 milijarde KM, što je manje za 10,4 milijuna KM ili 1,0%. Istodobno, za nabavku robe i plaćanje usluga u promatranom razdoblju utrošeno je 974,6 milijuna KM, a što je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine više za 22 milijuna KM ili 2,3%. U ovom razdoblju rashodi po osnovi kamata veći su za 7,6 milijuna KM, ili 12,2%, a davanja na ime subvencija veća su za 16,7 milijuna KM ili 13,4%.

Slika 1.19: Prihodi i rashodi Vlade FBiH i kantona, i konsolidirani neto suficit (+)/ deficit(-)

Republika Srpska

Prema operativnom konsolidiranom izvješću u RS-u u razdoblju I-IX 2012. ostvaren je bruto suficit u iznosu od 57,5 milijuna KM i manji je za 30,5 milijuna KM (112,5%) u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Kako je neto nabavka nefinancijskih sredstava iznosila 45,7 milijuna KM u ovom razdoblju ostvaren je neto suficit u iznosu od 11,8 milijuna, dok je u istom razdoblju prethodne godine bio zabilježen neto deficit u iznosu od 2,7 milijuna KM.

Pri tome je ostvaren neto suficit u proračunu vlade RS-a u iznosu od 76,5 milijuna KM, dok je u okviru izvanproračunskih fondova zabilježen neto deficit u iznosu od 64,7 milijuna KM. Od toga u mirovinskom fondu neto deficit iznosi 42,7 milijuna KM, u fondu zdravstva neto deficit je 29,8 milijuna KM, dok je u fondu dječije zaštite ostvaren neto suficit od 434,9 tisuća KM, a u fondu za zapošljavanje neto suficit od 7,4 milijuna KM.

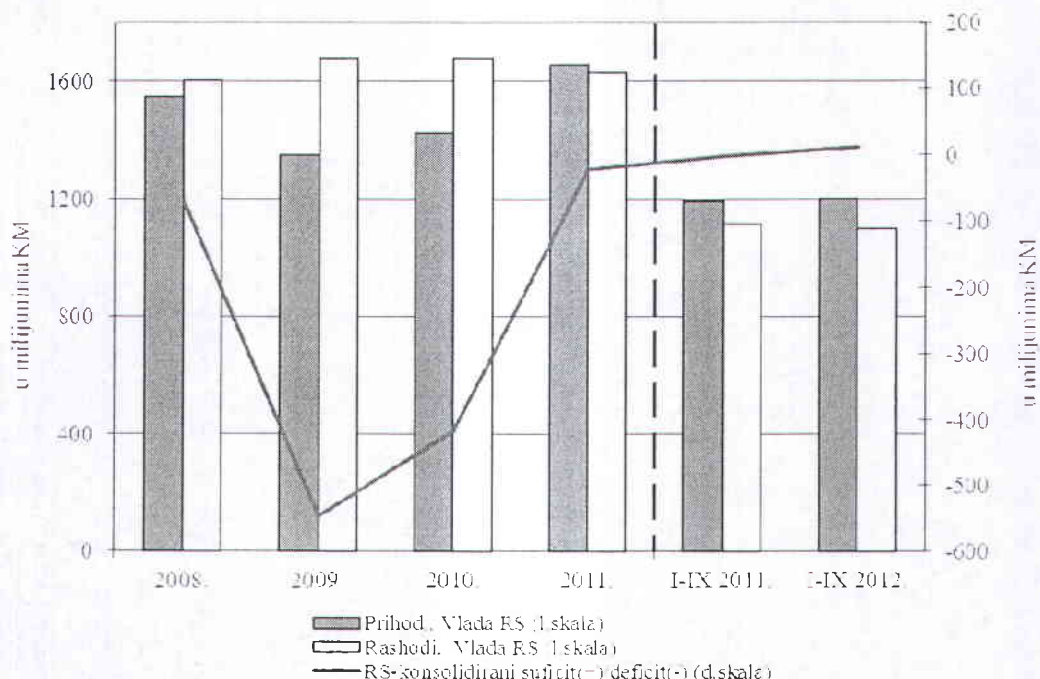
Ostvareni prihodi u ovom razdoblju iznosili su 2,19 milijardi KM i veći su za 41,2 milijuna KM ili 1,9%, dok su rashodi iznosili 2,13 milijardi KM i veći su za 10,7 milijuna KM ili 0,5%, u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine.

U okviru prihoda najveća stavka su prihodi ostvareni po osnovi poreza i iznose 1,08 milijuna KM (više za 14,9 milijuna KM ili 1,4% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine) i čine 49,3% ukupno ostvarenih prihoda. Druga stavka po veličini, na strani prihoda, jesu doprinosi i iznose 976 milijuna KM i veći su za 20,4 milijuna KM (2,1%), a čine 44,6% ukupno ostvarenih prihoda. Ostali prihodi i grantovi iznose 134,9 milijuna KM i veći su za 5,9 milijuna ili 4,6% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

U okviru rashoda najveća stavka se odnosi na socijalna davanja i iznosi 1,29 milijardi KM, (više za 2,6 milijuna KM ili 0,2%). Ovi rashodi sudjeluju 60,5% u ukupnim rashodima. Na ime kompenzacije zaposlenim u vladinom sektoru u promatranom razdoblju utrošeno je 553,6 milijuna KM, što je više za 6,6 milijuna KM ili 1,2%. Ova stavka sudjeluje 30,0% u ukupno zabilježenim rashodima. Istodobno, na nabavku robe i plaćanje usluga potrošeno je 72,6 milijuna KM, što je više za 7,0 milijuna KM ili 10,7%. U ovom razdoblju rashodi po osnovi kamata veći

su za 18,0 milijuna KM ili 52,3%, dok su davanja na ime subvencija manja za 39,2 milijuna KM ili 48,7%. Ostali rashodi i grantovi viši su za 15,7 milijuna KM ili 14,6%.

Slika 1.20: Prihodi i rashodi Vlade RS i konsolidirani neto suficit (+)/ deficit (-)

1.2.7 Vanjski dug sektora vlade

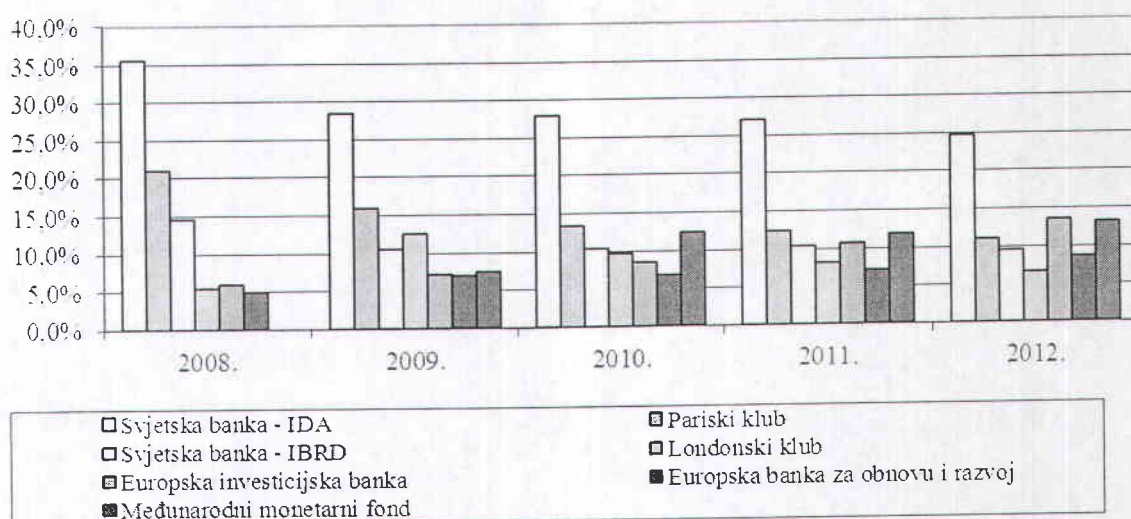
U 2012. vanjska zaduženost sektora vlade BiH se povećala, tako da na kraju godine iznosi 7,13 milijardi KM, čime je zaduženost veća za 470,8 milijuna KM ili 7,1% u odnosu na stanje na kraju 2011. godine. Izraženo u postotku BDP-a, stanje vladinog vanjskog duga iznosi 27,5%, što govori da je i u relativnom smislu došlo do uočljivo povećanja zaduženosti od 1,5 pp u odnosu na 2011.

Glavnina povećanja duga se odnosi na povećanje duga kod Europske investicijske banke (EIB) u iznosu od 268,7 milijuna KM, zatim Međunarodnog monetarnog fonda u iznosu od 165,6 milijuna KM, Europske banke za obnovu i razvoj – EBRD u iznosu od 141,8 milijuna KM, Svjetske banke – IDA u iznosu od 33,9 milijuna KM.

U ukupnom stanju u vanjskom dugu, najveći dio na kraju 2012. odnosi se na kredite Svjetske banke – IDA (krediti povučeni poslije rata pod koncesijskim uvjetima) s 1,77 milijardi KM ili 24,8%. Zatim slijedi dug prema Europskoj investicijskoj banci od 973,3 milijuna KM ili 13,6%, Međunarodnom monetarnom fondu s 950,4 milijuna KM, Pariskom klubu s 781,7 milijuna KM, odnosno 11% udjela, Svjetske banke – IBRD (uglavnom dugovi nastali prije 1992.) sa 675,7 milijuna KM ili 9,5% udjela i Londonskog kluba s 479,3 milijuna KM ili 6,7% udjela.

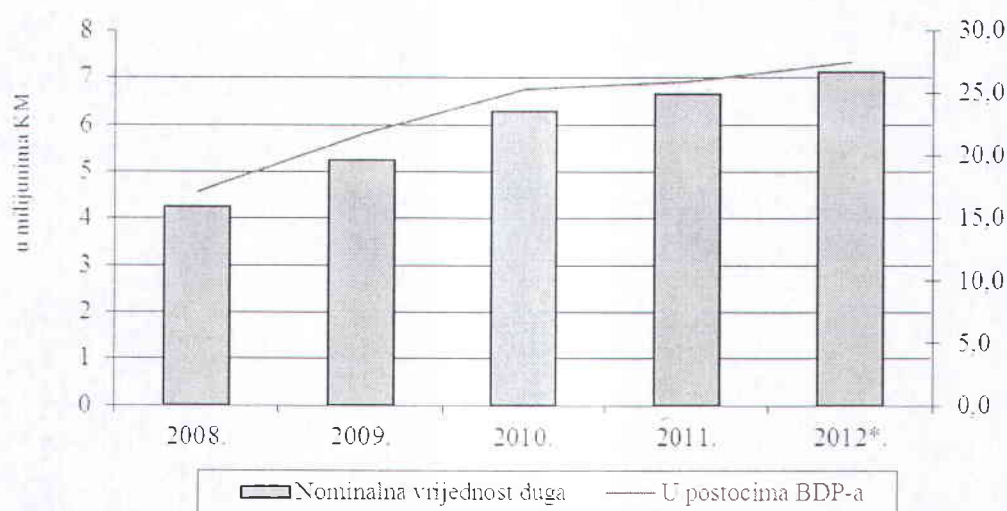
Slika 1.21: Udio u javnom vanjskom dugu opće vlade po kreditorima (%)

Iznos ugovorenih, a još neangažiranih, kreditnih sredstva (koja će biti povučena u narednom razdoblju) je vrlo visok i ona će doprinijeti daljem porastu duga u 2013. i narednim godinama. Ova sredstva na kraju 2012. iznose 1,78 milijardi KM, što predstavlja smanjenje u iznosu od 10,6% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći dio ovih neangažiranih sredstava je s Europskom investicijskom bankom – EIB u iznosu od 559,4 milijuna KM ili 31,5%, Europskom bankom za obnovu i razvoj – EBRD u iznosu od 326,4 milijuna KM ili 18,4%, Svjetskom bankom – IBRD u iznosu od 65,5 milijuna KM ili 3,7%. Što se tiče neangažiranih sredstava od vlada i vladinih agencija, najveći pojedinačni neangažirani iznos je od Vlade Japana u iznosu od 213,9 milijuna KM ili 12%.

Prema valutnoj strukturi duga najveći dio je denominiran u eurima 47,1%, a zatim u SDR¹⁹ (dug prema MMF-u) 36,9%, u američkim dolarima 8,2% i ostalim valutama 7,8%. Zahvaljujući ovakvoj valutnoj strukturi duga, volatilnost tečaja dolara (i ostalih valuta) nemaju veliki utjecaj na promjenu razine zaduženosti i visine servisiranja vanjske zaduženosti.

Slika 1.22: Vanjski dug sektora vlade (nominalne vrijednosti i u postocima BDP)

Sve obveze vezane za servisiranje vladinog vanjskog duga su u potpunosti izvršene u 2012. godini. Otplata vanjskog duga je iznosila 413,3 milijuna KM, pri čemu je otplata glavnice 305,4 milijuna KM ili 73,9% ukupnog otplaćenog iznosa, a otplata kamata 107,9 milijuna KM ili 26,1%. Otplata duga je značajno viša u odnosu na 2011. kada je ukupna otplata iznosila 340,0 milijuna KM i kada je otplata glavnice iznosila 235,5 milijuna KM, a otplata kamate 104,5 milijuna KM. U odnosu na 2011. rast otplate glavnice je veći za 29,7% i kamate za 3,2%.

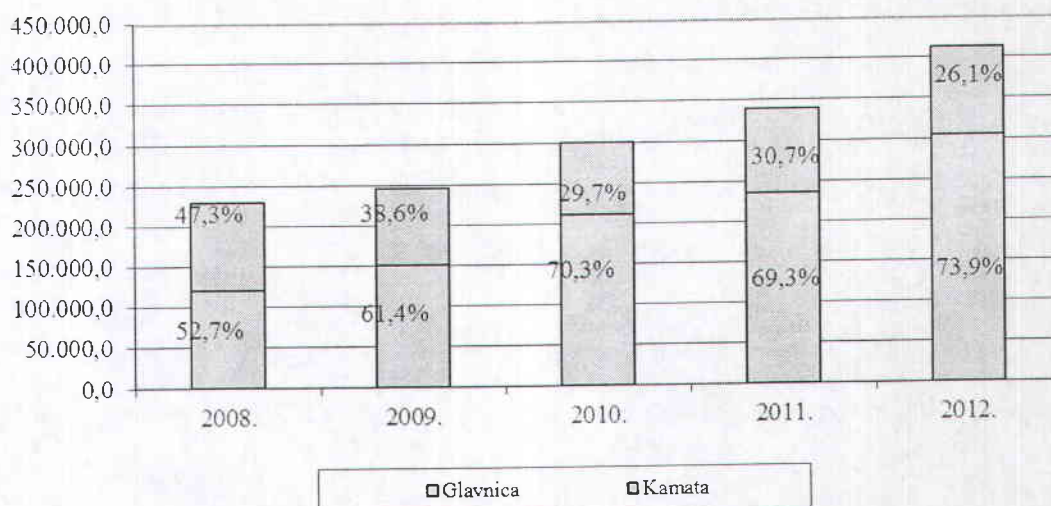
U strukturi povjeritelja najveći iznos prispjelog i otplaćenog duga u 2012. odnosio se na Europsku banku za obnovu i razvoj 75,0 milijuna KM, Međunarodni monetarni fond 64,1 milijuna KM, Svjetsku banku 51,3 milijuna KM i na Svjetsku banku (IDA) 49,5 milijuna KM. Sredstva za otplatu vanjskog duga ovim međunarodnim institucijama predstavljala su 58,1% ukupnih sredstava za servisiranje vanjskog duga u 2012.

¹⁹ SDR = Special Drawing Right (s udjelom eura od 37,4%); CUP = Currency Unit Pool, obračunske jedinice MMF-a i Svjetske banke bazirane na tečaju glavnih svjetskih valuta.

Pored međunarodnih institucija, značajniji iznosi sredstava u strukturi servisiranja vanjskog duga odnose se i na privatne kreditore (Londonski klub), i to 73,7 milijuna KM, kao i vlade i vladine agencije u iznosu od 49,1 milijuna KM, od kojih najviše otpada na Pariski klub u iznosu od 30,5 milijuna KM.

Najveći intenzitet otplate vanjskog duga u 2012. bio je u listopadu (kada je servisirano 19,5% od ukupnog godišnjeg iznosa), a najniži u siječnju (0,5%). Ovo je naravno rezultat programirane dinamike otplate duga, i može se primijetiti da su najveće otplate duga skoncentrirane u lipnju, listopadu i prosincu.

Slika 1.23: Servisiranje vanjskog duga (u tisućama KM)

1.2.8 Platna bilanca

Tekući račun

Platnobilančna kretanja u protekloj godini su dosta slična onim u 2011. U odnosu na prethodnu godinu deficit tekućeg računa bilježi neznatno nominalno povećanje za 21,0 milijun KM ili 0,9% i u 2012. godini iznosi 2,45 milijarde KM, čime je nastavljen trend uvećanog deficita koji je započeo prije dvije godine, nakon oštre kontrakcije u razdoblju nastanka financijske i ekonomske krize. U relativnom smislu deficit tekućeg računa u 2012. iznosi 9,5% (što je jednako kao i u

2011), a što govori da usprkos stagnirajućim ekonomskim aktivnostima, domaća ekonomija se i u takvom stanju oslanjala na vanjsko financiranje.

Na povećanje deficita tekućeg računa najveći utjecaj je imalo produbljivanje robnog vanjskotrgovinskog deficita i smanjenje suficita na računu usluga, dok su pozitivan utjecaj na kretanja na tekućem računu imala povećanja suficita na računima primarnog i sekundarnog dohotka. Na kapitalnom računu je zabilježen stabilan, ali stagnirajući, priljev sredstava, kao i u prošlim godinama.

Na drugoj strani, u protekloj godini zabilježen je neznatno veći priljev sredstava na financijskom računu, pri čemu se bilježi vidljiv porast izravnih stranih investicija, te smanjenje ostalih investicija. U takvim uvjetima je bilo moguće da se izbjegne pad deviznih rezervi, koje su čak zabilježile i skromno povećanje.

Tablica 1.8: Platna bilanca Bosne i Hercegovine (u milijunima KM)

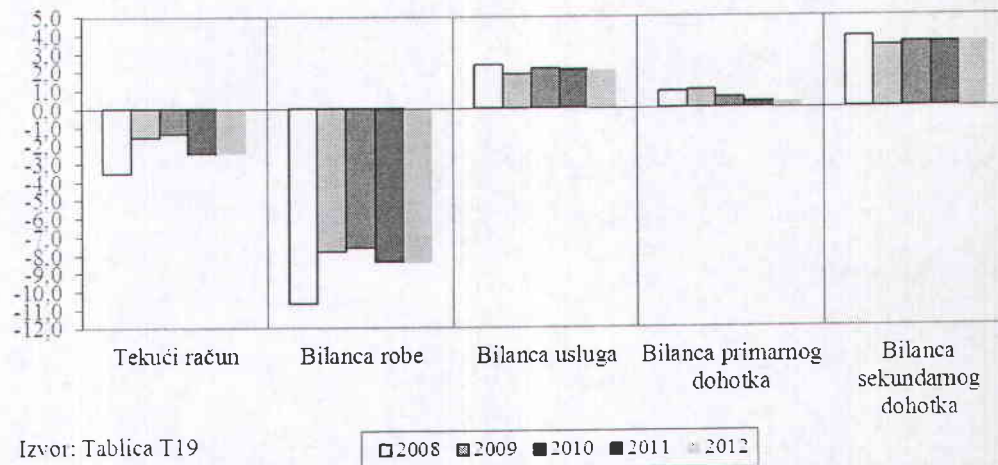
Godina:	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
I- Tekući račun (1+2+3+4)	-3.510,0	-1.589,3	-1.358,9	-2.429,3	-2.450,3
1. Roba	-10.664,9	-7.786,2	-7.629,1	-8.346,1	-8.445,1
Izvoz	3.397,4	3.213,5	4.281,5	5.134,4	5.035,9
Uvoz	14.062,3	10.999,7	11.910,5	13.480,5	13.480,9
2. Usluge	2.385,0	1.900,8	2.158,2	2.095,5	2.067,3
3. Primarni dohodak	942,9	955,2	582,6	318,9	344,7
4. Sekundarni dohodak	3.826,9	3.340,9	3.529,4	3.502,4	3.582,8
II- Kapitalni račun	383,2	350,2	389,3	355,4	298,4
Saldo tekućeg i kapitalnog računa (I+II)	-3.126,8	-1.239,1	-969,6	-2.073,9	-2.151,9
III - Financijski račun	-3.241,9	-1.160,9	-806,0	-1.922,2	-1.955,0
1. Izravne investicije	-1.315,4	-344,2	-363,5	-532,2	-907,9
2. Portfelj investicije	28,7	274,3	174,4	45,9	60,6
3. Ostale investicije	-1.492,9	-987,0	-875,3	-1.402,8	-1.180,4
4. Rezervna imovina	-462,4	-104,1	258,4	-33,1	72,7
IV - Neto greške i propusti	-115,1	78,2	163,5	151,8	196,9
Tekući račun u % BDP-a	-14,2	-6,6	-5,5	-9,5	-9,5

U 2012. deficit na računu robe²⁰ iznosio je 8,45 milijardi KM. Na računu usluga ostvaren je suficit od 2,07 milijardi KM, saldo na računu primarnog dohotka iznosi 344,7 milijuna KM, dok račun sekundarnog dohotka bilježi već godinama značajan suficit i saldo na računu iznosi 3,58

²⁰ Trgovinska bilanca na platnobilančnoj osnovi uključuje neophodna prilagođenja i zbog toga se razlikuje od statistike vanjske trgovine koju objavljuje Agencija za statistiku BiH.

milijardi KM. Ostvareni suficit na podbilancama usluga, primarnog i sekundarnog dohotka pokriva 71,0% robnog deficita.

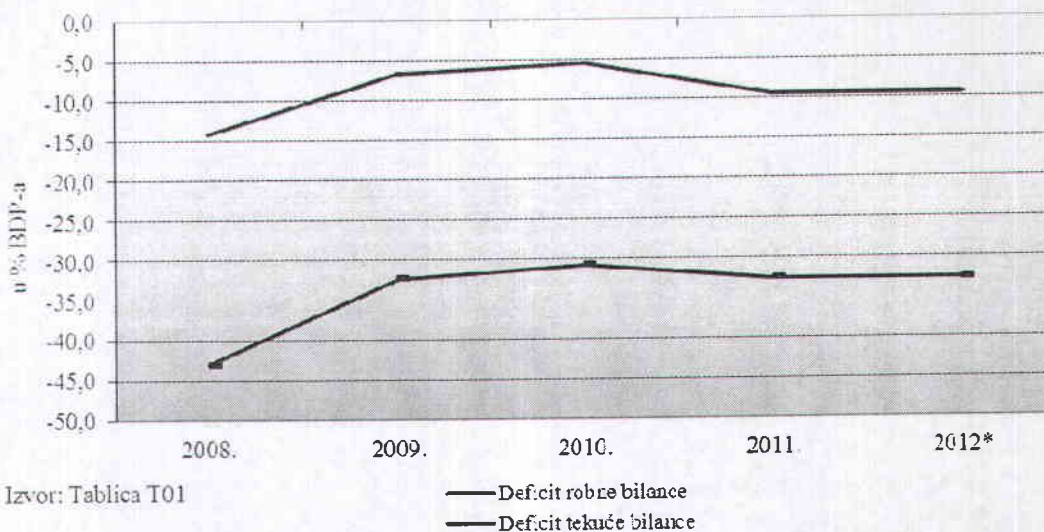
Slika 1.24: Tekući račun platne bilance (u milijardama KM)

Izvor: Tablica T19

U odnosu na prethodnu godinu deficit trgovine robom se nominalno povećao samo za 98,9 milijuna KM ili 1,2%. Ovo povećanje je rezultat smanjenja izvoza, dok je uvoz ostao na istoj razini kao i u 2011. godini.

Slika 1.25: Deficit tekućeg računa i robne razmjene u % BDP-a

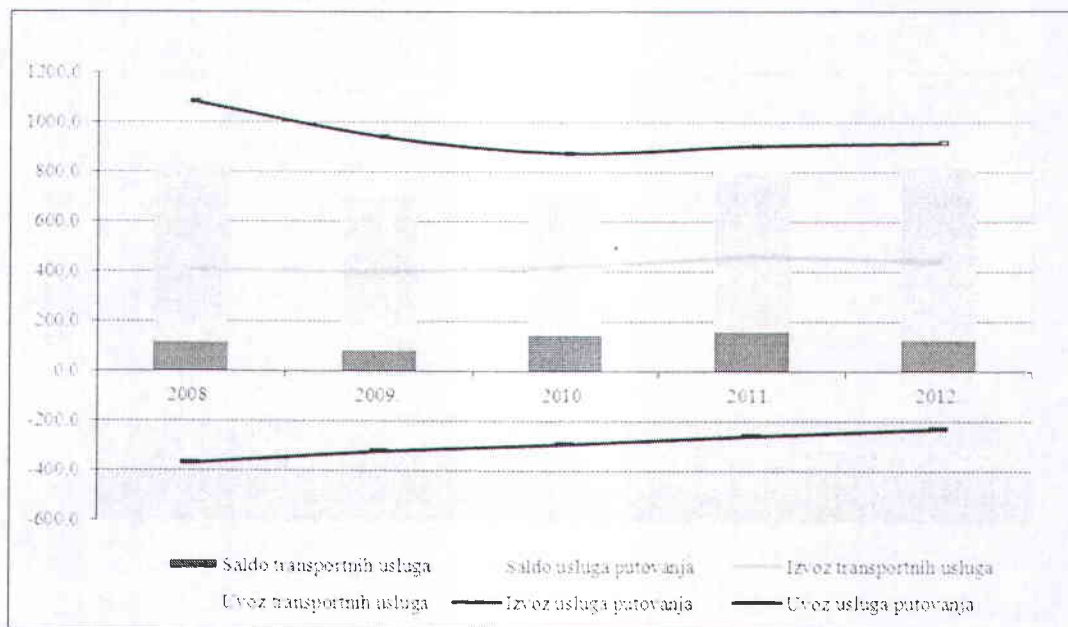
Izvor: Tablica T01

*Nominalni BDP za 2012. je procjena CBBiH

I dalje je prisutna potražnja iz inozemstva za uslugama iz BiH, te je i u prethodnoj godini ostvaren suficit na računu usluga, ali je bio niži za 28,2 milijuna KM ili 1,4% u odnosu na 2011. Ukupni priljevi sredstava ostvareni po osnovi izvoza usluga iznose 2,85 milijardi KM i manji su za 57,6 milijuna KM ili 2,0%, ponajviše zbog smanjenja priljeva sredstava vezanih za pružanje usluga procesuiranja robe u BiH u neto iznosu (22,4 milijuna KM ili 1,9%), te smanjenja priljeva od usluga prijevoza robe (4,2%). Nasuprot tomu, došlo je do blagog oporavka tražnje za građevinskim uslugama u inozemstvu, pa su priljevi veći za 2,5 milijuna KM ili 2,1%, a i priljevi od putovanja su se povećali za 12,0 milijuna KM ili 1,3%.

Uvoz usluga, odnosno odljevi po ovoj osnovi, iznose 781,0 milijun KM i također su smanjeni u odnosu na prethodnu godinu, i to za 29,4 milijuna KM ili 3,6%. Najveće smanjenje odljeva se odnosi na putovanja (smanjenje u iznosu 26,7 milijuna KM ili 10,4%). Istodobno, najveći rast odljeva u okviru usluga se bilježi na računu usluga transporta, uglavnom prijevoza robe, koji je veći za 13,0 milijuna KM ili 4,4%.

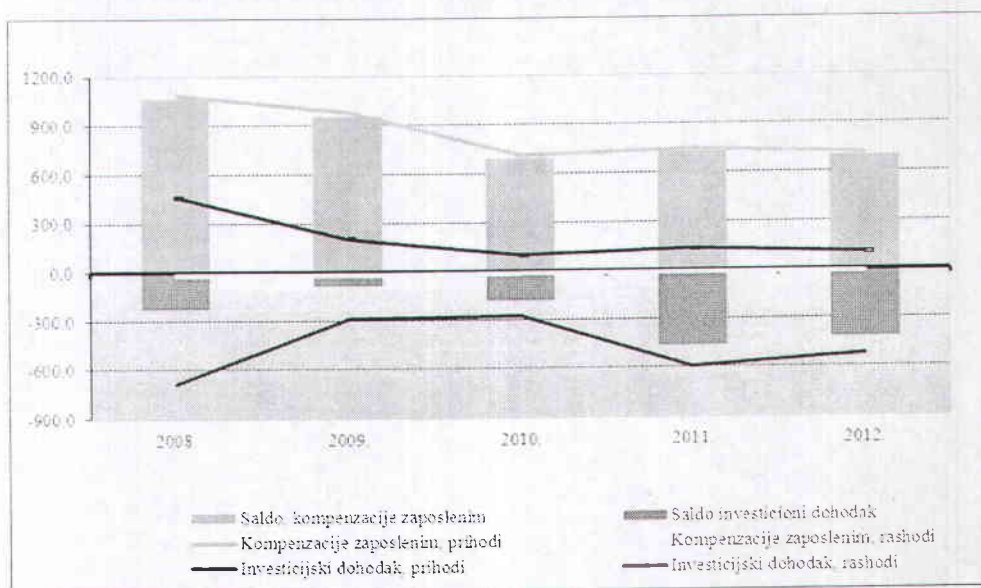
Slika 1.26: Usluge putovanja i transporta (u milijunima KM)

Bilanca primarnog dohotka iznosi 344,7 milijuna KM i bilježi rast od 25,8 milijuna KM ili 8,1%, te je konačno prekinut trend smanjenja ove komponente iz prethodnih godina. U odnosu na prethodnu godinu došlo je do pada kako prihoda tako i rashoda, s tim da je smanjenje

investicijskih rashoda imalo presudan utjecaj na porast priljeva ove komponente u neto iznos. Prihodi, odnosno priljevi sredstava po osnovi kompenzacije zaposlenih iznose 716,2 milijuna KM i manji su za 3,4% u odnosu na prethodnu godinu. Priljev po osnovi investicijskih dohodaka manji je za 18,8%, i to najviše zbog pada prihoda od kamata na depozite i prihoda od vrijednosnica, monetarnih vlasti i komercijalnih banaka. Rashodi, odnosno odljevi sredstava po osnovi investicijskih rashoda manji su za 76,0 milijuna KM ili 12,6% i najvećim dijelom se odnose na reinvestiranu dobit, dividende i isplaćene kamate po osnovi izravnih investicija u BiH.

Slika 1.27: Račun primarnog dohotka (u milijunima KM)

Saldo na bilanci sekundarnog dohotka je pozitivan i iznosi 3,58 milijardi KM i bilježi povećanje od 80,4 milijuna KM ili 2,3%, što je rezultat povećanja priljeva po osnovi doznaka, dok su priljevi po osnovi mirovina ostali na prošlogodišnjoj razini. Treba napomenuti da suficit na računu sekundarnog dohotka značajno sudjeluje u pokrivanju trgovinskog deficita i to u visini od 42,4%.

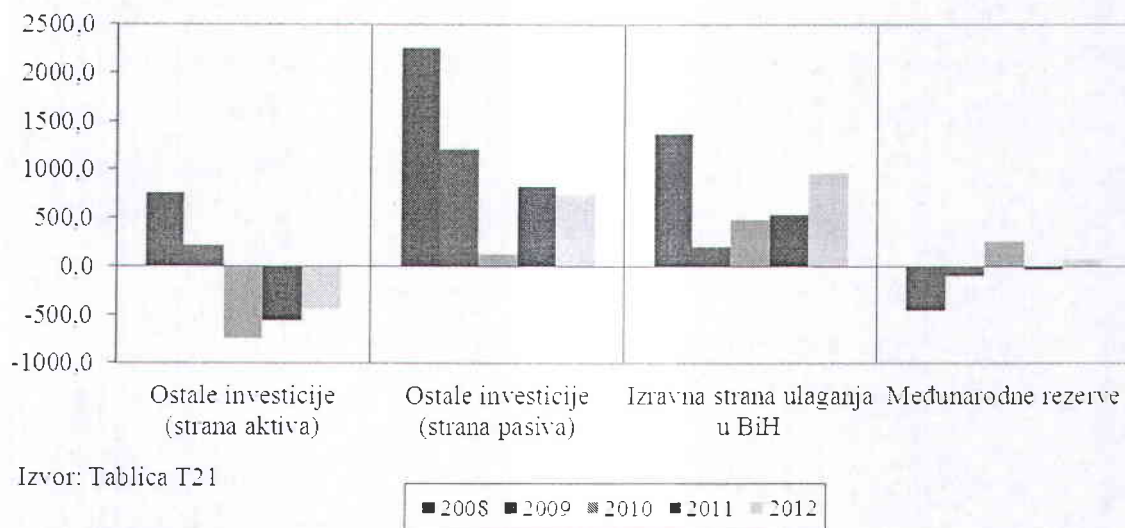
Kapitalni račun

U 2012. bilanca na kapitalnom računu iznosi 298,4 milijuna KM i manja je za 57,0 milijuna KM ili 16,0% u odnosu na prethodnu godinu. U okviru kapitalnih transfera manji su kapitalni transferi vladinom sektoru, koji se odnose na kapitalnu komponentu razvojnih projekata i ulaganja u infrastrukturu za 21,5 milijuna KM i iznose 193,3 milijuna KM, dok su se transferi ostalih sektora smanjili za 35,5 milijuna KM i iznose 105,1 milijun.

Financijski račun

Kombinirni deficit tekućeg računa i kapitalnog računa se financira putem transakcija evidentiranih na financijskom računu. Bilanca financijskog računa iznosi 1,95 milijardi KM i veća je za 32,8 milijuna KM ili 1,7% u odnosu na 2011. godinu. Najznačajnije promjene u financijskom računu jesu rast priljeva stranih izravnih investicija i smanjenje ostalih investicija u neto iznosu.

Slika 1.28: Financijski račun (u milijunima KM)

Izravne strane investicije u 2012. u neto iznosu iznosile su 907,9 milijuna KM i za 375,7 milijuna su veće nego u prethodnoj godini. Priljevi stranih izravnih investicija u zemlju su iznosili 963,5 milijuna KM i u usporedbi s 2011. godinom veće su za 428,9 milijuna KM. Domaće investicije u inozemstvo su iznosile 55,6 milijuna KM, što je više za 53,5 milijuna KM u usporedbi s 2011. Zbog ovakvih kretanja investicija, udio neto izravnih stranih investicija u financijskom računu se značajno povećao i iznosi 46,5%, što je i rekordan udio izravnih investicija u posljednjih pet godina.

Portfeljne investicije su i dalje vrlo niske, ali su u ovoj godini pozitivne (60,6 milijuna KM), što znači da su se ulaganja u inozemne obveznice i instrumente tržišta novca smanjila.

Ostale investicije u neto iznosu su 1,18 milijardi KM i u promatranoj godini je zabilježeno značajno smanjenje za 222,4 milijuna KM u usporedbi s 2011. Sve relevantne promjene aktive i pasive ostalih investicija se detaljno objašnjavaju po stavkama.

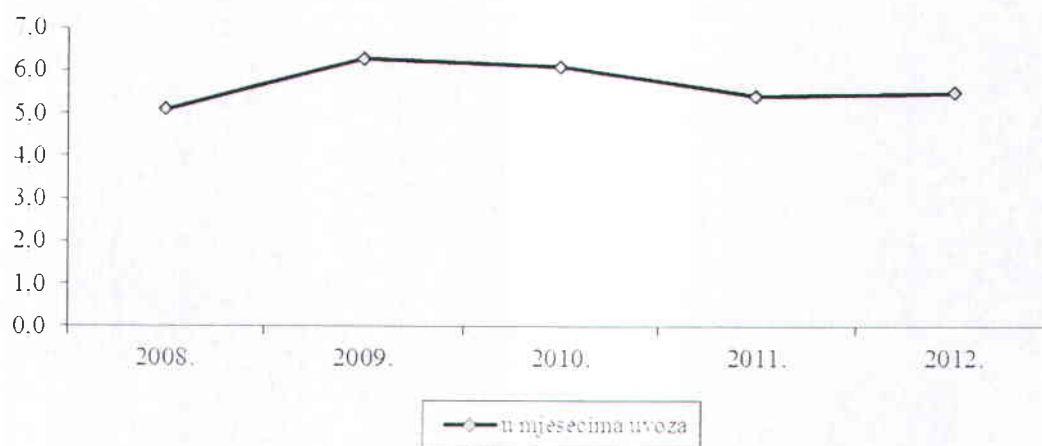
Strana aktiva se smanjila za 448,8 milijuna KM, i to je manji pad strane aktive za 120,6 milijuna KM nego pad zabilježen u prethodnoj godini. Pad strane aktive je uzrokovan smanjenjem strane aktive komercijalnih banaka (601,6 milijuna KM). Istodobno, rast pasive ostalih investicija iznosi 731,6 milijuna KM, što je manje za 101,8 milijuna KM ili 12,2% u odnosu na 2011. U protekloj godini povučeno je 338,0 milijuna KM novih zajmova, što je manje za 57,9% u odnosu na 2011. Generalna vlada je u neto iznosu povećala svoje obveze za 647,0 milijuna KM (razlika između povlačenja i otplate duga). Ukupna povlačenja po osnovi stand-by aranžmana s MMF-om iznose 234,8 milijuna KM.

Istodobno, ostali sektori su smanjili svoje obveze u neto iznosu za 309,0 milijuna KM. Stvorene obveze po osnovi trgovinskih kredita u 2012. iznose 448,7 milijuna KM, što je za 52,1 milijuna KM manje nego u 2011.

Rezervna aktiva (mjerena kroz realizirane tijekomove i bez utjecaja valutnih i drugih promjena) u protekloj godini se povećala za 72,7 milijuna KM. Ovo povećanje je reflektirano u povećanju ulaganja u vrijednosnice i paralelnim smanjenjem depozita i držanja deviza.

Sva navedena platnobilančna kretanja nisu uzrokovala pritisak na devizne rezerve i one su, uz spomenuto povećanje, na kraju godine dostigle razinu od 6,51 milijardu KM. Na taj način su devizne rezerve u relativnom smislu zadržale zadovoljavajuću razinu, jer u odnosu između razina rezervi (na kraju godine) prema mjesecima prosječnog uvoza roba i usluga iznose 5,5.

Slika 1.29: Bruto devizne rezerve u mjesecima uvoza roba i usluga

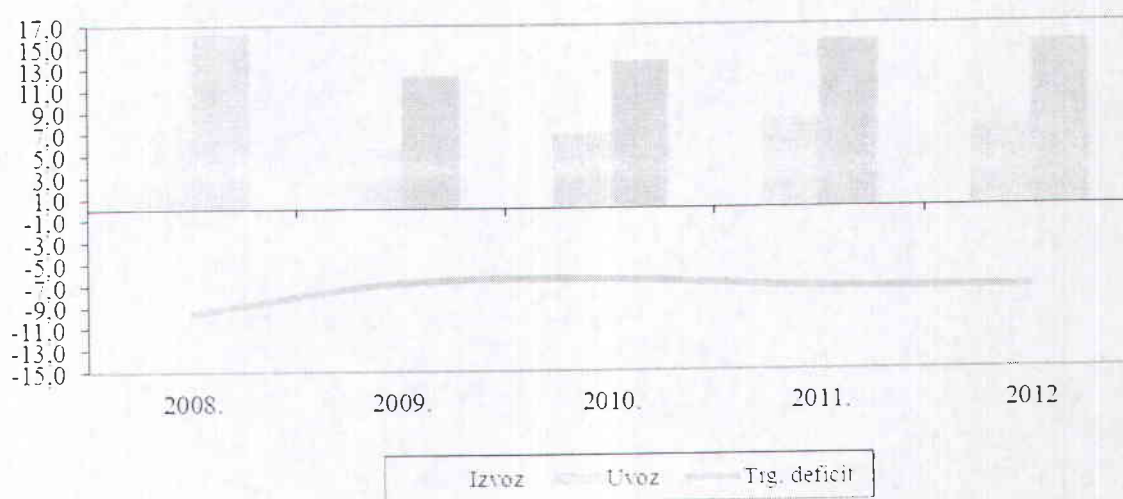
Trgovina robom²¹

Ukupan obujam vanjskotrgovinske razmjene u 2012. iznosio je 23,1 milijardu KM, te je u odnosu na prošlu godinu zabilježeno blago smanjenje obujma trgovine za 2,7%. Odnos vanjskotrgovinske razmjene i BDP-a iznosi 89,2%, što potvrđuje da domaća ekonomija ima visok stupanj otvorenosti. Smanjen obujam vanjskotrgovinske razmjene je posljedica smanjenja i izvoza i uvoza roba tijekom godine. Pokrivenost uvoza izvozom je u protekloj godini pogoršana u odnosu na prethodnu godinu i iznosila je 51,0%. Ukupna vrijednost uvoza iznosila je 15,25 milijardi KM, što predstavlja godišnje smanjenje za 272,5 milijuna KM ili 1,7%. Vrijednost izvoza je iznosila 7,86 milijardi KM, što je niže za 364,2 milijuna KM ili 4,4%. Vanjskotrgovinski deficit iznosi 7,39 milijardi KM (odnosno 28,5% BDP-a), što je više za 1,3% nego u 2011. godini. Posmatrajući po tromjesečjima, najveći utjecaj na produbljenje deficita

²¹ Bazirano na vanjskotrgovinskim podacima, a ne platnobilančnim transakcijama za robe

imala su negativna privredna kretanja iz prvog tromjesečja kada je došlo do naglašenog pada izvoza, gdje je tromjesečni deficit iznosio 216,4 milijuna KM, u trećem tromjesečju je deficit povećan za 99,5 milijuna KM zbog utjecaja sezonskih faktora, dok su pozitivna kretanja u drugom i četvrtom tromjesečju utjecala na ublažavanje rasta trgovinskog deficita.

Slika 1.30: Izvoz, uvoz i trgovinski deficit (u milijardama KM)

U pogledu strukture izvoza, u posljednjih pet godina nije došlo do značajnih promjena. Najviše se izvoze bazni metali (1,91 milijardu KM ili 24,3% ukupnog izvoza), proizvodi mineralnog podrijetla (871,2 milijuna KM ili 11,1%), strojevi, aparati, mehanički i električni uređaji (791,3 milijuna KM ili 10,1%), te proizvodi kemijske industrije (533,2 milijuna KM ili 6,8%) i namještaj (795,2 milijuna KM ili 6,2%). Od ovih glavnih pet grupa proizvoda jedino je namještaj iz grupe ostali proizvodi u protekloj godini zabilježio rast izvoza, te tako doprinosi ublažavanju pada izvoza na godišnjoj razini.

Pad izvoza je najvećim dijelom uzrokovan padom izvoza proizvoda mineralnog podrijetla (mineralna goriva i ulja, električna energija) za 440,0 milijuna KM ili 33,7%. Ovo smanjenje je najviše rezultat duplo manjeg obujma izvoza električne energije, uglavnom u Srbiju, s tim da je rast izvoznih cijena električne energije donekle ublažio pad. Pad izvoza ove grupe proizvoda doprinosi ukupnom padu izvoza za 5,4%. Izvoz proizvoda kemijske industrije je manji za 37,4 milijuna KM ili 6,5%, dok je izvoz baznih metala manji za 25,8 milijuna KM ili 1,3%, zbog

smanjenja izvoza proizvoda od čelika i željeza, te aluminija. Izvoz strojeva, aparata, mehaničkih i električnih uređaja je na godišnjoj razini manji za 23,8 milijuna KM ili 2,9%.

Na strani uvoza najveći udio u ukupnom uvozu imaju proizvodi mineralnog podrijetla (gdje je uključena nafta) (3,23 milijardi KM ili 21,2% udjela), strojevi, aparati i mehanički uređaji (1,88 milijardi KM ili 12,3%), proizvodi kemijske industrije (1,52 milijardi KM ili 10,0%), prehrambene preradevine (1,51 milijardu KM ili 9,9%), te bazni metali (1,33 milijarde KM ili 8,7%). U protekloj godini najveći utjecaj na smanjenje uvoza imali su proizvodi mineralnog podrijetla, uglavnom nafta, te bazni metali. Uvoz, uglavnom nafte, se smanjio za 209,2 milijuna KM ili 6,3%, s tim da je rast cijena ovog energenata porastao u odnosu na prethodnu godinu, što djelomično kompenzira smanjenu uvezenu količinu. Kod proizvoda kemijske industrije zabilježen je rast uvoza od 47,0 milijuna KM ili 3,2% od čega se više od polovine odnosi na uvoz farmaceutskih proizvoda.

Proizvodi mineralnog podrijetla (nafta i naftni derivati) i transportna sredstva su i grupe proizvoda koje su najviše utjecale na produbljenje trgovinskog deficita u 2012. Njihov doprinos povećanju trgovinskog deficita iznosi 32,0% i 14,8%, respektivno.

Analiza izvoza prema ekonomskoj namjeni pokazuje da su u strukturi izvoza najzastupljeniji poluproizvodi, čak 41,2% ukupnog izvoza su repromaterijali, s tim da se u protekloj godini udio ove grupe proizvoda u ukupnom izvozu povećalo. Izvoz ove grupe na godišnjoj razini bilježi rast od 2,3%. Nadalje, u strukturi izvoza veliki udio imaju netrajni proizvodi za široku potrošnju sa 20,2%, dok se udio energije u ukupnom izvozu smanjio, jer se izvoz energije smanjio za trećinu zbog već spomenutog pada izvoza u Srbiju.

Na strani uvoza su, prema ekonomskoj namjeni, najzastupljeniji poluproizvodi (29,9%), zatim netrajni proizvodi za široku potrošnju (25,3%) i energija (20,5%). U odnosu na prethodnu godinu, struktura i udio pojedinih grupa proizvoda u ukupnom uvozu je ostala nepromijenjena. Udio kategorije kapitalnih proizvoda je još uvijek značajno niže nego u razdoblju prije krize, što sugerira da se investicije sporije oporavljaju nego opća potrošnja.

Tablica 1.9: Uvoz i izvoz prema ekonomskoj namjeni

Uvoz i izvoz prema ekonomskoj namjeni (u milijunima KM) i % učešća	Izvoz				Uvoz			
	2011.		2012.		2011.		2012.	
Energija	8.222	100%	7.858	100%	15.525	100%	15.253	100%
Intermedijarni proizvodi, osim energije	1.172	14,3%	728	9,3%	3.331	21,5%	3.123	20,5%
Kapitalni proizvodi	3.177	38,6%	3.251	41,4%	4.591	29,6%	4.560	29,9%
Trajni proizvodi za široku potrošnju	961	11,7%	972	12,4%	2.516	16,2%	2.426	15,9%
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	763	9,3%	793	10,1%	449	2,9%	443	2,9%
Neraspoređeno	1.565	19,0%	1.586	20,2%	3.796	24,5%	3.861	25,3%
Total	584	7,1%	528	6,7%	841	5,4%	841	5,5%

Vanjskotrgovinska razmjena u 2012. u pogledu zemljopisne distribucije i dalje je najvećim dijelom skoncentrirana na članice EU i susjedne zemlje. Na ove dvije grupe zemalja (EU27 i JIE) odnosi se 87,3% cjelokupnog izvoza, dok je njihov udio u ukupnom uvozu 72,1%. Među njima se izdvajaju Hrvatska i Njemačka kao vodeći partneri kako na strani izvoza tako i kao zemlje iz kojih BiH najviše uvozi. Izvoz u Hrvatsku se smanjio za 3,3%, dok je uvoz iz Hrvatske manji za 1,1%. Vrijednost izvoza u Njemačku bilježi smanjenje u odnosu na prethodnu godinu od 0,5%, uz istodobno povećanje uvoza od 4,7%.

U 2012. udio izvoza u zemlje JIE bilježi značajno smanjenje u odnosu na prethodnu godinu zbog usporavanje ekonomske aktivnosti u zemljama u okruženju. Tako je u protekloj godini udio zemalja JIE u izvozu iznosio 31,6% ili 2,48 milijardi KM. Izvoz u EU iznosi 4,55 milijuna KM ili 57,9%, te se udio zemalja EU 27 povećao u odnosu na 2011. Isti trend je zabilježen i kada je u pitanju udio zemalja eurozone. Na strani uvoza, udio zemalja EU27 i eurozone se neznatno povećao u odnosu na prethodnu godinu za 1,5 pp i vrijednost tog uvoza iznosi 7,16 milijardi KM, dok je udio zemalja JIE u ukupnom uvozu ostao na skoro istoj razini od 25,2%, a vrijednost tog uvoza iznosila je 3,84 milijardi KM. Udio uvoza iz ostalih zemalja se smanjio, gdje se udio Rusije u ukupnom uvozu smanjio za 7 pp. Inače, BiH bilježi i najveći trgovinski deficit s Ruskom Federacijom (19,4% ukupnog deficita), zatim slijede Hrvatska (14,0%) Kina (11,0%), te Srbija (9,8%) i Njemačka (7,0%). U odnosu na prethodnu godinu, deficit se smanjio s Ruskom Federacijom, i to za 4,6 postotnih poena, dok je u razmjeni sa Srbijom trgovinski deficit povećan za 3,4 pp.

Tablica 1.10: Geografska distribucija uvoza i izvoza BiH

Ukupno	Izvoz					Uvoz				
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
EU 27	55,2%	54,3%	54,5%	55,8%	57,9%	48,0%	49,1%	45,9%	45,4%	46,9%
Eurozona	46,6%	47,4%	48,1%	49,1%	50,9%	37,5%	38,4%	36,0%	35,8%	36,6%
Italija	12,6%	12,7%	12,1%	11,7%	12,0%	9,3%	10,1%	8,9%	8,9%	9,4%
Njemačka	13,6%	14,7%	15,3%	14,8%	15,4%	11,5%	11,3%	10,5%	10,6%	11,3%
Slovenija	9,2%	8,4%	8,6%	8,6%	8,3%	5,9%	6,1%	5,9%	5,3%	5,3%
JIE*	37,1%	38,0%	35,9%	35,0%	31,6%	28,9%	26,8%	27,1%	25,0%	25,2%
Hrvatska	17,2%	17,1%	15,1%	14,6%	14,5%	17,1%	15,0%	15,1%	14,3%	14,4%
Srbija	14,0%	13,4%	12,6%	12,2%	9,0%	10,6%	10,4%	10,5%	9,4%	9,4%
Ostale zemlje	7,7%	7,7%	9,6%	9,3%	10,5%	23,1%	24,1%	27,0%	29,6%	27,9%
Rusija	0,2%	0,5%	0,5%	0,6%	0,7%	2,1%	7,0%	8,7%	10,5%	9,5%

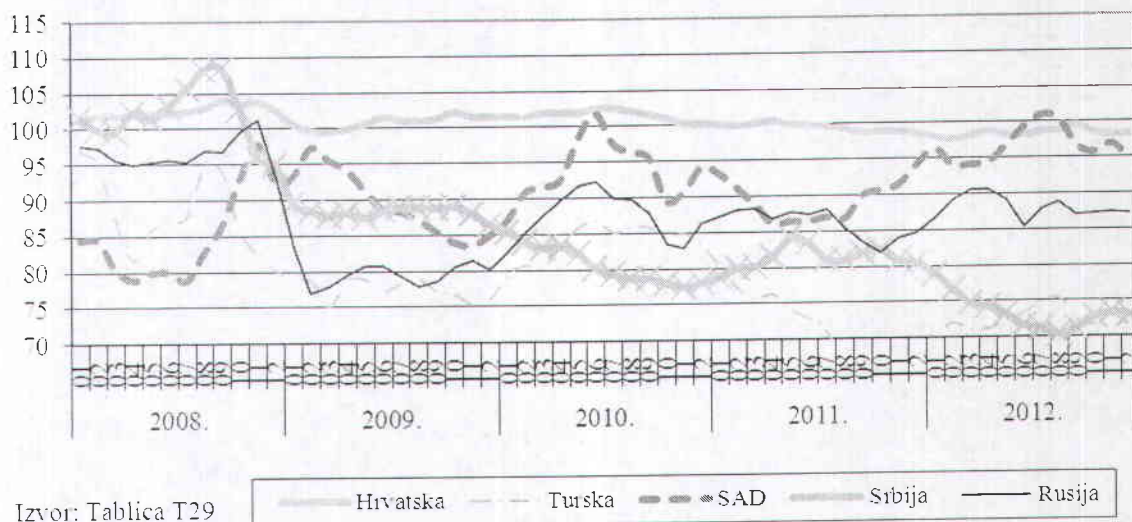
* Južnoistočna Europa (Albanija, Hrvatska, BiH, Makedonija, Moldavija, Srbija, Crna Gora)

1.2.9 Nominalni i realni efektivni tečaj KM

Kretanje nominalnog tečaja KM prema većini valuta relevantnih za našu ekonomiju, obilježile su značajne varijacije tijekom 2012, s tim da je domaća valuta deprecirala u odnosu na većinu valuta. Kao i u 2011. godini nominalni tečaj dolara je pokazivao najveću kolebljivost. U prvoj polovini godine dolar je ojačao u odnosu na euro, a samim tim i u odnosu na KM zbog nastavka dužničke krize, kao i zbog usporavanja ekonomskih aktivnosti u eurozoni. U drugom dijelu godine tečaj dolara postupno slabi da bi u prosincu 2012. bila ostvarena deprecijacija u odnosu na KM za 0,7 pp u usporedbi s istim razdobljem 2011.

Istodobno, domaća valuta, za razliku od prethodne godine, značajno je deprecirala prema valutama nekih od važnih glavnih trgovinskih partnera, a najizraženija deprecijacija je bila prema poljskoj zloti 7,1%, mađarskoj forinti 6,2%, turskoj liri 4,9% i kineskom juanu 4,7%. Na drugoj strani, KM je aprecirala prema srpskom dinaru za 10,3%, za razliku od prethodne godine kada je KM deprecirala prema ovoj valuti 3,2%. Pored toga, domaća valuta je aprecirala i prema rumunjskom levu 4,0%. Promjene tečaja KM u odnosu na ostale valute zemalja glavnih trgovinskih partnera BiH bile su minorne.

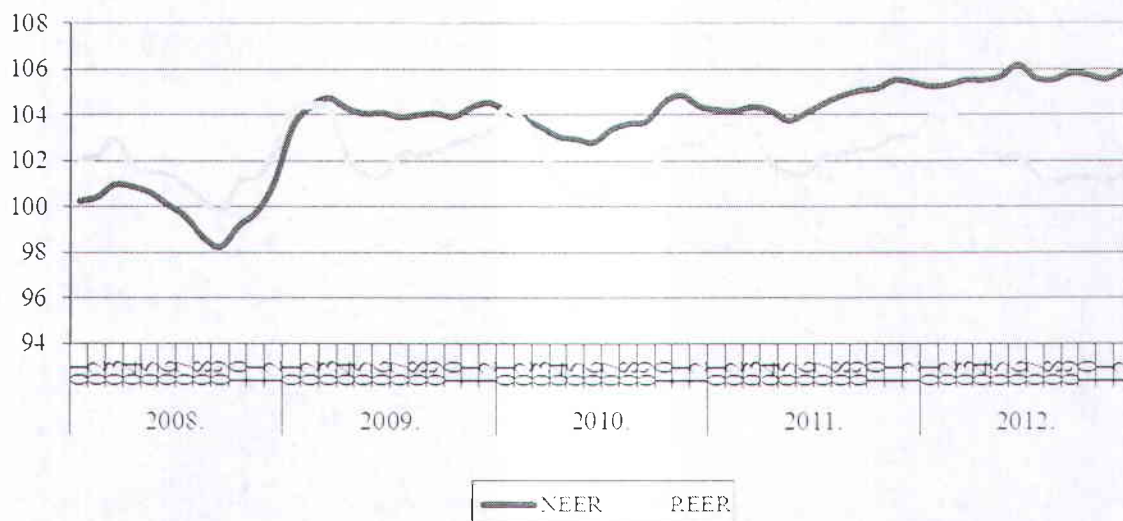
Slika 1.31: Nominalni tečaj KM prema odabranim valutama (2005=100)

Nominalni efektivni tečaj (NEER) uglavnom je rastao tijekom prvih šest mjeseci protekle godine. Maksimalna vrijednost je zabilježena u lipnju, da bi u drugoj polovini godine imao opadajući trend. Pad nominalnog efektivnog tečaja predstavlja pokazatelj nominalne deprecijacije KM prema valutama glavnih trgovinskih partnera. Usljed ovakvog kretanja tijekom godine, prosječna vrijednost NEER-a u 2012. je za 85 baznih poena veća od prosjeka u 2011. NEER je u prosincu 2012. bio za 47 bp iznad razine zabilježene u istom razdoblju prethodne godine.

Kretanje realnog efektivnog tečaja REER-a u protekloj godini pokazuje da je u prva dva mjeseca REER rastao, dok već u ožujku počinje trend pada realnog efektivnog tečaja, što predstavlja realnu deprecijaciju KM, prema valutama glavnih trgovinskih partnera, a što je posljedica niže stope inflacije u BiH u odnosu na trgovinske partnere. U cjelini promatrano, nije došlo do bitne promjene vanjske konkurentnosti zemlje, jer je prosječna vrijednost realnog efektivnog tečaja u 2012. veća za neznatnih 17 baznih poena u odnosu na prosječnu vrijednost indeksa u 2011. dok je vrijednost REER-a iz prosinca na godišnjoj razini manja za 1,71 postotni poen.

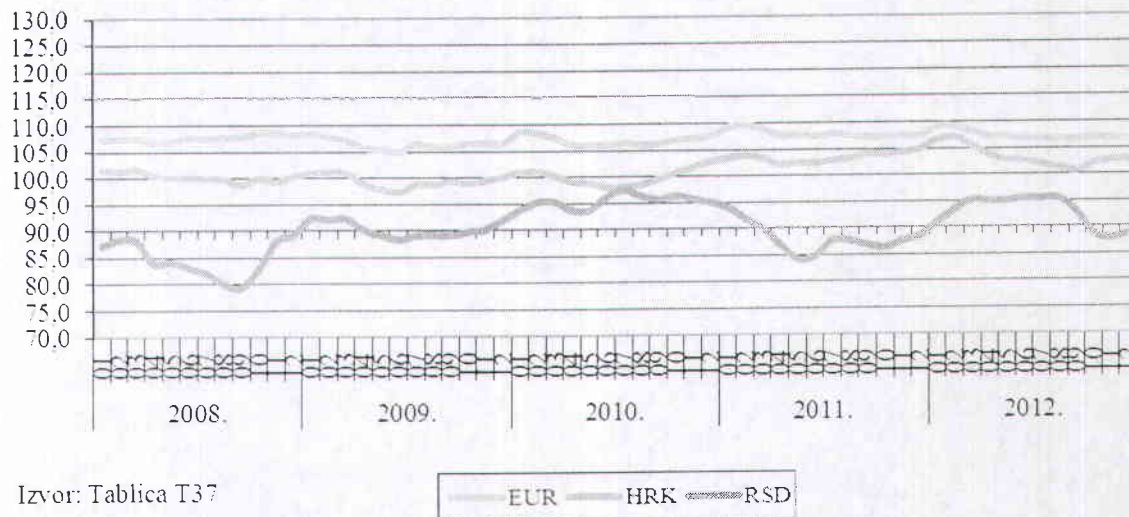
Slika 1.32: Nominalni (NEER) i realni (REER) efektivni tečaj KM (2005=100)

Realni tečajevi KM prema prema najznačajnijim trgovinskim destinacijama, bili su relativno stabilni i ne uočavaju se ozbiljniji poremećaji u pogledu konkurentnosti domaće ekonomije. Naime, Hrvatska održava stabilan tečaj prema euru, pa stoga nema bitne nominalne promjene tečaja prema KM i razina inflacije je bila na približno istoj razini te je i prosječna vrijednost realnog tečaja u 2012. na istoj razini kao i u 2011. godini. Realni tečaj prema srpskom dinaru je uprkos aprecijaciji prema nominalnom tečaju relativno stabilan, te je u 2012. njegova srednja vrijednost veća za 5 pp, u usporedbi sa srednjom vrijednosti u 2011. Realni tečaj KM prema euru je zbog fiksne nominalne vrijednosti i približno sinhronih cjenovnih kretanja u eurozoni i BiH uglavnom stabilan, te nije došlo do slabljenja cjenovne konkurentnosti na tržištu eurozone.

Slika 1.33: Realni tečajevi KM prema euru, kuni i dinaru (2005=100)

Izvor: Tablica T37

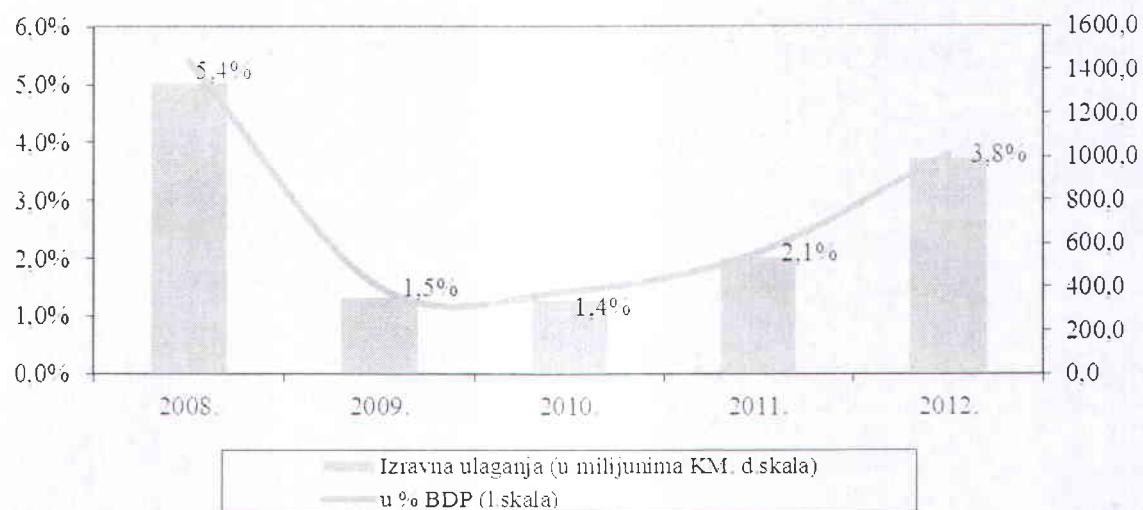
— EUR — HRK — RSD

1.2.10 Izravne strane investicije

Izravne strane investicije su nastavile da rastu s ohrabrujućim trendom u 2012. i značajno su nadmašile prethodne godine, a pri tome priljev investicija je bio dominantno u nefinancijske sektore ekonomije. Ukupna vrijednost, u 2012, priljeva izravnih investicija je iznosila 992,7²² milijuna KM, što je za 458,1 milijun ili 85,7% više nego u prethodnoj godini. U relativnom odnosu prema BDP-u, strane izravne investicije su dostigle 3,8%, što je puno bliže iznosima koji su bili bilježeni prije nastanka krize. Najveći rast investicija je zabilježen u proizvodnji baznih metala i trgovini na veliko (prikaz investicija u bankarski sektor je dat u dijelu 8.10).

²² Privremeni podatak. Konačni podaci s detaljnim presjekom po aktivnostima i djelatnostima će biti na raspolaganju u kolovozu 2012.

Slika 1.34: Izravna strana ulaganja (u milijunima KM)

2. MONETARNA POLITIKA I DEVIZNE REZERVE

2.1 Sprovođenje monetarne politike

U Bosni i Hercegovini, kao režim monetarne politike, primjenjuje se valutni odbor koji se temelji na fiksnom deviznom tečaju i zakonom eksplicitno utvrđenim pravilima. Osnovna svrha pravila je uspostavljanje kredibiliteta Centralne banke i izbjegavanje eventualnih gubitaka zbog donošenja nekonzistentnih odluka nositelja ekonomske politike, koje bi mogle štetiti osnovnim makroekonomskim kretanjima u zemlji. Osnovna pravila valutnog odbora sadržana su u Zakonu o Centralnoj banci.

Prvo, tečaj nacionalne valute, konvertibilne marke, fiksiran je u odnosu na euro, kao rezervnu ili sidrenu valutu, u srazmjeri 1 EUR = 1,95583 KM. Devizni tečaj predstavlja fiksiranu nominalnu varijablu za koju se vezuju inflacijska očekivanja javnosti, čime se osigurava stabilnost cijena u ekonomiji.

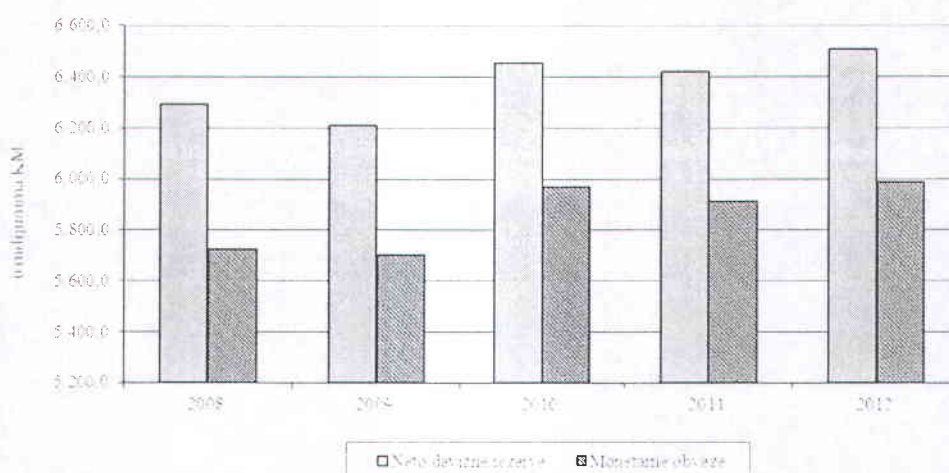
Drugo, zagarantirana je puna konvertibilnost domaće valute u rezervnu valutu – euro i obrnuto, a time, posredno, i u ostale strane valute. CBBiH vrši emisiju i povlačenje novca kupovinom i prodajom konvertibilnih maraka u zamjenu za strane valute. Transakcije kupovine i prodaje konvertibilne marke CBBiH vrše s komercijalnim bankama, kao i s državnim institucijama koje imaju depozite kod CBBiH, s tim da ostali ekonomski subjekti novčana sredstva u domaćoj valuti dobijaju preko komercijalnih banaka.

Treće, neto devizne rezerve CBBiH²³ u svakom trenutku moraju u potpunosti da pokriju njene monetarne obveze u konvertibilnim markama, koje čine sve novčanice i kovani novac u optjecaju, salda računa rezervi komercijalnih banaka kod CBBiH i ostali depoziti po videnju kod CBBiH.

Ovo pravilo je u potpunosti ispoštovano tijekom cijele godine (kao i svim prethodnim godinama), te ta pokrivenost na kraju 2012. godine iznosi 108,7%, što je približan odnos kao na kraju 2011. godine kada je ova pokrivenost iznosila 108,6%.

²³ Neto devizne rezerve CBBiH uključuju strane valute, zlato ili vrijednosnice izdate u inozemstvu i denominirane u stranoj valuti, umanjene za obveze Centralne banke prema inozemstvu.

Slika 2.1: Pokrivenost monetarnih obveza neto deviznim rezervama (na kraju godine)

Odsustvo kreditiranja bilo kog sektora u ekonomiji proizilazi iz osnovnih pravila valutnog odbora i jedna je od pretpostavki na kojima počiva njegova održivost. Centralna banka nema mogućnosti monetizacije fiskalnog deficita, niti mogućnost kreditiranja bilo kog ekonomskog subjekta i ne vrši funkciju krajnjeg kreditora radi prevazilaženja problema vezanih za likvidnost komercijalnih banaka.

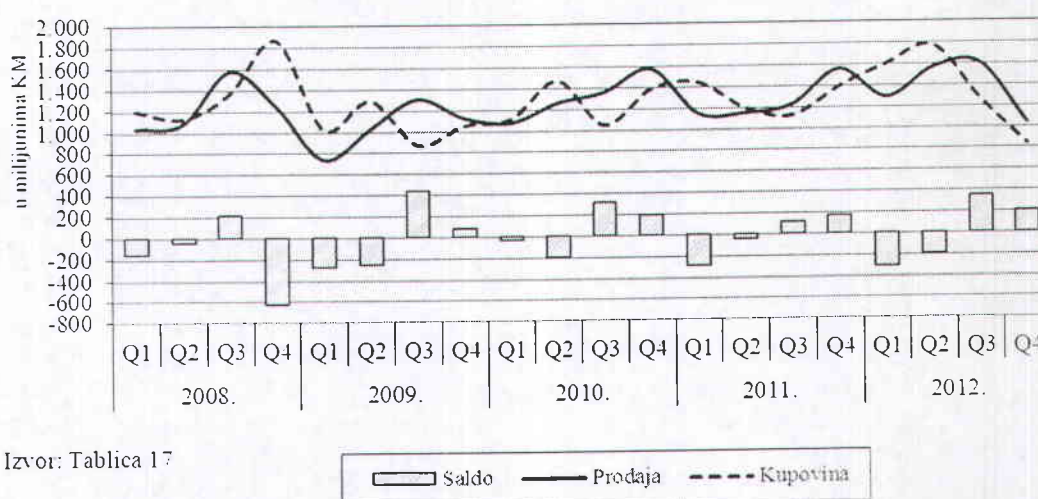
2.2 Monetarna trendovi

Kupovina i prodaja KM

Kao jedini mehanizam emisije, odnosno povlačenja primarnog novca, transakcije kupovine i prodaje KM izravno utječu na količinu novca u optjecaju. Vrijednost salda, kao jednog od najznačajnijih pokazatelja monetarnih kretanja, bila je pozitivna u iznosu 19,3 milijuna KM. U 2011. godini zabilježen je negativan saldo kupovine i prodaje koji je iznosio 74,7 milijuna KM. Promatrano po tromjesečjima, u prvom tromjesečju vrijednost salda je bila negativna i to u iznosu 313,7 milijuna KM, kao posljedica smanjenja ekonomskih aktivnosti i uobičajenih sezonskih kretanja, a koja su tipična za prvo tromjesečje u godini pod utjecajem izmirenja obveza privrednih subjekata koji kupuju devize preko komercijalnih banaka. Negativan saldo je zabilježen i u drugom tromjesečju i to u iznosu 205,2 milijuna KM.

Pojačana sezonska potražnja za domaćom valutom, te isplate dvije tranše stand-by aranžmana imale su presudan utjecaj na poboljšanje salda u trećem i četvrtom tromjesečju, kada su zabilježene pozitivne vrijednosti u iznosu 341,2 milijuna za treće i 197,1 milijun KM za četvrto tromjesečje.

Slika 2.2: Agregat M0 i sastavne komponente

Izvor: Tablica 17

2.3. Monetarni agregati

Monetarna kretanja u 2012. godini obilježio je rast novčane mase (M2) nošen rastom kvazi-novca uz istodobno smanjenje najlikvidnije komponente, monetarnog agregata M1. Najveće povećanje depozita i dalje bilježi sektor stanovništva.

Nedovoljan rast kreditne aktivnosti banaka, a usljed slabog oporavka gospodarske aktivnosti i otežanih uvjeta financiranja zadržao se i tijekom 2012. godine.

Kao rezultat navedenoga, banke su nastavile smanjivati svoju stranu pasivu što se reflektiralo i na stanje sredstava na računu kod CBBiH. Tako je i monetarna baza iskazala smanjenje na godišnjoj razini.

Usljed približno jednakog smanjenja monetarnog agregata M1 i monetarne baze, monetarna multiplikacija novca za navedeni agregat blago se povećala na 1,0588. Spomenuti snažniji rast

kvazi-novca; doveo je do ubrzanja multiplikacije za monetarni agregat M2, i to za 0,1049. Tako njegova vrijednost na kraju godine iznosi 2,5700.

Relativan odnos M2 prema bruto domaćem proizvodu²⁴ na kraju 2012. godine iznosio je 57,6% i veći je za 1,4 pp u odnosu na kraj prethodne godine. Ovo povećanje rezultat je naglašenijeg rasta kvazi-novca koji je zabilježio povećanje odnosa prema BDP-u za 1,8 pp, a zbog povećanja ostalih depozita i u domaćoj i u stranoj valuti.

I monetarni agregat M1 i monetarna baza, kao i njihove komponente, zadržali su prilično stabilan odnos prema BDP-u s oscilacijama ispod 1 pp. Među njima najveće promjene zabilježili su depoziti banaka kod monetarnih vlasti, smanjenje za 0,7 pp.

Tablica 2.1: Monetarni agregati iskazani u % BDP-a

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
M2	50,2%	52,8%	55,0%	56,2%	57,6%
QM	27,3%	29,8%	31,2%	32,1%	33,9%
Ostali depoziti u domaćoj valuti	7,2%	7,7%	8,0%	8,9%	10,3%
Prenosivi depoziti u stranoj valuti	4,5%	4,5%	4,9%	4,3%	4,1%
Ostali depoziti u stranoj valuti	15,6%	17,6%	18,3%	18,9%	19,5%
M1	23,0%	23,1%	23,8%	24,1%	23,7%
Gotovina izvan banaka	9,3%	8,4%	8,9%	9,2%	9,3%
Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	13,7%	14,7%	14,9%	14,9%	14,4%
M0	23,0%	23,5%	23,8%	22,8%	22,4%
Gotovina izvan monetarnih vlasti	10,3%	9,4%	10,1%	10,3%	10,6%
Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	12,7%	14,0%	13,7%	12,4%	11,7%

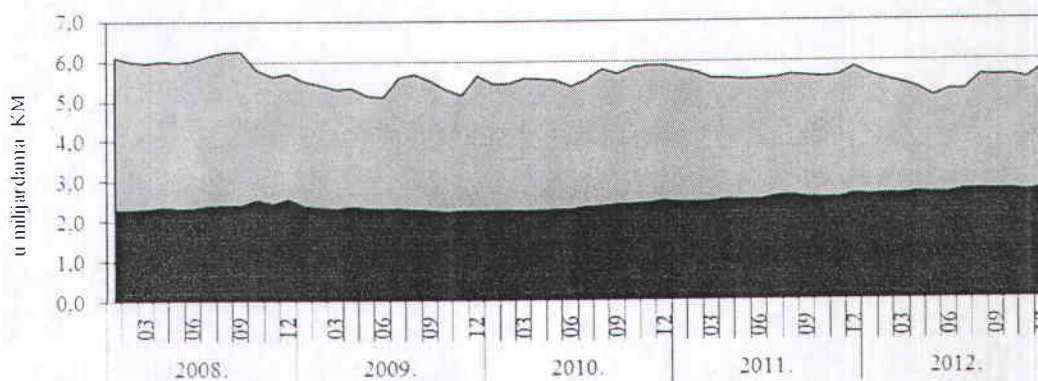
Monetarna baza je s krajem godine iznosila 5,80 milijardi KM uz godišnje smanjenje u iznosu 47,2 milijuna KM (0,8%). Gotovina izvan monetarnih vlasti oscilirala je tijekom godine uz uobičajne veće vrijednosti tijekom ljetnih mjeseci i krajem godine. Ukupno godišnje povećanje gotovine izvan monetarnih vlasti iznosi 102,5 milijuna KM (3,9%).

Nakon što su banke smanjile držanje sredstava kod CBBiH u prvih pet mjeseci 2012. godine u ukupnom iznosu 577,8 milijuna KM, u lipnju je došlo do blage korekcije te su depoziti banaka s krajem drugog tromjesečja iznosili 2,59 milijardi KM. Početak trećeg tromjesečja obilježilo je skromnije smanjenje, da bi u kolovozu došlo do snažnog povećanja u iznosu od 359,1 milijun

²⁴ Procjena CBBiH za 2012.

KM, odnosno 14,3%, što je najveći godišnji rast u prethodne tri godine. Priljev sredstava po osnovi stand-by aranžmana MMF-a (u rujnu i prosincu) i aktivnosti banaka karakteristične za kraj godine dovele su do daljeg rasta depozita banaka kod CBBiH. Tako njihova vrijednost na kraju godine iznosi 3,04 milijarde KM, što je približno razini na početku godine.

Slika 2.3: Agregat M0 i sastavne komponente

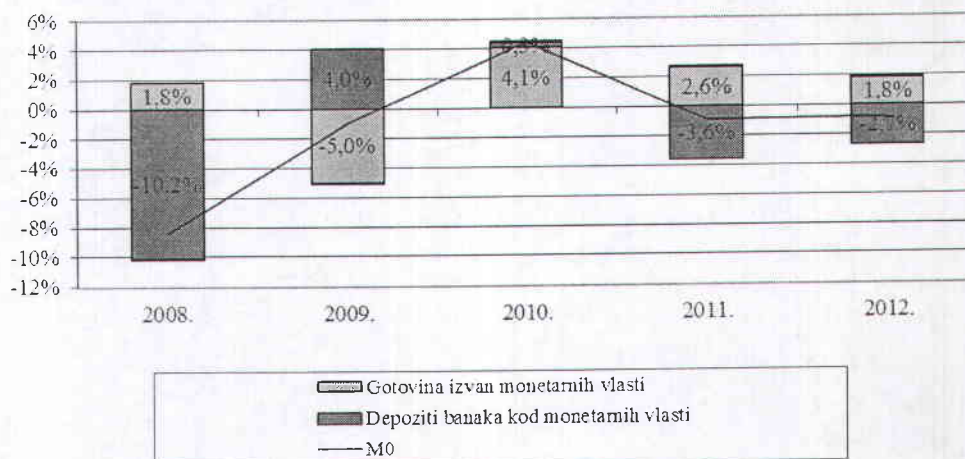

Izvor: Tablica 7

■ Gotovina izvan monetarnih vlasti ■ Depoziti banaka kod monetarnih vlasti

Iz ovakvog kretanja komponenti jasno je da je gotovina izvan monetarnih vlasti dala pozitivan doprinos rastu u iznosu 1,8%, ali i da je smanjenje depozita banaka kod monetarnih vlasti imalo negativnu kontribuciju od 2,7%. Zbog zanemarljivog utjecaja ostali depoziti po viđenju nisu uzeti u razmatranje.

Slika 2.4: Godišnje stope rasta M0 i doprinosi komponenti

Najlikvidnija komponenta novčane mase, monetarni agregat M1, iskazao je godišnje smanjenje u iznosu 42,8 milijuna KM (0,7%) kao rezultat suprotnog kretanja svojih komponenti.

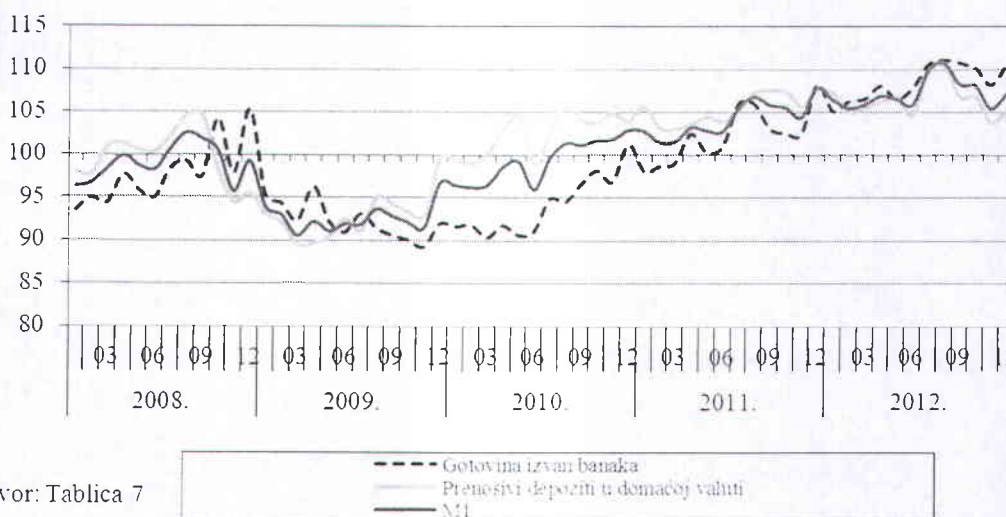
S jedne strane, gotov novac van banaka je rastao, ali nešto umjerenije u odnosu na prošlu godinu, a tijekom godine je imao sezonski uobičajne promjene. Ukupno godišnje povećanje iznosi 47,9 milijuna KM (2,0%).

Na drugoj strani, došlo je do smanjenja depozitnog novca u strukturi M1 u vidu prenosivih depozita u domaćoj valuti koje iznosi 90,7 milijuna KM (2,4%).

Najveće smanjenje depozita primijećeno je u javnom sektoru, kod javnih nefinancijskih poduzeća za čak 150,7 milijuna KM (24,3%), dok je vlada smanjila depozite za 51,5 milijuna KM (11,0%). Značajnije povećanje ovih depozita bilježe ostali rezidenti (gdje ulazi i stanovništvo) u iznosu 90,3 milijuna KM (6,0%).

Kvazi-novac, manje likvidna komponenta novčane mase, zabilježio je povećanje u iznosu 535,1 milijun KM, odnosno za 6,5%. Pri tome su se ostali depoziti i u domaćoj i u stranoj valuti povećali, i to za 387,0 milijuna KM (16,9%), odnosno 195,3 milijuna KM (4,0%) respektivno, dok su se prenosivi depoziti u stranoj valuti smanjili za 47,2 milijuna KM (4,3%).

Slika 2.5: Agregat M1 i sastavne komponente (bazni indeksi; prosinac 2007 =100)

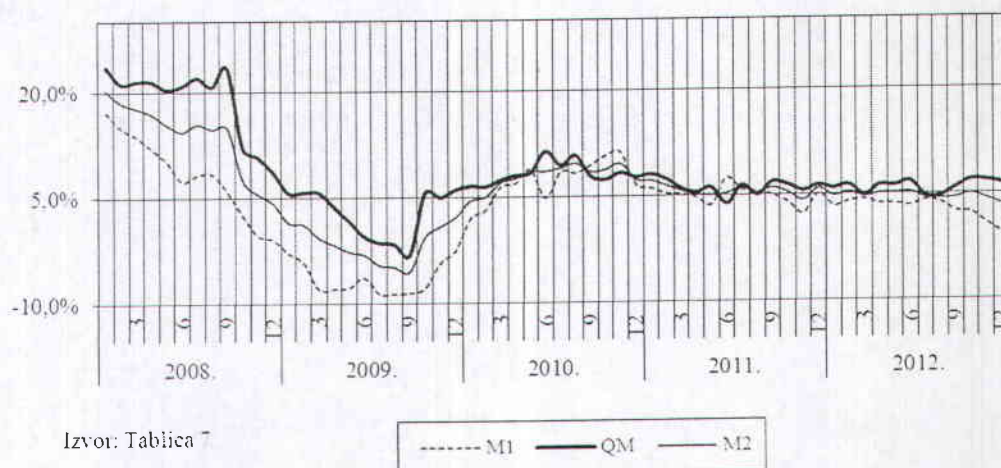
Izvor: Tablica 7

Kao pokretač ovog rasta kvazi-novca javlja se prvenstveno sektor stanovništva koji je zabilježio povećanje ostalih depozita u domaćoj valuti za 294,2 milijuna KM (26,0%), a u stranoj za 233,4 milijuna KM (5,7%). Detaljniju analizu depozita pogledati u poglavlju 8.5.

Ovakva kretanja komponenti su rezultirala rastom novčane mase (M2) u iznosu 492,3 milijuna KM (3,4%). Usporedbe radi, novčana masa je u 2011. godini rasla po stopi 5,8%, u iznosu 790,2 milijuna KM. Pri tome su obje komponente zabilježile rast. Monetarni agregat M1 je porastao za 285,5 milijuna KM (4,8%), a kvazi-novac za 504,8 milijuna KM (6,5%).

Slika 2.6: M1, QM i M2 - godišnje stope rasta (sezonski prilagođeno)

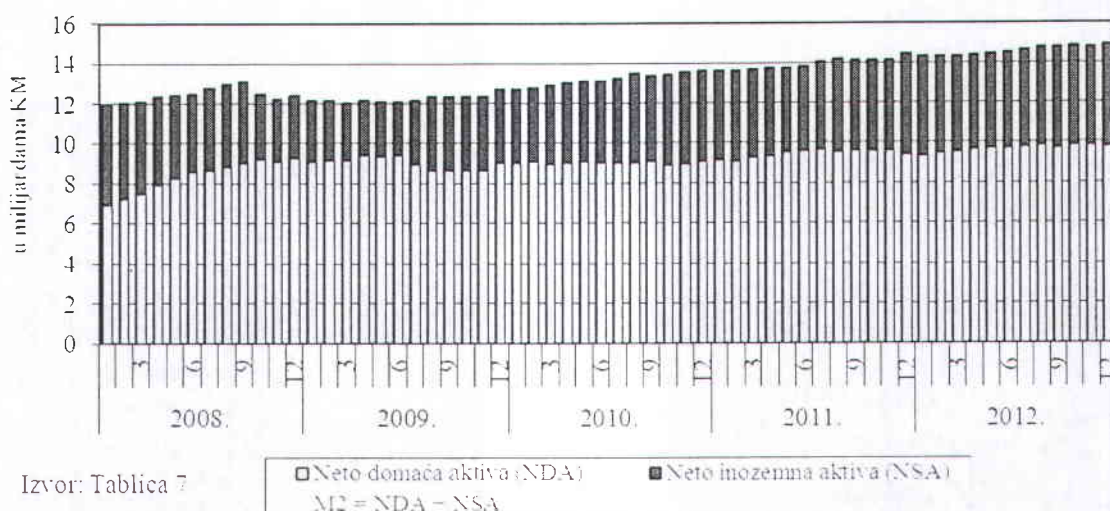

Izvor: Tablica 7

Strana aktiva CBBiH je iskazala povećanje u iznosu 84,9 milijuna KM (1,3%). Nasuprot tomu, komercijalni bankarski sektor je smanjio i svoja potraživanja prema inozemstvu u iznosu 216,7 milijuna KM (8,0%) i svoje obveze prema inozemstvu za 229,9 milijuna KM (5,5%). Tako se ukupna neto strana aktiva povećala za 98,0 milijuna KM (2,0%).

Neto domaća aktiva se povećala za 394,4 milijuna (4,2%). Pri tome su se potraživanja od domaćeg sektora povećala za 731,8 milijuna KM (5,0%), a ostale stavke na strani pasive koje su uzimaju kao odbitne za 337,4 milijuna KM (6,4%).

Slika 2.7: Struktura novčane mase

2.4 Instrumenti monetarne politike: obvezna rezerva

Djelujući u uvjetima valutnog odbora, CBBiH na raspolaganju ima obveznu rezervu kao jedini instrument monetarne politike. Tijekom 2012. godine nije dolazilo do izmjena regulative u pogledu visine obvezne rezerve, te su na snazi ostale mjere koje je CBBiH donijela prethodnih godina. Tako se na osnovicu s ročnošću do jedne godine obračunavala stopa od 10%, dok se na osnovicu čiji je rok dospijeća preko jedne godine obračunavala stopa od 7%. Uz to, na snazi su bile i mjere za oslobađanje dijela sredstava, pa se iz osnovice za obračun obvezne rezerve isključuju depoziti vlada namijenjeni za razvojne programe i novopozamljena sredstva (depoziti i krediti) iz inozemstva.

S 20. dekadom Hercegovačkoj banci d.d. Mostar oduzeta je dozvola za rad i otvoren je likvidacijski postupak. Time se ukupan broj banaka u sustavu obvezne rezerve smanjio sa 30 na 29.

Osnovica za obračun obvezne rezerve je zabilježila značajno smanjenje na početku godine usljed odluke dvije banke o prijenosu kredita i odgovarajućeg iznosa pasivnih sredstava na zasebnu pravnu osobu. Tako se osnovica s prve na drugu dekadu smanjila za 597,8 milijuna KM, dok ukupno godišnje smanjenje (poredeći zadnje dekade za obje godine) iznosi 577,7 milijuna KM (3,8%).

U valutnoj strukturi osnovice, pod utjecajem gorespomenutih promjena i nastavka smanjivanja strane pasive komercijalnih banaka, došlo je do smanjenja osnovice u stranoj valuti na godišnjoj razini za 826,9 milijuna KM (9,6%), dok se osnovica u domaćoj valuti povećala za 249,2 milijuna KM (3,7%).

Ukupna vrijednost depozita vlada za razvojne projekte, a koji se isključuju iz osnovice za obračun obvezne rezerve, zaključno sa 36. dekadom 2012. godine iznosila je 735,5 milijuna KM. U odnosu na kraj prethodne godine zabilježeno je smanjenje u iznosu 7,9 milijuna KM (1,1%). Ukupno oslobođena sredstva po toj osnovi iznose 57,7 milijuna KM.

Iznos novopozajmljenih sredstava iz inozemstva koje su banke pozajmile od 1. studenoga 2008. godine, a koji također ne ulazi u osnovicu za obveznu rezervu, zaključno sa 36. dekadom iznosio je 1,99 milijardi KM, što je za 229,3 milijuna KM (13,0%) više u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupna oslobođena sredstva po ovoj osnovi iznose 150,1 milijun KM.

Usljed svih navedenih utjecaja, prosječne obvezne rezerve su se tijekom 2012. smanjile za 52,8 milijuna KM (4,0%). Banke su i u 2012. godini nastavile kod CBBiH držati značajan iznos sredstava iznad obvezne rezerve, a prosječna vrijednost po dekadama iznosi 1,46 milijardi KM. Međutim, dostignuta razina u zadnjoj dekadi 2012. godine iznosi čak 1,72 milijarde KM i u usporedbi s istim razdobljem prošle godine povećala se za 132,6 milijuna KM (8,4%). Sa zadnjom dekadom ukupan saldo računa kod CBBiH je iznosio 2,98 milijardi KM, uz godišnje povećanje od 79,9 milijuna KM (2,8%).

Implicitna stopa obvezne rezerve predstavlja odnos ukupnih sredstava na računu rezervi i osnovice za obračun obvezne rezerve i služi kao mjera likvidnosti bankarskog sektora. Tijekom 2012. godine ova stopa je zabilježila vrijednosti između 16,3% i 20,6%, a u prosjeku je bila nešto niža nego prethodne godine.

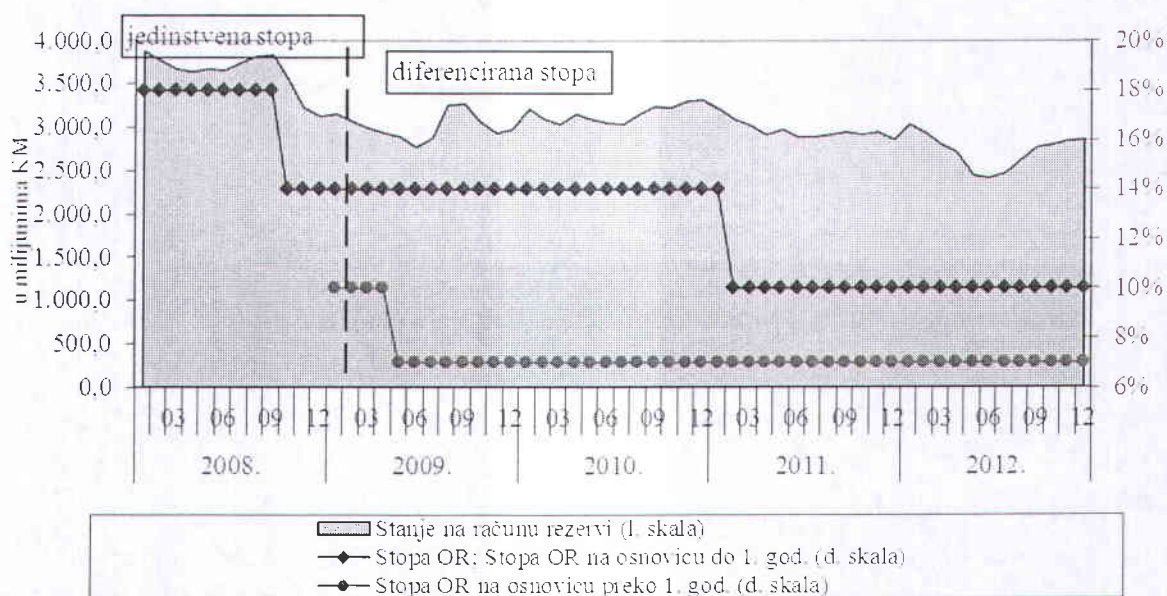
Upravno vijeće CBBiH je 30. 6. 2011. godine donijelo odluku kojom CBBiH bankama obračunava naknadu na iznos sredstva koje banke drže kod CBBiH prema sljedećim stopama:

- na iznos obvezne rezerve, 70% od stope koja se utvrđuje na osnovi ponderiranog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom razdoblju na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana,
- na iznos sredstava iznad obvezne rezerve, 90% od stope koja se utvrđuje na osnovi ponderiranog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom razdoblju na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana.

Usljed ekstremno niskih stopa na međunarodnom bankarskom tržištu i pooštrenih kriterija plasiranja, iznos naknade koju CBBiH plaća bankama po osnovi sredstava na računu kod CBBiH se značajno smanjio.

Tako, ukupno isplaćena naknada bankama za 2012. godinu iznosi 992,6 tisuća KM, i to 396,9 tisuća je plaćena naknada na iznos obvezne rezerve, a 595,7 tisuća na iznos iznad obvezne rezerve.

Slika 2.8 : Stanje na računu rezervi i stopa obvezne rezerve

Slika 2.9 : Likvidnost komercijalnih banaka po obračunskim razdobljima u 2011. i 2012.

2.5. Devizne rezerve

Upravljanje deviznim rezervama spada među najvažnije funkcije CBBiH, pa se stoga pridaje izuzetna pažnja vezano za njihovo sigurno investiranje. Devizne rezerve CBBiH su tijekom 2012. godine investirane u skladu sa Zakonom o CBBiH, Smjernicama CBBiH o upravljanju deviznim rezervama i u skladu s Operativnim pravilima za investiranje, kao i instrukcijama Investicijskog komiteta.

Odluke o upravljanju i investiranju deviznih rezervi donose se na tri razine u okviru organizacije CBBiH. Upravno vijeće odobrava Smjernice CBBiH o upravljanju deviznim rezervama, kojim se određuje tip i razina rizika koja je CBBiH spremna da preuzme i oblast u kojoj će se operativnom menadžmentu dati ovlast prosuđivanja. Investicijski komitet usmjerava ovaj proces u okviru Smjernica i donosi Operativna pravila o investiranju. Odjeljenje za bankarstvo investira devizne rezerve u skladu sa Smjernicama i Operativnim pravilima. U okviru ovih parametara, Odjeljenje za bankarstvo odlučuje koje banke i instrumente će koristiti za investiranje deviznih rezervi, kao i o dospijeću depozita ili vrijednosnica, te o navedenom izvještava Investicijski komitet.

Imajući u vidu činjenicu da najveći dio prihoda CBBiH nastaje kao rezultat načina na koji se investiraju devizne rezerve, Investicijski komitet je činio napore da se u okviru Smjernica o upravljanju deviznim rezervama CBBiH, a prije svega vodeći računa o osnovnim načelima sigurnosti ulaganja sredstava kao i dnevnoj likvidnosti, postigne aktivnim upravljanjem i odgovarajući prihod.

Investicijski komitet je tijekom godine na tjednoj osnovi razmatrao sve dostupne informacije s relevantnih tržišta novca i kapitala u eurozoni i svijetu, kao i dostupne prognoze koje bi mogle utjecati na investiranje deviznih rezervi u tekućoj godini, ali i u narednom razdoblju. Također su kontinuirano analizirane mogućnosti i modaliteti politike investiranja i upravljanja deviznim rezervama CBBiH i inicirane odgovarajuće promjene u cilju prilagođavanja tržišnim uvjetima u eurozoni.

Investicijski komitet je kontinuirano razmatrao izvješća o svim dostupnim informacijama vezanim za rejtinge inobanaka kod kojih CBBiH ima oročene depozite i sredstva na tekućem računu i državama koje su emitenti vrijednosnica zastupljenih u investicijskom portfelju deviznih rezervi CBBiH, u cilju minimiziranja kreditnog rizika.

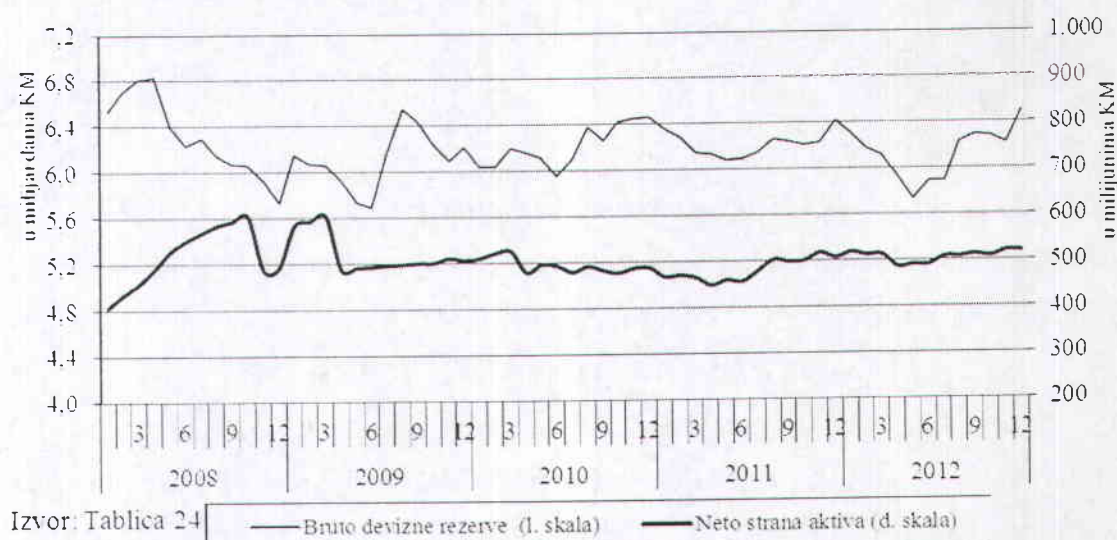
U skladu sa Zakonom o CBBiH i navedenim internim aktima, CBBiH upravlja deviznim rezervama polazeći prvenstveno od principa likvidnosti i sigurnosti investiranja. Navedeno podrazumijeva da, uz održavanje visoke likvidnosti deviznih rezervi, i prihvatljivu izloženost rizicima, nastoji ostvariti povoljne prinose na investirane devizne rezerve.

Portfelj deviznih rezervi izložen je prvenstveno financijskim rizicima i to: kreditnom, tržišnom (kamatnom i deviznom riziku) te riziku likvidnosti.

CBBiH ograničava izloženost kreditnom riziku ulaganjem u obveznice država najvišeg kreditnog rejtinga, te plasiranjem depozita u odabrane središnje banke u eurozoni, odabrane poslovne inobanke i BIS, uz uvjet da zadovoljavaju standarde podobne ugovorne strane, vodeći računa o ograničenjima ulaganja u svaku pojedinačnu zemlju i pojedinu poslovnu banku. Kamatni rizik, odnosno rizik pada vrijednosti portfelja deviznih rezervi zbog promjena kamatnih stopa, kontrolira se primjenom tzv. referencnih portfelja (benchmark portfolios), kao i održavanjem kratkog trajanja (duration) ukupnog portfelja deviznih rezervi. Valutni rizik predstavlja mogućnost da CBBiH ostvari gubitak zbog promjene vrijednosti devizne aktive i devizne pasive, kao posljedica mogućeg nepovoljnog kretanja deviznih tečajeva valuta u kojima se drže devizne

rezerve u odnosu na domaću valutu. Minimiziranje ovog rizika CBBiH vrši držanjem deviznih rezervi pretežno u eurima, s obzirom na to da je tečaj konvertibilne marke fiksiran u odnosu na euro. Instrumenti kojima se osigurava dnevna likvidnost su: prekonoćni depoziti i sredstva na tekućim računima kod poslovnih inobanaka koje zadovoljavaju kriterij kreditnog rizika, prekonoćni depoziti i sredstva na tekućim računima kod BIS-a i središnjih banaka i dospijevajuća sredstva po svim instrumentima. Rizik likvidnosti kontrolira se investiranjem deviznih rezervi u depozite s kratkim dospeljem.

Slika 2.10: Devizne rezerve CBBiH (na kraju godine)

Izvor: Tablica 24

— Bruto devizne rezerve (l. skala) — Neto strana aktiva (d. skala)

U prvih šest mjeseci 2012. godine devizne rezerve su zabilježile naglašeno smanjenje u iznosu 536,7 milijuna KM (8,4%) u odnosu na kraj prethodne godine. Glavni razlog leži u negativnom saldu kupovine i prodaje koji je iznosio 519,0 milijuna KM. Najniža vrijednost je zabilježena s krajem petog mjeseca u iznosu 5,73 milijarde KM. S početkom turističke sezone i dolaska bh. građana iz inozemstva dolazi do pozitivnog salda kupovine i prodaje KM i trenda rasta deviznih rezervi. Ukupna vrijednost pozitivnog salda kupovine i prodaje KM za zadnjih šest mjeseci 2012. godine iznosi 538,4 milijuna KM. Dodatni utjecaj na povećanje razine deviznih rezervi imala je i isplata prve tranše MMF-ovog stand-by aranžmana u iznosu 118,9 milijuna u rujnu, kada je dosegnuta razina deviznih rezervi od 6,29 milijardi KM. Isplata druge tranše stand-by aranžmana u prosincu u iznosu 115,3 milijuna KM kao i sezonski utjecaj novogodišnjih praznika i bankarskih aktivnosti vezanih za kraj godine i ispunjenja zahtjeva prema različitim

regulatornim tijelima, doveli su do dodatnog rasta deviznih rezervi koje s krajem godine iznose 6,51 milijardu KM. U odnosu na kraj 2011. godine primjetan je rast u iznosu 84,9 milijuna KM ili 1,3%.

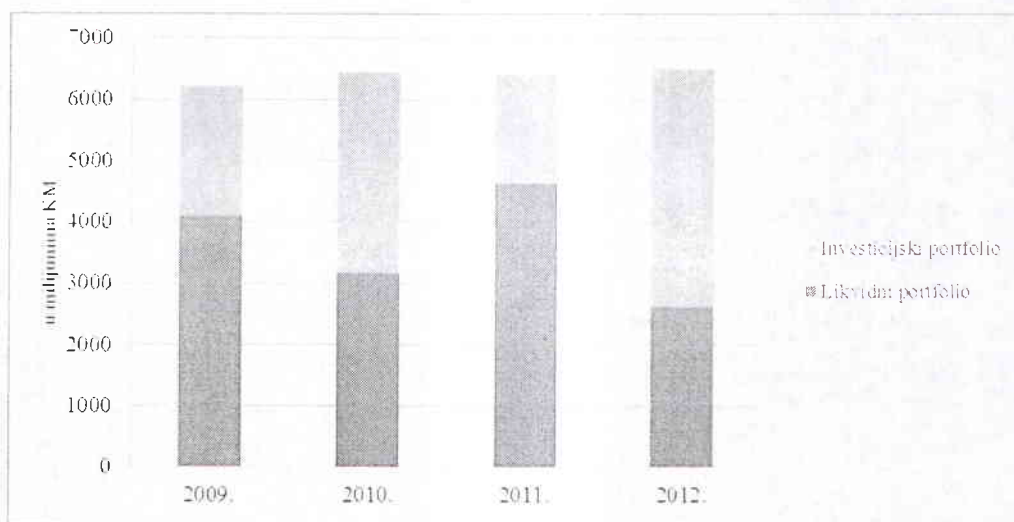
Prosječno dnevno stanje deviznih rezervi CBBiH za 2012. godinu iznosilo je 6,09 milijardi KM i manje su za 20,1 milijun KM u odnosu na prosječno dnevno stanje deviznih rezervi u 2011. godini kada je iznosilo 6,11 milijardi KM.

Neto strana aktiva CBBiH je, uglavnom, rezultat dobiti od investiranja deviznih rezervi plasiranjem u obveznice, depozite i zlato. Razina neto strane aktive CBBiH je blago oscilirala tijekom godine da bi pri kraju godine narasla na iznos od 520,3 milijuna KM, što je za 12,9 milijuna KM (2,5%) više u odnosu na kraj prethodne godine.

Strukturu deviznih rezervi na kraju 2012. godine činili su: vrijednosnice s udjelom od 59,6%, depoziti kod središnjih banka, BIS-a i inobanaka s udjelom od 35,9%, efektivni strani novac u trezoru CBBiH s 2,0%, monetarno zlato u visini 2,4% i SDR kod MMF-a u visini 0,1%.

Usljed tržišnih kretanja, CBBiH je izvršila prestrukturiranje portfelja deviznih rezervi tako što je smanjila iznos sredstava deponiranih kod nerezidentnih banaka za 2,05 milijardi KM (46,8%) uz povećanje investicija u vrijednosnice za 2,08 milijardi KM (116,4%). Ovim se udjel likvidnog portfelja (uz manje promjene ostalih komponenti) smanjio s prošlogodišnjih 72,1% na 40,4%, a likvidnog povećao s 27,9% na 59,6%.

Slika 2.11: Struktura investiranja deviznih rezervi

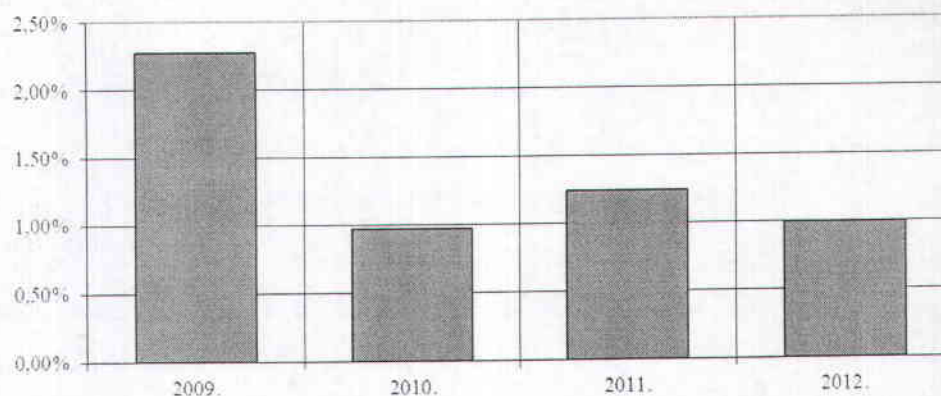

U skladu sa Zakonom o CBBiH, dio dobiti ostvarene u 2011. u iznosu od 27,6 milijuna KM doznačen je u travnju 2012. na račun Ministarstva financija i trezora BiH, koje je zaduženo za proračun institucija Bosne i Hercegovine.

Kombinirani efekat svih ulaganja deviznih sredstava CBBiH u konvertibilnu stranu valutu²⁵ tijekom 2012. iznosi 60,0 mil. KM, a odgovarajuća efektivna stopa prinosa²⁶ za godine iznosi 0,99%.

Slika 2.12: Prosječne godišnje stope prinosa na devizne rezerve CBBiH

Relativno niske ostvarene stope povrata na ulaganja u konvertibilnu stranu valutu su posljedica niskih stopa prinosa na vrijednosnice i kratkoročne depozite u eurima, koje su tijekom 2012. godine preovladavale na financijskim tržištima, a uzrokovane su lošim makroekonomskim performansama eurozone i vrlo relaksiranim monetarnim uvjetima u eurozoni. Devizna tržišta, tržišta novca i kapitala su kao i u prethodnoj 2011. godini i tijekom 2012. godine uveliko bila pod pritiskom globalnih zbivanja.

Na sjednici u srpnju, ECB je smanjila za 25 baznih poena referencnu kamatnu stopu s 1,0% na 0,75%, dok je kamatna stopa na prekonoćne depozite smanjena na 0%, što se odrazilo na pad

²⁵ Ulaganja u konvertibilnu stranu valutu predstavljaju vrijednost ukupnih deviznih rezervi umanjenu za vrijednost monetarnog zlata u aktivni CBBiH.

²⁶ Efektivna stopa prinosa izračunata je tako da su ukupni efekti investiranja sredstava deviznih rezervi (u zlato i u konvertibilnu stranu valutu) podijeljeni s prosječnim stanjem deviznih rezervi u promatranom razdoblju. Pri izračunavanju ukupnih efekata investiranja sredstava deviznih rezervi u obzir su uzeti svi neto prihodi od kamate na obveznice i depozite, kao i realizirani neto kapitalni dobiti/gubici usljed prodaje obveznica i monetarnog zlata iz portfelja deviznih rezervi CBBiH.

kamatnih stopa na tržištu novca. Ovim smanjenjem referencne kamatne stope, ECB se priključila glavnim svjetskim središnjim bankama (FED, Bank of England) uz očekivanje da će potom i ECB pristupiti novim kvantitativnim olakšicama u monetarnoj politici. Početkom rujna ECB je objavila novi program otkupa državnih obveznica nazvanog „Izravne monetarne transakcije“ (OMT), a s ciljem normalizacije uvjeta zaduženja zemalja čiji su prinosi na obveznice visoki. Navedene kupovine će u potpunosti biti sterilizirane. Razina referencne kamatne stope ECB-a od 0.75% je zadržana do kraja 2012. godine.

Istodobno, FED je u rujnu potvrdio namjeru održavanja niskih kamatnih stopa u rasponu 0,0-0,25% do sredine 2015. godine u cilju stimuliranja američkog gospodarskog rasta i smanjenja nezaposlenosti, što je predstavljalo promjenu prethodnih najava da će kamatne stope na ovoj razini biti zadržane do sredine 2014. godine. Nadalje, donesena je odluka o uvođenju trećeg ciklusa kvantitativnih olakšica koji podrazumijeva mjesečno kupovanje hipotekarnih obveznica u iznosu od 40 milijardi USD, kao i nastavak „Operacije Twist“ do kraja 2012. godine.

Odluke vodećih svjetskih rejting agencija o smanjenju kreditnog rejtinga pojedinih članica eurozone i banaka, kao i prethodnih godina, doprinosile su povećanju nestabilnosti (oscilacija cijena i prinosa) na financijskim tržištima.

3. PLATNI PROMET CBBiH I KOMERCIJALNIH BANAKA

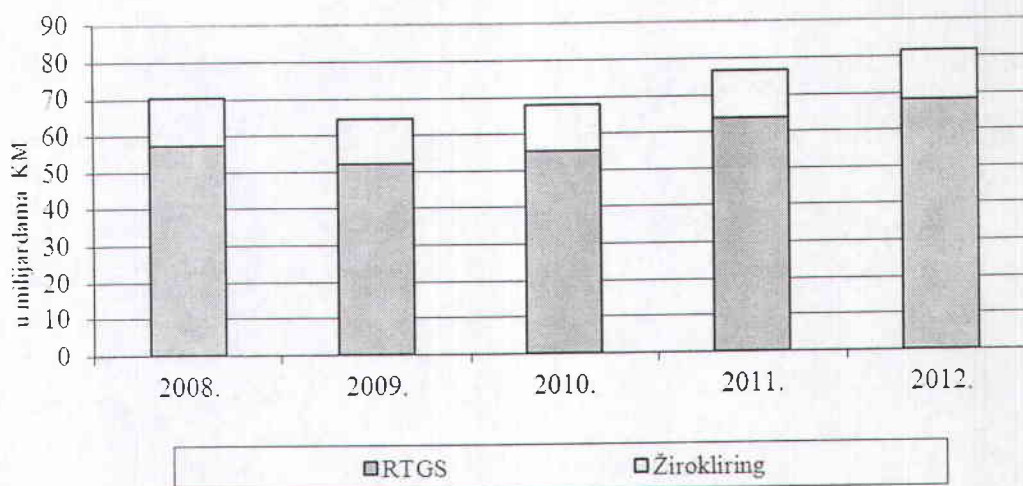
Tijekom 2012. platni sustavi Centralne banke Bosne i Hercegovine zabilježili su rast, kako po broju tako i po vrijednosti transakcija.

Pravni okvir i tehnička oprema osigurali su kontinuiran rad, uz visoku stabilnost i sigurnost oba sustava – bruto poravnanja u realnom vremenu i žirokliringa.

Tijekom godine, u platnom prometu u BiH broj transakcija je iznosio 33,8 milijuna KM, što je povećanje za 4,1% i ukupna vrijednost transakcija je iznosila 81,53 milijarde KM, što je povećanje za 6,4% u odnosu na 2011.

Udio broja transakcija RTGS-a u ukupnim transakcijama iznosi 2%, dok udio u vrijednosti u 2012. iznosi 84%. Udio transakcija žirokliringa u ukupnim transakcijama iznosi 98%, a u vrijednosti 16%.

Slika 3.1: Vrijednost transakcija RTGS-a i žirokliringa

U protekloj godini je povećan broj transakcija između banaka, kao i broj tkz. unutarbankarskih transakcija. U 2012. godini je realizirano 64,7 milijuna transakcija unutar banaka (60,3 milijuna KM u 2011), a interbankarskih 33,8 milijuna KM (u 2011. godini 32,5 milijuna KM).

U ukupnom broju transakcija, 66% je realizirano unutar banaka, nasuprot 34% naloga plasiranih između banaka kroz platne sustave CBBiH. Prethodne godine omjer je bio 65% naspram 35%.

I u pogledu vrijednosti došlo je do pomjeranja, tako je u 2012. godini realizirano 89,9 milijuna KM kroz naloge unutar banaka (u 2011. godini 93,3 milijuna KM) i 81,5 milijuna KM između banaka (u 2011. godini 76,6 milijuna KM). Omjer je u korist unutarbankarskih naloga, jer je 52% vrijednosti transakcija realizirano unutar banaka, nasuprot 48% naloga plasiranih između banaka, (u 2011. godini taj omjer je bio 55% naspram 45%).

Tablica 3.1: Pregled izvršenih transakcija preko RTGS i žirokliring sustava

	Broj transakcija	Udio u ukupnom br.transakcija	Vrijednost u KM	Udio u ukupnoj vrijednosti
RTGS	763.522	2.00%	68.310.225.344	84.00%
Žirokliring	33.073.839	98.00%	13.223.043.087	16.00%
Ukupno:	33.837.361	100.00%	81.533.268.431	100.00%

Deset banaka je sudjelovalo s 66,5% u ukupnom broju RTGS i žirokliring unutarbankarskih transakcija i što je neznatno manje u odnosu na prošlu godinu, kada je deset banaka ostvarilo 66,8% svih transakcija. Međutim, udio prvih deset banaka ima tendenciju pada i u ukupnoj vrijednosti transakcija s 72,6% u odnosu na prošlu godinu (80,1%). Prema tome, treću godinu zaredom zaustavljena je koncentracija platnih poslova u nekoliko najjačih banaka, disperzijom na veći broj banaka.

Poslovne banke su koristile cjenovne pogodnosti koje im je omogućila Centralna banka BiH za vremenski raspored plasiranja platnih transakcija.

Korištenje Centralnog registra kredita za pravne subjekte i fizičke osobe je tijekom 2012. bilo intenzivnije, jer je pristupano 2.688.262 puta (tijekom 2011. godine 2.448.600 puta). Ukupan broj pristupnih točaka Registru se povećao na 2.134 (u 2011. ih je bilo 1.730). Poslovne banke koriste najviše pristupnih mjesta – 1.621, mikrokreditne organizacije – 440, lizing kuće – 65, osiguravajuća društva – 1 i ostali – 7.

U Jedinstvenom registru transakcijskih računa, registrirano je ukupno 525.661 transakcijski račun, od toga je na kraju 2012. bilo 216.737 aktivnih računa, blokiranih 59.122 i ugašenih 249.802. Osim pribavljanja podataka iz Jedinstvenog registra transakcijskih računa putem Interneta, zainteresirani mogu dobiti izvješća i preko glavnih jedinica CBBiH i Glavne banke Republike Srpske CBBiH.

Organizacijske jedinice CBBiH u protekloj godini izdale su ukupno 9.990 izvoda iz Jedinstvenog registra transakcijskih računa, i to: Glavna jedinica Sarajevo 6.814; Glavna jedinica Mostar 1.456 i Glavna banka Republike Srpske Centralne banke Bosne i Hercegovine 1.720.

CBBiH je i u 2012. godini komercijalnim bankama pružala usluge kliringa međunarodnih plaćanja. Kliring međunarodnih plaćanja predstavlja jednu vrstu platnog sustava koju su uspostavile Narodna banka Srbije i Centralna banka Bosne i Hercegovine. Kliring, odnosno sva plaćanja i poravnanja, izvršava se preko operatera kliringa koji je smješten u Narodnoj banci Srbije.

Kroz sustav klirinškog načina obračuna međunarodnih plaćanja sa Srbijom plasirano je ukupno 6.819 naloga (6.852 naloga u 2011.), čija je vrijednost bila 93,6 milijuna eura (84,2 milijuna eura u 2011). U sustavu ubjedljivo najjeftinijeg i najbržeg plaćanja između dvije države sudjelovalo je pet banaka iz Bosne i Hercegovine, i to: Sberbank AD Banja Luka, Sberbank BH Sarajevo, Pavlović International Bank A.D., Procredit Bank DD Sarajevo i Balkan Investment Bank AD Banja Luka.

Kartičarstvo u BiH u 2012.

Krajem 2012. u BiH je od ukupno 29 komercijalnih banaka, 26 pružalo klijentima kartičarske usluge globalnih brendova: MasterCard, Visa, American Express i Diners. Dvije banke su izdavale građanima jedinu domaću karticu – Bamcard.

Ukupan broj izdatih kartica je do kraja 2012. godine iznosio 1.830.299, što je za 39.254 kartica više nego 2011. Radi se o značajnom povećanju, ali ne tako velikom kao u 2011. godini, kada je u odnosu na 2010. aktivirano novih 97.579 kartica.

Putem ovih kartica u zemlji i inozemstvu realizirane su transakcije u vrijednosti od 6,33 milijarde KM, što je povećanje za 297,4 milijuna KM ili 4,9% u odnosu na 2011. Putem ATM-a podignuto je, u zemlji i u inozemstvu, gotovine u iznosu od 4,63 milijardi KM ili 73% od ukupne vrijednosti transakcija, a na POS aparatima je realizirano 1,70 milijardi KM ili 27%, od čega se 681,6 milijuna KM odnosi na dizanje gotovine, a 1,03 milijardi KM na plaćanje robe i usluga.

Prosječna vrijednost jedne transakcije bila je 105 KM, a u 2011. iznosila je 131 KM. Evidentan je pad iznosa prosječne transakcije. Prosječni godišnji promet po jednoj kartici u 2012. iznosio je 3.457 KM, za razliku od 2011. godine kada je iznosio 3.367 KM, dakle povećanje od 90 KM.

Na ATM i POS uređajima u inozemstvu, građani BiH su preko kartica izdatih u našoj zemlji, realizirali iznos od 334,6 milijuna KM. Od tog iznosa, na ATM uređajima je podignuto gotovog novca 116,1 milijun KM, na POS uređajima je podignuto 1,6 milijuna KM, a robe i usluga na POS uređajima je kupljeno u vrijednosti od 216,9 milijuna KM, što u odnosu na 2011. predstavlja rast potrošnje u inozemstvu.

Karticama koje su izdale banke iz inozemstva, na ATM i POS uređajima domaćih banaka ostvaren je promet u visini od 952,5 milijuna KM. Od navedenog iznosa, na gotovinu se odnosi 674,6 milijuna KM, a vrijednost robe i usluga plaćenih karticama banaka iz inozemstva iznosi 201,2 milijuna KM, dok je na POS uređajima podignuta dodatna gotovina u iznosu od 76,6 milijuna KM.

Sve je manje manipulacije gotovim novcem na šalterima banaka i trgovinama zahvaljujući nastojanju banaka da ubace u uporabu što više ATM i POS uređaja, što je pogodnije za klijente, a bankama smanjuje troškove. U 2012. godini bilo ih ukupno 1.284 uređaja, a u trgovinama je broj POS uređaja narastao na 19.320.

4. UPRAVLJANJE GOTOVINOM I POSLOVANJE TREZORA

Stanje i kretanje gotovog novca u optjecaju

Na dan 31. 12. 2012. godine ukupna vrijednost valute u optjecaju je iznosila 2.747.511.841,80 KM. U optjecaju je bilo 44.676.784 komada novčanica ukupne vrijednosti 2.627.123.740 KM i 234.812.340 komada kovanog novca ukupne vrijednosti 120.388.101,80 KM.

Tablica 4.1: Apoenska struktura novca u optjecaju na dan 31.12.2012.

APOEN KM	Datum puštanja u optjecaj	Opticaj na dan 31.12.2012.		
		Komada	Vrijednost	Udio u optjecaju (%)
200	15.05.2002.	2.510.195	502.039.000,00	18,3
100	27.07.1998.	11.121.368	1.112.136.800,00	40,5
50	27.07.1998.	15.872.707	793.635.350,00	28,9
20	27.07.1998.	6.758.745	135.174.900,00	4,9
10	22.06.1998.	8.413.769	84.137.690,00	3,1
Ukupno novčanica		44.676.784	2.627.123.740,00	95,6
Kovanice				
5	04.01.2006.	6.994.548	34.972.740,00	1,3
2	28.06.2000.	9.398.439	18.796.878,00	0,7
1	28.06.2000.	35.015.480	35.015.480,00	1,3
0,50	09.12.1998.	25.488.935	12.744.467,50	0,5
0,20	09.12.1998.	49.844.104	9.968.820,80	0,4
0,10	09.12.1998.	69.723.478	6.972.347,60	0,3
0,05	04.01.2006.	38.347.358	1.917.367,90	0,1
Ukupno kovanica		234.812.342	120.388.101,80	4,4
Ukupno novčanica i kovanica		-	2.747.511.841,80	100,0

Ukupna vrijednost valute u optjecaju na dan 31. 12. 2012. godine u odnosu na 31. 12. 2011. povećana je za 102.456.333,25 KM, odnosno 3,9%.

Količina novčanica u odnosu na isto razdoblje prošle godine se povećala za 866.451 komad ukupne vrijednosti 97.086.180 KM. U odnosu na prošlu godinu, povećana je količina novčanica apoena 200, 100 i 20 KM, dok je količina apoena od 50 i 10 KM smanjena.

Količina kovanog novca u optjecaju u odnosu na isto razdoblje prošle godine povećala se za 14.768.328 komada ukupne vrijednosti KM 5.370.153,25. Najviše su se povećale količine

kovanica apoena 10 feninga (za 4,4 milijuna komada, odnosno za 6,8%) i 5 feninga (za 4,3- milijuna komada, odnosno za 12,7%).

Tablica 4.2: Pregled optjecaja gotovine, uništenih novčanica i krivotvorenog novca u razdoblju 2008-2012.

u KM

Godina	Optjecaj	Uništene novčanice	Nominalna vrijednost otkrivenih krivotvorina
2008.	2.552.431.902	867.449.706	49.831
2009.	2.267.734.115	573.411.726	111.438
2010.	2.497.501.445	261.884.788	72.701
2011.	2.645.055.508	13.809.849	63.047
2012.	2.747.511.841	477.374.530	33.604

Centralna banka vrši kontinuirano povlačenje oštećenih novčanica, koje se uništavaju u skladu s važećim propisima, s tim da je u 2012. godini uništeno znatno veća količina oštećenih novčanica jer su uništene i oštećene novčanice primljene u 2011. a koje se nisu uništavale do prijema novčanica izdanja 2012. godine.

Opskrba gotovim novcem

Opskrba komercijalnih banaka gotovim novcem vršena je putem trezora glavnih jedinica i podružnica CBBiH, lociranih u Sarajevu, Banjoj Luci, Mostaru i Brčkom, uz striktno poštivanje aranžmana currency boarda.

Komunikacija vezana za opskrbu komercijalnih banaka gotovim novcem obavlja se isključivo putem platforme elektronskog međubankarskog tržišta novca, a posebna pažnja poklanja se mjerama sigurnosti prilikom transporta novca u izdvojene trezore i iz njih. Komunikacija vezana za transporte se obavlja zaštićenim kanalima.

Novo izdanje KM novčanica u 2012. godini

U 2012. godini od proizvođača su primljene novčanice izdanja 2012. godine u apoenima od 100 KM u količini od 15.000.000 komada, 50 KM u količini od 15.270.000 komada, 20 KM u količini od 16.440.000 komada i 10 KM u količini od 20.270.000 komada.

Novčanice izdanja 2012. godine su unaprijeđene u pogledu kvalitete papira i zaštite od krivotvorenja. Unaprijeđeni su zaštitni elementi namijenjeni za javnost kao i elementi za strojeve za obradu novčanica.

Vještačenje novčanica i zaštita od krivotvorina

U 2012. godini registrirano je 3.607 komada krivotvorenih novčanica i kovanica KM, što je za 48,8% manje u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna vrijednost krivotvorenih novčanica i kovanica KM iznosi 33.604 KM, što je za 46,7% manje u odnosu na 2011. godinu. Ukupno je registriran 971 komad krivotvorenih novčanica KM, što je za 15,3% manje u odnosu na 2011. godinu. U pogledu apoenske strukture krivotvorenih novčanica KM, najviše ih je bilo u apoenu od 20 KM (531 komad ili 54,7%), a zatim od 50 KM (215 komada ili 22,1%), te 10 KM (178 komada ili 18,3%). Krivotvorenih kovanica KM je registrirano 2.636 komada, što je za 55,3% manje nego u 2011. U pogledu apoenske strukture kovanica, u 2012. godini najzastupljenija je kovanica od 1 KM (2.038 komada ili 77,3%), zatim u apoenu od 5 KM (540 komada ili 20,5%) i u apoenu od 2 KM (58 komada ili 2,2%).

Tablica 4.3: Registrirane krivotvorene novčanice i kovanice KM u 2012. godini

Apoen	Novčanice KM					Ukupno novčanice	Kovanice KM			Ukupno kovanice	Sveukupno
	200	100	50	20	10		5	2	1		
Komada	14	79	274	591	188	1.146	4.738	93	1.071	5.902	7.048
Udio u %	1,2	6,9	23,9	51,6	16,4	100,0	80,3	1,6	18,1	100,0	-
Vrijednost	2.800	7.900	13.700	11.820	1.880	38.100	23.690	186	1.071	24.947	63.047
Udio u %	7,3	20,7	36,0	31,0	4,9	100,0	95,0	0,7	4,3	100,0	-

5. CENTRALNA BANKA BiH KAO BANKARSKI I FISKALNI AGENT

U skladu sa zaključenim Agentskim sporazumom između CBBiH i Ministarstva financija i trezora BiH, tijekom 2012. godine izvršavani su poslovi vezani s kreditima i donacijama po ugovorima koje je zaključilo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine s međunarodnim finansijskim institucijama (EIB, EBRD, Svjetska banka i dr.) kao i usluge platnog prometa u zemlji i inozemstvu, upravljanje depozitnim računima, konverzije sredstava, investiranje deviznih sredstava u depozite i vrijednosnice, upravljanje akreditivima, te poslovi za servisiranje ino duga.

Također, na osnovi zaključenih ugovora između CBBiH i Ministarstva financija FBiH i CBBiH i Ministarstva financija RS-a izvršavaju se poslovi bankarskog i fiskalnog agenta.

Osnovni zadatak Centralne banke BiH je da na osnovi uplaćenog pokrića u domaćoj valuti osigurava potreban iznos u stranoj valuti za račun Ministarstva financija i trezora BiH, izvršava zahtijevana plaćanja u međunarodnom platnom prometu i o svemu blagovremeno obavještava Ministarstvo financija i trezora BiH. Ured za reviziju institucija BiH, također, prema spomenutom ugovoru, krajem 2012. godine izvršio je redovnu godišnju reviziju računa za servisiranje vanjskog duga BiH za 2011. godinu i dao pozitivno mišljenje.

Početkom 2012. godine, tijekom siječnja i veljače, došlo je do zastoja u servisiranju vanjskog duga, što se, u krajnjem, negativno odrazilo na suvereni kreditni rejting BiH. U pitanju nije bila ugrožena likvidnost zemlje, nego je privremeno neizvršavanje obveza po vanjskom dugu bilo rezultat različitog tumačenja postojećih propisa u situaciji kada nije usvojen proračun institucija BiH. Usvajanjem proračuna institucija BiH i međunarodnih obveza BiH, servisiranje vanjskog duga je od veljače 2012. godine teklo uredno.

Servisiranje obveza BiH po vanjskom dugu u 2012. godini je u potpunosti izvršeno i uplaćeno je 413 milijuna KM. Izvršene su obveze prema: Međunarodnom monetarnom fondu, Svjetskoj banci (IBRD, IDA), Pariskom klubu, Europskoj banci za obnovu i razvoj, Londonskom klubu povjerenika, Vijeću Europske razvojne banke, Saudijskom fondu za obnovu i razvoj, Europskoj investicijskoj banci, Europskoj komisiji, te ostalim javnim i privatnim kreditorima.

CBBiH je u skladu sa zaključenim ugovorima nastavila djelovati kao bankarski i fiskalni agent Agencije za bankarstvo Federacije BiH, Agencije za bankarstvo RS-a, te za entitetske registre vrijednosnica.

U skladu s Ugovorom zaključenim s Agencijom za osiguranje depozita BiH, nastavljen je proces evidencije portfelja vrijednosnica ove institucije, kojim prema sporazumu Agencije za osiguranje depozita s inozemnim portfelj menadžerom, upravlja portfelj menadžer.

U skladu sa zaključenim Ugovorom o obavljanju poslova bankarskog i fiskalnog agenta između CBBiH i Uprave za neizravno oporezivanje BiH (UIO), a na osnovi Zakona o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda, tijekom 2012. godine nastavljeno je vođenje jedinstvenog računa UIO za prikupljanje prihoda od neizravnih poreza. Po ovom aranžmanu komercijalne banke su na dnevnoj osnovi transferirale na račun za evidentiranje, držanje i raspodjelu prihoda UIO kod CBBiH sve prikupljene prihode, a potom su se ti prihodi po nalogu UIO alocirali na više računa po različitim namjenama u skladu sa zakonskom regulativom. Na osnovi Zakona o akcizama u 2012. godini je nastavljen, na dnevnoj osnovi, proces prikupljanja sredstava uplaćenih po osnovi cestarina na račun UIO kod CBBiH, te raspored ovih sredstava po nalogu UIO prema entitetima i distriktu Brčko.

U svrhu unapređenja i poboljšanja usluga bankarskog i fiskalnog agenta, Centralna banka je svojim deponentima u 2011. godini omogućila korištenje usluge elektronskog bankarstva, te je ova usluga pružana i u 2012. godini.

Centralna banka svakodnevno poduzima aktivnosti na unapređenju poslovanja u radu s deponentima, automatiziranju procesa, međusobne komunikacije, a sve u cilju postizanja što veće efikasnosti u radu.

Kreditni rejting Bosne i Hercegovine

U organizaciji Centralne banke BiH tijekom 2012. godine održane su misije međunarodnih rejting agencija Standard & Poor's i Moody's Investors Service s relevantim međunarodnim i domaćim institucijama u BiH u ocjeni suverenog kreditnog rejtinga. Servisiranje vanjskog duga (zastoj početkom godine), politička situacija, proračun, odnosi s međunarodnim finansijskim institucijama i finansijski sustav, bile su glavne teme za razgovor u ocjeni kreditnog rejtinga BiH.

U 2012. godini međunarodna rejting agencija Standard & Poor's potvrdila je kreditni rejting Bosni i Hercegovini i izmijenila izgled s „negativnih“ na „stabilne“. Kreditni rejting BiH kod ove agencije na kraju 2012. godine je „B/sa stabilnim izgledima“.

Tablica 5.1: Historija rejtinga BiH - Agencija Standard & Poor's

Rejting	Datum	Aktivnost
B+ / stabilni izgledi	22. 12. 2008.	dodijeljen rejting
B+ / stabilni izgledi	8. 12. 2009.	potvrđen rejting
B+ / negativni izgledi	28. 7. 2011.	izgled izmijenjen
B / na promatranju - negativno	30. 11. 2011.	snižen rejting
B / stabilni izgledi	28. 3. 2012.	potvrđen rejting / izgled izmijenjen

Agencija Moody's Investors Service je snizila suvereni kreditni rejting Bosne i Hercegovine tijekom travnja s „B2/ negativni izgledi“ na „B3/ na promatranju negativno“. U srpnju je navedena agencija blago poboljšala ocjenu rejtinga tako što je izmijenila izgled s „na promatranju negativno“ na „stabilni izgledi“.

Tablica 5.2: Historija rejtinga BiH - Agencija Moody's Investors Service

Rejting	Datum	Aktivnost
B3 / pozitivni izgledi	29. 3. 2004.	dodijeljen rejting
B2 / stabilni izgledi	17. 5. 2006.	povećan rejting
B2 / negativni izgledi	16. 5. 2011.	izgled izmijenjen
B3 / na promatranju - negativno	3. 4. 2012.	snižen rejting
B3 / stabilni izgledi	10. 7. 2012.	potvrđen rejting / izgled izmijenjen

6. INTERNA REVIZIJA

Funkciju interne revizije u Centralnoj banci BiH obavlja Ured glavnog internog revizora, organiziran kao samostalna organizacijska jedinica Centralne banke.

Aktivnosti Ureda glavnog internog revizora u 2012. su bile usmjerene na izvršavanje dužnosti definiranih Zakonom o Centralnoj banci BiH, realizaciju poslova i zadataka utvrđenih Planom poslovanja Centralne banke za 2012. i godišnjim Planom interne revizije za 2012.

Osnovni cilj rada Ureda je da svojom aktivnošću doprinosi unapređenju poslovanja Centralne banke, ostvarenju strateških ciljeva i planova, uspostavljanju efikasnog sustava upravljanja rizicima, zaštiti imovine, osiguranju dosljedne primjene zakonskih propisa i akata poslovne politike Centralne banke. Uvažavajući navedene ciljeve, Ured kontinuirano radi na unapređenju tehnika i metoda rada, na procjeni efikasnosti i efektivnosti sustava internih kontrola i na uspostavljanju određenih procedura i instrumenata za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolu rizika kojima je Centralna banka izložena obavljajući poslovne aktivnosti. Procjena rizika revizije vrši se u skladu s Metodologijom procjene rizika u Centralnoj banci, koja predstavlja okvir za definiranje i identificiranje rizičnih oblasti, procesa i aktivnosti u Centralnoj banci i uspostavljanje adekvatnih mjera za upravljanje rizicima.

Okvir za djelovanje funkcije interne revizije predstavljaju Međunarodni standardi prakse interne revizije i kodeks profesionalne prakse i etike, Pravilnik o internoj reviziji u Centralnoj banci BiH i Priručnik o radu interne revizije u Centralnoj banci BiH. U 2012. je izvršeno ažuriranje Priručnika o radu interne revizije u Centralnoj banci BiH u skladu s preporukama eksperata iz Narodne banke Nizozemske, koji su u 2011. obavili procjenu kvalitete funkcije interne revizije u Centralnoj banci.

U skladu s Planom interne revizije za 2012, izvršena je revizija određenih funkcija, poslovnih procesa i aktivnosti Centralne banke, dajući prioritet procesima visoke razine rizika, kao što su upravljanje deviznim rezervama, trezorsko poslovanje, upravljanje računima rezervi

komercijalnih banaka, financijsko poslovanje Centralne banke, sigurnost informacijskog sustava i funkcioniranje sustava fizičke i tehničke sigurnosti.

O izvršenim revizijama sačinjena su pisana izvješća s prijedlogom mjera za otklanjanje uočenih propusta u procesu rada i manjkavosti u funkcioniranju sustava internih kontrola. Izvješća s datim preporukama razmatrao je Revizorski komitet i usvojio ih je Upravno vijeće Centralne banke.

Interna revizija kontinuirano radi na profesionalnom usavršavanju svojih kadrova kroz razne vidove obuka iz oblasti interne revizije, primjene Međunarodnih standarda revizije, Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.

Edukacija se obavlja preko profesionalnih međunarodnih asocijacija i institucija, profesionalnih asocijacija i udruga internih revizora, računovođa i revizora na državnom i regijskoj razini.

Unapređenje funkcije interne revizije ostaje trajni zadatak Centralne banke kroz usmjeravanje njene aktivnosti na kontinuiranom praćenju i procjeni rizika, kao i ocjeni adekvatnosti uspostavljenih internih kontrola u cilju unapređenja metoda za upravljanje rizicima.

7. MEĐUNARODNA SURADNJA I EUROPSKE INTEGRACIJE

Odnosi BiH s Međunarodnim monetarnim fondom

Centralna banka BiH je od prosinca 2002. godine označena za fiskalnog agenta za članstvo i odnose BiH s Međunarodnim monetarnim fondom, u skladu sa Statutom navedene institucije kao i posebnim dokumentom – Memorandumom između Centralne banke BiH i Ministarstva financija i trezora BiH, Federalnog ministarstva financija i Ministarstva financija Republike Srpske. Detaljna financijska pozicija BiH u MMF-u se objavljuje u godišnjim izvješćima Centralne banke BiH, dok se u mjesečnim financijskim izvješćima objavljuje neto financijska pozicija.

BiH se tijekom 2012. godine Pismom namjere obratila MMF-u za odobrenje financijskog aranžmana u svrhu podrške planiranim strukturnim reformama. Bosni i Hercegovini je, po četvrti put u historiji članstva u MMF-u (od 1995. godine), odobren stand-by aranžman (SBA) u rujnu 2012. godine u ukupnom iznosu od 200% kvote (kvota BiH iznosi 169,1 milijuna SDR). Po odobrenju SBA, realizirane su dvije tranše: prva, 26. rujna u iznosu od 50,73 milijuna SDR, a druga, nakon izvršenog pregleda, ostvarenog napretka i dopunskog Pisma namjere, 21. prosinca u iznosu od 50,73 milijuna SDR.

U skladu sa svojim politikama procjene sigurnosti (osiguranje plasmana), tijekom studenoga je Odjeljenje za procjenu sigurnosti (Safeguards Assessment) MMF-a je bilo u posjeti i uradilo je procjenu Centralne banke BiH. Sigurnost financijskog aranžmana MMF-a, koji treba da se odobri zemlji članici, procjenjuje se u sljedećim oblastima središnje banke zemlje članice: zakonski okvir, sustav upravljanja, eksterna revizija, financijsko izvještavanje i sustav internih kontrola.

Istodobno, u 2012. godini dospio je na naplatu SBA koji je odobren 2009. godine. Otplata dospjelih obveza (prva rata prve tranše) počela je 10. listopada u iznosu od 22,82 milijuna SDR.

Na poziv guvernera CBBiH, u listopadu je održana misija tehničke pomoći MMF-a u vezi s člankom VIII Statuta MMF-a. Misija tehničke pomoći trebalo je da se, u prvoj fazi, uvjeri da u BiH ne postoje zakonske (tzv. „de jure“), a zatim u kasnijoj fazi, da ne postoje ni druge (tzv. „de facto“) restrikcije u vezi s transakcijama tekućeg računa platne bilance. BiH se od učlanjenja u MMF opredijelila da postupa po članku XIV Statuta MMF-a, što znači da dugi niz godina održava privremene restrikcije za transakcije po tekućem računu platne bilance.

Odnosi BiH sa Svjetskom bankom

U skladu sa Statutom Svjetske banke, Centralna banka je depozitar za članice grupe Svjetske banke: IBRD, IDA i MIGA. Po nalogu navedenih članica, izvršavaju se financijske transakcije na njihovim računima u Centralnoj banci.

Tijekom 2012. godine Svjetska banka je odobrila dva projekta u BiH u okviru Strategije partnerstva za BiH 2012-2015. godine. Kredit u iznosu od 120 milijuna USD namijenjen je za mala i srednja poduzeća s ciljem da se poboljša pristup financiranju malih i srednjih poduzeća jačanjem izvozne aktivnosti, povećanjem prometa kao i mogućnost većeg zapošljavanja stanovništva u kontekstu globalne financijske krize. Drugi odobreni kredit u iznosu od 34,1 milijun USD namijenjen je za razvoj održivog sustava registracije nekretnina s harmonizacijom zemljišnih knjiga i katastarske evidencije u BiH.

Odnosi BiH s Europskom unijom

U 2012. godini CBBiH je nastavila aktivnosti usklađivanja sa standardima europskog središnjeg bankarstava i sustavnog jačanja partnerske platforme s Europskom središnjom bankom i bankama članicama europskog sustava središnjih banaka, koja je uspostavljena tijekom prethodnih godina u sklopu EU programa tehničke suradnje.

U listopadu 2012, godinu dana nakon završetka programa tehničke suradnje CBBiH i Europske središnje banke (ECB), EU je projekt, koji je i financirala, ocijenila kao svoj najambiciozniji i najuspješniji projekt dosada realiziran u BiH. U izvješću Europske unije (EU) o

postimplementacijskom monitoringu projekta potvrđena je ocjena 5A koja je i ranije dodijeljena u monitoringu održanom tijekom implementacije projekta. Ocjena 5A predstavlja najveću moguću ocjenu u evaluaciji i obuhvata ocjenu A na bazi sljedećih pet kriterija: 1. relevantnost i kvaliteta dizajna projekta, 2. efikasnost implementacije, 3. efektivnost projekta, 4. dosadašnji utjecaj projekta i 5. održivost rezultata projekata. Ključni faktori uspjeha ovog projekta su: precizno definirani projektni ciljevi i modaliteti realiziranja, te vrlo visoka razina vlasništva CBBiH nad svim fazama projekta, što je omogućilo uvid i stjecanje znanja o najboljim i najaktuelnijim praksama i standardima europskog središnjeg bankarstva. Proaktivan stav CBBiH tijekom projekta osigurao je održivost rezultata i nastavak aktivnosti na usuglašavanju s europskim i međunarodnim standardima, vlastitim kapacitetima, ali i kroz podršku drugih programa tehničke suradnje.

U 2012. godini počela je implementacija programa tehničke suradnje CBBiH s Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit – GIZ u okviru Programa suradnje između BiH i Njemačke u jačanju javnih institucija i međuinstitucionalne suradnje u BiH. Cilj suradnje između CBBiH i GIZ-a je jačanje kapaciteta CBBiH u cilju priprema za pristup europskom sustavu središnjih banaka i podrške harmonizaciji standarda CBBiH sa standardima koji se primjenjuju u Europskoj uniji. Imajući u vidu specifičnosti djelovanja i potreba središnje banke, naglašavajući princip neovisnosti, CBBiH je s GIZ-om potpisala Memorandum o razumijevanju koji definira modalitete tehničke suradnje. Podrška Centralnoj banci uključuje savjetodavne usluge međunarodnih i domaćih stručnjaka o unapređenju procesa unutar institucija, obuku na radu, razvoj i primjenu informatičkih rješenja. Projektom su obuhvaćene sljedeće poslovne oblasti: upravljanje rizicima i upravljanje deviznim rezervama, upravljanje gotovinom, IT i statistika. Glavni cilj projekta je informatizacija poslovnih procesa. Jačanjem informatičke podrške, kroz sinergije ostvarene na razini čitave banke, doprinosi se jačanju cjelokupnih institucionalnih i ljudskih kapaciteta CBBiH.

Centralna banka Bosne i Hercegovine u procesu europskih integracija BiH

Tijekom protekle godine CBBiH je nastavila doprinosti radu koordinacijskih i ekspertnih struktura BiH koje su uspostavljene u cilju provođenja obveza prema EU.

Predstavnici CBBiH su sudjelovali u radu i pripremi materijala za tijela koja su osnovana za provedbu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, odnosno u radu Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku. U preporukama i zaključcima Europske unije sa sastanka Pododbora EU – Bosna i Hercegovina, EU je posebno pohvalila rad valutnog odbora.

CBBiH je sudjelovala u izradi priloga BiH za Izvješće o napretku Bosne i Hercegovine u 2012. godini. U Izvješću Europske komisije, također, pozitivno je ocijenjena monetarna politika Centralne banke u okviru aranžmana valutnog odbora, zbog čega uživa visoku razinu pouzdanosti i povjerenja. Europska komisija potvrđuje očuvanu finansijsku i monetarnu stabilnost i odaje priznanje modernom platnom sustavu koji vodi CBBiH.

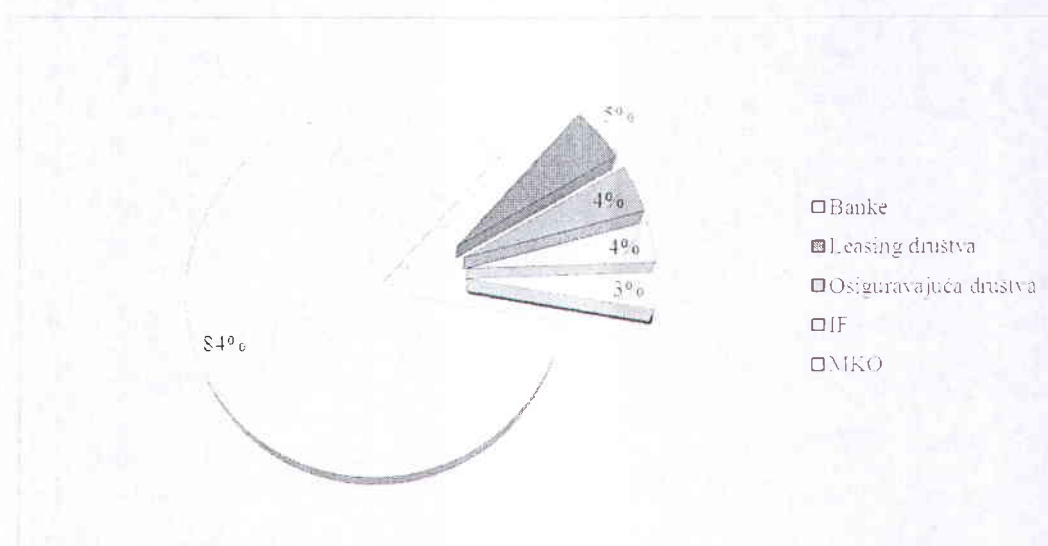
Također, Centralna banka Bosne i Hercegovine je sudjelovala u izradi Ekonomsko-fiskalnog programa za razdoblje 2012.–2014. godina.

Tijekom 2012. godine nastavljene su i pripremne aktivnosti programiranja pretpristupne pomoći EU IPA 2012.–2013. Finaliziran je projektni zadatak Statistika finansijskih računa u okviru sektorskog projekta podrške EU statističkim institucijama u BiH u sklopu reforme javne uprave.

8. FINANCIJSKI SEKTOR

Financijski sektor u BiH se sastoji od komercijalnih banaka, mikro kreditnih organizacija, društava za lizing, investicijskih fondova i osiguravajućih društava. Dominantan dio financijskog sektora i dalje se odnosi na komercijalne banke koje sudjeluju sa 84% u ukupnom aktivni financijskog sektora, dok se preostali dio financijskog sektora u približno jednakim dijelovima odnosi na društva za lizing, osiguravajuća društva, investicijske fondove i mikro kreditne organizacije.

Slika 8.1: Struktura financijskog sektora po veličini aktive (lipanj 2012.)

8.1 Karakteristike bankarskog sektora

Komercijalne banke funkcioniraju bez ograničenja na cijelom teritoriju BiH, iako su nadzor i regulacija banaka organizirani na entitetskoj razini (FBiH i RS). Nadzor nad bankarskim sektor u BiH je u nadležnosti dvije entitetske agencija za bankarstvo, ovisno o lokaciji sjedišta banke. Entitetske regulative o bankarskom poslovanju su u velikoj mjeri harmonizirane, što omogućava da su uvjeti za poslovanje ujednačeni, te da se nadzor banaka obavlja prema istim standardima i praksama. Prema zakonu o CBBiH, CBBiH ima koordinacijsku ulogu u bankarskoj superviziji i realizira je kroz suradnju s agencijama za bankarstvo kroz redovnu razmjenu podataka i konsultacije o bankarskom sektoru.

U CBBiH uspostavljen je Centralni registar kredita (CRK) koji uključuje podatke o svim zaduženjima pravnih i fizičkih osoba u komercijalnim bankama, MKO i društvima za lizing u BiH, koji pruža financijskim institucijama pouzdanije podatke za procjenu kreditnog rizika. Agencija za osiguranje depozita BiH je nadležna za osiguranje depozita fizičkih osoba u komercijalnim bankama na cijelom teritoriju BiH, a u njemu sudjeluju banke koje su članice programa osiguranja. Iznos maksimalnog osiguranog depozita tijekom godine se nije mijenjao i ostao je na razini od 35.000 KM, a u programu osiguranja je bilo uključeno 26 komercijalnih banaka.

Tijekom 2012. godine broj licenciranih komercijalnih banaka se smanjio na 28, jer je srpnju 2012. godine ukinuta dozvola za rad Hercegovačkoj banci dd Mostar koja je bila pod privremenom upravom od travnja 2001. godine i otvoren je proces njene likvidacije. Pod privremenom upravom je još uvijek jedna banka u Federaciji BiH (Poštanska banka Sarajevo). Razvojna banka FBiH dd Sarajevo definirana je posebnim zakonom kao posebna financijska institucija i ukinuta joj je licenca za poslove komercijalnog bankarstva u srpnju 2008. godine, ali je obuhvaćena u statističkim podacima, izuzev kamatnih stopa.

Minimalan iznos osnivačkog kapitala banke nije promijenjen i iznosi 15 milijuna KM, a ni druga regulativa o likvidnosti, ročnosti i deviznoj usklađenosti se nije mijenjala tijekom promatrane godine.

U pogledu vlasničke strukture banaka, 27 banaka je u privatnom ili pretežno privatnom vlasništvu, dok je jedna banka u državnom vlasništvu. Od 27 banaka u privatnom ili pretežno privatnom vlasništvu, 19 banaka je u većinskom stranom vlasništvu.

U 2012. godini je za poslove skrbništva bilo registrirano ukupno 12 banaka²⁷, od čega devet iz Federacije BiH i tri iz RS-a. Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija su imale sve banke.

---

²⁷ Izvor: Komisija za vrijednosne papire FBiH, Komisija za hartije od vrijednosti RS

Tablica 8.1: Glavni pokazatelji bankarskog sektora u BiH

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Broj licenciranih banaka	30	30	29	29	28
Aktiva, postotak procijenjenog BDP-a	85,3	87,4	85,5	85,3	86,2
Aktiva, (godišnji rast u %)	7,7	-0,5	0,8	3,4	2,0
Kredit, (godišnji rast u %)	22,4	-3,2	2,5	6,3	4,1
Nekvalitetna aktiva banaka, kategorije C-E	2,2	3,9	8,1	8,8	10,1
Neto strana aktiva, % ukupne aktive	15,2	12,2	9,3	6,6	6,5
Osnovni kapital, % bilančne sume	9,0	10,3	10,7	11,0	11,5
Stopa adekvatnosti kapitala	16,2	16,1	16,2	17,2	16,4
Povrat na prosječnu aktivu (ROAA), %	0,4	0,1	-0,6	0,7	0,9
Povrat na prosječan dionički kapital (ROAE), %	4,3	0,8	-5,5	5,8	7,0

Izvor: Agencije za bankarstvo FBiH i RS (preliminarni podaci za 2012) i CBBiH

8.2 Struktura bankarskog sektora

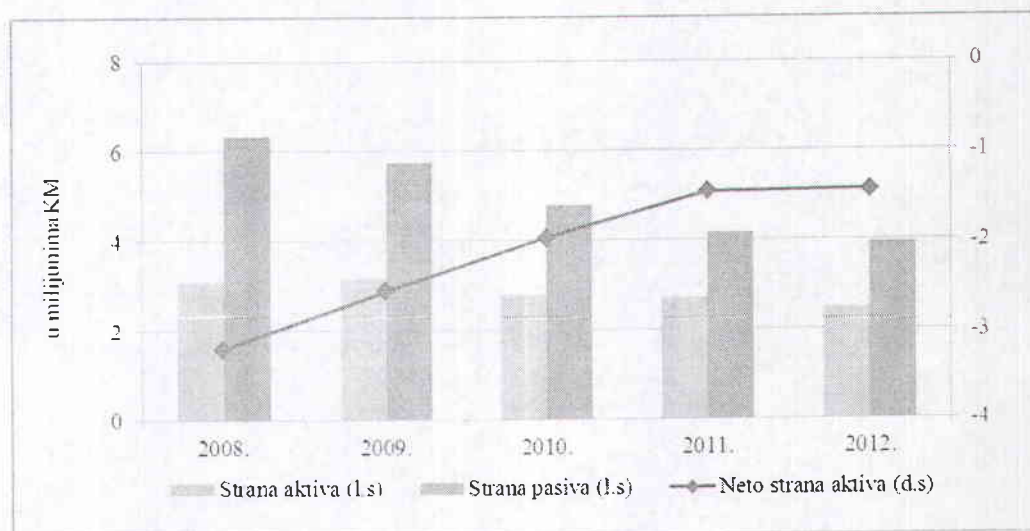
Na kraju 2012. godine ukupna aktiva bankarskog sektora u BiH iznosila je 22,32 milijarde KM, što predstavlja povećanje od 2% u odnosu na kraj 2011. godine. U sljedećoj tablici dat je pregled strukture bilance komercijalnih banaka koja će biti detaljnije opisana u narednim poglavljima.

Tablica 8.2: Struktura bilance komercijalnih banaka

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
AKTIVA	21.118,3	21.009,6	21.177,6	21.898,1	22.324,6
1) Strana Aktiva	3.106,1	3.190,3	2.814,2	2.724,5	2.507,8
Prenosivi depoziti	285,2	450,4	359,5	408,9	814,798
Ostali depoziti	2.428,6	2.103,1	1.671,1	1.647,4	1.018,6
Kredit	159,1	154,9	173,7	71,0	67,473
Ostalo	233,2	481,9	609,8	597,2	606,9
2) Domaća aktiva	14.618,9	14.187,3	14.683,7	15.703,9	16.446,4
Potraživanja od vladnog sektora	266,1	356,0	465,9	905,2	826,9
Potraživanja od nevladnog sektora	14.352,8	13.831,3	14.217,8	14.798,6	15.114,8
Kratkoročni kredit	3.419,7	3.323,1	3.555,1	3.922,6	4.247,0
Dugoročni kredit	10.826,2	10.382,4	10.542,7	10.761,2	10.867,8
Ostala potraživanja od nevladnog sektora	106,9	125,7	120,0	114,8	504,7
3) Rezerve	3.393,3	3.632,0	3.679,8	3.469,7	3.370,4
PASIVA	21.118,3	21.009,6	21.177,6	21.898,1	22.324,6
1) Strana pasiva	6.311,9	5.744,1	4.783,2	4.176,9	3.947,0
Prenosivi depoziti	313,9	224,7	222,0	176,5	249,018
Ostali depoziti	3.024,1	3.003,1	2.397,6	1.960,3	1.804,425
Kredit	2.854,5	2.407,5	2.054,4	1.931,7	1.780,708
Ostalo	119,4	108,7	109,3	108,3	112,9
2) Domaća pasiva	11.875,1	12.092,1	12.530,0	12.993,0	13.326,5
Depoziti sektora vlade	2.291,9	2.008,1	1.665,2	1.487,3	1.319,3
Depoziti nevladnog sektora	9.583,2	10.084,1	10.864,8	11.505,7	12.007,2
Prenosivi depoziti	4.013,7	4.068,4	4.405,4	4.427,1	4.341,4
Ostali depoziti	5.569,4	6.015,6	6.459,4	7.078,5	7.665,8
3) Računi kapitala	2.285,9	2.333,1	2.521,9	3.061,6	3.205,6
4) Ostala pasiva	645,4	840,3	1.342,5	1.666,6	1.845,5

Izvor: Monetarna i finansijska statistika CBBiH

Slika 8.2: Vanjska pozicija komercijalnih banaka

Na kraju 2012. godine strana aktiva komercijalnih banaka iznosila je 2,51 milijardu KM, a strana pasiva 3,95 milijardi KM. Tako je neto strana aktiva iznosila 1,44 milijarde KM s negativnim predznakom zbog većih obveza komercijalnih banaka prema inozemstvu u odnosu na potraživanja iz inozemstva.

Strana aktiva smanjena je za 216,6 milijuna KM ili 8,0% u prosincu 2012. u odnosu na prosinac 2011. godine, s tim da je u strukturi strane aktive došlo do promjena. Naime, ostali depoziti su smanjeni za 628,8 milijuna KM dok su prenosivi depoziti povećani za 405,8 milijuna KM. Kod ostalih stavki nije bilo bitnijih promjena.

S druge strane smanjene su i obveze komercijalnih banaka prema nerezidentima u promatranom razdoblju. Strana pasiva smanjena je za 229,82 milijuna KM ili 5,5%, od čega se najveće smanjenje odnosi na ostale depozite nerezidenata koji su smanjeni za ukupno 155,8 milijuna KM ili 8,0%, dok su obveze po osnovi uzetih kredita od nerezidenata smanjene za 151,0 milijun KM ili 7,8%.

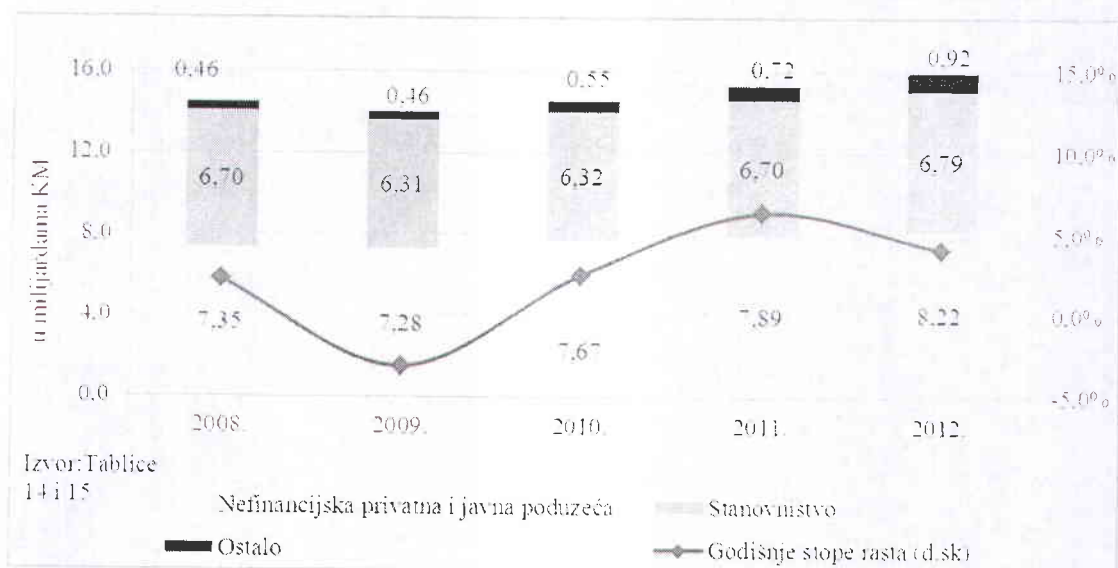
Na godišnjoj razini neto strana aktiva smanjena je za 0,9% u prosincu 2012.

8.3 Krediti

Kreditne aktivnosti komercijalnih banka su bile dosta usporene tijekom 2012. godine i bile su na dosta niskoj razini u odnosu na razdoblje prije početka krize. Ukupni krediti komercijalnih banaka u prosincu 2012. godine su iznosili 15,94 milijarde KM, što čini 61,5% BDP-a. Godišnja stopa rasta ukupnih kredita u prosincu iznosila je 4,1%, a u apsolutnom iznosu su se povećali za 630,6 milijuna KM. Na kraju 2012. godine 63,2% ukupnih kredita je bilo vezano za stranu valutu i taj postotak je smanjen sa 66,8% na kraju 2011. godine. U pogledu ročne strukture, udio dugoročnih kredita u ukupnim kreditima se kontinuirano smanjivao tijekom godine i iznosi 73,1% u prosincu 2012. godine.

Promatrano prema sektorskoj strukturi kredita na privatna i javna nefinancijska poduzeća se odnosi 51,6%, na stanovništvo 42,6%, a na sektor vlade 5,2%.

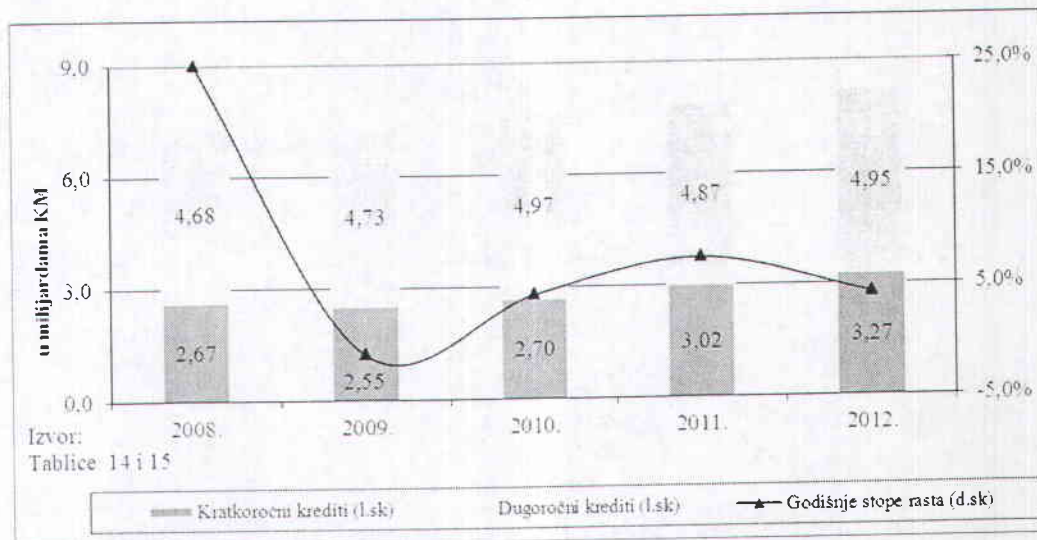
Slika 8.3: Ukupni krediti - sektorska struktura i stopa rasta (na kraju godine)

Krediti privatnim i javnim poduzećima na kraju godine iznosili su 8,22 milijarde KM s godišnjom stopom rasta od 4,3%, dok je ova stopa bila nešto viša tijekom godine u rasponu od 5 do 6%. Promatrano prema ročnoj strukturi, 58,3% od ukupnih kredita privatnim i javnim nefinancijskim poduzećima se odnosi na dugoročne kredite, koji su imali godišnju stopu rasta od 1,6% u prosincu 2012. godine. Istodobno, godišnja stopa rasta kratkoročnih kredita privatnim i javnim poduzećima je bila znatno viša i iznosila je 8,5%.

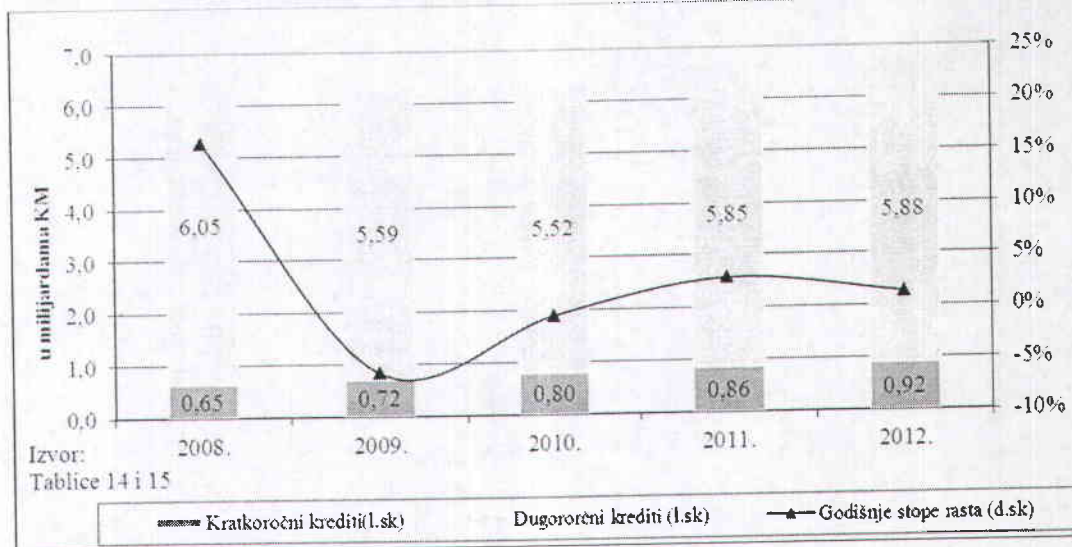

Slika 8.4: Krediti nefinancijskim javnim i privatnim poduzećima (na kraju godine)

Kreditni stanovništvu su iznosili 6,79 milijardi KM na kraju 2012. godine, s godišnjom stopom rasta od 1,3%. Udio dugoročnih kredita iznosi 86,5%, a kratkoročnih 13,5%. Kratkoročni krediti stanovništva su povećani za 61,1 milijun KM ili 7,1%, a dugoročni za 28,8 milijuna KM ili 0,5% na kraju 2012.

Slika 8.5: Krediti stanovništvu (na kraju godine)

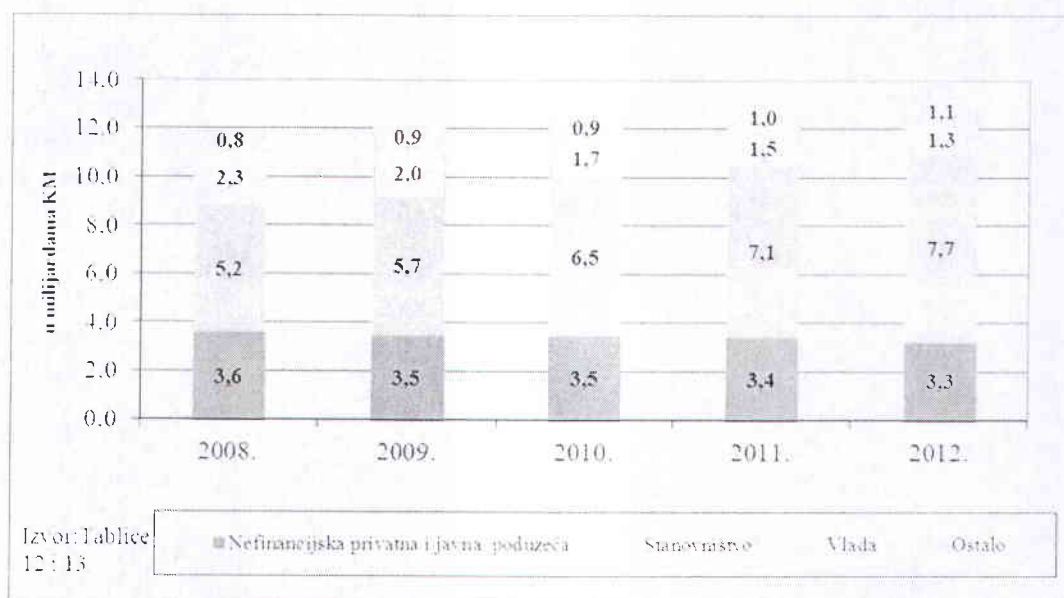
8.4 Depoziti

Depozitna osnova banaka je nastavila kontinuirani rast kao i prethodnim godinama. Ukupni depoziti domaćeg bankarskog sektora u prosincu 2012. godine iznosili su 13,32 milijarde KM, što predstavlja povećanje od 333,2 milijuna KM ili 2,6% u odnosu na kraj 2011. godine, a u relativnom smislu iznose 51,5% BDP-a. Godišnja stopa rasta ukupnih depozita kretala se oko 3-4% tijekom godine, što je niže nego u prethodnoj godini.

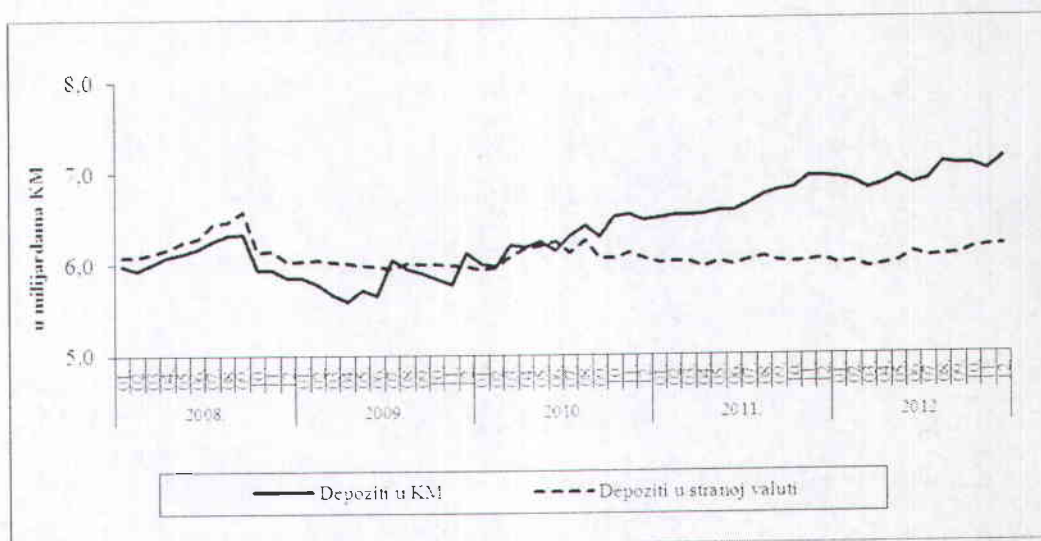
Ali sektorski promatrano, došlo je do razlike u trendovima. Depoziti sektora vlade su smanjeni u odnosu na prethodnu godinu, pa je tako smanjeno i njihov udio u ukupnim depozitima, a iznosili su 1,32 milijarde KM u prosincu. Ukupno smanjenje iznosi 168,0 milijuna KM ili 11,3% na kraju 2012. u odnosu na kraj 2011. godine.

Nasuprot tomu, depoziti nevladinog sektora su imali trend rasta tijekom godine i njihov udio u ukupnim depozitima porastao je za 1,5 postotnih poena na 90,1%. Depoziti stanovništva su najviše doprinijeli ovakvom rastu, a udio ovih depozita iznosi 63,8% od ukupnih depozita nevladinog sektora.

Slika 8.6 Depoziti -sektorska struktura (na kraju godine)

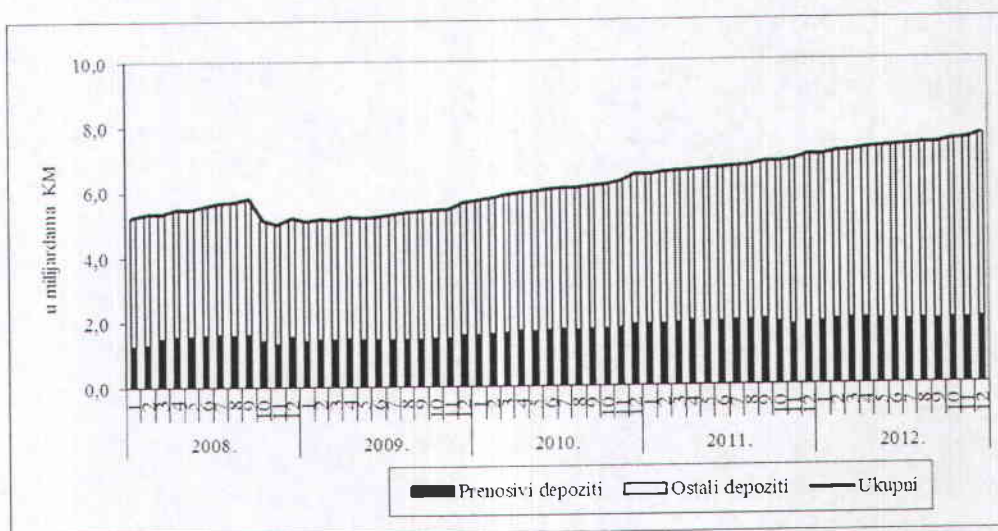

Slika 8.7: Depoziti -valutna struktura(na kraju godine)

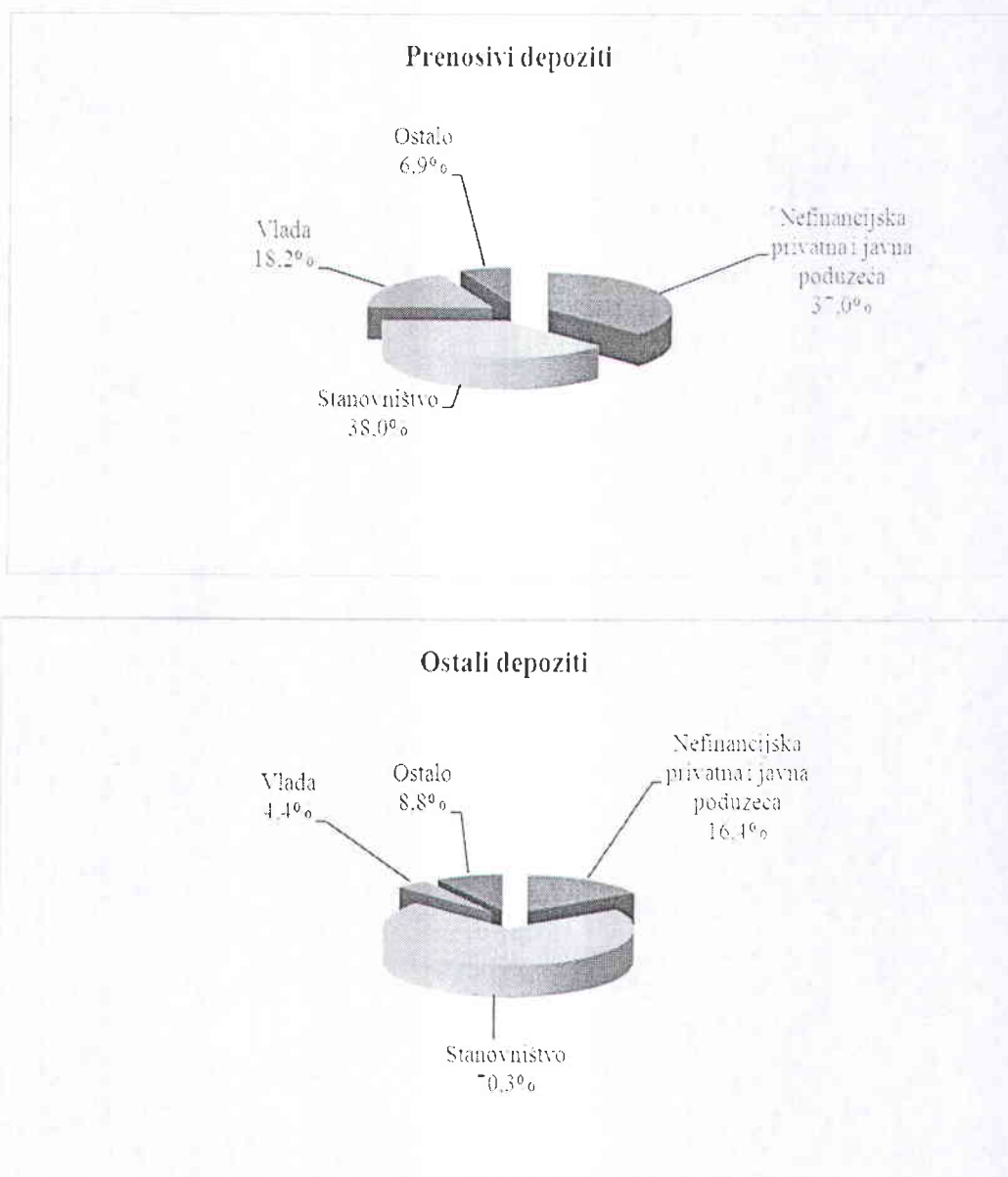
Depoziti stanovništva su povećani za ukupno 603,9 milijuna KM ili 8,6% u odnosu na kraj 2011. na iznos od 7,65 milijardi KM. Godišnje stope rasta depozita stanovništva su bile prilično konstantne tijekom godine i iznosile su oko 8-9%. Promatrano prema valutnoj strukturi, stanovništvo se više odlučivalo za depozite u KM, što možemo zaključiti prema godišnjim stopama rasta. Godišnja stopa rasta depozita u KM stanovništva u prosincu 2012. godine iznosi 14,9%, dok ista za depozite u stranoj valuti iznosi 5,2%, mada je još uvijek udio depozita u stranoj valuti značajno viši i iznosi 63,6% ukupnih depozita stanovništva.

Slika 8.8: Depoziti stanovništva

Depoziti privatnih i javnih poduzeća čine 27,3% ukupnih depozita nevladinog sektora i iznosili su 3,27 milijardi na kraju 2012. godine, što predstavlja smanjenje od 146,5 milijuna KM ili 4,3% u odnosu na kraj 2011. godine. Tijekom cijele godine bilježili su smanjenje, a koje je uzrokovano slabijom likvidnošću i akumulacijom poduzeća. Za razliku od depozita stanovništva, prema valutnoj strukturi 70,8% se odnosi na depozite u KM, a prema ročnoj strukturi 59,8% su prenosivi depoziti.

Slika 8.9: Struktura depozita po vrstama i sektorima u 2012. godini

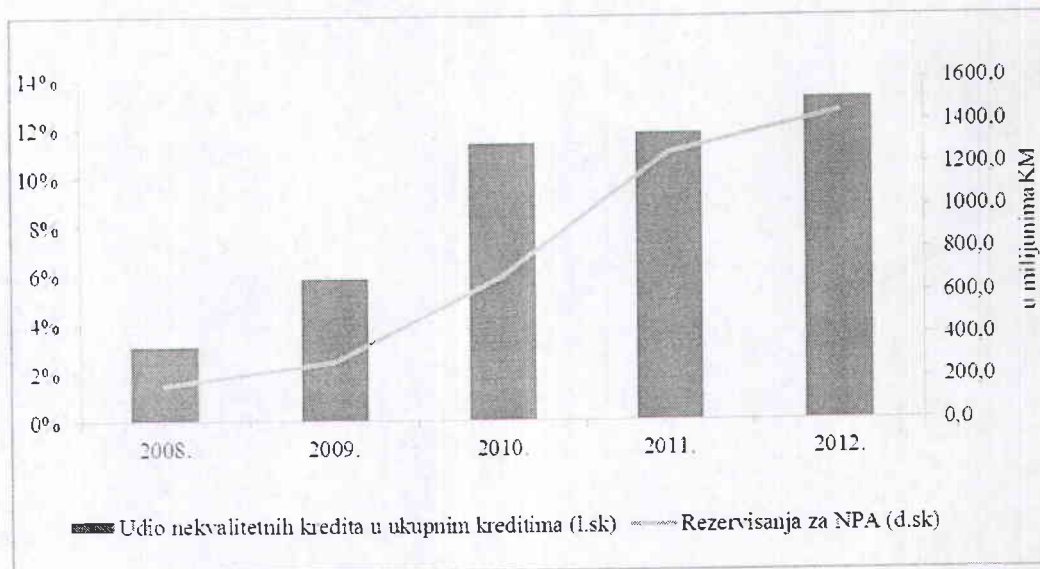
8.5 Kvaliteta aktive banaka²⁸

Kreditni portfelj banaka je pretrpio dalje pogoršanje u 2012. i naročito u drugoj polovini godine. Nekvalitetna aktiva, klasificirana u najviše kategorije rizika, C, D i E, iznosila je 2,13 milijardi KM za cjelokupan bankarski sustav u BiH. Ovo predstavlja povećanje od 288,4 milijuna KM ili 15,6% u odnosu na kraj 2011. godine. Kako je najznačajnija stavka ukupne aktive kreditni portfelj, tako najznačajniji dio nekvalitetne aktive čine nekvalitetni krediti, na koje se odnosi 94,2% nekvalitetne aktive na kraju 2012. godine.

Ukupna vrijednost nekvalitetnih kredita, klasificiranih u kategorije C, D i E iznosi 2,01 milijarde KM, što je za 283,9 milijuna KM ili 16,4% više u odnosu na kraj prethodne godine.

Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je povećano s 11,8% na 13,2% na kraju 2012. u odnosu na kraj 2011. godine.

8.10: Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima i rezerviranja za NPA

²⁸ Preliminarni podaci agencija za bankarstvo

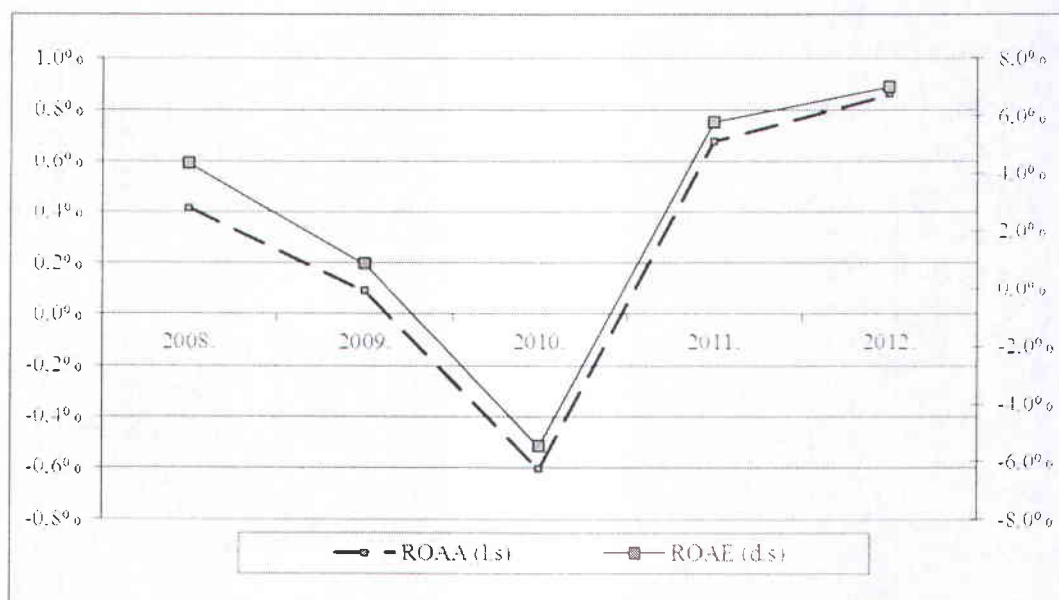
8.6 Profitabilnost banaka²⁹

Komercijalne banke u BiH ostvarile su ukupan neto prihod u iznosu od 179,5 milijuna KM na kraju 2012. godine i u usporedbi s rezultatima poslovanja u 2011. godini to predstavlja poboljšanje.

Povrat na prosječni dionički kapital (ROAE) povećan je s 5,78% na kraju 2012. godine na 6,99% na kraju 2012. godine, a najveće vrijednosti ovog koeficijenta su zabilježene kod banaka u stranom vlasništvu 7,64%, dok je kod banka u domaćem vlasništvu iznosio 2,53%.

Povrat na prosječnu aktivu (ROAA) povećan je s 0,67% na kraju prethodne godine na 0,86% na kraju 2012. Vrijednosti ovog koeficijenta za banke u većinskom stranom vlasništvu je iznosio 0,89%, dok je za banke u većinskom domaćem vlasništvu iznosio 0,49%.

Slika 8.11: Profitabilnost bankarskog sektora

²⁹ Preliminarni podaci agencija za bankarstvo

8.7 Kapital banaka

Na kraju 2012. godine neto kapital banaka³⁰ smanjen je na 2,75 milijardi KM s 2,82 milijarde KM, ali to nije uzrokovalo bitnije probleme u pogledu adekvatnosti kapitala.

Jedan od najbitnijih pokazatelja adekvatnosti kapital jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, a koji predstavlja odnos neto kapitala i rizikom ponderirane aktive i iznosio je 16,41% na kraju 2012. godine, što je za 0,7 postotnih poena niže u odnosu na kraj prethodne godine, a znatno viši od zakonskog minimuma od 12%. Banke u stranom vlasništvu su imale stopu adekvatnosti kapitala od 15,72%, a što je 0,8 postotnih poena niže nego na kraju 2011. godine. U isto vrijeme, kod banaka u domaćem privatnom vlasništvu smanjena je stopa adekvatnosti kapitala za 0,2 postotna poena na 24,72%.

Dionički kapital banaka iznosio je 2,56 milijardi KM i povećan je za 150,7 milijuna KM ili 6,2% u odnosu na kraj 2011. godine.

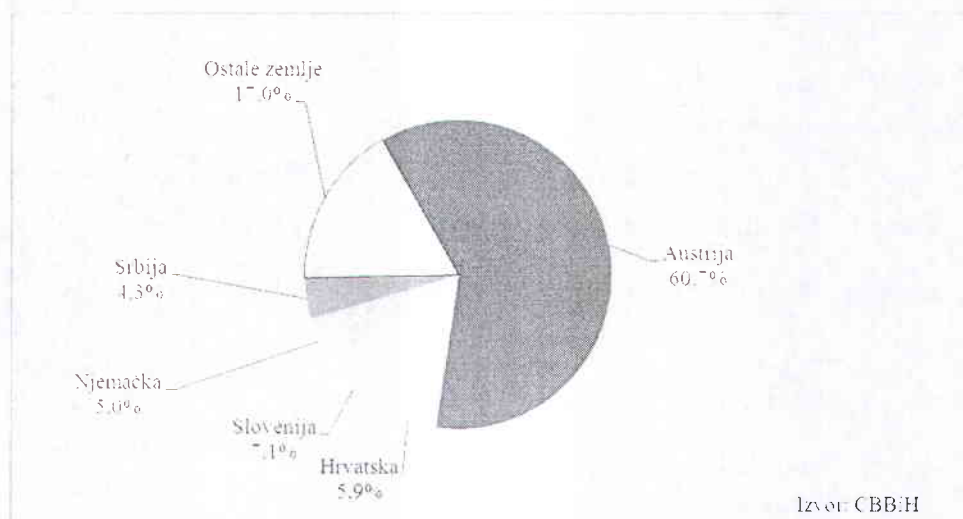
Domaćim bankarskim sustavom i dalje dominiraju banke s većinskim stranim vlasništvom i u njima je bilo koncentrirano 87,3% ukupnog dioničkog kapitala i 91,9% prosječne aktive na kraju 2012. godine.

U pogledu vlasničke strukture kapitala nerezidenata, u komercijalnim bankama nije bilo bitnijih promjena tijekom promatrane godine. Tako da investitori iz Austrije dominiraju na tržištu s udjelom od 60,7% u ukupnom kapitalu, a detaljan prikaz je dan na sljedećoj Slici.

---

³⁰Preliminarni podaci agencija za bankarstvo

Slika 8.12:Struktura kapitala nerezidenata u komercijalnim bankama po zemljama u 2012. godini

8.8 Kamatne stope

Tijekom 2012. za aktivne kamatne stope je preovladavao trend smanjenja, što govori o nešto boljim uvjetima na strani ponude kredita, ali što na kraju nije rezultiralo porastom kreditnih aktivnosti. Kod aktivnih kamatnih stopa za privatna poduzeća je zabilježeno naglašeno smanjenje kamatnih stopa i za dugoročno i kratkoročno pozajmljivanje. Aktivne kamatne stope za stanovništvo za dugoročne kredite blago su se kretale nadolje, dok su za kratkoročno zaduživanje tijekom 2012. narasle u odnosu na razinu iz druge polovine 2011. U pogledu pasivnih kamatnih stopa nije bilo nekih značajnijih oscilacija tijekom godine.

Kamatne stope na kredite u KM

Prosječna kamatna stopa na kredite u KM nefinancijskim privatnim poduzećima imala je trend smanjenja, koji traje još iz 2011, tijekom cijele godine, izuzev u svibnju i prosincu. U prosincu 2012. godine iznosila je 6,73%, što je za 40 baznih poena niže od iznosa iz prosinca 2011. godine, a to je najniža zabilježena vrijednost u 2012. Istodobno, prosječna kamatna stopa na kratkoročne kredite u KM za stanovništvo je bila nešto viša u usporedbi s 2011. godinom i kretala se uglavnom oko 10%, da bi u prosincu 2012. godine iznosila 9,84%.

Glavnina kratkoročnog kreditiranja za poduzeća se realizira kroz kredite u KM, pa se zato na kratkoročne kredite u KM nefinancijskim privatnim poduzećima odnosi preko 60% ukupnog

iznosa plasiranih kredita tijekom 2012. godine. Nasuprot tomu, vrlo mali udio dugoročnog kreditiranja (ispod 3% od ukupno plasiranih kredita) realizira se putem kredita u KM, a kamatne stope na ovu vrstu kredita bile su vrlo stabilne tijekom godine. Na kraju 2012. godine iznosile su 7,72% i 8,08% za nefinancijska poduzeća i stanovništvo, respektivno.

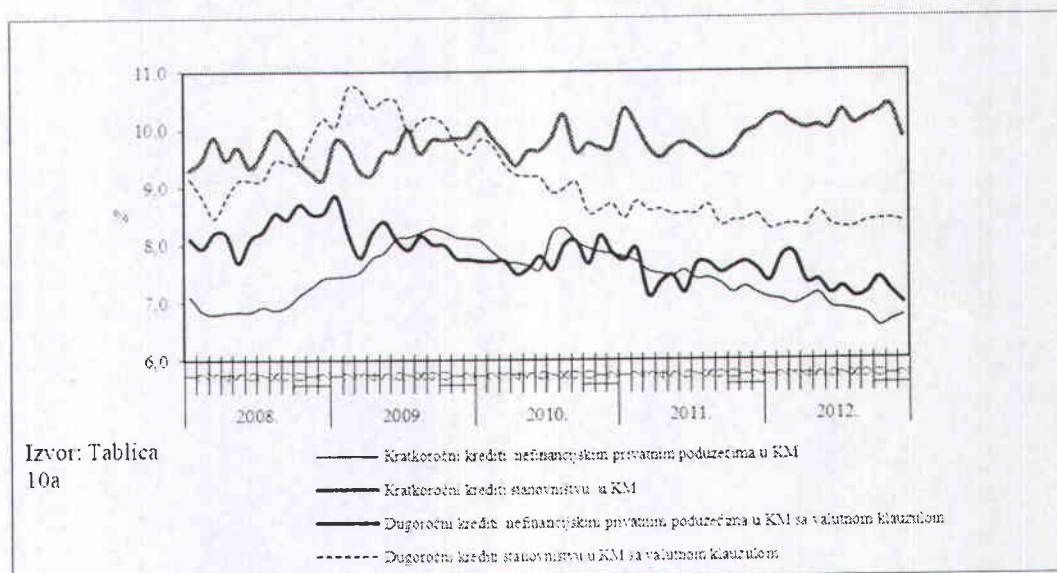
Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom

U 2012. godini kamatne stope vezane valutnom klauzulom pokazale su iznimnu stabilnost, kako na kratkoročne kredite tako i na dugoročne kredite.

Udio kratkoročnih kredita u KM s valutnom klauzulom nefinancijskim privatnim poduzećima je relativno malen (oko 10% od ukupno plasiranih kredita) a kamatna stopa na ovu vrstu kredita je u prosincu 2012. godine bila na najnižoj razini od 6,94%. Vrlo mali postotak ukupnih novoplasiranih kratkoročnih kredita stanovništva je vezan valutnom klauzulom, pa se stoga ne mogu niti izvesti pouzdani zaključci o kretanjima odgovarajućih kamatnih stopa.

Dugoročni krediti su uglavnom realizirani putem kredita s valutnom klauzulom, pa se na takvo kreditiranje tijekom 2012. odnosilo oko 80% od ukupno plasiranih dugoročnih kredita tijekom 2012. godine. Prosječne kamatne stope na dugoročne kredite u KM s valutnom klauzulom su bile dosta stabilne tijekom godine i u prosincu 2012. godine i iznosile 6,96% za nefinancijska privatna poduzeća, 8,36% za stanovništvo, što predstavlja smanjenje od 60bp i 15bp, respektivno.

Slika 8.13: Prosječne aktivne kamatne stope za nastupljenije kredite

Kamatne stope na kredite u stranoj valuti -

Kamatne stope na kredite plasirane u stranoj valuti nisu od velikog značaja jer komercijalne banke u BiH vrlo malo kredita plasiraju u stranoj valuti. Tijekom 2012. godine plasirale su uglavnom dugoročne kredite nefinancijskim privatnim poduzećima, dok su za stanovništvo plasirale vrlo mali iznos ove vrste kredita.

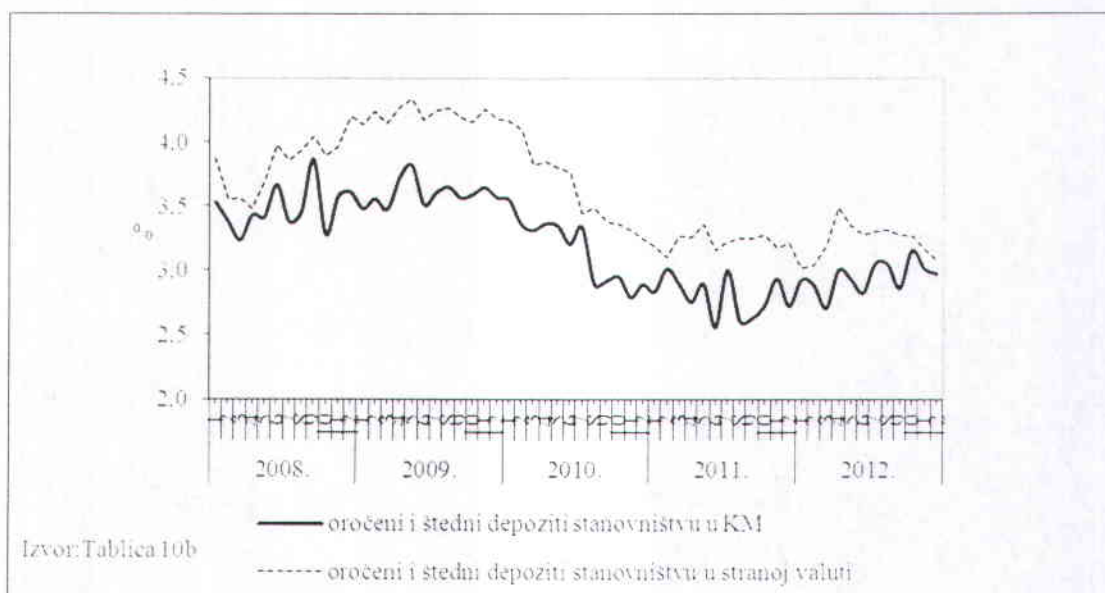
Kamatne stope na kredite po kreditnim karticama

Kod kratkoročnih kredita po kreditnim karticama stanovništvu, prosječna kamatna stopa je blago smanjena tijekom godine, ali je još uvijek vrlo visoka i iznosila je 13,19% na kraju godine. Pored navedenog, prosječna kamatna stopa na dugoročne kredite po kreditnim karticama je ostala na istoj razini od 14% tijekom cijele godine.

Kamatne stope na depozite po viđenju

Tijekom 2012. godine nije bilo bitnijih promjena u prosječnim kamatnim stopama na depozite po viđenju u KM, u KM s valutnom klauzulom i u stranoj valuti i kretale su se do 0,15.

Slika 8.14: Prosječne pasivne kamatne stope komercijalnih banaka

Kamatne stope na oročene i štedne depozite u KM

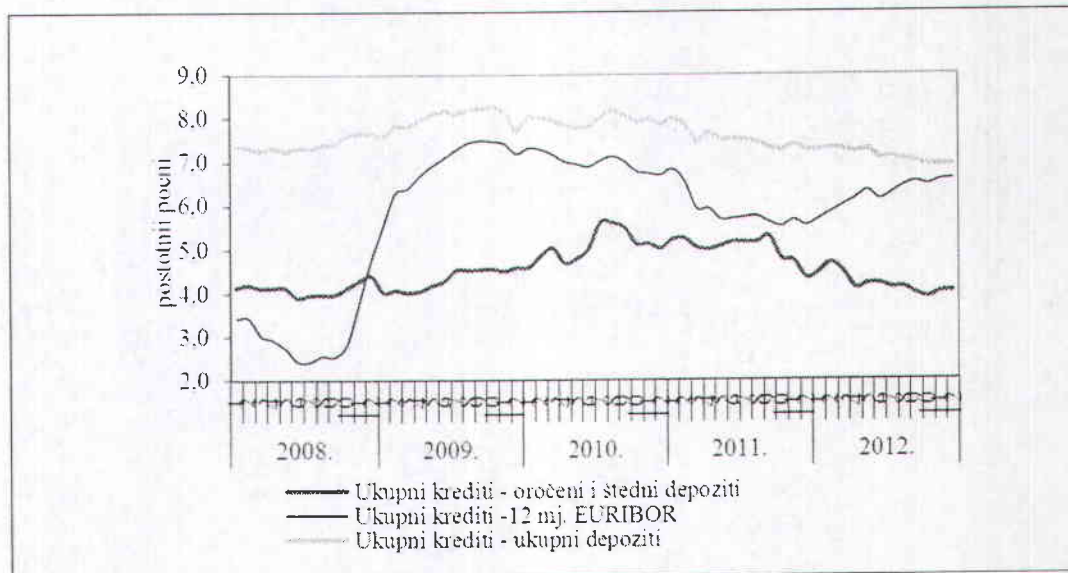
Kamatne stope na oročene i štedne depozite u KM su se promijenile u 2012. godini u odnosu na ranije godine. Prosječna kamatna stopa na oročene i štedne depozite u KM za nefinancijska privatna poduzeća iznosila je 3,39% u prosincu 2012. godine, što je najviša stopa tijekom godine, a što je više za čak 125 baznih poena u odnosu na isti mjesec 2011. godine.

Prosječna kamatna stopa na oročene i štedne depozite u KM za stanovništvo je također imala blaži trend rasta i kretala se do 3% tijekom godine.

Kamatne stope na oročene i štedne depozite u stranoj valuti

Prosječne kamatne stope na oročene i štedne depozite u stranoj valuti su bile dosta stabilne tijekom 2012. godine. Prosječna kamatna stopa na oročene i štedne depozite za nefinancijska privatna poduzeća u stranoj valuti je smanjena za 70 baznih poena na 2,86% u prosincu 2012. u odnosu na prosinac 2011. godine, dok je ista za stanovništvo smanjena za 14 baznih poena na 3,08% u istom razdoblju.

Slika 8.15: Rasponi između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa

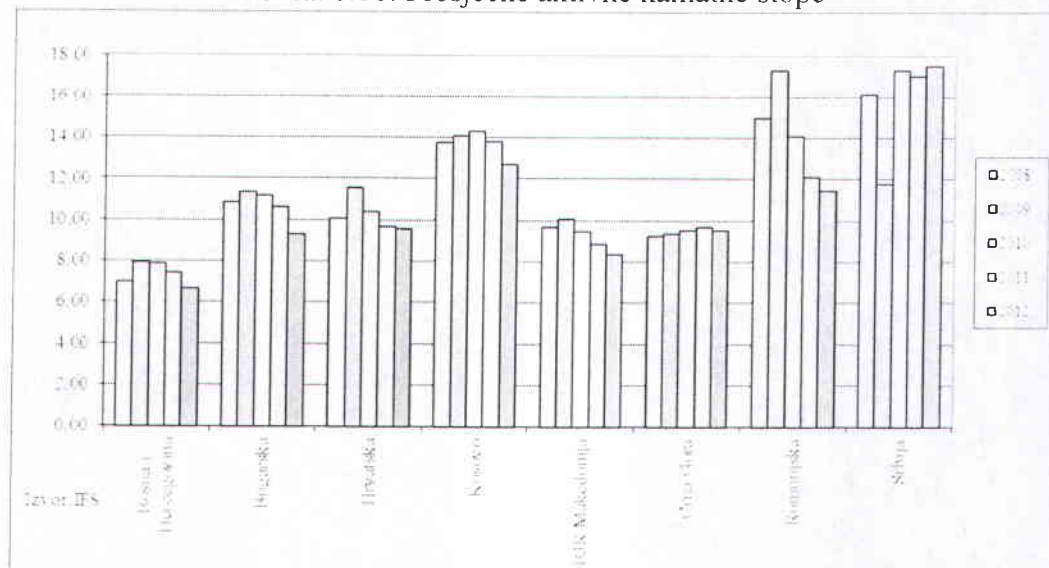

Navedena kretanja aktivnih i pasivnih kamatnih stopa³¹ utjecali su na smanjenje razlike između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa komercijalnih banaka u BiH koja je iznosila 6,94 postotna poena u prosincu 2012. godine, što je niže za 33 baznih poena u odnosu na razinu iz prosinca 2011. Ovakvo smanjenje razlike je uglavnom uzrokovano smanjenjem ponderiranog prosjeka aktivnih, koje je bilo veće od smanjenja pasivnih kamatnih stopa. U istom razdoblju razlika između aktivnih kamatnih stopa i pasivnih kamatnih stopa u koje su uključeni samo oročeni i štedni depoziti (a koji predstavljaju izvor financiranja za kreditne aktivnosti banaka) iznosila je 4,01 postotni poen, što predstavlja smanjenje od 32 baznih poena u odnosu na kraj prethodne godine.

U 2012. godini povećana je razlika između aktivnih kamatnih stopa komercijalnih banaka u BiH i kamatnih stopa u eurozoni. Tako je razlika između aktivnih kamatnih stopa i EURIBOR-a dvanaestomjesečnog iznosila 6,59 postotnih poena, što je više za 105 baznih poena u odnosu na kraj prethodne godine, a što je najvećim dijelom uzrokovano smanjenjem kamatnih stopa u eurozoni.

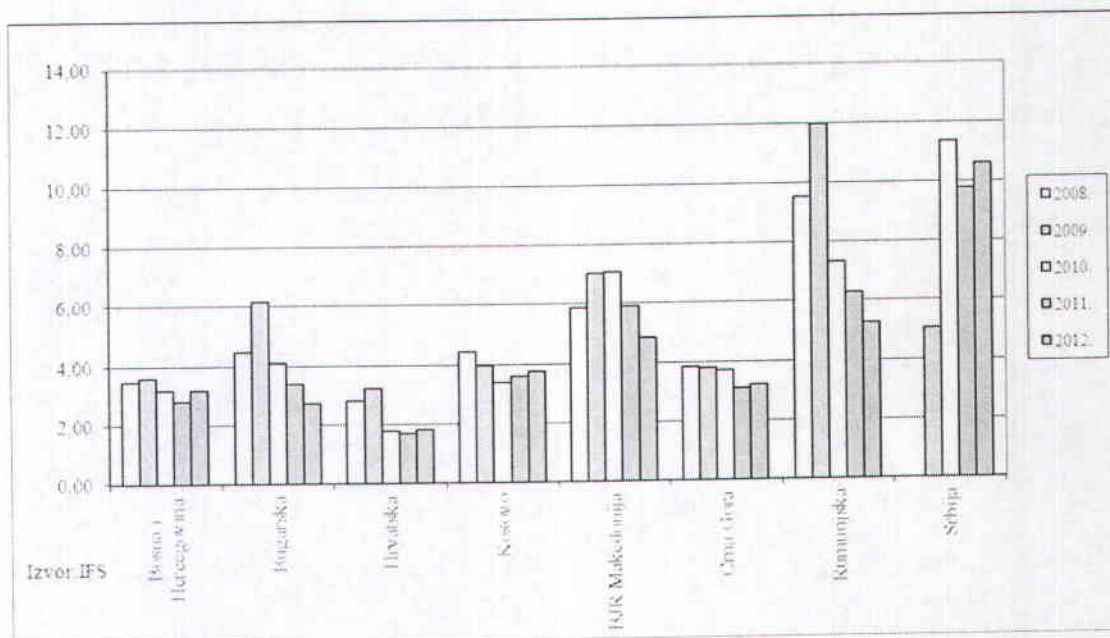
Iz navedenih Slika, S 16 i S 17, možemo zaključiti da se aktivne i pasivne kamatne stope bitnije ne razlikuju od kamatnih stopa zemalja u okruženju.

Slika 8.16: Prosječne aktivne kamatne stope

³¹ Aktivne kamatne stope su izračunate kao ponderirani prosjek kamatnih stopa na kratkoročne i dugoročne kredite privatnim poduzećima i stanovništvu u KM, u KM s valutnom klauzulom, u stranoj valuti i po kreditnim karticama. Pasivne kamatne stope su izračunate kao ponderirani prosjek kamatnih stopa na depozite po viđenju i oročene i štedne depozite privatnim poduzećima i stanovništvu u KM, u KM s valutnom klauzulom i u stranoj valuti.

Slika 8.17: Prosječne pasivne kamatne stope

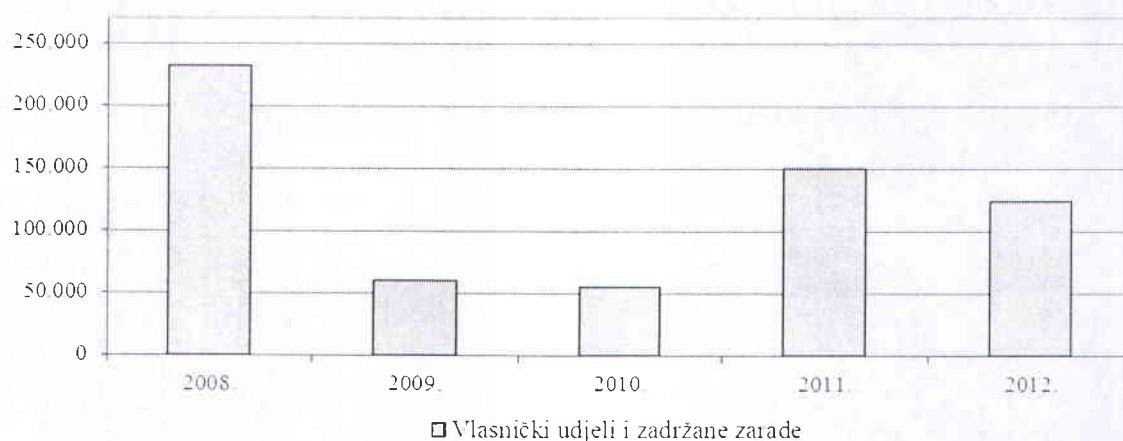
8.9 Strane investicije u bankarski sektor

Podaci o tokovima izravnih stranih investicija u banke ukazuju da je i u 2012. nastavljen stabilan priljev stranih investicija u domaći bankarski sektor, iako je nešto niža profitabilnost (zadržane zarade).

Ukupan neto priljev izravnih stranih investicija je 123,9 milijuna KM, što je niže za 26,1 milijuna KM ili 17,4% u odnosu na 2011. ali i značajno više nego u 2009. (60 milijuna) i 2010. (55 milijuna). Od ukupnog priljeva, na vlasničke udjele se odnosi 46,0 milijuna KM. Registriran je porast vlasničkih udjela za 9,6 milijuna KM ili 26,5% u odnosu na prethodnu godinu. Zadržane zarade su u 2012. godini bile pozitivne i iznose 77,9 milijuna KM dok su u 2011. iznosile 113,6 milijuna KM.

Na Slici koja slijedi dan je pregled tokova izravnih stranih investicija u banke BiH. Tijekom promatranog razdoblja može se primijetiti da je komponenta zadržanih zarada u ukupnim tokovima izravnih stranih investicija u banke imala pozitivan doprinos i dominantnu ulogu, dok je doprinos vlasničkog udjela niži, iako je u odnosu na prethodnu godinu taj odnos porastao. Prema novoj metodologiji MMF-a³² kategorija ostali kapital isključena je iz izravnih investicija, dok se u platnoj bilanci sada uključuje u kategoriju ostalih investicija.

Slika 8.18: Tokovi izravnih stranih investicija u banke

Analiza po zemljama stranih investitora ukazuje na to da nema promjene strukture investitorske pozicije u bankarskom sektoru u 2012, tako da je i u ovoj godini zabilježen najveći priljev investicija iz Austrije.

Priljevi izravnih stranih investicija u bankarski sektor iz Austrije, iznose 76,7 milijuna KM. Iza Austrije, po vrijednosti investiranja kapitala u domaće banke, nalaze se Hrvatska (34,8 milijuna KM) i Slovenija (15,9 milijuna KM). Analizom ova dva ulagača možemo primijetiti da su priljevi investicija iz Hrvatske povećani za 10,6%, dok su priljevi iz Slovenije se povećali za 69,2% u odnosu na prethodnu godinu.

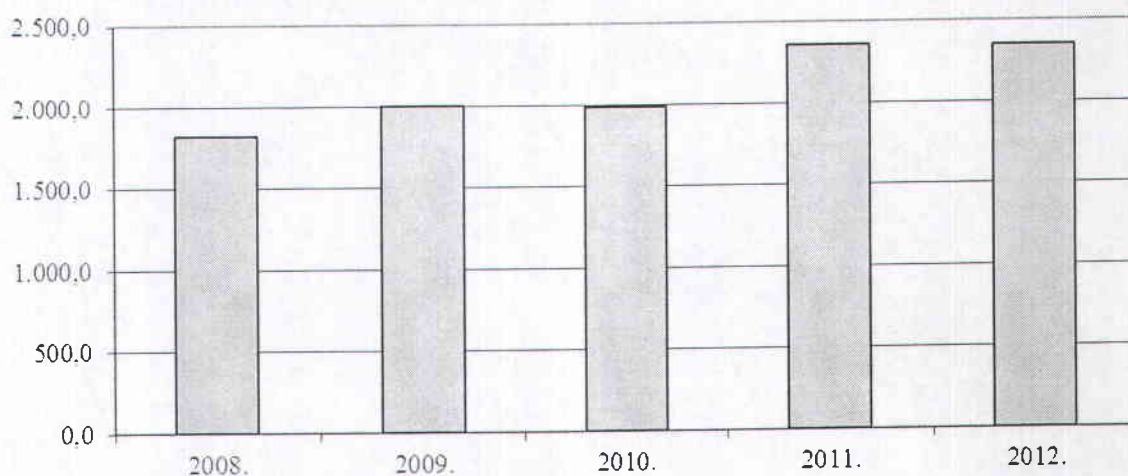
³² Izravna strana ulaganja (tokovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodološkim uputama i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Detaljan metodološki pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platnu bilancu - šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije izravnih stranih ulaganja - četvrto izdanje.

Ulaganja sestrinskih poduzeća su uključena u izravna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnoj bilanci sada isključuju iz kategorije ostalih investicija. (Sestrinska poduzeća su poduzeća iz različitih ekonomija s istim izravnim stranim ulagačem uglavnom iz treće ekonomije ili iz ekonomije sestrinskog poduzeća).

Odljev stranih investicija iz bankarskog sektora je zabilježen kod Litve u iznosu od 29,2 milijuna KM.

Analiza stanja izravnih stranih investicija ukazuje na činjenicu da se ukupno stanje izravnih stranih investicija u banke na kraju 2012. smanjilo, te iznosi 2,35 milijardi KM, odnosno smanjeno je za 0,4%, promatrano u odnosu na stanje na kraju 2011. Do smanjenja stanja je došlo usljed drugih ekonomskih tokova (pokrića gubitaka iz kapitala), pa su stoga stanja niža usprkos pozitivnim priljevima vlasničkog udjela i zadržanih zarada.

Slika 8.19: Stanje izravnih stranih investicija u bankama (u milijunima KM)

8.10 Ostali dijelovi financijskog sektora

Tržište kapitala

Tijekom 2012. godine na tržištu kapitala u BiH nije došlo do značajnog oporavka, obujam trgovanja je nešto veći, a ostvarena tržišna kapitalizacija je u relativnom smislu porasla (koja ukupno iznosi 32,2% BDP-a). Relativni pokazatelj tržišne kapitalizacije, izražen u postocima BDP-a (za BiH), na SASE i BLSE, iznosio je na kraju godine 17,4% i 14,8% respektivno, što predstavlja povećanje od 0,6% na SASE, dok je na BLSE ostao na istoj razini u odnosu na 2011. Tržišna kapitalizacija u apsolutnom iznosu na SASE je zabilježila rast vrijednosti od 3,1%, dok je tržišna kapitalizacija na BLSE zabilježila neznatan pad od 0,2% u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 8.3: Burzansko poslovanje

Pokazatelj	Sarajevska burza, SASE					Banjalučka burza, BLSE				
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012*	2008.	2009.	2010.	2011.	2012*
Promet (u '000 KM)	477.079	219.085	108.554	244.787	373.577	275.090	180.493	176.195	425.456*	260.931
Broj trgovanih vrijednosnih papira ¹⁾ (tisuće)	17.116	19.632	76.338	56.693	35.852	506.993	81.462	161.633	215.756	110.884
Broj transakcija (tisuće)	39	26	18	16	12	31	18	19	25	15
Tržišna kapitalizacija ¹⁾ (u '000 KM)	7.808.682	7.158.679	7.210.603	4.371.013	4.504.560	3.685.730	3.756.543	3.732.304	3.835.425	3.826.611

1) 31.12.2007. 31.12.2008. 31.12.2009. 31.12.2010. 31.12.2011. 31.12.2012. godine

*) Iznos uključuje javnu ponudu akcija, obveznica i trezorskih zapisa

Trgovanja dionicama na BLSE zabilježila su umjeren trend pada i ukupan promet je iznosio 129,8 milijuna KM i u odnosu na prošlu godinu je manji za 7,3%. Kada se uključi emisija obveznica i trezorskih zapisa, ukupan promet je iznosio 260,9 milijuna KM, (od toga 131,0 milijun KM ili 50,2% se odnosi na emisiju trezorskih zapisa i obveznica). Na SASE promet se povećao za 128,8 milijuna KM, odnosno 52,6%, a što je u velikoj mjeri posljedica emitiranja vladinih dužničkih vrijednosnica (trezorskih zapisa i obveznica) koje su se u FBiH počele emitirati u 2012.

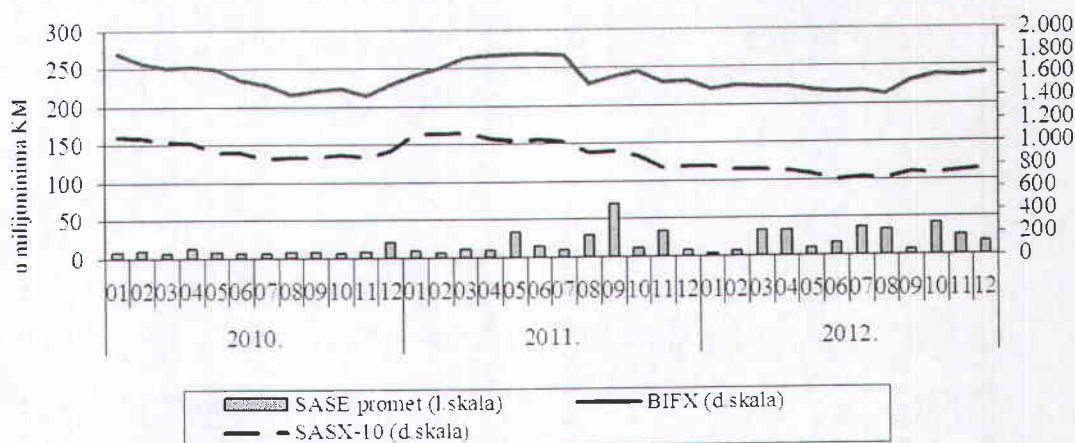

U isto vrijeme, broj trgovanih vrijednosnica na SASE je iznosio 35,8 milijuna i smanjio se za 36,8%, dok je na BLSE iznosio 110,9 milijuna, što je smanjenje za 48,6%. Kao rezultat smanjenog broja trgovanih vrijednosnica, ukupan broj transakcija i na SASE i BLSE zabilježio je pad za 25%, odnosno 40% respektivno, u odnosu na prethodnu godinu. Promet na segmentima slobodnog tržišta je kao i u prethodnim godinama višestruko veći od prometa na burzanskoj kotaciji. Na SASE redovan promet ima primat, dok je na BLSE primat na javnoj ponudi obveznica. Vrijednost javne ponude obveznica na BLSE je 50,2% od ukupnog prometa. Redovan promet je činio 26,2% ukupnog prometa na SASE, a 39,3% na BLSE.

U 2012. godini na SASE vrijednost izvanburzanskih transakcija iznosila je 18,9 milijuna KM, odnosno 5,1% od vrijednosti ukupnog prometa.

Na BLSE su realizirane blok-transakcije u vrijednosti od 5,7 milijuna KM, odnosno 2,2% vrijednosti ukupnog prometa.

Slika 8.20: Promet i burzanski indeksi na SASE

Vrijednosti dva burzanska indeksa na SASE su opadale u prvoj polovini godini, da bi pri kraju godine blago porasle. Naime, vrijednost SASX-10³³ na kraju godine iznosio je 761 indeksni poen, odnosno 36 indeksna poena ili 4,5% manje nego na početku godine. Indeks BIFX³⁴ je u prvoj polovini godine imao naglašeniji pad vrijednosti, da bi u drugoj polovini godine zabilježio

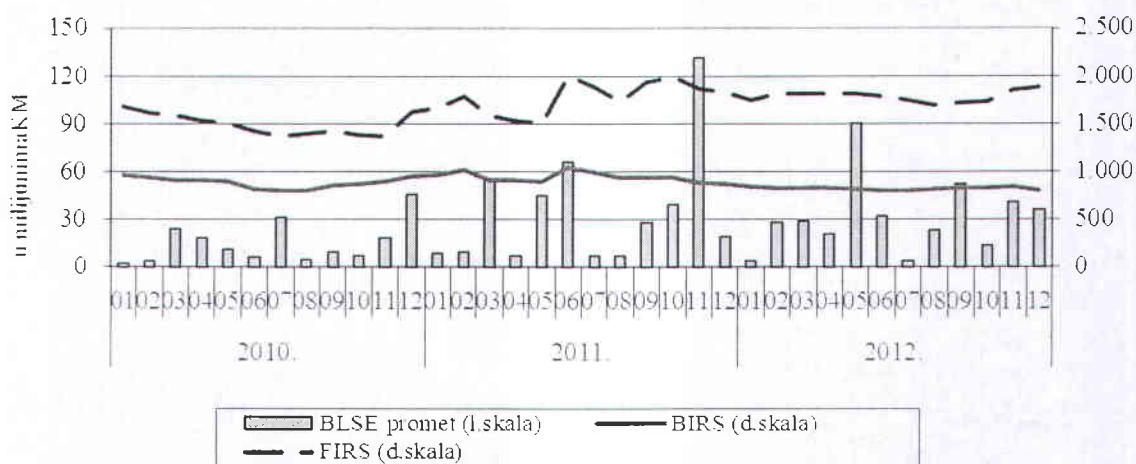
³³ Emitenti koji ulaze u sastav SASX-10 moraju ispunjavati sljedeće uvjete: da spadaju u red 10 emitenata s najvećom tržišnom kapitalizacijom i da se njihovim dionicama trgovalo minimalno na 2/3 od mogućih dana trgovanja u razdoblju od zadnje redovne revizije indeksa.

³⁴ BIFX je indeks koji prati kretanje tečajeva Privatizacijskih investicijskih fondova kotiranih na SASE.

rast i na kraju godine završio na 1,600 indeksnih poena, odnosno 126 indeksnih poena ili 8,5% više u odnosu na početak 2012.

Vrijednost indeksa BIRS-a³⁵ je uglavnom stagnirala tijekom godine i na kraju 2012. iznosila je 807 indeksnih poena, što znači da je u odnosu na početak godine zabilježen pad od 39 indeksnih poena ili 4,6%. U isto vrijeme, indeks FIRS³⁶ je imao uglavnom uzlazni trend (uz oscilacije) i na kraju godine dostigao 1,887 indeksnih poena, što predstavlja porast od 133 indeksna poena ili 7,6% tijekom 2012. godine.

Slika 8.21: Promet i burzanski indeksi na BLSE

Mikrokreditne organizacije

U toku 2012. godine došlo je do daljeg smanjivanja sektora MKO. Ukupna aktiva MKO u BiH iznosila je 745,6 milijuna KM na kraju 2012. godine. Ovaj iznos predstavlja smanjenje od oko 9,3% u odnosu na kraj 2011. godine i uglavnom se odnosi na smanjenje kredita. Dvije nove MKO počele su s radom u prvoj polovini godine, a u drugoj polovini su tri prestale sa radom. Tako je na kraju godine dozvolu za rad imalo ukupno 22 MKO, 14 u FBiH i osam u RS-u.

³⁵ BIRS je burzanski indeks Republike Srpske u čiji sastav ulaze dionice 20 emitenata.

³⁶ FIRS je skraćena oznaka za indeks investicionih fondova Republike Srpske u čiji sastav ulaze dionica 13 fondova.

Tablica 8.4: Bilans stanja za mikrokreditne organizacije u BiH

- u milijunima KM -

Godina	2008.	2009.	2010.	2011.	XII 2012.
AKTIVA					
Valuta i depoziti	42,5	122,4	86,6	61,3	68,0
Vrijednosni papiri osim dionica	0,0	1,2	0,4	0,1	0,0
Kredit	1123,3	935,6	708,0	634,0	557,4
Dionice i drugi kapital	3,0	3,0	22,1	22,1	22,6
Ostali računi potraživanja	11,7	16,6	18,2	14,1	7,7
Nefinancijska aktiva	66,1	82,0	83,6	90,3	89,8
Ukupna aktiva	1246,6	1160,8	918,8	822,0	745,6
PASIVA					
Vrijednosni papiri isključeni iz ukupne novčane mase	0,0	2,1	1,4	0,7	0,0
kredit	924,5	830,9	572,9	509,4	425,0
Ostali računi dugovanja	70,4	116,5	146,9	104,8	96,1
Dionice i drugi kapital	251,7	211,2	197,6	207,1	224,6
Ukupna pasiva	1246,6	1160,8	918,8	822,0	745,6

Izvor: CBBiH

Društva za lizing

Dozvolu za rad imalo je devet društava za lizing u toku godine, od toga sedam u FBiH i dva u RS-u. Ukupna bilančna suma društava za lizing iznosila je 911,7 milijuna KM, što je niže za oko 3,4%. Ukupni krediti koji su osnovni izvor financiranja društava za lizing su iznosili 643,7 milijuna KM i smanjeni su za 6,9% u odnosu na kraj 2011. godine. Krediti koji su plasirani od strane društava za lizing su smanjeni za 4,6% i iznose 716,2 milijuna KM.

Tablica 8.5: Bilanca stanja za lizing društva u BiH

- u milijunima KM -

Godina	2008.	2009.	2010.	2011.	XII 2012.
AKTIVA					
Valuta i depoziti	97,5	77,0	22,1	30,7	29,4
Vrijednosni papiri osim dionica	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	1660,5	1316,1	996,9	751,1	716,2
Dionice i drugi kapital	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1
Ostali računi potraživanja	57,7	28,5	41,8	21,0	21,7
Nefinancijska aktiva	178,4	160,6	194,2	140,7	144,3
Ukupna aktiva	1994,3	1582,3	1255,1	943,7	911,7
PASIVA					
Kredit	1487,8	1328,7	1106,6	691,6	643,7
Ostali računi dugovanja	479,1	204,9	167,5	196,9	218,1
Dionice i drugi kapital	27,4	48,7	-19,0	55,3	49,9
Ukupna pasiva	1994,3	1582,3	1255,1	943,7	911,7

Izvor: CBBiH

Investicijski fondovi

U toku 2012. godine ukinuta je dozvola za rad jednom IF iz RS-a, dok su u FBiH dozvolu za rad dobila dva nova IF-a, tako da na kraju 2012. godine dozvolu rad imalo 33 IF-a (17 u FBiH i 16 u RS). Na kraju 2012. godine vrijednost imovine investicijskih fondova iznosila je 811,2 milijuna KM, što je niže za 2,0% u odnosu na kraj 2011. godine.

Tablica 8.6: Bilans stanja za investicione fondove u BiH

Godina	- u milijunima KM -				
	2008.	2009.	2010.	2011.	XII 2012
AKTIVA					
Valuta i depoziti	42,1	55,0	56,5	44,8	58,6
Vrijednosni papiri osim dionica	9,0	13,4	20,1	12,6	16,3
Dionice i drugi kapital	1191,6	808,3	829,1	762,3	730,6
Ostali računi potraživanja	3,6	8,3	3,6	6,1	3,8
Nefinancijska aktiva	0,0	0,0	1,3	1,8	1,8
Ukupna aktiva	1246,4	884,9	910,6	827,6	811,2
PASIVA					
Ostali računi dugovanja	27,3	18,0	21,2	18,3	15,4
Dionice i drugi kapital	1219,0	866,9	889,5	809,3	795,8
Ukupna pasiva	1246,4	884,9	910,6	827,6	811,2

Izvor: CBBiH

Osiguravajuća društva

Na kraju 2012. godine vrijednost imovine svih osiguravajućih društava iznosila je 1,23 milijarde KM, što je za 7,2% više u odnosu na kraj 2011. godine. U ovom razdoblju je prestalo sa radom jedno osiguravajuće društvo, tako da je na kraju godine poslovalo ukupno 25 osiguravajućih društava, 14 u FBiH i 11 u RS-u, s tim da osiguravajuća društva imaju mogućnost poslovanja i u entitetima u kojima nisu registrirana.

Tablica 8.7: Bilanca stanja za osiguravajuća društva u BiH

Godina	- u milijunima KM -				
	2008.	2009.	2010.	2011.	VI 2012
AKTIVA					
Valuta i depoziti	271,68	364,47	387,23	435,37	501,99
Vrijednosni papiri osim dionica	14,89	19,94	39,66	34,12	42,60
Kredit	117,62	60,01	60,59	68,29	65,91
Dionice i drugi kapital	65,61	67,03	45,86	46,52	46,72
Tehničke rezerve osiguranja	60,10	67,94	70,61	75,44	94,91
Ostali računi potraživanja	211,15	197,23	182,41	192,89	180,97
Nefinancijska aktiva	275,40	297,57	294,13	292,72	294,66
Ukupna aktiva	1016,46	1074,20	1080,49	1145,36	1227,76
PASIVA					
Vrijednosni papiri osim dionica isključeni iz ukupne novčane mase	0,04	0,04	0,00	0,00	0,00
Kredit	15,11	23,90	11,44	7,71	4,88
Tehničke rezerve osiguranja	508,82	573,86	597,64	664,06	735,88
Ostali računi dugovanja	155,46	166,38	163,28	153,74	147,24
Dionice i drugi kapital	337,02	310,03	308,14	319,85	339,75
Ukupna pasiva	1016,46	1074,20	1080,49	1145,36	1227,75

Izvor: CBBiH

9. FINANCIJSKI IZVJEŠĆA (DOSTAVLJAJU SE ODVOJENO)

10. DODATAK

10.1 Najvažniji događaji u 2012.

18. siječnja – Guverner CBBiH dr. Kemal Kozarić prisustvovao sastanku Bečke inicijative u Austriji na kome je, između ostalog, zaključeno da banke-majke nastave pružati financijsku podršku svojim bankama-kćerkama, kao i da se osiguraju uvjeti kako bi banke mogle mobilizirati domaće izvore financiranja.

27. siječnja – CBBiH i Svjetska banka u BiH su organizirale radionicu za razmatranje Akcijskog plana za zaštitu korisnika usluga u bankarskom i mikrofinancijskom sektoru u BiH.

9. veljače – Predstavnici CBBiH i Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit - Program jačanja javnih institucija (GIZ-SPI) potpisali su u Sarajevu Memorandum o razumijevanju.

9. veljače – Veleposlanik Francuske u Bosni i Hercegovini Roland Gilles posjetio je CBBiH, gdje je dogovorena redovnija razmjena podataka i organiziranje poslovnih aktivnosti u okviru kojih će ulagači dobiti potpun uvid u potencijale BiH.

17. veljače – Guverner CBBiH dr. Kemal Kozarić prisustvovao sjednici Konstituce Europeanske banke za obnovu i razvoj (EBRD) u organizaciji Vlade Malte, a koja se održava kao dio priprema za Godišnju skupštinu EBRD-a.

15. ožujka – Veleposlanik Republike Austrije dr. Donatus Köck posjetio je CBBiH. Posebna pažnja je posvećena bankarskom sektoru, te pozitivnom utjecaju austrijskih banaka u poslovnim aktivnostima u BiH.

28. ožujka – Međunarodna agencija Standard&Poor's je zadržala kreditni rejting Bosne i Hercegovine, B sa stabilnim izgledima (izgled popravljen).

1. travnja – CBBiH u suradnji sa svim ostalim sudionicima u Centralnom registru kredita izvršila dogradnju postojećeg registra (dostupna dnevna ažurnost podataka, za razliku od dotadašnje mjesečne).

3. travnja – CBBiH je počela objavljivati tečaj kineskog juana (CNY) na tečajnoj listi.

9. travnja – Veleposlanik Grčke u BiH Karolos Gadis posjetio je CBBiH. Razgovarano je o mogućnostima unapređenja i promoviranja suradnje dvije zemlje.

11. travnja – Predstavnici CBBiH, guverner dr. Kemal Kozarić te članovi Upravnog vijeća CBBiH dr. Vasilj Žarković i dr. Miljenko Krajišnik, u sklopu obilježavanja Dana Centralne banke Crne Gore, prisustvovali otvaranju Muzeja novca na Cetinju.

3. svibnja – Veleposlanica Kraljevine Španjolske Nj. E. Maria Aurora Mejia Errasquin posjetila je CBBiH. Iskazano je obostrano zadovoljstvo tradicionalno dobrim bilateralnim odnosima Kraljevine Španjolske i BiH, a najavljen je i dolazak grupe španjolskih poduzetnika, u okviru suradnje privrednih komora.

11. svibnja – Na koledžu St. Antony's, Univerziteta u Oxfordu, održana radionica pod nazivom "Utjecaj krize eura i mogućnosti ulaganja u Bosnu i Hercegovinu". Potpisan je Memorandum o razumijevanju između CBBiH i South East European Studies at Oxford (SEESOX) na koledžu St. Antony's, Univerziteta u Oxfordu, čiji je cilj podsticanje dublje razumijevanje ekonomskog razvoja u BiH i Jugoistočnoj Europi i analiziranje makroekonomskih i finansijskih izazova s kojima se susreću zemlje regije.

23. svibnja – Veleposlanik Rumunjske Nj. E. Filip Teodorescu posjetio je CBBiH. Zaključeno je da je potrebno poduzeti dodatne aktivnosti kako bi bile definirane oblasti u kojima BiH i Rumunjska imaju sličnosti kad je riječ o razvojnim kapacitetima i sličnosti na putu k europskim integracijama.

31. svibnja – Guverner CBBiH dr. Kemal Kozarić boravio u Tbilisiju, Gruzija, na godišnjoj skupštini Europskog fonda za jugoistočnu Europu (EFSE), jednog od glavnih izvora mikrofinanciranja za Bosnu i Hercegovinu.

1. lipnja – CBBiH pustila u optjecaj novo izdanje novčanica konvertibilne marke u apoenima od 10 KM, 20 KM, 50 KM i 100 KM.

15. lipnja – Veleposlanik Japana Nj. E. Hideo Yamazaki sa suradnicima posjetio je CBBiH. Razgovarao je o najnovijim ekonomskim dešavanjima u Bosni i Hercegovini, te je najavljeno nekoliko projekata izravnih stranih ulaganja japanskih poduzeća u proizvodne pogone u BiH.

19. lipnja – Guverner CBBiH dr. Kemal Kozarić sudjelovao je u radu Regionalnog foruma o pristupu finansijskim sredstvima "SEEnovate: Podrška inteligentnom rastu", održanom u Sarajevu, u organizaciji Tajništva Vijeća za regijsku suradnju (RCC), Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) i Švedske razvojne agencije (SIDA).

27. lipnja – U Sarajevu održan redoviti sastanak Stalnog odbora za finansijsku stabilnost, na kojem su razmatrani rizici u makroekonomskom okruženju i njihov utjecaj na stabilnost finansijskog sustava i ocijenjeno je kako je bankarski sektor u cjelini adekvatno kapitaliziran. Naglašena je neophodnost donošenja zakona o faktoringu i agencijama za otkup potraživanja.

10. srpnja – Međunarodna rejting agencija Moody's Investors Service zadržala je kreditni rejting Bosni i Hercegovini, B3 sa stabilnim izgledima (izgled popravljen).

17. rujna – Guverner CBBiH dr. Kemal Kozarić sudjelovao je na okruglom stolu o financijskoj pismenosti, održanom u Sarajevu, u organizaciji kompanije Visa Inc.

20. rujna – Guverner CBBiH dr. Kemal Kozarić sudjelovao je u radu 4. Menadžment foruma JIE, održanog u Beogradu, gdje su razmatrani problemi funkcioniranja privrede poslije tranzicije, kao i nove strategije konkurentnosti i načini borbe protiv ekonomske krize.

26. rujna – Na račun CBBiH doznačena je prva tranša u iznosu od 50,73 milijuna SDR na osnovi stand-by aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom.

4. listopada – Upravno vijeće CBBiH je usvojilo Odluku o zamjeni novčanica konvertibilne marke, apoeni 50 feniga, 1 i 5 konvertibilnih maraka, koje su povučene iz optjecaja te su prestale biti zakonito sredstvo plaćanja. Odlukom je predviđena zamjena ovih novčanica u komercijalnim bankama do 31. 12. 2017. godine.

5. listopada – CBBiH objavila podatke o platnoj bilanci u skladu s novim međunarodnim metodološkim standardima (Priručnik za kompilaciju i diseminaciju statistike platne bilance i međunarodne investicijske pozicije, šesto izdanje (BPM6)). Time je CBBiH postala jedna od prvih institucija u Europi koja je usvojila novu metodologiju platne bilance.

19. listopada – Guverner CBBiH dr. Kemal Kozarić sudjelovao je na 28. sastanku Kluba guvernera regije Centralne Azije, Crnog mora i Balkana, održanom u Varšavi. Centralna tema ovog sastanka guvernera bila je adekvatnost režima tečajeva nacionalnih valuta u doba globalne ekonomske krize i njihovog utjecaja na ekonomski rast.

25. listopada – Viceguverner CBBiH dr. Radomir Božić sudjelovao je na samitu ministara financija i guvernera središnjih banaka Crne Gore, Srbije, BiH, Makedonije i Kosova, koji je održan u Miločeru (Crna Gora).

31. listopada – CBBiH je od Europske unije (EU) u postimplementacijskom monitoringu dobila najvišu ocjenu 5A, za veoma uspješno proveden projekt tehničke suradnje s ECB/eurosustavom koji je financirala EU.

31. listopada – U CBBiH je obilježen Svjetski dan štednje. Guverner CBBiH je podsjetio javnost na važnost štednje kao ključnog generatora kreditiranja i omogućivanja novih ulaganja.

2. studenoga – CBBiH počela s objavljivanjem popisa blokiranih računa poslovnih subjekata u BiH na svojoj veb stranici.

2. studenoga – Viceguverner CBBiH dr. Radomir Božić sudjelovao je na konferenciji pod nazivom "Financijski sustav i gospodarstvo – Odgovori na izazove krize", u organizaciji Business Info Group, održanoj u Beogradu.

7. studenoga – Guverner CBBiH dr. Kemal Kozarić, s viceguvernerima, razgovarao je s Misijom Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) u okviru prvog pregleda po stand-by aranžmanu (SBA).

8. studenoga – U Sarajevu održan redovni sastanak Stalnog odbora za financijsku stabilnost (SOFS) i zaključeno je da se funkcije svih segmenata financijskog sustava i dalje odvijaju neometano, te da su slaba domaća potražnja i loši makroekononomski uvjeti i dalje najveće prijetnje financijskoj stabilnosti.

12. studenoga – Veleposlanik Kraljevine Nizozemske u BiH Jurriaan Kraak posjetio je CBBiH gdje je razgovarano o aktualnoj ekonomskoj situaciji u BiH.

22. studenoga – CBBiH u suradnji sa St. Antony's College Sveučilišta u Oxfordu organizirala je međunarodnu konferenciju pod nazivom "Living in the Neighbourhood of the Euro Area". Programom konferencije bile su pokrivene izuzetno aktualne teme, poput izazova financijskog integriranja u EU i eurozonu, te procesa prilagođavanja i prihvatanja eura.

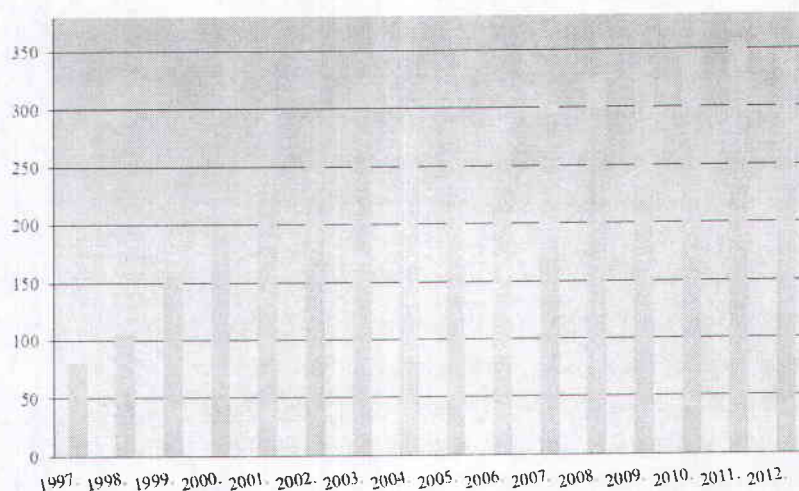
27. prosinca – Upravno vijeće CBBiH je odobrilo imenovanje mr Ernadine Bajrović za viceguvernera CBBiH za administraciju i financije.

10.2 Rukovodstvo i struktura CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine nastavila je razvijati sustav upravljanja ljudskih resursa i u 2012.

U Centralnoj banci Bosne i Hercegovine s 31. prosinca 2012. godine bilo je zaposleno 347 službenika, od kojih je 55,91% žena i 44,09% muškaraca. Prosječna starost službenika na isti datum je bila 44 godine. Od ukupnog broja službenika u radnom odnosu, kvalifikacijska struktura je na navedeni datum bila sljedeća: 241 (69,45%) s VSS, od toga sedam doktora nauka i 29 magistara.

Slika 10.1: Broj zaposlenih u razdoblju 1997-2012.

Tijekom 2012. godine nastavljena je edukacija i stručno usavršavanje službenika Centralne banke Bosne i Hercegovine. Službenici su upućivani na sponzorirane edukacije u organizaciji drugih središnjih banaka vezano za poslove koji predstavljaju osnovne djelatnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine, a koji zahtijevaju stalno praćenje i primjenu dostignuća u okruženju i stalna poboljšanja. Od ukupnog broja edukacija, 68,38% edukacija je održano u zemlji.

Centralna banka Bosne i Hercegovine ostvaruje uspješnu tehničku suradnju s drugim središnjim bankama u regiji i EU. U okviru suradnje sa South East European Studies at Oxford ("SEESOX") at St Antony's College, University of Oxford je organizirana konferencija pod nazivom „Living In The Neighbourhood Of The Euro Area“ u okviru koje se diskutiralo o aktualnim temama, poput izazova financijskog integriranja u EU i eurozonu, reformama koje će morati provesti sve zemlje koje čeka članstvo u EU.

RUKOVODSTVO I STRUKTURA CBBiH U 2012.

Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine

Predsjedatelj

dr. Kemal Kozarić,
dr. Fikret Čaušević, član
dr. Milenko Krajišnik, član
dr. Željko Šain, član
dr. Vasilj Žarković, član

Uprava

dr. Kemal Kozarić, guverner
dr. Radomir Božić, viceguverner
Feriha Imamović, viceguverner
mr. Ankica Kolobarić, viceguverner

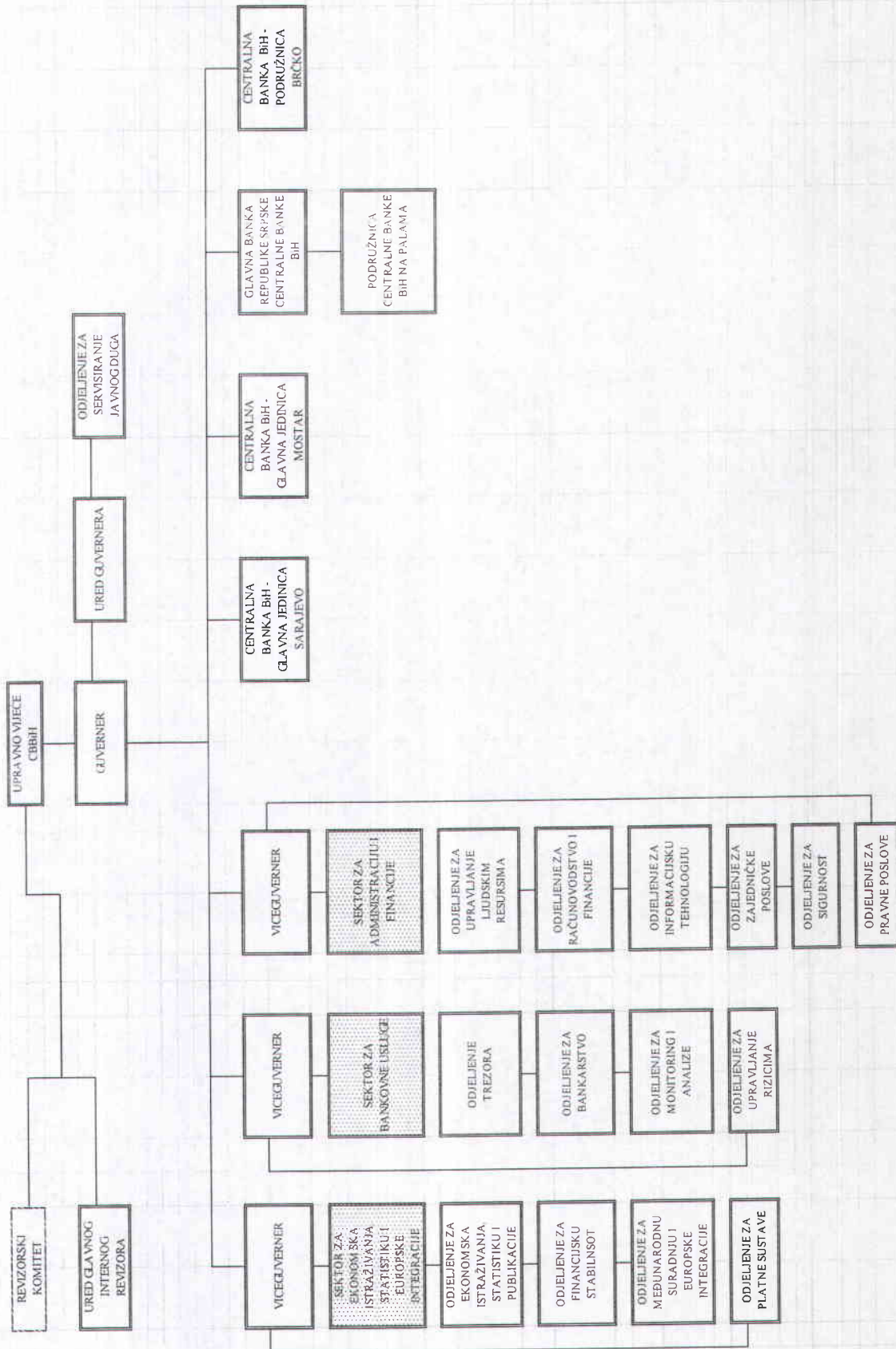
Ured glavnog internog revizora dr Dragan Kulina, glavni interni revizor

Angela Medić, zamj. gl. internog revizora
Jasmina Novalija, zamj. gl. internog revizora
Krstinja Tošović, zamj. gl. internog revizora

Revizorski komitet

dr. Mila Gadžić, član
Gordana Ković, član
dr. Sead Kreso, član

ORGANIZACIJSKA SHEMA CBBiH

10.3 Publikacije i veb stranica

Mjesečni ekonomski pregled	Interna mjesečna informacija za menadžment CBBiH koja obuhvata kretanja u monetarnom, realnom i vanjskom sektoru.
Bilten	Tromječna publikacija, obuhvata podatke monetarne i finansijske statistike, podatke o platnim transakcijama, podatke realnog sektora i podatke platne bilance Bosne i Hercegovine.
Godišnje izvješće	Publikacija sadrži izvješće o poslovanju CBBiH tijekom godine i finansijsko izvješće koje CBBiH dostavlja Predsjedništvu BiH i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.
Izvješće o finansijskoj stabilnosti	Godišnja publikacija sadrži pokazatelje finansijske stabilnosti i kretanja u finansijskom sektoru.
Specijalne teme istraživanja	Povremena publikacija koja se objavljuje na veb stranici CBBiH.
Veb stranica www.cbbh.ba e-mail: contact@cbbh.ba	<p>Otvorenost i transparentnost djelovanja CBBiH smatra izuzetno važnim za vjerodostojnost, javnu odgovornost i povjerenje koje uživa među stanovništvom i drugim institucijama u BiH, kao i u međunarodnim institucijama. Na osnovi Pravilnika o radu CBBiH, CBBiH ima obvezu informirati javnost o svom radu davanjem blagovremenih informacija, objavljivanjem izvješća, izdavanjem službenih publikacija, održavanjem konferencija za tisak.</p> <p>Veb stranica CBBiH postoji od 1998. Sadrži osnovne podatke o CBBiH, Zakon o CBBiH, prezentuje novčanice i kovanice Bosne i Hercegovine, te numizmatička izdanja CBBiH; na stranici se, također, može naći veliki broj publikacija i statističkih podataka (godišnja izvješća, mjesečne bilance stanja, tromječni bilteni, izvješće o finansijskoj stabilnosti, platna bilanca BiH, platni promet...), te popis svih poslovnih banaka u BiH. Publikacije i statistički podaci objavljuju se u općeprihvaćenim formatima DOC, XLS i PDF. Na stranici se, također, objavljuju popis blokiranih računa poslovnih subjekata i tečajna lista koja se mijenja jednom dnevno, te ostale relevantne novosti i priopćenja za javnost.</p> <p>Materijal se objavljuje na bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku.</p>

10.4 Kratice

BDP	Bruto domaći proizvod
BiH	Bosna i Hercegovina
BIS	Banka za međunarodna poravnanja (Bank of International Settlements)
EMU	Ekonomska i monetarna unija
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
EBRD	Europska banka za obnovu i razvoj
ECB	Europska središnja banka
EIB	Europska investicijska banka
EMU	Ekonomska i monetarna unija
ESCB	Europski sustav središnjih banaka
EU	Europska unija
EUR	Euro
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FED	Američka središnja banka (Federal Reserve System)
KM	Konvertibilna marka
MMF	Međunarodni monetarni fond
RTGS	Bruto poravnanje u realnom vremenu (Real Time Gross Settlement)
RS	Republika Srpska
SAD	Sjedinjene Američke Države
SDR	Specijalna prava vučenja (Special Drawing Rights)
USD	Američki dollar

11. STATISTIČKE TABLICE

11. STATISTIČKE TABLICE

- T01: Glavni ekonomski pokazatelji
- T02: Bruto domaći proizvod BiH
- T03: Indeks industrijske proizvodnje
- T04: Indeks potrošačkih cijena za BiH (CPI)
- T05: Prosječne bruto i neto plaće i mirovine
- T06: Monetarni agregati
- T07: Monetarni pregled
- T08: Bilanca stanja CBBiH
- T09: Konsolidirana bilanca komercijalnih banaka u BiH
- T10a: Aktivne kamatne stope komercijalnih banaka
- T10b: Pasivne kamatne stope komercijalnih banaka
- T11: Ukupni depoziti i krediti komercijalnih bnaka
- T12: Sektorska struktura prenosivih depozita kod komercijalnih bnaka
- T13: Sektorska struktura ostalih depozita kod komercijalnih bnaka
- T14: Sektorska struktura kratkoročnih kredita komercijalnih bnaka
- T15: Sektorska struktura dugoročnih kredita komercijalnih bnaka
- T16: Kupnja i prodaja KM
- T17: Prosječne obvezne rezerve
- T18: Transakcije u platnom prometu
- T19: Platna bilanca BiH
- T20: Tekući i kapitalni račun platne bilance
- T21: Financijski račun platne bilance
- T22: Servisiranje vanjskog duga sektora vlade
- T23: Vanjski dug opće vlade BiH po kreditorima
- T24: Devizne rezerve CBBiH
- T25: Vanjskotrgovinska razmjena BiH
- T26: Izvoz robe po zemljama destinacije
- T27: Uvoz robe po zemljama podrijetla
- T28: Struktura uvoza i izvoza robe po proizvodima
- T29: Pregled prosječnih srednjih tečajeva KM
- T30: Vladine financije BiH- jedinice sektora vlade
- T31: Vladine financije BiH - struktura konsolidiranih prihoda i rashoda
- T32: Vladine financije FBiH - jedinice sektora vlade
- T33: Vladine financije RS - jedinice sektora vlade
- T34: Tijekovi izravnih stranih ulaganja u BiH klasificirani prema zemlji stranog ulagača
- T35: Tijekovi izravnih stranih ulaganja u BiH klasificirani prema djelatnostima
- T36: Međunarodna investicijska pozicija
- T37: Realni i nominalni efektivni tečaj BiH

Bilješka uz tablice 6, 7, 9, 11, 13, 14 i 15.

Zbog primjene Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS) i Međunarodnih standarda u financijskim izvješćima banaka Federacije BiH i prijenosa novčanih tijekova u podacima za prosinac 2011. došlo je do sljedećih promjena, na strani aktive: smanjenja kredita za 155 milijuna KM, povećanja ostale aktive za 10 milijuna KM, na strani pasive: smanjenja obveza prema nerezidentima u iznosu od 624 milijuna KM, povećanja rezerviranja za kreditne gubitke za 472 milijuna KM i povećanja ostale pasive za sedam milijuna KM.

Po nalogu Agencije za bankarstvo FBiH u lipnju 2010. jedna banka je izvršila preknjižavanje oko 300 milijuna KM potraživanja po osnovi vrijednosnica od domaćih institucionalnih sektora na potraživanja od nerezidenata. U prosincu 2010. ista banka je izvršila retroaktivno ovu ispravku u odgovarajućim iznosima za razdoblje od kolovoza 2009, kada je greška nastala, do svibnja 2010. Navedena ispravka se odrazila na porast inozemne aktive i pad ostalih stavki neto.

Jedna banka iz Federacije BiH izvršila je reklasifikaciju financijskih instrumenata u okviru inozemne aktive za razdoblje siječanj - kolovoz 2010. u iznosu od oko 40 milijuna KM. Potraživanja od nerezidenata po osnovi kredita reklasificirana su u potraživanja od nerezidenata po osnovi vrijednosnica, što se odrazilo na promjene unutar kratkoročne i dugoročne inozemne aktive.

Po nalogu Agencije za bankarstvo Republike Srpske jedna banka je izvršila reklasifikaciju financijskih instrumenata na strani pasive za razdoblje rujan 2008 - studeni 2010. tj. smanjenje oročenih i štednih depozita nebankarskih financijskih institucija i sektora vlade, a povećanje kredita od navedenih sektora, respektivno u odgovarajućim iznosima, po mjesecima, u rasponu 50 - 150 milijuna KM.

U skladu s novom regulativom Agencije za bankarstvo RS, objavljenoj u Sl. glasniku RS br. 136/10, kojom je propisan novi način knjigovodstvenog evidentiranja potraživanja klasificiranih u kategoriju E, obračuna i knjigovodstvenog evidentiranja kamate po nekvalitetnoj aktivni, te obračuna općih i posebnih rezerviranja, banke iz RS-a su u podacima za prosinac 2010. izvršile primjenu navedene regulative prijenosom navedenih pozicija iz izvanbilančne evidencije u bilancu. Ispravka se odrazila na strani aktive na porast kredita u iznosu od oko 144 milijuna KM, porast dospjelih kamata u iznosu od oko 36 milijuna KM, a na strani pasive na porast rezerviranja za kreditne gubitke u iznosu od

T01: Glavni ekonomski pokazatelji

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.*
Nominalni BDP BiH, (u milijunima KM)¹⁾ tekuće cijene	19 333	21 836	24 759	24 051	24 773	25 666	25900 ²⁾
Realni BDP (stopa rasta u %)²⁾	6,0	6,1	5,6	-2,9	1,4	1,0	-0,5
Stopa rasta indeksa potrošačkih cijena (CPI) u BiH³⁾							
				u postocima			
Prosječna godišnja stopa rasta CPI	6,1	1,5	7,4	-0,4	2,1	3,7	1,8
Godišnja stopa rasta CPI za prosinac	4,6	4,9	3,8	0,0	3,1	3,1	2,0
Proračun opće vlade⁴⁾							
				u postocima BDP-a			
Prihodi	44,4	45,0	44,0	43,0	43,8	44,2	...
Rashodi ⁵⁾	41,6	43,8	46,2	47,5	46,3	45,5	...
Saldo	2,8	1,2	-2,2	-4,4	-2,5	-1,3	...
Novac i kredit							
				u postocima BDP-a			
Novac u širem smislu (M2) ⁶⁾	51,2	54,7	50,2	52,8	55,4	55,6	57,6
Kreditni nevladinim sektorima	47,9	54,5	57,9	57,5	57,8	57,0	58,3
Platna bilanca							
Bruto devizne rezerve							
U milijunima KM	5 452	6 699	6 296	6 212	6 458	6 424	6 508
U milijunima USD	3 496	4 686	4 710	4 416	4 372	4 568	4 274
U mjesecima uvoza robe i usluga	5,2	6,5	5,1	6,3	6,1	5,4	5,5
Bilanca tekućeg računa							
U milijunima KM	-1 532	-1 993	-3 510	-1 589	-1 359	-2 429	-2 450
U milijunima USD	-998	-1 411	-2 638	-1 136	-914	-1 731	-1 607
U postocima BDP-a	-7,9	-9,1	-14,2	-6,6	-5,5	-9,5	-9,5
Bilanca robne razmjene							
U milijunima KM	-6 661	-8 935	-10 665	-7 786	-7 629	-8 346	-8 445
U milijunima USD	-4 296	-6 283	-8 017	-5 549	-5 160	-5 941	-5 541
U postocima BDP-a	-34,5	-40,9	-43,1	-32,4	-30,8	-32,5	-32,6
Vanjski dug sektora vlade							
U milijunima KM	4 071	3 961	4 240	5 234	6 289	6 646	7 132
U milijunima USD	2 741	2 976	3 057	3 837	4 270	4 397	4 807
U postocima BDP-a	21,1	18,1	17,1	21,8	25,6	25,6	27,5
Servisiranje vanjskog duga sektora vlade⁷⁾							
U milijunima KM	270	239	230	246	301	340	413
U milijunima USD	173	167	172	175	204	242	271
U postocima izvoza robe i usluga	3,8	4,1	3,5	4,1	4,2	4,2	5,2

Bilješka:

- 1) Izvor: Agencija za statistiku BiH, saopštenje "Bruto domaći proizvod za Bosnu i Hercegovinu 2011. proizvodni pristup, prosinac 2012".
  - 2) Procjena Centralna banka BiH, koja se koristi kao preliminarni podatak, do objavljivanja zvaničnog BDP-a od strane Agencije za statistiku BiH
  - 3) Do 2006. stopa rasta cijena na malo (RP) a za 2006. i dalje stopa rasta potrošačkih cijena. Za stope rasta RP ponder je udio BDP-a FBiH i RS u BDP-u BiH.
  - 4) Izvor: Centralna banka BiH a do 2002. procjena MMF-a
  - 5) Rashodi uključuju i neto nabavku stalnih sredstava.
  - 6) Monetarni podaci za razdoblje siječanj 2006 - rujan 2011. ažurirani na osnovu nove metodologije.
  - 7) Izvor: Ministarstvo za financije i trezor BiH.
- * Podaci za 2012. su preliminarni.

T02: Bruto domaći proizvod Bosne i Hercegovine (tekuće cijene)

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.*
Nominalni BDP, (u milijunima KM)	19 333	21 836	24 759	24 051	24 773	25 666	25 900
Nominalni BDP (u milijunima USD)	12 398	15 275	18 522	17 096	16 774	18 253	17 010
BDP po stanovniku BiH (u KM)	5 031	5 683	6 444	6 258	6 446	6 684	6 745
BDP po stanovniku BiH (u USD)	3 226	3 976	4 821	4 449	4 365	4 753	4 430
Godišnji rast realnog BDP (u %)	6,0	6,1	5,6	-2,9	1,4	1,0	-0,5
Broj stanovnika (u tisućama)	3 843	3 842	3 842	3 843	3 843	3 840	3 840
Prosječni godišnji tečaj KM/USD	1,5594	1,4295	1,3366	1,4068	1,4769	1,406117	1,522668

Izvor: Agencija za statistiku BiH, saopštenje "Bruto domaći proizvod za Bosnu i Hercegovinu 2011. proizvodni pristup, prosinac 2012", osim podataka o prosječnom godišnjem tečaju KM/USD za koje je izvor CBBiH.

* Procjena Centralna banka BiH.

T03: Indeks industrijske proizvodnje

Godina	Mjesec	Mjesec / isti mjesec prethodne			Razdoblje / isto razdoblje		
		godine			prethodne godine		
		FBiH	RS	BiH	FBiH	RS	BiH
1998.	12.	115,4	115,5	...	123,8	123,0	...
1999.	12.	109,1	92,7	...	110,6	101,6	...
2000.	12.	105,7	103,5	...	108,8	105,6	...
2001.	12.	107,4	74,6	...	112,2	87,1	...
2002.	12.	113,9	119,4	...	109,2	97,5	...
2003.	12.	107,8	100,9	...	104,8	105,7	...
2004.	12.	109,0	113,9	...	113,2	109,7	...
2005.	12.	105,1	112,9	...	106,1	119,8	...
2006.	12.	106,7	128,5	...	110,4	119,1	...
2007.	12.	98,4	102,0	...	108,6	101,4	106,6
2008.	12.	109,4	199,6	...	107,9	116,8	107,3
2009.	12.	90,1	121,0	95,5	88,4	119,0	96,7
2010.	12.	112,7	114,1	108,7	104,2	105,0	101,6
2011.	12.	93,6	93,9	100,4	102,5	104,7	105,6
2012.	12.	99,6	98,5	95,2	95,7	95,8	94,8
2011.	01.	92,8	95,4	93,0	92,8	95,4	93
	02.	87,8	94,5	87,8	90,4	95,0	90,9
	03.	90,4	94,6	91,4	90,4	94,9	90,6
	04.	96,8	100,8	94,2	91,9	96,3	91,5
	05.	100,4	95,4	98,9	93,6	96,1	93
	06.	96,1	94,4	94,4	94,0	95,8	93,3
	07.	96,1	86,6	94,6	94,4	94,4	93,5
	08.	101,2	92,1	97,0	95,2	94,1	94
	09.	95,2	105,8	98,0	95,2	95,4	94,4
	10.	94,2	97,3	97,8	95,1	95,6	94,7
	11.	97,2	94,5	95,4	95,3	95,5	94,7
	12.	99,6	98,5	95,2	95,7	95,8	94,8

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS.

Bilješka: Indeks industrijske proizvodnje za razdoblje / isto razdoblje prethodne godine u prosincu predstavlja godišnji indeks u odnosu na prethodnu godinu.

T04: Indeks potrošačkih cijena za BiH (CPI)

Godina	Mjesec	Mjesec/prethodni mjesec tekuće godine	Mjesec/isti mjesec prethodne godine	Razdoblje/isto razdoblje prethodne godine
1998.	12.	...	121,2	113,3
1999.	12.	...	103,3	103,7
2000.	12.	...	107,5	104,8
2001.	12.	...	100,9	103,1
2002.	12.	...	100,2	100,4
2003.	12.	...	100,6	100,6
2004.	12.	...	100,5	100,4
2005.	12.	...	104,3	103,8
2006.	12.	...	104,6	106,1
2007.	12.	...	104,9	101,5
2008.	12.	...	103,8	107,4
2009.	12.	...	100,0	99,6
2010.	12.	...	103,1	102,1
2011.	12.	...	103,1	103,7
2012.	12.	...	101,8	102,1
2012.	01.	100,9	102,5	102,5
	02.	100,7	102,4	102,5
	03.	100,4	102,1	102,4
	04.	99,6	102,3	102,3
	05.	99,9	101,9	102,2
	06.	99,5	101,9	102,2
	07.	99,5	101,4	102,1
	08.	100,3	101,8	102,0
	09.	100,8	102,3	102,1
	10.	100,6	102,3	102,0
	11.	99,9	101,9	102,1
	12.	100,0	101,8	102,1

Izvor: Agencija za statistiku BiH od 2006. a do 2006. Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS.

Bilješka: Do 2006. prikazan je indeks cijena na malo na razini BiH i izračunat je kao ponderirani prosjek mjesečnih indeksa cijena entiteta, gdje ponder predstavlja udio entiteta u BDP-u (vidi napomenu T01).

Za 2006. i dalje prikazan je indeks potrošačkih cijena.

Indeks cijena za razdoblje/isto razdoblje prethodne godine u prosincu predstavlja godišnji indeks u odnosu na prethodnu godinu.

- u KM -

T05: Prosječne bruto i neto plaće i mirovine

Godina	Mjesec	Bruto plaće			Neto plaće			Mirovine				
		FBiH	RS	Brčko	BiH	FBiH	RS	Brčko	BiH	FBiH	RS	Brčko
1998.		507	258	...	454	329	172	...	296	153	...	...
1999.		551	314	...	503	374	216	...	343	174	87	...
2000.		607	387	...	539	413	277	...	372	176	115	...
2001.		652	444	792	598	443.3	309	504	409	170	105	...
2002.		710	528	1 031	660	483	347	676	446	189	120	138
2003.		771	576	1 057	717	524	379	695	484	192	133	148
2004.		785	643	1 076	748	533	423	707	505	203	166	169
2005.		820	707	1 050	798	558	465	676	538	221	190	188
2006.		887	793	1 048	869	603	521	674	586	238	215	208
2007.		974	875	1 088	935	662	585	684	645	284	230	243
2008.		1 105	1 132	1 139	1 113	751	755	730	752	340	309	310
2009.		1 204	1 204	1 194	1 204	792	788	769	790	346	335	326
2010.		1 223	1 199	1 234	1 217	804	784	797	798	341	321	316
2011.		1 248	1 326	1 262	1 271	819	809	800	816	349	321	319
2012.		1 266	1 349	1 271	1 290	830	818	819	826	351	312	311
01.		1 263	1 350	1 280	1 287	828	819	821	826	352	326	322
02.		1 246	1 354	1 262	1 278	818	821	817	818	353	310	310
03.		1 263	1 342	1 255	1 286	828	814	806	823	352	311	310
04.		1 260	1 347	1 263	1 286	827	817	814	823	352	310	310
05.		1 283	1 364	1 283	1 306	840	826	827	836	352	310	310
06.		1 255	1 348	1 295	1 283	823	818	835	822	352	310	310
07.		1 264	1 358	1 280	1 292	829	823	824	827	351	311	310
08.		1 276	1 349	1 274	1 298	836	818	822	830	351	311	310
09.		1 246	1 325	1 246	1 268	817	804	805	813	351	311	309
10.		1 279	1 349	1 272	1 299	837	817	819	819	350	311	309
11.		1 279	1 351	1 264	1 300	838	819	816	832	350	311	309
12.		1 279	1 349	1 281	1 299	837	818	823	831	350	311	308

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku FBiH, Republički zavod za statistiku RS i Statistički biro Brčko Distrikta
 Bilješka: Od 1. i 2006. u bruto i neto plaće na razini BiH uključene su i plaće Brčko Distrikta

T06: Monetarni agregati

Godina	Mjesec	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi					Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Pružnici novac	M1	QM	M2
				Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti							
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1997	12	114,6	213,0	0,0	112,5	139,2	9,0	553,7	365,3	327,6	251,7	926,3	1178,2		
1998	12	167,5	181,7	0,0	162,5	147,5	8,0	762,1	467,0	349,1	310,0	1237,0	1547,0		
1999	12	538,4	280,2	0,0	515,3	581,5	22,4	465,3	575,3	827,0	1099,9	1065,1	2165,0		
2000	12	695,9	261,9	0,1	681,7	750,0	77,9	559,3	428,2	957,0	1001,7	1063,0	2467,3		
2001	12	806,9	354,7	2,2	673,9	1018,1	100,9	928,5	907,7	2542,9	2682,3	1977,0	4609,3		
2002	12	1868,7	446,9	2,9	1734,4	1273,3	272,2	817,1	974,4	2318,5	3007,6	2063,7	5071,3		
2003	12	1721,9	885,4	1,9	1601,5	1512,1	461,9	818,3	1102,3	2609,1	3113,4	2382,7	5496,1		
2004	12	1817,4	1421,4	2,0	1670,6	1864,9	703,4	988,1	1604,6	3240,8	3353,4	3296,1	6831,6		
2005	12	1907,2	2062,1	3,1	1729,1	2373,6	818,1	1154,8	1999,4	3972,4	4102,8	3972,3	8075,1		
2006	12	2154,2	2891,9	10,5	1978,3	2761,4	1365,4	692,0	3105,4	5056,6	4739,8	5162,8	9902,6		
2007	12	2439,7	3777,1	12,2	2185,3	3546,6	1726,5	834,5	3661,1	6229,0	5731,9	6222,0	11953,9		
2008	12	2552,4	3144,2	7,4	2302,4	3388,8	1776,2	1108,0	3864,7	5704,0	5691,2	6748,8	12440,0		
2009	12	2267,7	3375,1	6,0	2009,5	3536,3	1844,3	1078,7	4241,0	5648,9	5545,8	7164,0	12709,8		
2010	12	2497,5	3393,5	8,7	2210,8	3689,2	1991,0	1210,6	4526,4	5899,7	5900,0	7727,9	13627,9		
2011	12	2645,1	3192,8	11,1	2366,4	3819,0	2285,7	1100,1	4846,9	5848,9	6185,5	8232,7	14418,1		
2012	12	2747,5	3040,6	13,5	2414,3	3728,4	2672,7	1053,0	5042,2	5801,7	6142,7	8767,8	14910,5		
2012	01	2620,4	3017,6	10,6	2298,1	3805,6	2327,6	1081,1	4800,4	5648,6	6103,6	8209,1	14312,7		
2012	02	2639,8	2896,2	9,9	2323,3	3723,9	2375,2	1118,6	4798,6	5535,8	6047,2	8292,4	14339,6		
2012	03	2633,4	2799,4	30,7	2330,1	3745,4	2377,3	1060,0	4794,7	5463,5	6075,5	8232,0	14307,4		
2012	04	2679,1	2622,8	10,9	2362,7	3766,9	2409,0	1034,1	4843,2	5312,9	6129,6	8286,3	14415,9		
2012	05	2651,0	2439,8	10,8	2328,9	3782,0	2441,8	1037,7	4880,2	5101,6	6110,9	8359,7	14470,6		
2012	06	2651,3	2595,7	12,1	2356,7	3714,1	2424,8	1090,8	4912,8	5259,2	6070,7	8428,5	14499,2		
2012	07	2745,2	2506,2	12,2	2416,9	3884,0	2373,5	1085,7	4898,6	5263,5	6300,9	8357,9	14658,7		
2012	08	2744,7	2865,2	11,6	2428,8	3920,9	2426,9	1072,9	4918,2	5621,5	6349,7	8418,0	14767,7		
2012	09	2733,2	2859,1	13,0	2421,4	3787,9	2515,5	1037,4	4978,3	5605,3	6209,4	8531,2	14740,5		
2012	10	2735,6	2866,3	13,0	2405,7	3789,5	2593,4	1079,0	4982,6	5614,9	6195,2	8655,0	14850,1		
2012	11	2690,2	2837,2	11,8	2363,8	3682,2	2639,6	1029,9	5032,7	5539,3	6046,0	8703,2	14748,2		
2012	12	2747,5	3040,6	13,5	2414,3	3728,4	2672,7	1053,0	5042,2	5801,7	6142,7	8767,8	14910,5		

Vidi bilješku na strani.

Serije podataka za razdoblje siječanj 2006 – rujanj 2011. godine ažurirane na osnovi nove metodologije

Bilješka. Gotovina izvan monetarnih vlasti je preuzeta iz Bilance stanja CBBiH i predstavlja gotov novac izvan Centralne banke (monetarnih vlasti) Depoziti komercijalnih banaka predstavljaju sredstva komercijalnih banaka na računima kod CBBiH. Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti predstavljaju depozite drugih domaćih sektora (osim entitetske srednje vlade) Središnja vlada predstavlja institucije BiH, vlade entiteta, entitetske fondove socijalne sigurnosti/zaštite i Brečko Distrikt. Fondovi socijalne sigurnosti/zaštite na entitetskoj razini (iz Federacije BiH, Fond zdravstva Federacije BiH, Fond za zapošljavanje Federacije BiH, Fond za dječju zaštitu RS) klasificirani su na razinu srednje vlade. Gotovina izvan banaka je preuzeta iz Bilance stanja CBBiH (tablica 8) i Fond zdravstva RS. Fond za zapošljavanje RS i Fond za dječju zaštitu RS predstavljaju gotov novac izvan komercijalnih banaka. Prenosivi ili transferibilni depoziti u domaćoj valuti su preuzeti iz predstavlja gotov novac u optjecaju izvan Centralne banke (monetarnih vlasti) i gotov novac izvan komercijalnih banaka. Depozite javnih i privatnih poduzeća, ostalih finansijskih institucija i depozite ostalih monetarnog pregleda (tablica 7); predstavlja depozite nesrednjete vlade (depozite kantona i općina), depozite javnih i privatnih poduzeća, ostalih finansijskih institucija i depozite ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitalnih institucija i ostalih neklasificiranih sektora). Ostali depoziti u domaćoj valuti, prenosivi i ostali depoziti u inozemnoj valuti su preuzeti iz domaćih sektora (stanovništva, neprofitalnih institucija i ostalih neklasificiranih sektora). Rezervni novac (primarni novac ili monetarna baza) je u cjelosti preuzeti iz Bilance stanja CBBiH. Monetarni agregat M1 je gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora (osim srednje vlade) kod monetarnih vlasti. Prema nacionalnoj (tablica 8), a čine ga gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora, kao i sektora lokalne vlade u domaćoj i inozemnoj valuti. Depoziti entitetskih fondova socijalne sigurnosti/zaštite uključeni su u srednjoj vladi na entitetskoj razini i time isključeni iz Novčanice i ostale depozite u inozemnoj valuti. Monetarni agregat M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita srednje vlade). Monetarni agregat QM je definiran kao istomena pozicija u Monetarnom pregledu (tablica 7) i obuhvaća ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u inozemnoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita srednje vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM.

T07: Monetarni pregled

- na kraju razdoblja, u milijunima KM - T07: M

Godina	Mjesec	AKTIVA											Ukupno	Godina
		Neto strana aktiva			Domaći krediti									
		Strana aktiva	Strana pasiva	5 = 3+4	Potraživanja od središnje vlade (neto)	Potraživanja od kamiona i općina	Potraživanja od nefinancijski h javnih poduzeća	Potraživanja od nefinancijski h privatnih poduzeća	Potraživanja od ostalih financijskih institucija	Potraživanja od ostalih domaćih sektora	12 = 6+...+11	13 = 5+12		
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9	10	11	12 = 6+...+11	13 = 5+12	1	
1997	12	1 157,8	-1 658,3	-500,5	-187,9	4,8	1 243,6	1 034,8	8,3	163,6	2 267,2	1 766,7	1997	
1998	12	1 170,5	-1 605,8	-435,4	-180,9	8,6	1 100,0	1 314,3	5,4	388,0	2 635,4	2 200,0	1998	
1999	12	1 715,5	-1 519,4	196,1	-159,1	16,6	1 003,2	1 449,4	6,3	285,5	2 601,9	2 798,1	1999	
2000	12	1 988,3	-1 577,3	411,0	-129,0	9,3	1 673,1	874,9	10,9	424,2	2 863,4	3 274,4	2000	
2001	12	4 098,9	-1 556,5	2 542,5	-318,7	25,4	1 430,8	1 142,8	20,0	712,6	3 012,8	5 555,2	2001	
2002	12	3 980,5	-1 794,8	2 185,7	-385,1	28,7	1 254,7	1 442,2	27,8	1 495,8	3 864,1	6 049,8	2002	
2003	12	4 382,6	-2 438,0	1 944,6	-467,5	21,5	1 166,7	1 859,6	40,2	2 010,3	4 630,7	6 575,3	2003	
2004	12	5 412,8	-2 652,1	2 760,8	-443,0	24,7	691,7	2 478,2	60,1	2 652,9	5 464,6	8 225,4	2004	
2005	12	6 348,9	-3 560,3	2 788,6	-552,5	31,5	695,0	3 244,0	67,9	3 488,8	6 974,6	9 763,2	2005	
2006	12	7 836,7	-4 075,8	3 760,8	-971,4	62,3	634,4	4 086,1	89,4	4 450,8	8 351,6	12 112,4	2006	
2007	12	10 285,0	-5 166,6	5 118,4	-2 377,8	96,1	626,7	5 315,7	159,6	5 793,5	9 613,8	14 732,2	2007	
2008	12	9 429,7	-6 312,9	3 116,8	-1 655,2	148,3	629,2	6 751,6	169,2	6 804,5	12 847,5	15 964,3	2008	
2009	12	9 430,9	-5 744,9	3 685,9	-1 294,1	195,6	636,1	6 682,5	103,0	6 411,3	12 734,3	16 420,2	2009	
2010	12	9 300,8	-4 784,6	4 516,3	-996,4	270,8	749,1	6 965,5	80,2	6 424,3	13 493,6	18 009,8	2010	
2011	12	9 175,9	-4 177,9	4 997,9	-439,7	323,1	768,8	7 166,9	94,0	6 770,1	14 683,2	19 681,1	2011	
2012	12	9 044,2	-3 948,2	5 096,0	-182,1	386,3	789,6	7 473,1	73,7	6 874,4	15 415,0	20 511,0	2012	
2012	04	8 974,9	-4 042,0	4 932,9	-109,0	321,2	765,4	7 185,7	86,3	6 760,3	14 709,9	19 642,8	2012	
	02	8 779,4	-3 901,4	4 878,0	-354,7	317,5	783,6	7 231,2	82,3	6 728,8	14 788,7	19 666,7		
	05	8 686,0	-3 910,6	4 775,4	-321,2	312,1	796,3	7 256,5	89,1	6 760,3	14 892,9	19 668,3		
	04	8 599,7	-3 885,7	4 714,0	-269,9	321,8	793,7	7 311,3	86,7	6 807,6	15 051,2	19 765,2		
	05	8 681,3	-3 961,5	4 719,7	-257,8	321,5	810,2	7 353,3	99,9	6 861,3	15 188,4	19 908,2		
	06	8 663,0	-3 903,5	4 759,5	-248,6	312,0	807,4	7 335,9	87,9	6 884,8	15 179,3	19 938,9		
	07	8 801,5	-3 944,0	4 857,4	-126,9	365,3	810,3	7 330,3	71,3	6 892,8	15 343,1	20 200,5		
	08	8 899,4	-4 006,6	4 892,8	-116,9	372,0	803,0	7 405,9	67,4	6 888,3	15 419,7	20 312,5		
	09	8 899,9	-3 916,1	4 983,7	-227,3	383,7	787,4	7 437,7	69,3	6 884,9	15 335,8	20 319,5		
	10	8 877,7	-3 891,1	4 986,6	-158,6	386,3	793,3	7 454,8	70,9	6 893,0	15 439,7	20 426,3		
	11	8 796,9	-3 902,6	4 894,4	-142,0	387,6	786,3	7 477,1	73,2	6 881,3	15 463,6	20 357,9		
	12	9 044,2	-3 948,2	5 096,0	-182,1	386,3	789,6	7 473,1	73,7	6 874,4	15 415,0	20 511,0		

Vidi bilješku na strani

Serije podataka za razdoblje siječanj 2006 - njanj 2011 godine ažurirane na osnovi novc metodologije

Bilješka: Monetarni pregled prikazuje konsolidirane podatke Bilance stanja CBBiH - monetarnih vlasti (tablica 8) i Konsolidirane bilance komercijalnih banaka BiH (tablica 9). Neto inozemnu aktiva predstavlja razliku između zbroja stranih aktiva CBBiH - monetarnih vlasti i komercijalnih banaka BiH i zbroja stranih pasiva CBBiH - monetarnih vlasti i komercijalnih banaka BiH. Domaći krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih sektora uz napomenu da su potraživanja od središnje vlade iskazana u neto iznosu, tj. umanjena za depozite središnje vlade kod CBBiH i kod komercijalnih banaka BiH. Središnja vlada predstavlja institucije BiH, vlade entiteta, entitetske fondove socijalne sigurnosti i Brčko Distrikt. Prema novoj metodologiji, fondovi i socijalna sigurnost isključeni su iz klasičnijeg na razinu središnje vlade kao emitirski i samproračunski fondovi, što se odražava na podatke u neto potraživanjima od središnje vlade u Monetarnom pregledu.

metarni pregled

- na kraju razdoblja, u milijunima KM -

Mjesec	PASIVA														Ukupno
	Novac (M1)			Novčana masa (M2)					Vrijednosni papiri	Krediti	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)			
	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	5=3+4	Kvazi-novac (QM)			9=6+7+8								
				Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti									
3	4	5=3+4	6	7	8	9=6+7+8	10=5+9	11	12	13	14	15=10+...+14			
12	112.4	139.2	251.7	553.7	9.6	363.3	926.5	1 178.2	14.2	0.0	0.0	574.4	1 766.7		
12	162.5	147.5	310.0	762.1	8.0	467.0	1 257.0	1 547.0	10.6	0.0	0.0	642.5	2 200.0		
12	515.3	584.6	1 099.9	465.5	22.4	577.3	1 065.1	2 165.0	8.7	0.0	0.0	624.3	2 798.1		
12	651.7	750.0	1 401.7	559.5	77.9	428.2	1 065.6	2 467.3	4.4	0.0	0.0	802.7	3 274.4		
12	1 673.9	1 018.4	2 692.3	928.5	140.9	907.7	1 977.0	4 669.3	0.1	0.0	0.0	885.8	5 555.2		
12	1 734.4	1 273.3	3 007.6	817.1	272.2	974.4	2 063.7	5 071.3	0.1	0.0	0.0	978.5	6 049.8		
12	1 601.3	1 512.1	3 113.4	818.3	461.9	1 102.5	2 382.7	5 496.1	0.0	0.0	0.0	1 079.1	6 575.3		
12	1 670.6	1 864.9	3 535.4	988.1	703.4	1 604.6	3 296.1	6 831.6	0.0	0.0	0.0	1 393.8	8 225.4		
12	1 729.1	2 373.6	4 102.8	1 154.8	818.1	1 999.4	3 972.3	8 075.1	0.0	0.0	0.0	1 688.1	9 763.2		
12	1 978.3	2 761.4	4 739.8	692.0	1 365.4	3 105.4	5 162.8	9 902.6	0.0	114.0	1 908.9	187.0	12 112.4		
12	2 185.3	3 546.6	5 731.9	834.5	1 726.5	3 661.1	6 222.0	11 953.9	5.2	106.1	2 366.0	300.9	14 732.2		
12	2 302.4	3 388.8	5 691.2	1 108.0	1 776.2	3 864.7	6 748.8	12 440.0	17.9	264.3	2 785.2	457.0	15 964.3		
12	2 009.5	3 536.3	5 545.8	1 078.7	1 844.3	4 241.0	7 164.0	12 709.8	13.6	446.7	2 835.6	414.5	16 420.2		
12	2 210.8	3 689.2	5 900.0	1 210.6	1 991.0	4 526.4	7 727.9	13 627.9	9.1	595.1	3 055.8	721.9	18 009.8		
12	2 366.4	3 819.0	6 185.5	1 100.1	2 285.7	4 846.9	8 232.7	14 418.1	0.0	675.3	3 606.4	981.3	19 681.1		
12	2 414.3	3 728.4	6 142.7	1 053.0	2 672.7	5 042.2	8 767.8	14 910.5	0.0	712.4	3 780.4	1 107.8	20 511.0		
12	2 298.1	3 805.6	6 103.6	1 081.1	2 327.6	4 800.4	8 209.1	14 312.7	0.0	668.7	3 645.4	1 016.1	19 642.9		
02	2 323.3	3 723.9	6 047.2	1 138.6	2 375.2	4 798.6	8 292.4	14 339.6	0.0	672.2	3 646.3	1 001.1	19 668.3		
03	2 330.1	3 745.4	6 075.5	1 060.0	2 377.3	4 794.7	8 232.0	14 307.4	0.0	674.2	3 685.6	1 001.1	19 668.3		
04	2 362.7	3 766.9	6 129.6	1 034.1	2 409.0	4 843.2	8 286.5	14 415.9	0.0	683.0	3 665.6	1 000.7	19 765.2		
05	2 328.9	3 782.0	6 110.9	1 037.7	2 441.8	4 880.2	8 359.7	14 470.6	0.0	698.1	3 719.7	1 019.8	19 908.2		
06	2 356.7	3 714.1	6 070.7	1 090.8	2 424.8	4 912.8	8 428.5	14 499.2	0.0	714.8	3 722.0	1 002.8	19 938.9		
07	2 416.9	3 884.0	6 300.9	1 085.7	2 373.5	4 898.6	8 357.9	14 658.7	0.0	716.2	3 789.8	1 035.8	20 200.5		
08	2 428.8	3 920.9	6 349.7	1 072.9	2 426.9	4 918.2	8 418.0	14 767.7	0.0	725.1	3 806.8	1 012.8	20 312.5		
09	2 421.4	3 787.9	6 209.4	1 037.4	2 515.5	4 978.3	8 531.2	14 740.5	0.0	719.8	3 826.7	1 032.4	20 319.5		
10	2 405.7	3 789.5	6 195.2	1 079.0	2 593.4	4 982.6	8 655.0	14 850.1	0.0	717.9	3 845.4	1 012.9	20 426.3		
11	2 363.8	3 682.2	6 046.0	1 029.9	2 639.6	5 102.7	8 702.2	14 748.2	0.0	717.3	3 866.8	1 025.7	20 357.9		
12	2 414.3	3 728.4	6 142.7	1 053.0	2 672.7	5 042.2	8 767.8	14 910.5	0.0	712.4	3 780.4	1 107.8	20 511.0		

Vidi bilješku na strani

Scenje podataka za razdoblje siječanj 2006 – rujanj 2011. godine ažurirane na osnovi nove metodologije

Bilješka: Novac M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita središnje vlade). Kvazi-novac QM obuhvaća ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u inozemnoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita središnje vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM. Ostalu pasivu čine vrijednosnice, krediti, dionice i drugi kapital i ostale stavke (neto). Prema novoj metodologiji, kao posebni financijski instrumenti na strani pasive se iskazuju krediti (uz koje se dodaje obratna kamata), kao i dionice i drugi kapital. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive. U ostale stavke (neto) su također uključeni i ograničeni depoziti, protustavke fondova i višidimenzionalni fondovi za kreditiranje.

T08: Bilanca stanja CBBiH

- na kraju razdoblja, u milijunima KM -

Godina	Mjesec	AKTIVA			PASIVA						Ukupno
		Strana aktiva	Potraživanja a od domaćih sektora	Ukupno	Rezervni novac		Strana pasiva	Depoziti središnje vlade	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	
					Gotovina izvan monetarnih vlasti						
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9	10	11	12=7+...+11
1997.	12	144,1	0,0	144,1	114,6	160,1	0,0	0,1	0,4	-16,6	144,1
1998	12	283,3	0,0	283,3	167,5	246,5	0,0	7,3	29,5	-0,1	283,3
1999	12	867,1	0,0	867,1	538,4	827,6	0,1	9,1	33,7	-3,3	867,1
2000	12	1 027,7	0,0	1 027,7	695,9	957,9	0,2	10,3	58,5	0,7	1 027,7
2001	12	2 735,0	0,2	2 735,1	1 806,0	2 542,9	30,0	48,7	121,5	-7,9	2 735,1
2002	12	2 511,9	0,2	2 512,0	1 868,7	2 318,5	1,2	26,7	180,7	-15,1	2 512,0
2003	12	2 820,7	1,0	2 821,7	1 721,9	2 609,1	1,0	18,6	214,7	-21,8	2 821,7
2004	12	3 506,8	1,8	3 508,5	1 817,4	3 240,8	1,0	44,6	226,5	-4,3	3 508,5
2005	12	4 252,3	1,9	4 254,3	1 907,2	3 972,4	1,0	37,7	245,0	-1,8	4 254,3
2006	12	5 479,5	2,3	5 481,8	2 154,2	5 056,6	1,0	126,1	301,0	-2,9	5 481,8
2007	12	6 726,3	2,2	6 728,5	2 439,7	6 229,0	0,9	74,8	386,4	37,4	6 728,5
2008	12	6 323,6	2,1	6 325,6	2 552,4	5 704,0	1,0	23,4	499,3	97,9	6 325,6
2009	12	6 239,9	1,9	6 241,8	2 267,7	5 648,9	0,9	56,7	502,5	33,0	6 241,8
2010	12	6 485,5	1,8	6 487,3	2 497,5	5 899,7	1,4	69,8	533,9	-17,5	6 487,3
2011	12	6 451,4	1,6	6 453,0	2 645,1	5 848,9	1,1	66,2	547,6	-10,8	6 453,0
2012	12	6 536,4	1,6	6 538,0	2 747,5	5 801,7	1,2	185,3	575,7	-25,9	6 538,0
2012.	01	6 326,9	1,6	6 328,5	2 620,4	5 648,6	1,1	130,7	560,3	-12,1	6 328,5
	02	6 204,8	1,6	6 206,4	2 639,8	5 535,8	1,1	127,6	554,0	-12,1	6 206,4
	03.	6 141,6	1,8	6 143,4	2 633,4	5 463,5	1,0	136,3	554,5	-12,0	6 143,4
	04.	5 959,8	1,7	5 961,4	2 679,1	5 312,9	1,3	131,3	555,9	-40,0	5 961,4
	05.	5 756,5	1,7	5 758,2	2 651,0	5 101,6	1,5	134,8	560,0	-39,6	5 758,2
	06.	5 914,6	1,8	5 916,4	2 651,3	5 259,2	1,3	135,6	559,6	-39,2	5 916,4
	07.	5 918,9	1,6	5 920,5	2 745,2	5 263,5	1,6	118,2	583,8	-46,7	5 920,5
	08.	6 254,6	1,6	6 256,2	2 744,7	5 621,5	1,3	96,1	583,9	-46,6	6 256,2
	09.	6 318,4	1,7	6 320,1	2 733,2	5 605,3	1,1	171,3	588,9	-46,5	6 320,1
	10.	6 313,0	1,6	6 314,6	2 735,6	5 614,9	1,7	160,0	584,2	-46,2	6 314,6
	11.	6 245,8	1,6	6 247,4	2 690,2	5 539,3	1,4	156,9	596,2	-46,5	6 247,4
	12.	6 536,4	1,6	6 538,0	2 747,5	5 801,7	1,2	185,3	575,7	-25,9	6 538,0

Serije podataka za razdoblje siječanj 2006 – rujan 2011 godine ažurirane na osnovi nove metodologije.

Bilješka. Inozemna aktiva Centralne banke BiH – monetarnih vlasti obuhvaća zlato, devize u blagajni CBBiH, devizne depozite kod inozemnih banaka, raspolaganje SDR-om, inozemne vrijednosnice i ostalo. Potraživanja od domaćih sektora predstavljaju potraživanja od radnika CBBiH za date dugoročne kredite i potraživanja od komercijalnih banaka po osnovi računa poravnanja. Rezervni novac (primarni novac ili monetarna baza) čine gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora (osim središnje vlade) kod monetarnih vlasti. Gotovina izvan banaka predstavlja gotov novac u optjecaju izvan Centralne banke (monetarnih vlasti) i gotov novac izvan komercijalnih banaka. Inozemna pasiva CBBiH obuhvaća kratkoročne obveze prema nerezidentima, depozite nerezidenata i ostale kratkoročne obveze prema nerezidentima i obveze prema MMF-u (računi 1 i 2). Depoziti središnje vlade kod CBBiH predstavljaju prenosive i ostale depozite institucija BiH, vlada entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko Distrikta u domaćoj valuti. Dionice i drugi kapital obuhvaćaju dionički kapital, rezultat tekuće godine, opće i posebne rezerve i prilagodavanje/ponovno utvrđivanje vrijednosti. Ostale stavke (neto) su nelocirane (nerasporedene) stavke pasive umanjene za nelocirane (nerasporedene) stavke aktive.

T09: Konsolidirana bilanca komercijalnih banaka BiH

- na kraju razdoblja, u milijunima KM -

Godina	Mjesec	AKTIVA							Ukupno
		Rezerve	Stalna aktiva	Potraživanja od generalne vlade			Potraživanja od nefin poduzeća	Potraživanja od privatnog sektora	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = 3+ +9
1997	12	239,5	657,8	133,8	1 099,1	1 034,8	8,3	163,6	3 336,9
1998	12	207,6	604,6	113,0	1 100,0	1 314,3	5,4	388,0	3 733,0
1999	12	274,7	848,4	36,7	1 003,2	1 449,4	6,3	285,5	3 904,3
2000	12	287,4	960,7	33,8	1 673,1	874,9	10,9	424,2	4 265,0
2001	12	871,9	1 364,0	32,9	1 430,8	1 142,8	20,0	712,6	5 574,9
2002	12	595,2	1 468,7	60,7	1 254,7	1 442,2	27,8	1 495,8	6 345,0
2003	12	1 004,6	1 561,9	45,6	1 166,7	1 859,6	40,2	2 009,4	7 688,0
2004	12	1 566,6	1 906,1	45,6	691,7	2 478,2	60,1	2 651,4	9 399,8
2005	12	2 233,9	2 096,6	50,1	695,0	3 244,0	67,9	3 487,2	11 874,6
2006	12	3 063,6	2 357,1	70,3	634,4	4 086,1	89,4	4 448,9	14 749,7
2007	12	4 022,9	3 558,6	128,1	626,7	5 315,7	159,6	5 791,7	19 603,2
2008	12	3 393,3	3 106,1	266,1	629,2	6 751,6	169,2	6 802,8	21 118,3
2009	12	3 632,0	3 190,3	356,0	636,1	6 682,5	103,0	6 409,8	21 009,6
2010	12	3 679,8	2 814,2	465,9	749,1	6 965,5	80,2	6 423,0	21 177,6
2011	12	3 469,7	2 724,5	905,2	768,8	7 166,9	94,0	6 768,9	21 898,1
2012	12	3 370,4	2 507,8	1 236,8	789,6	7 473,1	73,7	6 873,3	22 324,6
2012	01	3 341,0	2 648,0	958,8	765,4	7 185,7	86,3	6 759,1	21 744,3
	02	3 203,7	2 574,6	980,4	783,6	7 231,2	82,3	6 727,6	21 583,3
	03	3 103,4	2 544,4	944,6	796,3	7 256,5	89,1	6 758,9	21 493,2
	04	3 037,6	2 639,9	976,3	797,0	7 308,0	86,7	6 806,3	21 651,8
	05	2 764,7	2 924,7	1 028,1	810,2	7 353,3	99,9	6 860,1	21 840,9
	06	2 894,2	2 748,3	1 041,8	807,4	7 335,9	87,9	6 883,5	21 799,0
	07	2 832,9	2 882,6	1 097,3	810,3	7 330,3	71,3	6 891,6	21 916,2
	08	3 178,9	2 644,8	1 182,9	803,0	7 405,9	67,4	6 887,1	22 170,1
	09	3 171,8	2 581,4	1 167,9	787,4	7 437,7	69,3	6 883,7	22 099,4
	10	3 193,1	2 564,6	1 172,1	793,3	7 454,8	70,9	6 891,8	22 140,7
	11	3 159,8	2 551,1	1 212,6	786,3	7 477,1	73,2	6 880,2	22 140,4
	12	3 370,4	2 507,8	1 236,8	789,6	7 473,1	73,7	6 873,3	22 324,6

Vidi bilješku na strani

Serije podataka za razdoblje siječanj 2006 – rujan 2011 godine ažurirane na osnovi nove metodologije

Bilješka: Konsolidirana bilanca komercijalnih banaka obuhvaća Konsolidirane bilance komercijalnih banaka Glavne jedinice Sarajevo, Glavne jedinice Mostar, Glavne banke Republike Srpske, Brčko Distrikta (od srpnja 2001. do studenog 2002), NBRB (do prosinca 1998) i NBBiH (do studenog 2002). Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između komercijalnih banaka. Rezerve banaka sastoje se od gotovine u blagajnama banaka i depozita banaka kod Centralne banke BiH. Inozemna aktiva komercijalnih banaka obuhvaća devize u blagajnama, prenosive i ostale depozite u inozemnoj valuti kod nerezidenata, kredite nerezidentima, vrijednosnice nerezidenata u inozemnoj valuti i ostala potraživanja od nerezidenata. Potraživanja od generalne vlade obuhvaćaju potraživanja od svih razina vlada: središnje vlade (institucije BiH, vlade entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko Distrikta) i nesredišnje vlade (vlada kantona i općinskih vlada). Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju potraživanja od nefinancijskih javnih poduzeća, nefinancijskih privatnih poduzeća, ostalih financijskih institucija i ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasificiranih sektora). Bilanca stanja komercijalnih banaka Federacije BiH sadrži pored aktivne podbilance i podatke pasivne podbilance. Pasivna podbilanca sadrži obveze po inozemnim kreditima i staroj deviznoj štednji građana do 31. ožujka 1992. Ove obveze će preuzeti Ministarstvo financija Federacije BiH u procesu privatizacije u skladu s entitetskim Zakonom o početnoj bilanci poduzeća i banaka i Zakonom o privatizaciji.

T09: Konsolidirana bilanca komercijalnih banaka BiH

- na kraju razdoblja, u milijunima KM -

Godina	Mjesec	PASIVA										Ukupno
		Depoziti središnje vlade	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u inoznojnoj valuti	Ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti	Ostali depoziti drugih domaćih sektora u stranoj valuti	Vrijednosni ce	Kredit	Strana pasiva	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13=3+...+12
1997	12	233,6	139,2	448,5	9,6	363,3	14,2	0,0	1 513,8	1 043,4	-428,5	3 336,9
1998	12	222,2	147,5	637,9	8,0	467,0	10,6	0,0	1 605,8	1 310,9	-676,8	3 733,0
1999	12	170,1	584,6	465,5	22,4	577,3	8,7	0,0	1 519,3	1 257,0	-700,6	3 904,3
2000	12	143,2	749,9	554,5	77,9	428,2	4,4	0,0	1 577,1	1 096,2	-366,4	4 265,0
2001	12	277,5	1 016,2	928,5	140,9	907,7	0,1	0,0	1 526,5	1 118,8	-341,2	5 574,9
2002	12	390,3	1 270,3	817,1	272,2	974,4	0,1	0,0	1 793,7	1 213,6	-386,6	6 345,0
2003	12	473,1	1 510,3	818,3	461,9	1 102,5	0,0	0,0	2 437,0	1 305,4	-420,4	7 688,0
2004	12	419,4	1 862,9	988,1	703,4	1 604,6	0,0	0,0	2 651,1	1 472,1	-301,8	9 399,8
2005	12	533,4	2 370,5	1 154,8	818,1	1 999,4	0,0	0,0	3 559,3	1 712,5	-273,4	11 874,6
2006	12	853,3	2 751,0	692,0	1 365,4	3 105,4	0,0	114,0	4 074,8	1 607,9	185,9	14 749,7
2007	12	2 335,0	3 534,4	834,5	1 726,5	3 661,1	5,2	106,1	5 165,7	1 979,7	255,2	19 603,2
2008	12	1 749,7	3 381,4	1 108,0	1 776,2	3 864,7	17,9	264,3	6 311,9	2 285,9	358,4	21 118,3
2009	12	1 397,9	3 530,3	1 078,7	1 844,3	4 241,0	13,6	446,7	5 744,1	2 333,1	379,8	21 009,6
2010	12	1 121,7	3 680,5	1 210,6	1 991,0	4 526,4	9,1	595,1	4 783,2	2 521,9	738,2	21 177,6
2011	12	955,7	3 807,9	1 100,1	2 285,7	4 846,9	0,0	675,3	4 176,9	3 061,6	987,9	21 898,1
2012	12	847,2	3 714,8	1 053,0	2 672,7	5 042,2	0,0	712,4	3 947,0	3 204,7	1 130,7	22 324,6
2012	01	916,0	3 795,0	1 081,1	2 327,6	4 800,4	0,0	668,7	4 040,9	3 085,1	1 029,6	21 744,3
	02	890,1	3 713,9	1 118,6	2 375,2	4 798,6	0,0	672,2	3 900,3	3 092,3	1 022,0	21 583,3
	03	817,6	3 714,7	1 060,0	2 377,3	4 794,7	0,0	674,2	3 909,6	3 131,1	1 014,1	21 493,2
	04	793,2	3 756,0	1 034,1	2 409,0	4 843,2	0,0	683,0	3 884,3	3 109,7	1 139,3	21 651,8
	05	834,9	3 771,1	1 037,7	2 436,5	4 880,2	0,0	698,1	3 960,1	3 159,7	1 062,6	21 840,9
	06	842,9	3 701,9	1 090,8	2 424,8	4 912,8	0,0	714,8	3 902,2	3 162,5	1 046,2	21 799,0
	07	740,7	3 871,8	1 085,7	2 373,5	4 898,6	0,0	716,2	3 942,4	3 206,0	1 081,3	21 916,2
	08	831,8	3 909,3	1 072,9	2 426,9	4 918,2	0,0	725,1	4 005,3	3 222,9	1 057,7	22 170,1
	09	840,3	3 774,9	1 037,4	2 515,5	4 978,3	0,0	719,8	3 915,0	3 237,9	1 080,3	22 099,4
	10	784,4	3 776,5	1 079,0	2 593,4	4 982,6	0,0	717,9	3 889,3	3 261,2	1 056,4	22 140,7
	11	810,1	3 670,4	1 029,9	2 639,6	5 032,7	0,0	717,3	3 901,1	3 270,5	1 068,8	22 140,4
	12	847,2	3 714,8	1 053,0	2 672,7	5 042,2	0,0	712,4	3 947,0	3 204,7	1 130,7	22 324,6

Vidi bilješku na strani

Serije podataka za razdoblje siječanj 2006 - rujanj 2011. godine ažurirane na osnovi nove metodologije

Bilješka: Depoziti središnje vlade uključuju prenosive i ostale depozite u domaćoj i inoznojnoj valuti institucija BiH, vlada entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko Distrikta. Prenosivi i ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj i inoznojnoj valuti predstavljaju obveze banaka prema nesredišnjoj vladi (kantona i općina), nefinancijskim javnim poduzećima, nefinancijskim privatnim poduzećima, ostalim financijskim institucijama i ostalim domaćim sektorima (stanovništvu, neprofitnim institucijama i ostalim neklasificiranim sektorima). Inozjna pasiva komercijalnih banaka obuhvaća obveze banaka prema nerezidentima po osnovi prenosivih i ostalih depozita, kredita, vrijednosnica, trgovinskih kredita i avansa i ostalih računa dugovanja. Prema novoj metodologiji, krediti na strani pasive su prikazani kao poseban financijski instrument, uz koje se dodaje obračunata kamata. Dionice i drugi kapital obuhvaćaju dionički kapital, zadržani prihod, rezultat tekuće godine, opće i posebne rezerve i prilagodavanje/ponovno utvrđivanje vrijednosti. Ostale stavke (neto) su nelocirane (nerasporedene) stavke pasive umanjene za nelocirane (nerasporedene) stavke aktive. Ostale stavke (neto) također obuhvaćaju i ograničene depozite.

Titlo: Aktive na kamatne stope komercijalnih banaka - u postocima na godišnjoj razini -

Godina	Mjesec	KREDITI U KM		KREDITI U KM S VALUTNOM KLAUZULOM		KREDITI U STRANOJ VALUTI		KREDITI PO KRED. KARTICAMA	
		Kamatne stope na kratkoročne kredite u KM		Kamatne stope na dugoročne kredite u KM		Kamatne stope na kratkoročne kredite u stranjoj valuti		Kamatne stope na dugoročne kredite u stranjoj valuti	
		Privatnim poduzećima i udrugama	Stanovništvu u	Privatnim poduzećima i udrugama	Stanovništvu u	Privatnim poduzećima i udrugama	Stanovništvu u	Privatnim poduzećima i udrugama	Stanovništvu u
2002	12	12,07	-	10,39	-	-	-	-	-
2003	12	10,54	-	9,18	-	-	-	-	-
2004	12	9,92	8,23	10,78	-	-	-	-	-
2005	12	9,03	9,32	7,69	9,91	-	-	-	-
2006	12	7,66	9,55	7,39	9,34	-	-	-	-
2007	12	7,03	10,54	7,13	9,95	7,83	8,42	6,99	7,74
2008	12	7,42	9,14	7,36	10,93	8,55	10,20	7,01	10,43
2009	12	8,10	9,79	7,78	8,26	8,62	9,56	8,74	10,66
2010	12	7,84	9,67	8,25	9,10	8,15	8,70	8,05	8,00
2011	12	7,14	10,01	7,41	8,51	7,56	8,51	6,94	0,00
2012	12	6,73	9,84	7,72	8,07	6,94	8,36	6,20	8,70
2012	01	7,05	10,19	8,28	8,47	7,74	8,26	7,25	0,00
2012	02	7,02	10,24	7,80	9,02	7,79	8,31	7,75	0,00
2012	03	6,94	10,09	7,71	8,58	7,54	8,34	7,40	0,00
2012	04	7,04	10,00	7,82	8,46	7,83	8,31	6,99	0,00
2012	05	7,13	10,04	7,79	8,08	7,12	8,57	7,37	9,49
2012	06	6,91	10,00	7,99	8,03	7,29	8,55	6,19	6,70
2012	07	6,87	10,30	8,02	7,90	7,16	8,28	6,03	0,00
2012	08	6,83	10,07	7,67	8,02	7,06	8,28	8,51	6,67
2012	09	6,76	10,18	7,76	7,55	7,40	8,22	7,68	7,47
2012	10	6,56	10,27	7,42	7,96	7,35	8,36	6,20	7,50
2012	11	6,65	10,38	7,59	7,88	7,08	8,42	5,30	6,59
2012	12	6,73	9,84	7,72	8,07	6,94	8,36	6,20	8,70

Bilješka: U tablici su prikazani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa komercijalnih banaka na kratkoročne i dugoročne kredite odobrene privatnim poduzećima i udrugama i stanovništvu, iskazane na godišnjoj razini. Podaci za godinu predstavljaju prosjek posljednjih mjeseca izvještajne godine. Osnova za izračunavanje ponderiranih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu realizirani u izvještajnom mjesecu. Do prosinca 2006. podaci o kamatnim stopama na kredite u KM su obuhvaćali kamatne stope na kredite u KM i kredite u KM s valutnom klauzulom. Od siječnja 2007. proširen je obujam prikupljanja podataka o ponderiranim prosječnim kamatnim stopama komercijalnih banaka na kredite istih sektora u KM, u KM s valutnom klauzulom (vezane za EUR), u stranjoj valuti i kredite po kreditnim karticama stanovništvu, po istoj metodologiji. *Podatke o prosječnim kamatnim stopama na kredite privatnim poduzećima i stanovništvu u inozemnoj valuti dostavlja mali broj banaka, te se iz tog razloga ne mogu smatrati relevantnim podatkom o prosjeku za BiH.

TI03: Pasivne kamatne stope komercijalnih banaka - u poslovnim, na godišnjoj razini - prosječna

Godina	Mjesec	DEPOZITI U KM		DEPOZITI U KM S VALUTNOM KLAUZULOM		DEPOZITI U STRANOJ VALUTI		DEPOZITI U STRANOJ VALUTI		ostalo	ostalo	ostalo	ostalo
		privatnih poduzeća i udruga	Stamovništva	privatnih poduzeća i udruga	Stamovništva	privatnih poduzeća i udruga	Stamovništva	privatnih poduzeća i udruga	Stamovništva				
2002	12	-	1,44	-	4,38	-	-	-	-	-	-	-	3,07
2003	12	-	0,96	-	3,40	-	-	-	-	-	-	-	2,01
2004	12	0,54	0,77	2,42	4,02	-	-	-	-	-	-	-	2,00
2005	12	0,45	0,63	3,41	3,63	-	-	-	-	-	-	-	1,00
2006	12	0,37	0,49	3,75	3,48	-	-	-	-	-	-	-	1,00
2007	12	0,33	0,35	3,65	3,98	0,44	0,00	2,64	0,06	0,36	3,41	3,83	1,00
2008	12	0,37	0,32	2,99	3,61	0,47	0,00	2,41	0,11	0,31	4,94	4,20	1,00
2009	12	0,30	0,25	3,60	3,57	0,27	0,00	3,56	0,22	0,27	4,23	4,18	0,50
2010	12	0,17	0,15	3,38	2,89	0,10	0,00	2,87	0,04	0,18	3,21	3,25	0,26
2011	12	0,13	0,08	2,14	2,72	0,10	0,10	3,70	0,44	0,02	3,56	3,22	0,19
2012	12	0,07	0,06	3,39	2,97	0,00	0,00	4,13	0,03	0,15	2,86	3,08	0,01
2012	01	0,15	0,12	2,84	2,93	0,00	0,20	3,74	0,02	0,15	3,68	3,01	0,11
2012	02	0,11	0,12	2,01	2,89	0,00	0,10	4,38	0,02	0,16	3,57	3,03	0,11
2012	03	0,10	0,10	2,47	2,71	0,00	0,00	3,51	0,02	0,16	3,25	3,19	0,05
2012	04	0,11	0,07	2,62	3,00	0,00	0,00	3,02	0,02	0,16	3,78	3,49	0,05
2012	05	0,10	0,07	2,64	2,93	0,00	0,00	3,55	0,02	0,16	3,84	3,35	0,04
2012	06	0,11	0,07	2,12	2,82	0,00	0,00	4,03	0,02	0,15	3,14	3,30	0,02
2012	07	0,10	0,08	2,90	3,05	0,00	0,00	3,48	0,02	0,16	3,02	3,31	0,01
2012	08	0,10	0,06	2,79	3,05	0,00	0,00	4,22	0,02	0,16	3,54	3,28	0,01
2012	09	0,10	0,06	2,46	2,86	0,00	0,00	4,21	0,02	0,14	3,01	3,27	0,01
2012	10	0,10	0,06	2,45	3,16	0,00	0,00	4,25	0,03	0,15	3,14	3,17	0,01
2012	11	0,10	0,06	2,95	3,01	0,00	0,00	4,02	0,02	0,15	3,14	3,17	0,01
2012	12	0,07	0,06	3,39	2,97	0,00	0,00	4,13	0,03	0,15	2,86	3,08	0,01

Bilješka:
 U tablici su prikazani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa komercijalnih banaka na depozite po vidjenju i oročene i štedne depozite privatnih poduzeća i udruga i stamovništva, iskazane na godišnjoj razini. Podaci za godine predstavljaju prosjek posljednjeg mjeseca izvještajne godine.
 Osnova za izračunavanje ponderiranih prosjeka su iznosi prikupljenih depozita uz pripadajuću kamatnu stopu u izvještajnom mjesecu. Do prosinca 2006. podaci o kamatnim stopama na depozite u KM su obuhvatili kamatne stope na depozite u KM i depozite u KM s valutnom klauzulom. Od siječnja 2007. proširen je obujam prikupljanja podataka o ponderiranim prosječnim kamatnim stopama komercijalnih banaka na depozite istih sektora u KM, u KM s valutnom klauzulom (vezane za EUR) i depozite u stranoj valuti, po istoj metodologiji.
 *Podatke o prosječnim kamatnim stopama na depozite u KM s valutnom klauzulom privatnih poduzeća i stamovništva dostavlja mali broj banaka, te se iz tog razloga ne mogu smatrati relevantnim podatkom o prosjeku za BiH.
 Od 1. srpnja 2010. stopa naknade na iznos obvezne rezerve je promijenjena i obračunava se na osnovi prosjeka kamatne stope koju je u istom razdoblju ostvarila Centralna banka na "overnight" depozite. Prosječna visina naknade na obvezne rezerve kod CBBiH od 1. srpnja 2010. predstavlja ponderirani prosjek kamatne stope koju je ostvarila CBBiH u izvještajnom mjesecu.

T11: Ukupni depoziti i krediti komercijalnih banaka - na kraju razdoblja, u milijunima KM -

Godina	Mjesec	Depoziti			Krediti		
		Depoziti po videnju	Oročeni i štedni depoziti	Ukupni depoziti	Kratkoročn i krediti	Dugoročni kredit	Ukupni kredit
		1	2	3(3+2)	4	5	6(4+5)
1997.	12.	784,1	598,3	1 382,4	956,7	1 482,9	2 439,6
1998.	12.	983,8	678,7	1 662,5	1 028,2	1 892,6	2 920,8
1999.	12.	1 107,7	712,1	1 819,9	852,3	1 928,9	2 781,2
2000.	12.	1 385,8	568,0	1 953,7	878,3	2 138,6	3 017,0
2001.	12.	2 061,5	1 209,3	3 270,7	913,3	2 425,7	3 339,0
2002.	12.	2 293,8	1 430,5	3 724,3	1 097,8	3 183,3	4 281,1
2003.	12.	2 553,8	1 812,3	4 366,0	1 233,5	3 888,0	5 121,5
2004.	12.	3 121,7	2 456,7	5 578,4	1 576,2	4 350,9	5 927,1
2005.	12	3 876,1	3 000,1	6 876,3	1 837,0	5 707,1	7 544,2
2006.	12	4 005,1	4 758,1	8 763,2	2 068,8	7 130,4	9 199,2
2007.	12.	5 106,5	6 980,7	12 087,2	2 552,7	9 298,7	11 851,4
2008.	12.	4 905,1	6 970,0	11 875,1	3 439,0	11 070,5	14 509,5
2009.	12.	5 215,1	6 877,0	12 092,1	3 399,7	10 650,4	14 050,1
2010.	12.	5 557,7	6 972,4	12 530,0	3 626,5	10 916,9	14 543,4
2011.	12.	5 518,1	7 474,9	12 993,0	3 984,0	11 327,1	15 311,1
2012.	12.	5 306,9	8 019,6	13 326,5	4 283,0	11 658,7	15 941,7
2012.	01.	5 383,8	7 532,9	12 916,7	4 015,5	11 339,6	15 355,1
	02.	5 318,5	7 574,7	12 893,2	4 103,8	11 279,1	15 382,9
	03.	5 221,4	7 539,7	12 761,0	4 149,4	11 300,5	15 449,9
	04.	5 232,6	7 599,6	12 832,2	4 165,0	11 383,6	15 548,6
	05.	5 300,5	7 656,7	12 957,1	4 216,8	11 457,8	15 674,6
	06.	5 271,2	7 698,8	12 970,0	4 154,0	11 522,4	15 676,3
	07.	5 344,9	7 622,2	12 967,1	4 166,1	11 563,1	15 729,2
	08.	5 458,5	7 697,3	13 155,8	4 163,8	11 710,0	15 873,8
	09.	5 264,4	7 878,7	13 143,1	4 198,6	11 715,1	15 913,7
	10.	5 308,4	7 904,2	13 212,6	4 213,3	11 727,9	15 941,3
	11.	5 205,3	7 974,1	13 179,3	4 245,9	11 702,7	15 948,6
	12.	5 306,9	8 019,6	13 326,5	4 283,0	11 658,7	15 941,7

Vidi napomenu na strani ...

Serije podataka za razdoblje siječanj 2006. – rujan 2011. ažurirane na osnovi nove metodologije.

Bilješka:

Ukupni depoziti predstavljaju obveze komercijalnih banaka BiH prema svim domaćim institucionalnim sektorima u domaćoj i inozemnoj valuti. Ukupni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka BiH od svih institucionalnih sektora, u domaćoj i inozemnoj valuti.

- na kraju razdoblja, u milijunima KM -

T12: Sektorska struktura prenosivih depozita kod komercijalnih banaka

Godina	Mjesec	DEPOZITI DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA													
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13		
		Depoziti institucija BiH	Depoziti vlada entiteta	Depoziti vlada kantona	Depoziti vlada općina	Depoziti fondova socijalne zaštite	Depoziti ostalih finansijskih institucija	Depoziti nefinansijskih javnih poduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih poduzeća	Depoziti neprofitnih organizacija	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti	Ukupno		
1997.	12.	0,0	91,2	17,3	15,1	8,9	11,0	204,8	221,8	63,8	136,1	14,0	784,1		
1998.	12.	0,5	73,7	19,2	11,2	4,4	15,2	235,6	299,1	70,8	240,6	13,4	983,8		
1999.	12.	8,8	48,8	54,4	14,6	19,6	44,4	285,9	298,6	101,4	158,9	72,3	1 107,7		
2000.	12.	12,5	68,8	50,2	29,9	25,1	35,7	334,0	394,1	107,3	236,9	91,2	1 385,8		
2001.	12.	17,7	99,1	86,3	35,6	60,4	55,1	333,4	569,9	88,7	697,2	18,2	2 061,5		
2002.	12.	57,4	149,0	62,0	58,2	50,8	72,3	397,1	544,5	105,9	789,6	7,2	2 293,8		
2003.	12.	47,8	177,4	95,3	63,7	72,2	85,7	501,6	506,6	104,5	892,5	6,4	2 553,8		
2004.	12.	16,4	254,3	163,9	90,6	104,6	86,3	486,9	656,8	118,4	1 134,9	8,6	3 121,7		
2005.	12.	36,6	314,2	231,4	118,7	82,2	113,0	557,9	919,1	108,6	1 385,4	9,1	3 876,1		
2006.	12.	44,2	393,7	351,8	169,8	124,3	155,2	698,3	1 067,2	137,3	853,3	10,1	4 005,1		
2007.	12.	45,7	544,5	381,0	242,0	147,5	186,2	741,0	1 321,0	176,2	1 311,7	9,6	5 106,5		
2008.	12.	52,3	255,2	271,7	204,0	108,2	137,5	782,5	1 328,9	161,3	1 558,8	44,7	4 905,1		
2009.	12.	41,4	416,0	352,7	187,9	148,6	146,5	852,9	1 280,0	173,1	1 601,4	14,5	5 215,1		
2010.	12.	58,8	458,1	291,0	194,6	149,7	144,2	724,5	1 444,3	172,4	1 904,0	16,1	5 557,7		
2011.	12.	42,2	413,1	290,9	190,0	154,8	176,9	688,5	1 447,8	182,1	1 917,2	14,7	5 518,1		
2012.	12.	94,0	339,2	231,1	195,2	105,9	161,5	517,6	1 443,4	186,5	2 015,3	17,0	5 306,9		
2012.	01.	53,5	324,9	275,3	197,9	129,3	191,3	701,0	1 380,6	185,3	1 929,9	14,8	5 383,8		
2012.	02.	56,2	296,6	247,9	190,1	133,2	193,8	694,3	1 289,2	187,2	1 996,0	34,1	5 318,5		
2012.	03.	68,2	289,8	246,1	194,2	88,7	208,5	693,0	1 213,1	191,8	2 014,0	13,9	5 221,4		
2012.	04.	64,7	275,0	236,7	194,3	102,8	166,7	743,2	1 207,7	187,7	2 019,6	34,1	5 232,6		
2012.	05.	60,6	347,5	246,1	206,7	83,4	181,5	741,0	1 244,7	184,4	1 982,6	21,8	5 300,5		
2012.	06.	64,9	321,8	227,2	201,4	91,7	174,4	753,2	1 247,2	186,3	1 986,7	16,1	5 271,2		
2012.	07.	59,7	250,9	259,6	197,2	76,8	161,9	828,3	1 321,3	192,8	1 978,5	17,9	5 344,9		
2012.	08.	56,6	307,8	253,7	190,1	111,8	184,4	794,2	1 366,1	199,2	1 984,0	10,6	5 458,5		
2012.	09.	58,4	303,6	237,4	183,6	90,0	252,2	587,8	1 366,0	199,3	1 964,3	21,6	5 264,4		
2012.	10.	82,2	269,6	251,0	210,3	101,2	161,3	596,3	1 399,6	200,5	1 986,5	49,9	5 308,4		
2012.	11.	93,8	306,2	239,1	201,6	105,0	164,9	538,3	1 361,1	189,9	1 980,5	24,9	5 205,3		
2012.	12.	94,0	339,2	231,1	195,2	105,9	161,5	517,6	1 443,4	186,5	2 015,3	17,0	5 306,9		

Vidi napomenu na strani ...

Serije podataka za razdoblje siječanj 2006. – rujanj 2011. ažurirane na osnovi nove metodologije.

Bilješka:

Prenosivi depoziti su raspoloživi na zahtjev bez naknada i ograničenja, mogu se izravno upotrijebiti za plaćanja trećim osobama, posebni štedni računi s kojih je dozvoljen prijenos sredstava na prenosive depozite.

T13: Sektorska struktura ostalih depozita kod komercijalnih banaka

DEPOZITI SVIH DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA

Godina	Mjesec	DEPOZITI SVIH DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA											Ukupno
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
		Depoziti institucija BiH	Depoziti vlada entiteta	Depoziti vlada kantona	Depoziti vlada općina	Depoziti fondova socijalne zaštite	Depoziti ostalih financijskih institucija	Depoziti nefinancijski u javnih poduzeća	Depoziti nefinancijski u privatnih poduzeća	Depoziti neprofitnih organizacije	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti	1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11+12
1997	12	0,0	225,5	24,7	5,9	5,8	17,0	40,6	128,3	10,7	137,3	1,9	598,3
1998	12	0,5	203,3	3,9	7,1	6,3	22,1	38,1	178,1	12,4	206,3	0,6	678,7
1999	12	0,4	112,1	10,8	1,6	2,8	19,1	43,5	255,6	18,8	245,9	1,7	712,1
2000	12	5,3	56,5	18,0	4,4	7,6	29,7	42,8	86,8	25,8	285,5	5,6	568,0
2001	12	10,6	150,2	33,5	4,2	8,5	36,9	60,0	120,7	18,4	750,1	16,2	1 209,3
2002	12	23,3	160,6	41,2	12,6	4,2	87,8	59,1	182,9	21,7	831,7	5,3	1 430,5
2003	12	29,1	218,8	54,5	22,2	3,1	103,0	127,3	195,0	19,9	1 033,4	6,0	1 812,3
2004	12	20,0	128,6	66,3	28,4	2,6	126,2	355,9	336,1	28,3	1 354,2	10,0	2 456,7
2005	12	8,2	174,4	58,5	18,9	19,7	190,3	339,1	341,4	41,0	1 801,9	6,7	3 000,1
2006	12	22,7	222,3	35,6	33,0	42,4	168,3	405,0	516,0	50,9	3 246,9	15,1	4 758,1
2007	12	11,8	1 457,4	56,4	47,4	124,0	217,5	537,8	595,4	59,8	3 854,2	18,9	6 980,7
2008	12	16,0	1 211,7	21,3	50,1	101,5	334,0	758,5	743,7	78,1	3 647,0	8,2	6 970,0
2009	12	4,7	725,3	20,9	48,8	61,7	478,8	753,5	606,0	100,5	4 062,0	14,8	6 877,0
2010	12	22,5	383,2	16,8	41,2	49,2	438,8	825,0	504,5	91,2	4 580,4	19,6	6 972,4
2011	12	62,8	237,8	24,0	30,0	41,7	567,5	817,1	471,5	79,1	5 134,1	9,2	7 474,9
2012	12	31,7	242,0	21,4	27,6	31,0	598,3	779,7	537,8	87,1	5 639,9	23,0	8 019,6
2012	01	62,7	291,9	23,8	27,5	50,4	560,7	811,0	469,3	81,2	5 144,8	9,6	7 532,9
2012	02	68,6	282,5	27,8	28,3	49,8	575,7	831,1	460,1	80,2	5 160,8	9,8	7 574,7
2012	03	69,5	253,9	27,3	28,6	44,2	583,8	812,1	468,3	74,0	5 168,2	9,8	7 539,7
2012	04	64,3	237,4	21,8	27,1	45,7	584,2	818,8	474,0	76,2	5 240,1	10,1	7 599,6
2012	05	68,8	224,7	21,2	25,9	41,2	587,3	814,3	478,9	78,6	5 305,5	10,2	7 656,7
2012	06	67,7	245,5	21,3	29,5	47,9	576,0	799,9	472,3	80,0	5 344,4	14,4	7 698,8
2012	07	65,8	247,9	14,0	37,6	36,4	564,9	720,8	471,4	79,0	5 374,2	10,3	7 622,2
2012	08	69,7	247,9	23,3	38,7	34,6	581,2	707,2	482,6	82,8	5 419,6	9,7	7 697,3
2012	09	70,4	280,5	22,8	38,1	34,0	595,4	817,7	494,7	83,6	5 431,8	9,7	7 878,7
2012	10	55,0	238,2	22,6	34,3	35,0	593,2	829,0	502,7	84,3	5 499,9	10,1	7 904,2
2012	11	27,7	235,9	21,6	33,7	38,2	611,4	825,9	533,4	88,1	5 545,9	12,4	7 974,1
2012	12	31,7	242,0	21,4	27,6	31,0	598,3	779,7	537,8	87,1	5 639,9	23,0	8 019,6

Vidi napomenu na strani

Serie podataka za razdoblje siječanj 2006. – rujan 2011. ažurirane na osnovi nove metodologije.

Bijeska:

Ostali depoziti dozvoljavaju automatsko povlačenje sredstava ali ne i plaćanje trećim osobama, štedne i oročene depozite, ostale depozite - ostalo

- na kraju razdoblja, u milijunima KM -

T14: **Sektorska struktura kratkoročnih kredita komercijalnih banaka**

Godina Mjesec	KREDITI DOMACIM INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA											Ukupno
	Kreditni institucijama BiH	Kreditni vladama entiteta	Kreditni vladama kantona	Kreditni vladama općina	Kreditni fondovima socijalne zaštite	Kreditni ostalim finansijskim institucijama	Kreditni nefinansijskim javnim poduzećima	Kreditni nefinansijskim privatnim poduzećima	Kreditni neprofitnim organizacijama	Kreditni stanovništvu	Ostali krediti	
1997. 12.	0,0	129,0	3,0	1,4	0,3	2,7	202,1	516,6	3,4	66,9	31,0	956,7
1998. 12.	0,0	104,5	4,5	2,6	1,5	0,4	199,8	535,9	6,2	42,7	130,2	1 028,2
1999. 12.	0,1	20,0	8,4	2,5	5,7	1,1	189,2	548,6	2,6	61,6	12,4	852,3
2000. 12.	0,7	23,9	1,9	7,2	3,2	3,2	246,6	469,5	33,4	88,3	3,6	878,3
2001. 12.	0,0	7,5	13,3	8,8	3,4	11,6	215,2	544,5	22,5	84,1	2,5	913,3
2002. 12.	8,6	23,3	13,7	9,5	5,5	15,3	210,5	655,9	13,2	135,1	7,2	1 097,8
2003. 12.	0,6	23,5	4,8	16,7	0,0	24,8	158,9	815,2	7,4	154,0	27,6	1 233,5
2004. 12.	0,0	20,9	2,5	22,2	0,0	31,4	160,6	1 056,0	5,2	270,1	7,2	1 576,2
2005. 12.	0,0	18,6	3,7	27,8	0,0	41,4	116,8	1 213,8	6,1	396,4	12,5	1 837,0
2006. 12.	0,1	6,8	2,2	1,4	0,1	30,1	88,8	1 453,4	11,8	466,6	7,5	2 068,8
2007. 12.	0,0	6,9	2,3	0,3	0,0	53,5	84,6	1 819,0	17,0	564,5	4,6	2 552,7
2008. 12.	0,0	6,6	2,3	10,4	0,1	69,8	87,4	2 579,8	32,8	645,7	4,2	3 439,0
2009. 12.	0,0	9,3	2,2	31,7	33,5	33,4	90,9	2 459,8	10,6	716,4	12,0	3 399,7
2010. 12.	0,0	6,7	2,3	21,9	40,6	28,1	80,3	2 624,0	13,5	801,9	7,1	3 626,5
2011. 12.	0,0	12,5	1,4	21,5	26,0	37,4	81,5	2 935,2	5,9	858,4	4,2	3 984,0
2012. 12.	0,0	3,2	0,7	22,2	9,9	41,1	85,0	3 188,4	6,7	919,5	6,3	4 283,0
2012. 01.	0,0	12,2	1,4	22,2	7,0	30,5	81,8	2 985,3	6,0	864,9	4,2	4 015,5
02.	0,0	11,3	1,4	22,0	12,4	27,1	94,9	3 064,9	5,4	860,0	4,5	4 103,8
03.	0,0	11,2	1,2	22,0	14,4	36,5	101,1	3 081,4	5,2	870,1	6,3	4 149,4
04.	0,0	11,6	1,3	22,1	12,0	35,0	97,4	3 106,3	5,5	866,8	6,8	4 165,0
05.	0,0	10,5	1,5	22,5	16,4	41,2	97,4	3 135,8	6,1	878,4	6,9	4 216,8
06.	0,2	10,4	2,9	23,0	17,0	31,8	96,4	3 072,9	7,3	886,2	6,0	4 154,0
07.	0,0	2,4	1,9	23,2	17,0	37,0	104,8	3 073,8	7,2	892,3	6,6	4 166,1
08.	0,0	4,1	1,9	23,2	8,9	32,9	99,4	3 090,5	7,2	888,0	7,6	4 163,8
09.	0,0	4,8	1,9	23,9	6,7	37,4	94,5	3 115,8	6,8	900,1	6,8	4 198,6
10.	0,1	3,7	0,4	23,6	6,1	38,0	89,9	3 127,1	6,5	912,1	5,9	4 213,3
11.	0,0	4,6	0,7	23,0	6,0	41,1	85,7	3 167,8	6,8	904,3	5,9	4 245,9
12.	0,0	3,2	0,7	22,2	9,9	41,1	85,0	3 188,4	6,7	919,5	6,3	4 283,0

Vidi napomenu na strani ...
 Serije podataka za razdoblje siječanj 2006. – rujan 2011. ažurirane na osnovi nove metodologije

Bilješka:
 Do 2006. ukupna potraživanja od svih razina vlada i fondova (kratkoročno i dugoročno) su prikazana u tablici kratkoročnih kredita (kolone 3, 4, 5, 6, 7) u ukupnom iznosu jer izvorni podaci ne daju ročnu strukturu potraživanja za vlade i fondove. Kratkoročni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih institucionalnih banaka od jedne godine, u domaćoj i inozemnoj valuti.

- na kraju razdoblja, u milijunima KM -

T15b: Sektorska struktura dugoročnih kredita komercijalnih banaka

Godina Mjesec	KREDITI DOMACIM INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA											Ukupno
	Krediti institucijska BiH	Krediti vladama entiteta	Krediti vladama kantona	Krediti vladama općina	Krediti fondovima socijalne zaštite	Krediti ostalim finansijskim institucijama	Krediti nefinansijskim javnim poduzećima	Krediti nefinansijskim privatnim poduzećima	Krediti neprofitnim organizacijama	Krediti stanovništvu	Ostali krediti	
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1997						5,6	897,0	518,1	3,4	54,0	4,8	1 482,9
1998						5,0	900,2	778,4	0,7	204,8	3,3	1 892,6
1999						5,2	814,0	900,8	2,1	206,4	0,4	1 928,9
2000						7,8	1 426,5	405,4	3,1	295,9	0,0	2 138,6
2001						8,4	1 215,6	598,3	5,7	597,8	0,0	2 425,7
2002						12,4	1 044,2	786,3	4,5	1 321,2	14,6	3 183,3
2003						15,4	1 007,8	1 044,3	3,9	1 812,4	4,2	3 888,0
2004						28,7	531,1	1 422,2	6,8	2 357,5	4,7	4 350,9
2005						26,5	578,3	2 030,2	10,8	3 057,0	4,4	5 707,1
2006					0,4	31,8	542,5	2 592,7	10,3	3 893,0	1,5	7 130,4
2007	0,7	8,8	1,1	92,3	15,5	77,9	539,6	3 439,2	18,5	5 104,4	0,9	9 298,7
2008	1,7	95,6	0,9	132,5	13,5	73,9	539,1	4 142,2	19,5	6 051,1	0,5	11 070,5
2009	1,4	89,2	2,1	155,5	19,7	43,6	542,9	4 186,9	17,4	5 590,8	0,9	10 650,4
2010	0,1	105,8	40,2	201,6	26,5	27,0	657,4	4 309,5	17,4	5 522,3	9,1	10 916,9
2011	0,0	233,2	42,8	251,1	38,8	25,4	682,5	4 186,7	12,7	5 846,4	7,5	11 327,1
2012	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	700,4	4 248,8	16,3	5 875,2	7,9	11 658,7
2012	0,0	305,9	42,4	248,8	37,9	24,7	679,3	4 155,0	12,5	5 825,8	7,3	11 339,6
01	0,0	310,1	42,0	247,2	37,1	24,0	684,8	4 115,0	12,3	5 799,6	7,1	11 279,1
02	0,0	309,4	39,6	241,5	36,2	24,5	691,1	4 117,3	12,2	5 818,8	6,9	11 300,5
03	0,0	311,0	39,4	254,2	35,5	23,8	692,2	4 159,0	15,0	5 843,1	10,3	11 383,6
04	0,0	311,4	38,8	254,1	34,5	26,0	708,5	4 172,4	13,6	5 881,4	17,2	11 457,8
05	0,0	323,3	36,4	244,4	33,7	27,8	706,8	4 217,0	14,7	5 900,8	17,4	11 522,4
06	0,0	326,0	66,2	268,9	32,8	22,3	701,2	4 213,3	14,4	5 909,7	8,3	11 563,1
07	0,0	406,9	65,8	275,8	31,9	20,0	698,6	4 272,4	14,2	5 916,4	8,1	11 710,0
08	0,0	412,5	65,3	287,2	31,1	18,7	689,4	4 279,2	14,8	5 908,9	8,0	11 715,1
09	0,0	410,3	68,2	288,7	30,1	19,8	699,5	4 284,7	16,9	5 901,7	7,9	11 727,9
10	0,0	412,3	69,7	288,8	29,3	19,1	696,9	4 266,3	16,6	5 895,9	7,8	11 702,7
11	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	700,4	4 248,8	16,3	5 875,2	7,9	11 658,7
12	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	700,4	4 248,8	16,3	5 875,2	7,9	11 658,7

Vidi napomenu na strani ...
Serije podataka za razdoblje siječanj 2006 – rujan 2011. ažurirane na osnovi nove metodologije

Bilješka:

Do 2006. ukupna potraživanja od svih razina vlada i fondova (kratkoročno i dugoročno) su prikazana u tablici kratkoročnih kredita (kolone 3, 4, 5, 6, 7) u ukupnom iznosu jer izvorni podaci ne daju ročnu strukturu potraživanja za vlade i fondove. Dugoročni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih institucionalnih banaka od svih domaćih institucionalnih sektora preko jedne godine, u domaćoj i inozemnoj valuti.

T16: Kupovina i prodaja KM

- u tisućama KM -

Godina	Mjesec	Prodaja	Kupovina	Saldo	Kumulativ saldo
1	2	3	4	5(3-4)	6
1997.		71 484	71 160	324	324
1998.		382 193	319 508	62 685	63 009
1999.		1 136 535	577 983	558 552	621 561
2000.		1 413 730	1 287 796	125 934	747 495
2001.		3 758 768	2 141 044	1 617 724	2 365 219
2002.		3 665 370	3 907 317	-241 947	2 123 272
2003.		2 026 594	1 751 730	274 864	2 398 136
2004.		4 295 881	3 648 609	647 273	3 045 409
2005.		3 324 413	2 623 382	701 031	3 746 440
2006.		3 316 074	2 181 712	1 134 362	4 880 802
2007.		3 878 146	2 822 867	1 055 279	5 936 081
2008.		4 933 211	5 564 318	-631 108	5 304 973
2009.		4 197 642	4 234 491	-36 849	5 268 124
2010.		5 273 777	5 014 550	259 227	5 527 351
2011.		5 088 041	5 162 710	-74 669	5 452 682
2012.		5 511 162	5 491 846	19 316	5 471 998
	01.	536 229	672 930	-136 701	5 315 981
	02.	365 483	478 434	-112 951	5 203 030
	03.	391 359	455 460	-64 100	5 138 929
	04.	377 002	534 993	-157 992	4 980 938
	05.	576 486	781 872	-205 386	4 775 552
	06.	617 056	458 914	158 142	4 933 694
	07.	506 652	522 597	-15 945	4 917 749
	08.	611 873	273 159	338 715	5 256 463
	09.	487 533	469 116	18 417	5 274 881
	10.	234 697	198 040	36 658	5 311 539
	11.	191 348	267 628	-76 280	5 235 259
	12.	615 443	378 704	236 739	5 471 998

T17: Prosječne obvezne rezerve

- u tisućama KM -

Godina	Mjesec	Osnovica za obračun obvezne rezerve	Prosječne obvezne rezerve	Prosječan saldo računa obveznih rezervi kod CBBiH	Ukupna sredstva za održavanje obvezne rezerve*	Razlika
1	2	3	4	5	6	7-6 ⁴
1998		131 976	13 198	38 350	42 028	28 830
1999		288 950	28 895	107 506	115 974	87 079
2000		709 104	70 910	232 435	260 143	189 233
2001		979 952	97 995	242 144	340 140	242 144
2002		1 510 313	151 031	317 169	460 097	309 065
2003 **						
2004		6 596 857	406 560	1 061 712	1 061 712	655 151
2005		8 456 603	885 528	1 516 182	1 516 182	630 653
2006		10 905 879	1 635 882	2 372 908	2 372 908	737 026
2007		14 328 455	2 149 268	3 309 562	3 309 562	1 160 294
2008		17 320 130	2 961 865	3 630 571	3 630 571	668 706
2009		16 194 265	1 754 398	3 010 417	3 010 417	1 256 019
2010		15 617 849	1 624 905	3 154 793	3 154 793	1 529 888
2011		15 227 393	1 323 886	2 959 315	2 959 315	1 635 429
2012		14 755 574	1 257 850	2 711 013	2 711 013	1 453 163
2012.	01	15 097 567	1 288 750	3 027 525	3 027 525	1 738 776
	02	14 751 671	1 259 505	2 847 817	2 847 817	1 588 312
	03	14 659 283	1 250 282	2 790 541	2 790 541	1 540 259
	04	14 531 235	1 238 801	2 699 423	2 699 423	1 460 622
	05	14 585 439	1 243 103	2 432 716	2 432 716	1 189 613
	06	14 625 424	1 245 660	2 412 670	2 412 670	1 167 009
	07	14 620 618	1 246 030	2 464 847	2 464 847	1 218 816
	08	14 745 118	1 259 205	2 611 554	2 611 554	1 352 349
	09	14 847 442	1 266 242	2 759 958	2 759 958	1 493 716
	10	14 846 278	1 264 396	2 795 796	2 795 796	1 531 400
	11	14 899 734	1 268 952	2 837 459	2 837 459	1 568 507
	12	14 857 080	1 263 277	2 851 853	2 851 853	1 588 577

Bilješka:

Od 1. lipnja 2003. u obračunu obvezne rezerve došlo je do sljedećih promjena: stopa obvezne rezerve je smanjena sa 10% na 5%, u osnovicu za obračun obvezne rezerve ulaze depoziti i pozajmljena sredstva u domaćoj i ostalim valutama izraženi u KM, dok se gotovina u blagajnama banaka isključuje iz sredstava za održavanje obvezne rezerve.

Od 1. rujna 2004. stopa obvezne rezerve povećana je na 7,5%, a od 1. prosinca 2004. na 10%.

Od 1. prosinca 2005. stopa obvezne rezerve iznosi 15%. Stopa naknade se utvrđivala: - na iznos sredstava koji je banka dužna da drži kao obveznu rezervu po stopi 0,5% - na iznos sredstava iznad obvezne rezerve na bazi aritmetičke sredine i/ili ponderiranog prosjeka kamatnih stopa koji je u istom razdoblju ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana.

Od 1. siječnja 2008. stopa obvezne rezerve je povećana sa 15% na 18%.

Od 11. listopada 2008. stopa obvezne rezerve je smanjena sa 18% na 14%.

Od 1. siječnja 2009. stopa obvezne rezerve je 14% na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijanja do jedne godine a 10% na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijanja preko jedne godine.

Od 1. svibnja 2009. stopa obvezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijanja preko jedne godine iznosi 7%.

Od 1. travnja 2009. stopa naknade se utvrđuje:

- na iznos sredstava koji je banka dužna da drži kao obveznu rezervu po stopi 0,5%.

- na iznos sredstava iznad obvezne rezerve po stopi koja se utvrđuje na osnovi prosjeka kamatnih stopa koje je u istom razdoblju na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite uložene do mjesec dana.

Od 1. srpnja 2010. stopa naknade na iznos obvezne rezerve je promijenjena i obračunava se na osnovi prosjeka kamatne stope koju je u istom razdoblju ostvarila Centralna banka na "overnight" depozite, dok je stopa naknade na iznos sredstava iznad obvezne rezerve ostala nepromijenjena.

Od 1. veljače 2011. stopa obvezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijanja do jedne godine je smanjena sa 14% na 10%, dok je stopa obvezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijanja preko jedne godine ostala nepromijenjena.

Od 1. kolovoza 2011. stopa naknade se utvrđuje na osnovi ponderiranog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom razdoblju na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana, s tim da se na iznos obvezne rezerve obračunava 70%, a na iznos sredstava iznad obvezne rezerve 90% od navedene stope.

*U ukupna sredstva za održavanje obvezne rezerve do 2003. uključivala su se i sredstva u trezorima banaka.

**Podatak o prosječnoj obveznoj rezervi za 2003. nije primjenjiv zbog promjene u načinu obračuna obvezne rezerve od 1. lipnja 2003.

T18: Transakcije u platnom prometu

- u milijunima KM -

Godina	Mjesec	RTGS		ŽIROKLIRING		UKUPNO	
		br. transakcija	iznos	br. transakcija	iznos	br. transakcija	iznos
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6
2001.		332 622	9 701	11 583 600	7 144	11 916 222	16 845
2002.		257 691	13 520	15 269 148	8 990	15 526 839	22 510
2003.		293 847	14 460	17 427 404	9 883	17 721 251	24 342
2004.		480 935	19 179	20 761 227	9 205	21 242 162	28 384
2005.		521 014	27 237	22 388 413	8 958	22 909 427	36 195
2006.		591 823	37 280	24 309 113	10 448	24 900 936	47 728
2007.		704 702	48 174	27 662 395	12 018	28 367 097	60 193
2008.		766 690	57 335	28 831 882	13 009	29 598 572	70 345
2009.		692 669	52 283	28 346 898	12 175	29 039 567	64 458
2010.		713 755	55 281	31 060 911	12 498	31 774 666	67 779
2011.		760 459	63 608	31 729 367	13 046	32 489 826	76 653
2012.		763 522	68 310	33 073 839	13 223	33 837 361	81 533
2012.	01.	53 953	4 933	2 390 374	935	2 444 327	5 867
	02.	52 037	5 060	2 376 509	904	2 428 546	5 963
	03.	62 252	5 824	2 794 305	1 072	2 856 557	6 897
	04.	63 078	5 517	2 811 846	1 132	2 874 924	6 649
	05.	64 239	5 739	2 827 634	1 129	2 891 873	6 868
	06.	64 338	5 582	2 776 731	1 119	2 841 069	6 701
	07.	68 326	6 130	3 004 849	1 185	3 073 175	7 315
	08.	67 823	6 349	2 850 391	1 173	2 918 214	7 522
	09.	62 191	5 841	2 691 789	1 085	2 753 980	6 927
	10.	72 742	6 285	2 975 249	1 221	3 047 991	7 505
	11.	64 649	5 370	2 721 384	1 108	2 786 033	6 478
	12.	67 894	5 679	2 852 778	1 161	2 920 672	6 840

T19: Platna bilanca BiH

- u milijunima KM -

Godina	TEKUĆI I KAPITALNI RAČUN						FINANCIJSKI RAČUN	NETO POGREŠK E I PROPUSTI
	Tekući račun				Kapitalni račun	Ukupno		
	Roba	Usluge	Primarni dohodak	Sekundarni dohodak				
2007.	-8 935	2 318	723	3 901	415	-1 578	-1 682	-104
2008.	-10 665	2 385	943	3 827	383	-3 127	-3 242	-115
2009.	-7 786	1 901	955	3 341	350	-1 239	-1 161	78
2010.	-7 629	2 158	583	3 529	389	-970	-806	164
2011.	-8 346	2 095	319	3 502	355	-2 074	-1 922	152
2012.	-8 445	2 067	345	3 583	298	-2 152	-1 955	197
2011 Q1	-1 716	496	105	801	83	-230	-368	-138
2011 Q2	-2 096	502	38	874	92	-590	-539	51
2011 Q3	-2 220	543	136	913	91	-537	-378	159
2011 Q4	-2 315	555	39	915	89	-716	-636	80
2012 Q1	-1 912	464	70	808	66	-503	-587	-84
2012 Q2	-2 063	525	10	899	71	-557	-533	24
2012 Q3	-2 358	586	123	923	81	-645	-483	162
2012 Q4	-2 113	492	141	953	80	-447	-352	94

- u milijunima KM -

T20: Tekući i kapitalni račun platne bilance

Godina	TEKUĆI RAČUN											KAPITALNI RAČUN		
	Ukupno			Roba		Usluge		Primarni dohodak		Sekundarni dohodak		Potražuje	Duguje	Saldo
	Potražuje	Duguje	Saldo	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje			
2007	11 482	13 474	-1 993	2 802	11 738	3 026	707	1 553	830	4 101	200	415	0	415
2008	12 249	15 759	-3 510	3 397	14 062	3 160	775	1 656	713	4 036	209	383	0	383
2009	10 850	12 440	-1 589	3 213	11 000	2 793	892	1 265	309	3 579	238	350	0	350
2010	11 905	13 264	-1 359	4 281	11 911	2 956	798	881	298	3 787	257	389	0	389
2011	12 755	15 184	-2 429	5 134	13 481	2 906	810	934	615	3 781	278	355	0	355
2012	12 626	15 077	-2 450	5 036	13 481	2 848	781	882	537	3 860	277	298	0	298
2011 Q1	2 923	3 237	-314	1 207	2 923	631	134	216	111	869	68	83	0	83
2011 Q2	3 162	3 844	-682	1 309	3 405	681	180	227	188	945	72	92	0	92
2011 Q3	3 424	4 052	-628	1 318	3 538	870	328	255	118	981	68	91	0	91
2011 Q4	3 246	4 051	-805	1 301	3 616	724	169	236	197	986	70	89	0	89
2012 Q1	2 762	3 331	-570	1 085	2 997	593	129	209	138	875	67	66	0	66
2012 Q2	3 256	3 884	-629	1 360	3 422	715	190	215	205	966	68	71	0	71
2012 Q3	3 422	4 148	-726	1 303	3 661	891	305	232	109	996	73	81	0	81
2012 Q4	3 187	3 713	-526	1 288	3 400	650	158	227	86	1 023	70	80	0	80

T21: Financijski račun platne bilance

- u milijunima KM -

Godina	FINANCIJSKI RAČUN				Ukupno
	Izravna ulaganja	Portfeljna ulaganja	Ostala ulaganja	Rezervna aktiva	
2007.	-2 506	4	-422	1 242	-1 682
2008.	-1 315	29	-1 493	-462	-3 242
2009.	-344	274	-987	-104	-1 161
2010.	-364	174	-875	258	-806
2011.	-532	46	-1 403	-33	-1 922
2012.	-908	61	-1 180	73	-1 955
2011 Q1	-159	-3	76	-282	-368
2011 Q2	-59	98	-518	-60	-539
2011 Q3	-151	-35	-324	132	-378
2011 Q4	-162	-14	-637	177	-636
2012 Q1	-103	11	-180	-314	-587
2012 Q2	-475	42	130	-230	-533
2012 Q3	-123	-18	-735	394	-483
2012 Q4	-207	26	-395	224	-352

T22: Servisiranje vanjskog duga

- tisućama KM -

Kreditor	2009.	2010.	2011.	2012.		
				Glavnica	Kamata	Ukupno
Javni kreditori	220 367	237 153	269 064	242 809	96 792	339 601
Međunarodne i regijske organizacije	182 214	194 974	226 021	216 390	74 103	290 493
Europska investicijska banka	24 476	25 148	30 871	18 185	20 051	38 236
Europska banka za obnovu i razvoj	43 390	57 909	72 598	60 127	14 907	75 034
Svjetska banka - IDA	31 984	38 642	43 102	36 303	13 244	49 547
Svjetska banka - IBRD ¹⁾	58 713	47 811	48 164	38 763	12 527	51 290
Razvojna banka Vijeća Europe ¹⁾	4 494	654	651	331	661	991
Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede	1 399	1 489	1 932	1 828	513	2 341
MMF	4 426	11 001	15 463	53 030	11 104	64 134
EUROFIMA	10 616	7 580	8 398	0	0	0
Europska komisija	2 715	4 741	4 844	7 823	1 096	8 919
Vlada i vladine agencije	38 153	42 179	43 043	26 419	22 689	49 108
Pariski klub ¹⁾	25 915	27 402	28 470	16 744	13 749	30 493
Saudijski fond za razvoj	2 708	2 721	2 607	2 315	735	3 050
Ostala bilateralna ²⁾	9 531	12 056	11 966	7 361	8 205	15 566
Privatni kreditori	25 481	63 680	70 927	62 569	11 113	73 682
Londonski klub ¹⁾	25 481	63 680	70 927	62 569	11 113	73 682
Ukupno	245 849	300 832	339 992	305 378	107 905	413 283

Izvor: Ministarstvo za financije i trezor BiH

¹⁾Dug nastao prije 1992.²⁾Ostala bilateralna sadrži sljedeće kreditore: Fortis banka, Vlada Japana, OPEC, KfW, Vlada Španjolske, Izvoz-Uvoz Banka Koreje (EximBank), Austrijska banka, Belgija, Banka za rad i gospodarstvo (Bawag), Raiffaisen banka

Kreditor	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.*	Neangazirano sa 2012.*
Javni kreditori								
Međunarodne i regijske organizacije								
Europska investicijska banka	234 669	233 217	246 090	368 263	537 870	704 579	973 305	559 407
Europska banka za obnovu i razvoj	115 827	146 090	217 243	357 804	427 819	481 540	623 344	326 382
Svjetska banka - IDA	1 459 031	1 430 368	1 497 781	1 497 460	1 738 590	1 803 033	1 769 155	58 051
Svjetska banka - IBRD ¹⁾	691 593	603 121	614 372	569 232	654 872	692 060	675 710	65 501
Europska razvojna banka	12 020	19 435	29 359	31 834	35 843	37 180	36 776	37 748
Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede	47 056	47 873	51 447	56 108	64 100	68 235	70 302	13 659
Međunarodni monetarni fond	30 129	3 152	0	388 705	767 071	784 851	950 444	0
FIROFIMA ¹⁾	22 226	21 779	23 071	13 146	7 839	0	0	0
Europska komisija	78 233	78 233	78 233	78 233	74 322	70 410	62 587	0
Ostalo ²⁾	7 425	6 212	7 399	10 295	14 163	14 033	12 690	65 572
Vlada i vladine agencije								
Saudijski razvojni fond	29 865	25 208	27 188	24 428	24 424	33 780	45 524	48 833
Pariski klub ¹⁾	904 582	880 376	879 236	828 455	834 959	825 224	781 672	0
Japan	51 128	48 297	61 947	57 642	69 858	73 248	62 324	213 906
Kuvait ³⁾	35 208	32 908	36 945	29 381	30 829	28 997	27 971	0
Ostalo ^{3a)}	94 619	125 597	188 865	198 101	316 369	395 378	426 843	382 408
Privatni kreditori								
Londonski klub ¹⁾	251 442	240 965	230 489	651 298	599 205	541 875	479 306	0
Ostalo	6 012	18 515	50 727	73 717	90 687	106 621	133 936	4 546
Ukupno	4 071 068	3 961 347	4 240 392	5 234 102	6 288 820	6 661 044	7 131 888	1 776 011

Izvor: Baza podataka Ministarstva za financije i trezor BiH

Bilješka: Stanje duga na kraju razdoblja Q4 predstavlja stanje duga na kraju godine. Stanje duga je dobijeno preračunom valute u kojoj je kredit ugovoren u KM po tečajnoj listi CBBiH važećoj za promatrani datum. Od prosinca 2009. aktiviran je i opcioni dug prema Londonskom klubu u iznosu od 436,524 milijuna KM.

Pored navedenog, postoji i državna garancija BiH za kredit javnim poduzećima u iznosu od 11,34 milijuna KM.

¹⁾Dug nastao prije 1992.

²⁾Uključuje OPEC fond.

³⁾Uključuje i izravno zaduženje entitetskih vlada.

⁴⁾Ova kategorija uključuje: Austriju, Belgiju, Madarsku, Portugaliju, Španjolsku, Švedsku, Koreju, KFW agenciju i Banku za rad i gospodarstvo i Austrijsku poštansku štedionicu.

⁵⁾Uključuje stari i novi dug.

* Preliminarni podaci

** Podaci revidirani u skladu s izmjenama u bazi podataka od 07.02.2013.

T24: Devizne rezerve CBBiH

- na kraju razdoblja, u milijunima KM -

Godina	Mjesec	Bruto devizne rezerve						Neto devizne rezerve	Monetarna pasiva	Neto inozemna aktiva CBBiH	
		Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosnice				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1997	12	0,0	0,0	6,2	138,0	0,0	0,0	144,1	144,1	160,3	-16,1
1998	12	0,0	0,0	32,7	250,6	0,0	0,0	283,3	283,3	253,9	29,4
1999	12	0,0	0,0	83,5	782,2	1,3	0,0	867,0	866,9	836,7	30,3
2000	12	0,0	0,0	38,1	983,2	6,2	0,0	1 027,5	1 027,3	973,2	54,1
2001	12	0,0	0,0	804,9	1 891,6	11,9	0,0	2 708,4	2 678,4	2 591,6	86,8
2002	12	0,0	5,9	58,9	2 399,6	19,7	0,0	2 484,1	2 482,9	2 345,2	137,7
2003	12	0,0	5,3	59,1	2 716,2	12,3	0,0	2 792,9	2 791,9	2 627,7	164,1
2004	12	0,0	0,7	37,1	3 419,7	21,5	0,0	3 479,0	3 478,0	3 303,6	174,4
2005	12	0,0	0,5	40,5	4 154,9	28,6	0,0	4 224,5	4 223,5	4 010,1	213,4
2006	12	0,0	0,6	55,2	4 951,4	51,3	393,3	5 451,7	5 450,7	5 182,6	268,1
2007	12	0,0	0,4	40,1	5 971,1	80,7	606,2	6 698,5	6 697,6	6 303,9	393,7
2008	12	0,0	0,4	212,2	4 727,9	49,9	1 305,3	6 295,7	6 294,8	5 727,5	567,3
2009	12	63,3	5,7	107,4	3 298,0	2,2	2 735,4	6 212,1	6 211,2	5 705,5	505,7
2010	12	66,9	0,0	102,2	3 000,8	2,7	3 285,1	6 457,7	6 456,3	5 969,6	486,8
2011	12	151,3	1,1	93,6	4 385,6	0,0	1 792,0	6 423,6	6 422,5	5 915,1	507,4
2012	12	159,0	4,5	133,2	2 334,5	0,0	3 877,4	6 508,6	6 507,4	5 987,0	520,4
2012	01	0,0	3,6	45,6	4 392,6	0,0	1 857,2	6 299,1	6 298,0	5 779,3	518,7
	02	157,7	1,2	84,0	3 563,7	0,0	2 370,4	6 177,0	6 175,9	5 663,5	512,4
	03	156,4	1,2	71,5	3 403,7	0,0	2 481,0	6 113,8	6 112,8	5 599,9	512,9
	04	157,4	2,8	87,5	3 204,7	0,0	2 479,4	5 932,0	5 930,6	5 444,1	486,5
	05	156,9	0,5	94,7	2 994,0	0,0	2 482,7	5 728,7	5 727,3	5 236,4	490,8
	06	158,9	0,5	95,1	2 957,6	0,0	2 674,8	5 886,8	5 885,6	5 394,7	490,8
	07	164,9	2,8	69,9	2 657,4	0,0	2 996,1	5 891,1	5 889,4	5 381,7	507,7
	08	168,7	0,4	45,6	2 588,8	0,0	3 423,2	6 226,8	6 225,4	5 717,6	507,8
	09	171,4	3,3	30,0	2 433,5	0,0	3 652,4	6 290,6	6 289,5	5 776,6	512,9
	10	166,1	3,3	33,9	2 458,3	0,0	3 623,6	6 285,2	6 283,5	5 774,9	508,6
	11	165,2	1,0	81,3	2 133,2	0,0	3 837,4	6 218,0	6 216,6	5 696,2	520,4
	12	159,0	4,5	133,2	2 334,5	0,0	3 877,4	6 508,6	6 507,4	5 987,0	520,4

Serije podataka za razdoblje siječanj 2006. – rujanj 2011. godine ažurirane na osnovi nove metodologije

Bilješka Bruto devizne rezerve čine stanja bilančnih pozicija kratkoročne inozemne aktive CBBiH (zlato, raspolaganje CBBiH SDR-om, devize u trezoru CBBiH, prenosivi depoziti u inozemnoj valuti kod nerezidentnih banaka i ostalo) i investiranja u vrijednosnice od srpnja 2006. po odluci Investicijskog komiteta CBBiH. Neto devizne rezerve predstavljaju razliku između bruto deviznih rezervi i obveza prema nerezidentima. Monetarnu pasivu CBBiH čine novac izvan monetarnih vlasti i depoziti rezidenata kod monetarnih vlasti. Neto inozemna aktiva CBBiH predstavlja razliku između neto deviznih rezervi i monetarne pasive CBBiH.

T25: Vanjskotrgovinska razmjena

- u milijunima KM -

Godina	Mjesec	Izvoz robe	Uvoz robe	Saldo izvoza i uvoza robe	Pokrivenost uvoza izvozom u %
1	2	3	4	5=(3-4)	6=(3/4)x100
1998.		1 043	5 120	-4 077	20,4
1999.		1 376	6 048	-4 672	22,7
2000.		2 265	6 583	-4 318	34,4
2001.		2 256	7 331	-5 076	30,8
2002.		2 089	8 048	-5 958	26,0
2003.		2 323	8 319	-5 996	27,9
2004.		2 819	9 306	-6 487	30,3
2005.		3 783	11 179	-7 395	33,8
2006.		5 164	11 389	-6 224	45,3
2007.		5 937	13 898	-7 962	42,7
2008.		6 712	16 293	-9 581	41,2
2009.		5 530	12 348	-6 818	44,8
2010.		7 096	13 616	-6 521	52,1
2011.		8 222	15 525	-7 303	53,0
2012.		7 858	15 253	-7 395	51,5
2012.	01.	560	998	-438	56,1
	02.	523	941	-418	55,6
	03.	681	1 470	-789	46,3
	04.	656	1 315	-659	49,9
	05.	706	1 316	-609	53,7
	06.	742	1 294	-552	57,3
	07.	696	1 365	-669	51,0
	08.	633	1 352	-719	46,8
	09.	685	1 360	-675	50,4
	10.	691	1 482	-790	46,6
	11.	692	1 212	-520	57,1
	12.	592	1 149	-557	51,6

Bilješka: Korišteni su najnoviji podaci Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine o vrijednosti uvoza robe po specijalnom sustavu trgovine i nisu uključena prilagođenja obuhvata i vrijednosti koja se rade u svrhu izvještavanja o platnoj bilanci.

T26: BiH izvoz po zemljama destinacije - u tisućama KM -

Godina	Mjesec	Njemačka	Hrvatska	Srbija*	Italija	Slovenija	Austrija	Crna Gora*	Druge zemlje	Ukupno
1999.		144 235	202 375	244 408	269 301	96 440	62 316	-	356 544	1 375 619
2000.		262 061	173 413	464 820	515 014	150 614	74 194	-	624 805	2 264 921
2001.		328 378	247 278	466 386	412 797	175 634	83 190	-	541 863	2 255 526
2002.		262 698	313 266	421 059	248 396	174 258	83 640	-	585 839	2 089 156
2003.		289 074	406 121	382 257	340 796	249 706	82 094	-	572 797	2 322 846
2004.		268 389	609 975	446 073	492 555	256 498	136 048	-	609 242	2 818 780
2005.		429 036	775 428	587 960	496 275	365 199	163 432	-	965 951	3 783 280
2006.		668 733	965 258	681 764	713 413	629 633	313 807	-	1 191 688	5 164 296
2007.		762 169	1 090 120	770 717	779 102	645 369	369 608	155 707	1 363 793	5 936 584
2008.		913 488	1 156 836	942 277	843 065	614 875	415 224	231 444	1 594 482	6 711 690
2009.		814 110	944 144	741 441	702 356	463 129	325 370	229 506	1 311 143	5 531 199
2010.		1 085 936	1 070 626	894 775	862 022	611 744	470 584	310 180	1 789 638	7 095 505
2011.		1 215 957	1 204 440	1 001 879	963 546	706 818	619 042	300 430	2 210 001	8 222 112
2012.		1 210 103	1 165 019	710 002	939 241	653 304	654 764	249 230	2 276 299	7 857 962
2012.	01.	102 812	71 109	38 276	73 980	50 227	44 090	18 044	161 331	559 869
	02.	95 895	70 483	48 425	66 582	46 990	39 098	11 788	143 640	522 900
	03.	108 072	96 545	71 292	80 368	61 094	54 547	21 502	187 572	680 991
	04.	103 069	105 780	67 411	75 169	49 583	58 629	22 268	174 158	656 067
	05.	101 488	118 079	70 297	76 903	56 547	61 287	24 593	197 020	706 213
	06.	107 596	122 927	66 510	86 127	55 360	61 124	21 934	220 163	741 739
	07.	102 875	109 183	63 056	93 053	50 874	57 643	21 334	198 310	696 327
	08.	87 240	99 640	58 795	56 492	48 707	59 693	22 229	200 362	633 158
	09.	107 071	93 889	60 008	87 552	59 433	56 512	20 863	200 106	685 435
	10.	104 370	97 234	62 026	85 024	60 178	60 149	19 860	202 263	691 103
	11.	106 317	99 076	58 327	82 868	59 765	61 942	21 655	201 900	691 850
	12.	83 298	81 074	45 581	75 124	54 546	40 051	23 162	189 474	592 309

Bilješka: Kao kriterij za prikazivanje zemlje izvoza korišten je postotak udjela izvoza u tu zemlju u odnosu na ukupan bh. izvoz za 2010. U skladu s navedenim, sve zemlje u koje je izvoz veći od 4% ukupnog bh. izvoza u 2010. iskazane su posebno, dok su ostale zemlje prikazane u stupcu "Druge zemlje".
Do 12.02.2007. podaci o izvozu u Srbiju i Crnu Goru su prikazani kao izvoz u Srbiju a od tog se datuma Srbija i Crna Gora prikazuju kao zasebne zemlje.

T27: BiH Uvoz po zemljama podrijetla - u tisućama KM -

Godina	Mjesec	Hrvatska	Srbija*	Njemačka	Italija	Ruska Federacija	Slovenija	Kina	Austrija	SAD	Mađarska	Druge zemlje	Ukupno
1999.		1 020 151	384 395	633 553	978 755	...	753 158	...	288 118	...	296 611	1 693 171	6 047 912
2000.		953 134	439 282	805 186	704 214	...	998 717	...	368 070	...	307 729	2 006 271	6 582 603
2001.		1 104 538	523 827	772 527	957 233	...	945 602	...	416 642	...	411 652	2 199 407	7 331 428
2002.		1 330 043	697 856	998 531	789 764	...	906 329	...	463 792	...	491 428	2 369 838	8 047 581
2003.		1 446 124	656 626	1 007 015	852 243	116 439	774 398	132 012	360 981	106 005	510 172	2 356 925	8 318 941
2004.		1 633 847	946 962	1 101 218	850 747	218 963	712 071	215 936	396 408	123 417	411 549	2 694 823	9 305 942
2005.		1 886 484	1 135 162	1 605 765	1 000 500	322 357	779 943	381 513	488 104	213 567	409 603	2 955 547	11 178 545
2006.		1 946 914	1 116 167	1 417 257	1 020 542	254 626	860 684	391 090	456 213	220 622	394 682	3 309 988	11 388 785
2007.		2 449 198	1 408 588	1 742 880	1 255 982	277 902	884 579	597 930	535 957	298 658	478 958	3 967 610	13 898 242
2008.		2 779 927	1 726 195	1 914 630	1 520 914	344 006	963 337	748 615	606 290	524 553	719 598	4 444 452	16 292 516
2009.		1 855 136	1 283 006	1 395 705	1 243 234	865 684	758 953	557 106	455 395	325 140	401 304	3 214 517	12 355 179
2010.		2 058 946	1 429 477	1 424 980	1 210 391	1 189 105	808 852	655 539	489 083	485 491	416 780	3 447 593	13 616 238
2011.		2 226 507	1 465 645	1 648 403	1 381 687	1 635 091	828 564	774 881	491 679	626 711	379 214	4 067 045	15 525 428
2012.		2 202 545	1 431 534	1 725 796	1 429 362	1 493 885	803 360	816 377	504 094	388 173	412 951	4 044 863	15 252 942
01.		139 215	72 444	102 718	80 979	131 959	49 551	56 232	29 130	2 568 6	26 341	283 691	997 947
02.		140 683	78 069	122 592	85 393	72 263	58 684	52 367	33 977	33 940	30 124	232 775	941 067
03.		200 358	137 812	161 760	122 195	149 058	74 272	68 415	46 159	50 895	44 633	414 467	1 470 024
04.		181 020	142 801	154 101	122 703	115 993	69 064	65 260	48 144	42 383	30 179	343 326	1 314 975
05.		186 313	119 096	143 570	128 968	140 077	69 571	67 869	47 601	42 781	34 139	335 595	1 315 582
06.		170 362	127 168	154 109	137 277	126 229	71 908	66 971	46 047	34 809	36 334	322 449	1 293 662
07.		209 601	119 694	155 514	135 928	163 796	69 277	72 795	41 636	16 439	30 854	349 561	1 365 095
08.		225 886	136 489	148 108	112 445	141 401	70 974	74 889	41 037	21 209	37 855	341 450	1 351 743
09.		187 930	130 806	147 948	121 802	145 739	72 485	69 553	43 924	37 239	39 303	363 669	1 360 398
10.		207 578	135 404	151 954	144 128	193 184	72 367	78 973	47 044	30 383	37 115	383 405	1 481 536
11.		164 762	119 097	140 385	121 686	88 975	67 692	73 770	42 024	29 998	37 630	325 974	1 211 992
12.		188 838	112 654	143 036	115 859	25 211	57 515	69 084	37 369	22 410	28 443	348 500	1 148 920

Bilješka: Kao kriterij za prikazivanje zemlje uvoza korišten je postotak udjela uvoza iz te zemlju u odnosu na ukupan BiH uvoz za 2010. U skladu s navedenim, sve zemlje iz kojih je uvoz veći od 3% ukupnog BiH uvoza u 2010. iskazane su posebno, dok su ostale zemlje prikazane u stupcu "Druge zemlje".
Do 12.02.2007. podaci o uvozu iz Srbije uključivali su i uvoz iz Crne Gore, a od tog je datuma uvoz iz Crne Gore obuhvaćen uvozom predstavljenim u koloni "Druge zemlje".

T 28: Struktura izvoza i uvoza robe po proizvodima

Grupa proizvoda	Izvoz robe					Uvoz robe				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Ukupno	6 711,7	5 531,2	7 095,5	8 222,1	7 858,0	16 292,5	12 355,2	13 616,2	15 525,4	15 252,9
Životinje i proizvodi životinjskog podrijetla	77,5	90,8	117,8	129,0	134,3	378,4	375,4	371,7	414,6	425,0
Proizvodi biljnog podrijetla	64,9	83,7	119,3	101,7	91,1	704,2	526,0	602,2	681,8	705,8
Masti i ulja životinjskog podrijetla i biljnog podrijetla	47,5	44,3	55,1	58,2	75,9	126,4	111,3	103,3	146,4	171,9
Prehrambene preradevine	220,1	233,9	260,9	323,3	336,7	1 411,1	1 376,4	1 425,2	1 527,1	1 513,9
Proizvodi mineralnog podrijetla	808,5	861,7	1 215,7	1 316,0	872,0	2 836,9	1 999,3	2 743,9	3 456,7	3 229,0
Proizvodi kemijske industrije ili srodnih industrija	429,7	333,5	488,7	570,6	533,2	1 395,2	1 260,6	1 345,7	1 475,5	1 522,5
Plastične mase, guma i kaučuk	138,6	116,4	132,5	166,0	202,7	777,8	648,1	725,1	800,4	846,8
Koža i krzno	114,2	66,2	107,8	178,9	179,8	240,2	200,0	298,0	382,1	397,8
Drvo i proizvodi od drveta	495,0	393,6	424,2	504,4	507,4	209,9	150,5	154,3	168,2	158,0
Celuloza, papir i karton i njihovi proizvodi	144,0	156,8	205,9	234,9	224,7	387,5	356,6	372,1	398,4	353,3
Tekstil i tekstilni proizvodi	332,0	323,5	316,0	353,1	332,2	737,7	664,9	708,1	754,9	734,7
Obuća, šeširi, kape i slični proizvodi	369,0	345,9	412,4	461,4	476,3	235,4	212,7	226,4	252,1	251,1
Proizvodi od kamena, gipsa, cementa i sličnih materijala, keramički proizvodi, staklo i stakleni proizvodi	74,3	73,1	51,8	49,3	49,0	379,4	285,1	283,6	296,9	284,3
Biseri, plemeniti metali i njihovi proizvodi, drago i poludrago kamenje	1,1	1,8	3,8	12,1	19,7	13,9	11,1	12,2	14,2	11,5
Bazni metali i proizvodi od baznih metala	1 798,6	1 047,2	1 609,0	1 934,6	1 908,8	1 974,4	1 075,0	1 209,2	1 384,0	1 330,1
Strojevi, aparati, mehanički i električni uređaji	793,5	618,8	696,3	815,1	791,3	2 610,8	1 840,2	1 764,4	1 870,2	1 881,1
Transportna sredstva i njihovi dijelovi i pribor	208,7	139,9	154,0	189,0	203,0	1 275,6	804,7	755,5	1 053,7	909,9
Satovi, mjerni, glazbeni i medicinski instrumenti	21,6	21,9	16,3	19,0	19,5	237,1	182,9	242,1	191,7	211,7
Oružje i municija, njihovi dijelovi i pribor	42,0	40,5	29,5	44,5	79,0	7,3	5,3	6,2	3,7	4,5
Razni proizvodi	530,1	537,5	678,2	760,1	821,2	351,6	268,3	266,2	251,3	309,5
Umjetnička djela, kolekcionarski predmeti i antikviteti	0,1	0,2	0,3	0,8	0,0	0,9	0,4	0,7	1,3	0,5
Nerazvrstano	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,2	0,1	0,1	0,0

Bilješka:

- Izvor ovih podataka je Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.
- Podaci su klasificirani prema Harmoniziranom sustavu kodova Svjetske trgovinske organizacije.

T29: Pregled prosječnih srednjih tečajeva KM

Godina	Mjesec	Zemlja	EMU	Hrvatska	Mađarska	Slovenija	Švicarska	V. Britanija	SAD	Srbija
		oznaka jedinica	EUR 1	HRK 100	HUF 100	SIT 100	CHF 1	GBP 1	USD 1	RSD 100
1998.			1,972018	....	....	1,060839	1,214705	2,918182	1,761376	...
1999.			1,955830	....	0,718689	1,009530	1,222682	2,967027	1,834282	...
2000.			1,955830	25,617210	0,752855	0,949208	1,255752	3,206893	2,118857	...
2001.			1,955830	26,193657	0,762688	0,897501	1,295163	3,146578	2,185558	...
2002.			1,955830	26,407764	0,805188	0,865838	1,333166	3,112649	2,076755	3,206892
2003.			1,955830	25,863200	0,772600	0,836500	1,286900	2,829700	1,733500	3,009400
2004.			1,955830	26,100232	0,777071	0,818152	1,266918	2,883133	1,575463	2,699271
2005.			1,955830	26,422917	0,788640	0,816393	1,263147	2,859614	1,572843	2,360525
2006.			1,955830	26,703006	0,741214	0,816303	1,243337	2,869188	1,559433	2,327066
2007.			1,955830	26,653716	0,778418	...	1,190857	2,858739	1,429542	2,446287
2008.			1,955830	27,072193	0,778567	....	1,233196	2,462700	1,336615	2,406718
2009.			1,955830	26,641714	0,698858	....	1,295257	2,195821	1,406763	2,083674
2010.			1,955830	26,836049	0,710646	....	1,417637	2,280434	1,476950	1,903300
2011.			1,955830	26,296474	0,702511	....	1,589068	2,253721	1,406117	1,918824
2012.			1,955830	26,003868	0,676389	....	1,622699	2,412276	1,522668	1,732491
2012.	01.		1,955830	25,895800	0,635372	....	1,614794	2,349826	1,516979	1,862948
	02.		1,955830	25,795074	0,672226	....	1,620378	2,337829	1,479947	1,811381
	03.		1,955830	25,942421	0,669914	....	1,621717	2,343577	1,481045	1,764117
	04.		1,955830	26,084061	0,663083	....	1,626651	2,377037	1,485576	1,752490
	05.		1,955830	25,958810	0,667903	....	1,628099	2,430372	1,523313	1,727155
	06.		1,955830	25,921496	0,664025	....	1,628452	2,426667	1,563484	1,688601
	07.		1,955830	26,071256	0,682426	....	1,628287	2,478869	1,589908	1,679944
	08.		1,955830	26,120523	0,701779	....	1,628357	2,482006	1,580794	1,658168
	09.		1,955830	26,319479	0,688518	....	1,617760	2,449593	1,522506	1,677237
	10.		1,955830	26,032506	0,693789	....	1,616704	2,426083	1,507613	1,715805
	11.		1,955830	25,938691	0,692462	....	1,622666	2,434306	1,525643	1,731257
	12.		1,955830	25,960838	0,684985	....	1,618520	2,407585	1,492657	1,723292

T30: Vladine financije BiH - jedinice sektora vlade

u milijunima KM

	Institucije BiH			Konsolidirani prihodi			Institucije BiH			Konsolidirani i rashodi			Neto nabavka nefinancijskih sredstava	Neto suficit/deficit
	Institucije BiH	FBiH	RS	Brčko	RS	FBiH	RS	Brčko	FBiH	RS	Brčko			
2003.	270,7	3 889,1	1 853,5	199,9	6 021,0	254,6	1 749,7	161,8	3 706,7	1 749,7	161,8	5 680,4	237,9	102,6
2004.	334,9	4 163,0	1 853,7	206,1	6 380,2	295,5	1 743,9	157,3	3 877,5	1 743,9	157,3	5 896,7	229,5	253,9
2005.	472,5	4 488,3	2 078,5	178,7	7 122,1	399,5	1 810,8	162,6	4 082,6	1 810,8	162,6	6 359,5	351,8	410,8
2006.	801,8	5 177,2	2 525,6	201,0	8 586,4	713,3	4 590,0	174,3	4 590,0	2 187,5	174,3	7 546,0	489,6	550,9
2007.	885,0	5 901,0	2 919,1	241,5	9 832,7	753,9	5 532,4	197,5	5 532,4	2 458,9	197,5	8 828,8	745,8	258,1
2008.	980,7	6 537,5	3 264,5	236,6	10 903,1	876,4	6 651,2	184,5	6 651,2	3 003,7	184,5	10 599,6	842,8	-539,3
2009.	1 086,6	6 074,6	3 080,3	210,9	10 342,5	975,5	6 292,4	189,9	6 292,4	3 316,6	189,9	10 664,5	748,0	-1 070,0
2010.	1 009,8	6 474,1	3 234,6	235,7	10 862,6	996,5	6 324,5	200,4	6 324,5	3 410,6	200,4	10 840,3	634,2	-611,9
2011.	968,6	6 571,2	3 685,6	237,4	11 357,1	983,6	6 449,7	209,1	6 449,7	3 372,1	209,1	10 908,7	771,1	-322,7
2010.	215,7	1 487,6	637,9	55,3	2 383,3	224,4	1 398,8	56,7	1 398,8	745,4	56,7	2 412,2	57,3	-86,2
Q4	291,3	1 598,6	692,8	78,5	2 630,5	301,9	1 617,9	65,2	1 617,9	841,5	65,2	2 795,8	136,1	-301,4
Q1	208,2	1 312,8	610,0	46,7	2 163,1	207,0	1 292,9	36,5	1 292,9	652,4	36,5	2 174,1	11,4	-22,4
Q2	256,6	1 449,4	752,8	55,1	2 479,9	255,0	1 437,6	47,9	1 437,6	738,9	47,9	2 445,4	35,3	-0,8
Q3	227,6	1 558,5	785,4	57,1	2 608,7	244,0	1 442,6	46,1	1 442,6	729,9	46,1	2 442,8	34,3	131,6
Q4	276,2	1 509,3	865,1	78,5	2 692,5	277,7	1 718,0	78,7	1 718,0	789,2	78,7	2 826,9	144,8	-279,2
Q1	207,6	1 320,0	669,7	49,7	2 230,2	208,6	1 348,7	36,4	1 348,7	664,7	36,4	2 241,7	28,8	-40,3
Q2	292,0	1 476,0	759,0	54,5	2 544,9	239,5	1 446,2	45,1	1 446,2	743,6	45,1	2 437,8	31,4	75,6
Q3	254,6	1 555,1	760,7	76,0	2 605,9	244,4	1 483,1	63,7	1 483,1	723,5	63,7	2 474,3	42,9	88,7

Bljëska: Administrativni podaci prikupljeni od ministarstava financija svih razina vlasti, fondova socijalnog osiguranja svih razina vlasti i entitetskih direkcija za ceste. Podaci na godišnjoj razini za konsolidirane prihode/rashode uključuju i lokalne razine vlasti (općine i gradove), JP Direkcija za ceste FBiH i JP Putevi RS, dok ih podaci za tromjesečja zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Vrijednosti za dato tromjesečje predstavljaju promjenu stanja s kraja prethodnog tromjesečja do kraja promatranog tromjesečja. Razlika između konsolidiranih prihoda, s jedne strane, i konsolidiranih rashoda s neto nabavkom nefinancijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

u milijunima KM

T31: Vladine financije BiH - struktura konsolidiranih prihoda i rashoda

	u milijunima KM										Neto nabavka nefinancijskih sredstava	
	Porez	Doprinosi za socijalno	Grantovi i ostali prihodi	Konsolidirani prihodi	Kompensacija zaposlenih	Korištenje roba i usluga	Kamate	Subvencije	Socijalna davanja	Grantovi i ostali rashodi		Konsolidirani rashodi
2003.	3 223,6	1 877,8	919,6	6 021,0	1 783,5	1 518,4	107,2	154,8	1 749,7	366,7	5 680,4	237,9
2004.	3 401,8	2 002,8	975,5	6 380,2	1 776,2	1 414,8	84,4	184,4	1 965,4	471,4	5 896,7	229,5
2005.	4 002,4	2 100,6	1 019,1	7 122,1	1 834,7	1 601,4	96,4	217,0	2 212,2	397,8	6 359,5	351,8
2006.	4 947,1	2 536,2	1 103,1	8 586,4	2 222,7	1 986,0	108,0	310,4	2 426,5	492,4	7 546,0	489,6
2007.	5 536,5	2 908,9	1 387,3	9 832,7	2 534,7	2 220,9	110,8	378,2	3 030,6	553,5	8 828,8	745,8
2008.	5 946,3	3 568,7	1 388,1	10 903,1	3 022,3	2 462,0	123,6	439,6	3 945,1	607,0	10 599,6	842,8
2009.	5 351,9	3 638,6	1 352,0	10 342,5	3 155,2	2 489,4	123,9	418,5	3 951,0	526,5	10 664,5	748,0
2010.	5 640,2	3 813,0	1 409,4	10 862,6	3 169,8	2 593,1	122,7	476,6	3 770,3	707,8	10 840,3	634,2
2011.	6 032,2	4 036,4	1 288,5	11 357,1	3 336,9	2 088,2	161,4	402,8	4 330,3	589,1	10 908,7	771,1
2010.	Q3	1 277,7	925,1	180,5	2 383,3	644,9	17,6	115,3	905,9	186,9	2 412,2	57,3
	Q4	1 307,7	1 041,7	281,1	2 630,5	725,9	622,7	170,0	959,7	282,2	2 795,8	136,1
2011.	Q1	1 118,2	890,7	154,3	2 163,1	697,1	350,8	21,8	995,2	69,9	2 174,1	11,4
	Q2	1 296,2	1 004,9	178,8	2 479,9	709,3	424,3	39,1	1 061,0	161,5	2 445,4	35,3
	Q3	1 342,3	1 034,3	232,1	2 608,7	712,3	400,5	37,0	1 091,1	84,9	2 442,8	34,3
	Q4	1 390,5	1 106,5	195,5	2 692,5	712,5	533,9	43,1	1 094,6	287,5	2 826,9	144,8
2012.	Q1	1 132,0	931,4	166,9	2 230,2	702,6	367,7	34,2	1 028,2	76,7	2 241,7	28,8
	Q2	1 279,5	1 021,9	243,4	2 544,9	704,3	429,3	52,4	1 048,0	151,8	2 437,8	31,4
	Q3	1 359,3	1 007,0	239,7	2 605,9	697,5	397,7	36,4	1 091,2	142,4	2 474,3	42,9

Bilješka: Administrativni podaci prikupljeni od ministarstva financija svih razina vlasti, fondova socijalnog osiguranja svih razina vlasti i entitetskih direkcija za ceste.

Podaci na godišnjoj razini za konsolidirane prihode/rashode uključuju i lokalnu razinu vlasti (općine i gradove), JP Direkcija za ceste FBiH i JP Putevi RS, dok ih podaci za tromjesečje zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Vrijednosti za dato tromjesečje predstavljaju promjenu stanja s kraja prethodnog tromjesečja do kraja promatranog tromjesečja.

Razlika između konsolidiranih prihoda, s jedne strane, i konsolidiranih rashoda s neto nabavkom nefinancijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T32: Vladine financije FBiH - jedinice sektora vlade

u milijunima KM

	Proračun Federacije BiH		Fondovi socijalnog osiguranja		Kantoni		Konsolidirani prihodi		Proračun Federacije BiH		Fondovi socijalnog osiguranja		Kantoni		Konsolidirani i rashodi		Neto nabavka nefinancijskih sredstava		Neto suficit/deficit		
2003.	1 011,3	1 367,6	1 244,4	3 889,1	992,1	1 315,5	1 163,6	3 706,7	92,3	90,2											
2004.	1 052,0	1 530,4	1 299,8	4 163,0	988,6	1 452,6	1 205,5	3 877,5	127,6	157,8											
2005.	1 120,9	1 659,6	1 367,3	4 488,3	912,5	1 593,8	1 332,3	4 082,6	118,3	287,4											
2006.	1 157,1	1 843,9	1 722,9	5 177,2	846,3	1 816,2	1 566,9	4 590,0	198,4	388,9											
2007.	1 319,8	2 265,9	1 895,9	5 901,0	1 254,3	2 216,5	1 815,0	5 532,4	248,1	120,5											
2008.	1 296,9	2 764,6	2 032,6	6 537,5	1 574,1	2 729,4	2 027,8	6 651,2	397,4	-511,1											
2009.	1 205,3	2 739,7	1 788,5	6 074,6	1 357,1	2 812,4	1 865,0	6 292,4	300,7	-518,5											
2010.	1 398,7	2 875,2	1 854,8	6 474,1	1 325,5	2 859,8	1 894,5	6 324,5	281,3	-131,7											
2011.	1 321,6	2 924,0	1 903,6	6 571,2	1 318,7	2 990,4	1 897,4	6 449,7	338,8	-217,3											
2010.	Q3	368,4	711,5	483,7	1 487,6	295,4	721,2	458,2	1 398,8	30,4	58,3										
	Q4	418,6	772,5	457,3	1 598,6	406,6	741,5	519,6	1 617,9	51,4	-70,8										
2011.	Q1	261,6	687,1	417,4	1 312,8	248,2	695,1	402,9	1 292,9	6,2	13,7										
	Q2	323,6	724,6	465,9	1 449,4	300,7	752,1	449,7	1 437,6	8,5	3,2										
	Q3	388,1	736,5	507,7	1 558,5	327,7	748,3	440,4	1 442,6	11,3	104,6										
	Q4	348,3	775,7	458,3	1 509,3	442,1	794,9	554,0	1 718,0	37,4	-246,1										
2012.	Q1	291,7	688,2	401,5	1 320,0	255,1	742,8	412,2	1 348,7	8,1	-36,8										
	Q2	351,1	737,3	448,8	1 476,0	306,4	749,9	451,1	1 446,2	11,0	18,9										
	Q3	382,8	768,6	489,4	1 555,1	353,2	757,1	458,6	1 483,1	12,3	59,7										

Bilješka: Administrativni podaci prikupljeni od ministarstva financija, fondova socijalnog osiguranja svih razina vlasti u FBiH i JP Direkcija za ceste FBiH. Podaci na godišnjoj razini za konsolidirane prihode/rashode uključuju i lokalnu razinu vlasti (općine i gradovi) i JP Direkcija za ceste FBiH, dok ih podaci za tromjesečja zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Vrijednosti za dato tromjesečje predstavljaju promjenu stanja s kraja prethodnog tromjesečja do kraja promatranog tromjesečja.

Razlika između konsolidiranih prihoda, s jedne strane, i konsolidiranih rashoda s neto nabavkom nefinancijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T33: Vladine financije RS - jedinice sektora vlade

u milijunima KM

	Proračun			Proračun			Neto nabavka nefinancijskih sredstava	Neto suficit/defi- cit	
	Republike Srpske	Fondovi socijalnog osiguranja	Konsolidirani prihodi	Republike Srpske	Fondovi socijalnog osiguranja	Konsolidirani Rashodi			
2003.	1 001,5	561,9	1 853,5	904,2	596,3	1 749,7	77,7	26,1	
2004.	981,2	653,0	1 853,7	922,0	653,6	1 743,9	75,8	34,0	
2005.	1 034,0	713,5	2 078,5	912,4	720,7	1 810,8	169,4	98,3	
2006.	1 211,3	950,2	2 525,6	1 049,1	944,1	2 187,5	212,0	126,2	
2007.	1 419,8	1 030,3	2 919,1	1 324,0	1 013,1	2 458,9	433,5	26,7	
2008.	1 547,1	1 348,9	3 264,5	1 602,6	1 313,9	3 003,7	329,4	-68,5	
2009.	1 349,4	1 377,9	3 080,3	1 676,0	1 517,4	3 316,6	310,0	-546,3	
2010.	1 422,8	1 488,1	3 234,6	1 676,3	1 552,0	3 410,6	241,8	-417,7	
2011.	1 656,4	1 573,7	3 685,6	1 628,8	1 497,8	3 372,1	372,6	-59,1	
2010.	Q3	357,9	336,0	637,9	413,0	388,5	745,4	9,1	-116,6
	Q4	401,9	413,9	692,8	561,3	403,2	841,5	9,7	-158,4
2011.	Q1	353,3	334,2	610,0	348,9	380,9	652,4	3,2	-45,6
	Q2	414,4	397,6	752,8	402,9	395,2	738,9	16,9	-3,0
	Q3	422,3	389,6	785,4	365,7	390,7	729,9	9,6	45,8
	Q4	466,4	448,5	865,1	511,2	327,7	789,2	73,0	2,9
2012.	Q1	360,1	359,6	669,7	338,7	376,0	664,7	15,9	-11,0
	Q2	415,7	393,9	759,0	391,4	402,8	743,6	13,5	1,8
	Q3	428,9	382,3	760,7	370,1	403,8	723,5	16,2	21,0

Bilješka: Administrativni podaci prikupljeni od Ministarstva financija, fondova socijalnog osiguranja i JP Putevi RS. Podaci na godišnjoj razini za konsolidirane prihode/rashode uključuju i lokalnu razinu (općine i gradovi) i JP Putevi RS, dok ih podaci za tromjesečja zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Vrijednosti za dato tromjesečje predstavljaju promjenu stanja s kraja prethodnog tromjesečja do kraja promatranog tromjesečja. Razlika između konsolidiranih prihoda, s jedne strane, i konsolidiranih rashoda s neto nabavkom nefinancijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T34: Tijekovi izravnih inozemnih ulaganja u BiH klasificirani po zemlji inozemnog ulagača

Godina	- u milijunima KM -											
	Austrija	Nizozemska	Hrvatska	Italija	Njemačka	Rusija	Slovenija	Srbija**	Švicarska	Turska	Ostale zemlje	Ukupno
Sij - Pro 2004.*	168	24	108	30	63	...	72	6	8	12	314	805
Sij - Pro 2005.*	158	30	82	26	24	...	110	39	22	17	45	552
Sij - Pro 2006.*	235	41	182	42	37	...	116	39	56	48	70	865
Sij - Pro 2007.*	292	29	161	23	17	333	133	1 351	66	-1	196	2 600
Sij - Pro 2008.*	243	36	103	48	29	339	210	213	41	6	70	1 337
Sij - Pro 2009.*	80	-17	125	4	-9	129	59	3	-122	18	82	352
Sij - Pro 2010.*	-14	18	73	19	34	86	-40	34	80	36	104	431
Sij - Pro 2011.*	106	10	-7	8	37	143	46	98	-6	33	99	567

Bilješka:

*Izravna inozemna ulaganja (tijekovi i stajaja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodološkim uputama i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Detaljan metodološki pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platnu bilancu - šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije izravnih inozemnih ulaganja - četvrto izdanje. Razlike koje su

posljedica primjene nove u odnosu na prethodno korištenu metodologiju se ogledaju u sljedećem:

- tretiranje međukompanijskih zajmova i ostalih obveza za financijske posrednike (transakcije iz ove kategorije, ostali kapital - povlačenja i otplate ove vrste zajmova - su isključene iz izravnih investicija, dok se u platnoj bilanci sada uključuju u kategoriju Ostalih investicija)

- evidentiranje dividendi (dividende se knjiže za razdoblje u kojem su isplaćene, a ne za razdoblje u kojem su zaradene kako je bilo po prethodnoj metodologiji)

- ulaganja sestrijskih poduzeća su uključena u izravna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnoj bilanci sada isključuju iz kategorije Ostalih investicija. (Sestrijska poduzeća su poduzeća iz različitih ekonomija s istim izravnim inozemnim ulagačem uglavnom iz treće ekonomije ili ekonomije sestrijskog poduzeća).

U skladu s ovim metodološkim izmjenama su revidirani podaci i za razdoblje 2004-2009.

*Uključen je i iznos zadržanih zarada koje se prikupljaju samo na godišnjoj razini.

** Od 2007. podaci se odnose na Srbiju, a do 2007. podaci su uključivali Srbiju i Crnu Goru

*** "..." u ovoj djelatnosti/zemlji manje je od tri poduzeća s izravnim ulaganjem, te u skladu sa statističkim standardima nismo u mogućnosti prikazati iznose ulaganja.

- u milijunima KM -

Godina	T35: Tijekovi izravnih inozemnih ulaganja u BiH klasificirani po djelatnostima														Ukupno
	Proizvodnja pretrambenih proizvoda i pića	Proizvodnja prerada drveća od drveta i osi	Proizvodnja koksa, derivata nafte i nuklearnog goriva	Proizvodnja kemijskih proizvoda	Proizvodnja ostalih proizvoda od nemetalnih minerala	Proizvodnja baznih metala	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	Trgovina na veliko i posredovanje u trgovini, osim trgovine motornim vozilima i motornim vozilima i popravak predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motornim vozilima i popravak predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	Trgovina na telekomunikacije osim mirovinskih fondova	Financijsko posredovanje	Poslovanje nekretnnima	Ostale djelatnosti		
Sij - Pro 2004 *	52	4	...	21	21	260	23	110	0	13	127	3	171	805	
Sij - Pro 2005 *	64	6	...	27	14	-2	18	44	0	13	177	7	185	552	
Sij - Pro 2006 *	121	5	...	58	49	35	13	65	30	11	283	24	170	865	
Sij - Pro 2007 *	110	15	316	6	0	133	17	121	15	1 317	267	41	244	2 600	
Sij - Pro 2008 *	25	14	215	19	93	37	21	174	113	164	222	27	213	1 337	
Sij - Pro 2009 *	55	-9	46	52	18	-128	15	162	20	-30	73	-22	99	352	
Sij - Pro 2010 *	-19	-6	34	-26	33	48	-8	81	14	-10	-26	27	290	431	
Sij - Pro 2011 *	27	10	46	17	-8	-24	-5	96	11	13	162	74	148	567	

Bilješka:

Izravna inozemna ulaganja (tijekovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodološkim uputama i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Detaljan metodološki pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platnu bilancu - Šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije izravnih inozemnih ulaganja - četvrto izdanje. Razlike koje su posljedica primjene nove u odnosu na prethodno korišteno metodologiju se ogledaju u sljedećim tretiranjima međukompanijskih zajmova i ostalih obveza za financijske posrednike (transakcije iz ove kategorije, ostali kapital - povlačenja i oplate ove vrste zajmova - su isključene iz izravnih investicija, dok se u platnoj bilanci sada uključuju u kategoriju Ostalih investicija)

- evidentiranje dividendi (dividende se knjige za razdoblje u kojem su isplaćene, a ne za razdoblje u kojem su zaradene kako je bilo po prethodnoj metodologiji)

- ulaganja sesirinskih poduzeća su uključena u izravna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnoj bilanci sada isključuju iz kategorije Ostalih investicija. (Sestrinska poduzeća su poduzeća iz različitih ekonomija s istim izravnim inozemnim ulagačem uglavnom iz treće ekonomije ili ekonomije sestrinskog poduzeća).

U skladu s ovim metodološkim izmjenama su revidirani podaci i za razdoblje 2004-2009.

*Uključen je i iznos zadržanih zarada koje se prikupljaju samo na godišnjoj razini.

... u ovoj djelatnosti/zemlji manje je od tri poduzeća s izravnim ulaganjem, te u skladu s statističkim standardima nismo u mogućnosti prikazati iznose ulaganja.

T49: Međunarodna investicijska pozicija

Godina	NETO																							
	SREDSTVA							OBVEZE																
	Ukupno		Izravna ulaganja u inozemstvo		Portfeljna ulaganja u inozemstvo		Financijski derivativi		Ostala ulaganja		Devizne pričuve		Ukupno		Ukupno		Ostala ulaganja							
1	2=3+15	3=4+7+8+14	4=5+6	5	6	7	8	9=10+11	10	11	12	13	14	15=16+21	16=17+18	17	18	19	20	21=22+23+24	22	23	24	25
				Vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova	Dužničke vrijednosnice			Ukupno	Valuta i depoziti	Zajmovi	Trgovnički krediti i avansi	Ostala sredstva		Ukupno	Vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova	Dužničke vrijednosnice	Portfeljno ulaganje u BiH	Financijski derivativi	Ukupno	Valuta i depoziti	Zajmovi	Trgovnički krediti i avansi	Ostale obveze	
2005	-5 964,8	7 605,3	114,4	75,0	39,4	9,7	0,0	3 192,5	2 814,1	0,0	368,7	9,7	4 288,6	13 570,0	3 806,0	3 296,2	549,8	256,7	0,0	9 467,3	1 994,1	6 670,3	691,6	201,4
2006	-5 734,4	9 596,2	245,5	79,3	166,2	21,2	0,0	3 806,7	3 181,9	130,2	461,9	32,6	5 522,8	15 350,6	4 911,2	4 217,5	693,7	251,5	0,0	10 188,0	2 137,2	7 048,1	769,2	233,6
2007	-7 677,1	12 449,6	340,6	110,5	230,1	14,9	0,0	5 320,4	4 329,5	194,2	749,8	46,9	6 773,6	20 126,7	7 380,4	6 484,5	895,9	241,4	0,0	12 505,0	2 674,5	8 743,2	823,0	264,3
2008	-11 556,4	12 369,1	398,8	126,0	272,9	33,2	0,0	5 561,9	4 165,0	185,7	1 164,8	-6,4	6 375,2	23 925,5	8 817,2	7 289,8	1 527,4	231,2	0,0	14 877,1	3 338,1	10 167,6	1 101,0	270,5
2009	-13 559,0	12 087,6	265,7	124,0	141,6	293,2	0,0	5 288,8	3 747,6	196,4	1 277,0	67,8	6 240,0	25 646,6	9 419,3	7 390,3	2 028,9	651,8	0,0	15 575,5	3 227,8	10 160,0	1 564,9	622,7
2010	-14 256,3	11 812,3	376,0	186,3	189,6	414,1	0,0	4 536,6	3 137,8	230,6	1 076,3	91,9	6 485,6	26 068,6	9 892,7	7 444,2	2 448,5	599,7	0,0	15 576,2	2 619,6	10 418,3	1 968,6	569,7
2011.	-15 218,2	11 604,5	376,6	206,6	170,0	395,5	0,0	4 380,8	2 958,0	138,3	1 185,1	99,4	6 451,5	20 822,7	10 061,2	7 732,9	2 328,2	542,3	0,0	15 619,2	2 156,8	10 767,7	2 168,2	546,5

Napomena: Međunarodna investicijska pozicija za BiH kompilirana je sukladno najnovijoj metodologiji Međunarodnog monetarnog fonda za kompilaciju statistike platne bilance i međunarodne investicijske pozicije - šest izdanje (ITM6)

T37: Realni i nominalni efektivni tečaj BiH

Godina	Mjesec	NEER	REER
2005.		99,99	100,01
2006.		100,20	102,40
2007.		99,64	99,97
2008.		99,98	101,46
2009.		104,15	102,81
2010.		103,73	102,00
2011.		104,60	102,56
2012.		105,63	102,15
2012.	01.	105,24	103,85
	02.	105,30	104,02
	03.	105,52	103,54
	04.	105,51	102,51
	05.	105,68	102,23
	06.	106,18	102,20
	07.	105,60	101,45
	08.	105,53	101,13
	09.	105,81	101,26
	10.	105,74	101,22
	11.	105,55	101,12
	12.	105,88	101,32

Napomena:

U prilogu su revidirani NEER i REER podaci, do revidiranja je došlo zbog promjene u metodologije njihovog izračuna.

Prilikom izračuna NEER-a došlo je do promjene pondera, kao i tečaja KM. Prema novoj metodologiji ponder se računa na zbroju ukupne trgovine za tri uzastopne godine (za godine 2005, 2006. i 2007. – ponder se dobije na vrijednost zbroja ukupne trgovine od 2005 – 2007; također za 2008, 2009. i 2010. godine vrijednost zbroja ukupne trgovine od 2008 – 2010. Međutim, za godine 2011 i 2012 se računa koristeći vrijednosti 2008 – 2010. godine). Također, po novoj metodologiji tečaj je izražen kao broj jedinica inozemne valute za jedan KM.

Prilikom izračuna REER-a, pored pomenutih promjena koje se reflektiraju i na REER, došlo je do promjene izražavanja CPI indeksa, gdje je i indeks cijene inverzno postavljen.

Indeks formiran na osnovi dvadeset trgovinskih partnera (Austrija, Češka, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Litvanija, Nizozemska, Poljska, Slovenija, Hrvatska, Kina, Velika Britanija, Makedonija BJR, Rumunjska, Ruska Federacija, SAD, Srbija i CG (od 2007. promatra se samo Srbija), Švicarska i Turska.